QVINCTI HORATII FLACCI VENVSINI, POETÆ Lyrici, poemata omnia.

Quibus adiunximus I. Iuuenalis & A. Persij opera: doctissima etiam in vnumquemq; Scholia & annotationes quàm maximè idoneas coniecimus.

risus moderatus
cachinnus profusus

Colchi crudeles
Assyrii callidi & astuti

Thebani infelices

LONDINI

Apud Nin. Newtonum, impensis Gulielm. Norton, & Ioan. Harison.

1585

Noui

ili

LONDIN

Apud Nin. Newto.

Arnoldum Hatfildum.

1585

T A [illegible]

Nou

ili

LONDIN

Apud Nin. Newto

Arnoldum Hatfildum.

1585

Q. HORATII FLACCI VITA, E VETVSTO QVODAM EXEMPLARI DESCRIPTA.

QVINTVS Horatius Flaccus, Venusinus, patre, vt ipse quidem tradit, libertino, & exactionum coactore: vt verò creditum est, salsamentario: quũ illi quidam in altercatione exprobrasset, Quoties ego vidi patrem tuum brachio se emungentem? bello Philippensi excitus à M. Bruto imperatore, tribunus militum meruit: victísque partibus, venia impetrata, scriptum questorium comparauit: ac primò Mæcenati, mox Augusto in gratiã insinuatus, non mediocrem in amborũ amicitia locum tenuit. Męcenas quãtopere eum dilexerit, satis demõstratur illo epigrammate,

Ni te visceribus meis Horati
Plus iam diligo, tu tuum sodalem
Hinno me videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis, tali ad Augustum elogio,

Horatij Flacci, vt mei esto memor, Augustus epistolarum quoque ei officium obtulit, vt hoc ad Mæcenatẽ scripto significat. *Antè ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum: nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in epistolis scribendis adiuuabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus, argumenti gratia, pauca subieci. *Sume tibi aliquid iuris apud me, tanquam si conuictor mihi fueris. Rectè enim & non temere feceris, quoniam id vsus mihi tecum esse voluit, si per valetudinem tuam fieri possit.* Et rursus, *Tui qualem habeam memoriã, poteris ex Septimio quoq;*

nostro audire. nam incidit vt coram illo fieret à me tui mentio. Neq; enim, si tu superbus amicitiam nostram spreuisti, ideo nos quoque" ἀνθυπερφρονοῦμεν. Præterea sæpe eum, inter alios iocos "putissimũ penem, & homuncionem lepidissimum appellat: vnáq; & altera liberalitate locupletauit. Scripta quidem eius vsque adeo probauit, mansuráq; perpetuò credidit, vt non modò sæculare carmen componendum iniunxerit, sed & Vindelicam victoriam Tiberij Drusiq;, priuignorum suorum: cumque coegerit propter hoc, tribus carminum libris ex longo interuallo quartum addere. Post Sermones verò lectos, nullam sui mentionem factã ita sit questus. *Iratum me tibi scito, quòd non in plerisque eiusmodi scriptis mecum potissimum loquaris.. An vereris ne apud posteros infame tibi sit quòd videaris familiaris nobis esse?* Expressitque Eclogam, cuius initium est

Al. ὑπερηφανοῦμεθα.
Al. purissimum.

Quum tot sustineas & tanta" pericula solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar:

Al. negotia.

Habitu corporis breuis fuit, atque obesus: qualis & à semetipso in Satyris describitur, & ab Augusto hac epistola, *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum: quem ego (ne accusem breuitatem) quantuluscunq; est, boni consulo. Vereri autem mihi videris ne maiores libelli tui sint quàm ipse es: sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaq; licebit in sextariolo scribas, quum circuitus voluminis tui sit* ὀγκωδέστατος, *sicut est ventriculi tui.* Ad res Venereas intemperantior traditur. nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, vt quocunque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimũ in secessu ruris sui Sabini, aut "Tiburtini: domúsque eius ostenditur circa Tiburtini luculum. Venerunt in manus meas & elegi, sub eius titulo, & epistola "prosa oratione, quasi commendantis se Mæcenati. Sed vtraque falsa puto. nam elegi, vulgares: epistola autem, obscura. quo vitio minimè tenebatur. Natus est VI. id. Decemb. L. Cotta & L. Torquato consulibus. Decessit

Al. tarentini.
Al. prorsa.

cessit V. Kal. Decem. C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo consulibus, post nonum & quinquagesimum annum: hærede Augusto palam nuncupato, quum vrgente vi valetudinis nõ sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Esquilijs, iuxta Mæcenatis tumulum.

EIVSDEM HORATII VITA IN ALIO EXEMPLARI ALITER SCRIPTA.

Q. HORATIVS FLACCVS, libertino patre natus in Apulia, cum parente in Sabinos migrauit. Quem quum pater puerum Romam misisset in ludum literarium, paucissimis eruditus impensis, angustias patris vicit ingenio: coluitque adolescens Brutum: sub quo tribunus militum ciuili bello militauit: captúsq; à Cęsare, post magnũ tempus beneficio Mæcenatis non solùm seruatus, sed etiã in amicitiam receptus est. Quapropter Męcenati & Augusto in omnibus scriptis suis venerabiliter assurgit. Scripsit Carminũ lib. IIII. Carmen sæculare, Epodon, De arte poetica. Epistolarum lib. II. Sermonum, II. Commentati sunt in illum, Porphyrion, Modestus, Helenius Acron: omnium optimè C. AEmilius.

EIVSDEM HORATII VITA, PER PETRVM CRINITVM, LIB. III. DE POETIS LATINIS.

Q. HORATIVS FLACCVS in Venusio Apuliæ oppido natus est. Patrem habuit libertini generis. vnde illud,

Quem rodunt omnes libertino patre natum. *Sat. 6. l. 1.*

Pro certo habetur, eius natalem fuisse duobus circiter

annis ante coniurationem L.Sergij Catilinæ, quo tempore celebres erant in ciuitate, ex poetis, Valerius Catullus, Licinius Caluus, & Heluius Cinna: ex oratoribus, M.Cicero, Q.Hortensius, & Q.Catullus: ex philosophis, Varro Terentius, & Figulus Nigidius. Orbilium Beneuentanum (vt constat) à puero audiuit, quem appellat alicubi plagosum: ac mirum quàm breui tempore in bonis literis profecerit. Ingenio enim facili & auidissimo fuisse traditur in capiendis optimis disciplinis. Vbi autem satis visus est nauasse operam Latinis studijs, Athenas se contulit, vt philosophorum præceptis liberius incumberet. Maximéque Epicureorum placita videtur probasse: vt illud vrbanè dictum testatur.

Spi.1.l.2.

Epist.4.l.1.

Me pinguem & nitidum bene curata cute vises,
Quum ridere voles Epicuri de grege porcum.

Moribus fuisse dicitur subobscœnis, & ad bilem interdum paulo excitatior: adeo erga amicos gratus atque officiosus, vt nobiliorum etiam studijs, & gratia clarior in dies ac nobilior esset. Nam primò dignitatem tribunitiam honestis suffragijs est adeptus, & Romanæ legioni præpositus: quod ipse de se scribit. Amicos vero habuit, ex poetis, Albium Tibullum, Quintilium Varum, cuius obitum officiosè deplorat: Valgium consularem, Virgiliúmque ipsum. Ex prima nobilitate, Iulium Florum, Maximum Lollium, & Mæcenatem cum quo supra septem annos summa familiaritate vixit. quod cùm locis multis, tum maximè his versibus apparet,

Sat.6.li.2.

Septimus octauo propior iam fugerit annus,
Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum
In numero.

Nam cum ipso quidem Horatio iocari liberius Mæcenas, atque agere consueuit, eidémque concredere sua studia, in rebus ciuilibus. Quum ipsa ciuitas magnis factionibus teneretur, varijsque seditionibus æstuaret, sequutus primò est Bruti & Cassij partes, quod à multis alijs, & à Sidonio Apollinari, traditum est: qui

ad Iulium Maioranum sic refert.

Et tibi Flacce, acies Bruti Cassique sequuto,
Carminis est autor, qui fuit & veniæ.

Mox verò accidit vt fauore Mæcenatis non dignitates tantùm assequeretur, sed ipsi quoque Octauio imperatori foret insinuatus: quum liberè & amicè ad illum scribat. Illas tamen epistolas, quæ referuntur à quibusdam, Augusti ad Flaccum, magis confictas opinamur, quàm dignas tanto principe, eiúsque summa eruditione. quod ipsum, cùm alia multa, tum elocutio in primis probat. Composuit perplura, quæ vulgo etiam sunt notissima. nos quam breuissimè repetemus: Libros Carminum quatuor, Epodon, & Sæculare carmen: quibus Augustum ac Mæcenatem miris laudibus celebrat. In scribendis iambicis mirè efficax habitus est: quod & Fabius Quintilianus testatur. Inter lyricos verò (inquit) solus ferè dignus est legi Horatius. quoniam & insurgit aliquando, & plenus est iucunditatis & gratiæ: varijsque verbis & figuris felicissimè audax. Ex quo illud peruulgatum,

Hic inter lyricos sublimi vertice vates
Sidera summa ferit, seu dulcia furta puellæ
Cantat, amicitias, conuiuia, prælia, paces:
Siue Lycambeis lacerat latratibus hostem,
Impetit aut vario corruptos carmine mores.

Apollinaris quoque sic ad Tonantium de Horatio,

Sed tu per Calabri tramitis aggerem
Vis vt nostra dehinc cursitet orbita,
Quæ Flaccus lirico Pindaricum ad melos
Frænis flexit equos plectripotentibus,
Dum metro quatitur chorda Glyconio,
Nec non Alcaico, vel Pherecratio,
Iuncto & Lesbiaco, siue Anapæstico:
Vernans per varij carminis eclogas
Verborum violis multicoloribus.

Diomedes grammaticus, & alij veteres, vnde viginti carminum modos ab Horatio decantatos asserunt:

 quo-

quorum rationes in tertio de Grammatice libro à Diomede ipso referuntur. Scripsit de Poetica librum ad Pisones: volumina duo Satyrarum, ac totidem Epistolarum. In Satyra verò Lucilium sequutus est, etsi eum vt lutulentũ accusat. Fabius certè Quinctilianus pręcipuum in Satira dicit hunc ipsum Horatium, ac purum in primis, & tersum. Quin hoc illi proprium & peculiare fuit, vt ridenti similis, & quasi dissimulans, improbitatem ac vitia hominum accusaret: quod ea magis vrgeant atque afficiant, quæ sensim irrepunt, quàm quæ aperta fronte inuadunt quod ipsum & poeta Persius demonstrat,

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, & admissus circum præcordia ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso.

Sed & poeta Ouidius ingenuè fatetur magnopere se Horatianis versibus delectatum, & eius carmen diligenter audisse: veluti Propertium, Macrum, Ponticum, & Bassum, qui iambicos lusit.

Et tenuit nostras numerosus Horatius aures,
Quum ferit Ausonia carmina culta lyra.

Permultos verò enumerat Horatius, quorum & studium & iudicium percoluit: vt Plotium, Mæcenatem, Varium, Virgilium, Fuscum, Viscos, Valgium, Pollionem, Messalam, & alios. Sequutus est eum in componendis lyricis Paulus Passienus: qui (vt est autor Plinius) mirificè illum exprimebat. Statura fuisse traditur breui, corpore obeso, oculis lippis: quæ vel ex carmine illius varijs locis colliguntur. Mortuus est autem Horatius anno ætatis suæ septimo & quinquagesimo, vt in Eusebij annalibus relatum est. Alij supra septuagesimum annum vixisse scribunt. quod ego tamen falsum existimo, vt alibi obseruatum est.

DE VNDEVIGINTI GENERIBVS METRORVM HORATII

Tractatus Aldi Manutij.

PRIMVM genus: vt Ode 1.lib.1. quæ est monocolos. Sunt enim omnes versus Choriambici Asclepiadei tetrametri acatalecti: qui constant è spōdeo, & duobus Choriābis, & pyrrhichio, vel iābo: hoc modo,

Mæce--nas atauis-uu- edite re-uu-gibus uu
O & --præsidium & -uu- dulce decus-uu- meum uu
---uu--uu-uu
---uu--uu-uu

Primi generis Odæ 3

Lib.1.Ode 1. Mæcenas atauis edite regibus.
Lib.3.Ode 31. Exegi monimentum ære perennius.
4 8 Donarem pateras, gratáque commodis.

SECVNDVM genus: vt Ode 2, quæ est dicolos tetrastrophos. Primi quiq; tres versus sunt hendecasyllabi Sapphici pentametri acatalecti: qui constant è trochæo, spondeo, dactylo, & duobus trochæis: vel spondeo vltimo: sic,

Iam sa-utis ter--ris niuis -uu atque -u diræ --
Grandi -u nis mi--sit pater -uu & ru -ubente-u
Dexte-u ra sa--cras iacu-uu latus -u arces--
Quartus autem quisq; est Adonicus dimeter catalecticus, ex dactylo & spondeo vel trochæo: sic,
Terruit -uu vrbem -u
-u ---uu-u --
-u ---uu-u -u
-u ---uu-u --
-uu -u

Secundi generis Odæ 26.

1 2 Iam satis terris niuis atque diræ.
1 10 Mercuri facunde nepos Atlantis

1 12 Quem virum, aut heroa lyra, vel acri.
1 20 Vile potabis modicis Sabinum.
1 22 Integer vitæ, scelerisque purus.
1 25 Parcius iunctas quatiunt fenestras.
1 30 O Venus regina Gnidi Paphique.
1 32 Poscimus siquid vacui sub vmbra.
1 38 Persicos odi puer apparatus.
2 2 Nullus argento color est auaris.
2 4 Ne sit ancillæ tibi amor pudori.
2 6 Septimi Gades aditure mecum.
2 8 Vlla si iuris tibi peierati.
2 10 Rectius viues Licini, neque altum.
2 16 Otium diuos rogat in patenti.
3 8 Martijs cœlebs quid agam calendis.
3 11 Mercuri, nam te docilis magistro.
3 14 Herculis ritu modò dictus, ô plebs.
3 18 Faune nympharum fugientum amator.
3 20 Non vides quanto moueas periclo.
3 22 Montium custos nemorúmque virgo.
3 27 Impios parræ recinentis omen.
4 2 Pindarum quisquis studet æmulari.
4 6 Diue, quem proles Niobea magnæ.
4 11 Est mihi nonum superantis annum.
6 18 Phœbe, syluarúmq; potens Diana.

Tertium genus: vt Ode 3, quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Choriambicus Glyconius trimeter acatalectus: constans è spondeo, Choriambo, & pyrrichio, vel iambo: sic,

Sic te -- diua potens -⏑⏑- Cypri ⏑-

Secundus verò quisque, Choriambicus, Asclepiadeus tetrameter acatalectus: è spondeo, duobus choriambis, & pyrrhichio, vel iambo: sic,

Sic fra--tres Helenæ -⏑⏑- lucida si -⏑⏑- dera ⏑⏑

-- -⏑⏑- ⏑-

-- -⏑⏑- -⏑⏑- ⏑⏑

Tertij generis Ode 12.

1 3 Sic te diua potens Cypri.
1 13 Quum tu Lydia Telephi,

1 19 Mater sæua Cupidinum.
1 36 Et thure & fidibus iuuat.
3 3 Donec gratus eram tibi.
3 15 Vxor pauperis Ibyci.
3 19 Quantum distet ab Inacho
3 24 Intactis opulentior
3 25 Quo me Bacche rapis tui
3 28 Festo quid potius die
4 1 Intermissa Venus diu.
4 3 Quem tu Melpomene

QVARTVM genus: vt Ode 4, quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Dactylicus Archilochius heptameter acatalectus: constans è quatuor primis pedibus spondeis, vel dactylis, indifferenter, vt in versu Heroico: deinde è tribus trochæis, vel spondeo vltimo: sic,

Soluitur -◡◡ acris hy -◡◡ ems gra--ta vice -◡◡ veris -◡ & fa -◡ voni--

Secundus verò quisque est Archilochius, constans ex Penthemimeri iambica, id est, ex iambo vel spondeo, iambo, & syllaba. Deinde è tribus trochæis, vel spondeo vltimo. sic,

Trahúnt◡- que sic◡- cas - machi -◡ næ ca-◡rinas --

-◡◡ -◡◡-- -◡◡ -◡ -◡ --
◡-◡ - --◡ -◡ --

Quarti generis Ode vna.

1 4 Soluitur acris hyems grata vice veris & Fauoni

QVINTVM genus: vt Ode 5. quæ est tricolos tetrastrophos. Primi quique duo versus sunt Asclepiadei, qualis ille, Mæcenas atauis edite regibus. Scanduntur enim sic,

Quis mul--ta gracilis -◡◡-te puer in-◡◡-rosa ◡-
Persu--sus liquidis -◡◡- vrget odo-◡◡-ribus ◡◡

Tertius autem quisque est Pherecratius Heroicus trimeter acatalectus: constans è spondeo, dactylo & spondeo, sic,

Grato -- Pyrra sub -◡◡ antro --

Quar-

Quartus verò quiſque eſt Glyconius: qualis ille, Sic te diua potens Cypri. Scanditur enim hoc modo,

Cui fla-–uam religas -◡◡-comam ◡◡

– – –◡◡– –◡◡– ◡–

– – –◡◡– –◡◡– ◡◡

– – –◡◡ – –

– – –◡◡– ◡◡

Quinti generis Odæ Septem.

1 5 Quis multa gracilis te puer in roſa
1 14 O nauis referent in mare te noui
1 21 Dianam teneræ dicite virgines
1 23 Vitas hinnuleo me ſimilis Chloe
3 7 Quid fles Aſterie quem tibi candidi
3 13 O fons Blanduſiæ ſplendidior vitro
4 13 Audiuere Lyce dij mea vota: dij

SEXTVM genus: vt Ode 6, quæ eſt dicolos tetraſtrophos. Primi quique tres verſus ſunt Aſclepiadei, qualis ille, Mæcenas atauis edite regibus. Scanditur enim hoc modo,

Scribe-–ris Vario-◡◡-fortis & ho-◡◡-ſtium ◡◡
Victor-– Mæonij-◡◡-carminis à-◡◡-lite ◡◡
Quam rem –– cunque ferox -◡◡- nauibus aut-◡◡-equis ◡-

Quartus autem, Glyconius qualis, Sic te diua potens Cypri. Scanditur ſic,

Miles –– te duce geſ-◡◡- ſerit ◡◡

– – –◡◡– –◡◡– ◡◡

– – –◡◡– –◡◡– ◡◡

– – –◡◡– –◡◡– ◡–

– – –◡◡– ◡◡

Sexti generis Odæ 9.

1 6 Scribêris Vario fortis, & hoſtium
1 15 Paſtor quum traheret per freta nauibus
1 24 Quis deſiderio ſit pudor, aut modus
1 33 Albi, ne doleas plus nimio memor
2 12 Nolis longa feræ bella Numantiæ
3 10 Extremum Tanaim ſi biberes Lyce.

3 16 Inclusam Danaen turris ahenea
4 5 Diuis orte bonis optime Romulæ
4 12 Iam veris comites quæ mare temperant

SEPTIMVM genus: vt Ode 7, quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroicus hexameter catalecticus in duas syllabas: constans è sex pedibus, dactylo & spondeo indifferenter in omnibus locis. quanquam in quinto aliquando spondeus ponitur, & in sexto dactylus: vbi etiam sæpe pro spondeo trochæus admittitur. Sed de versu Heroico multa dixerunt in institutionibus suis grammatici. Scanditur autem sic,

Lauda--bunt ali-υυ j cla -- ram Rhodon -υυ aut Mity-υυlenem --

Secundus autem quisque est dactylicus Alcmanius tetrameter catalecticus: habens quatuor vltimos pedes heroici versus, sic,

Aut Ephe-υυsum bima-υυ risue Co -υυ rinthi --

-- -υυ -- -υυ -υυ -υ

-υυ -υυ -υυ --

Septimi generis Odæ 3.

1 7 Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenem
1 28 Te maris & terræ, numeróque carentis arenæ
5 12 Quid tibi vis mulier nigris dignissima barris

OCTAVVM genus: vt Ode 8. l. i, quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Aristophanius dimeter acatalectus: constans è choriambo, & bacchio, siue amphimacro: hoc modo,

Lydia dic.-υυ- per omnes υ--

Secundus autem quisque est Choriambicus Alcaicus tetrameter acatalectus: constans ex epitrito secundo, duobus choriambis, & bacchio, siue amphibracho: hoc modo,

Te deos o-υ--ro Sybarim -υυ- cur properes -υυ- amando υ--

–◡◡– ◡––

–◡–– –◡◡– –◡◡– ◡––

Octaui generis Ode vnica.

1 8 Lydia dic per omnes

NONVM genus: vt Ode 9, quæ est tricolos tetrastrophos. Primi quique duo versus sunt Dactylici, Alcaici, acatalecti: qui constant ex penthemimeri iambica, id est, ex iambo vel spondeo, iambo & syllaba. quæ dicitur cæsura: deinde è duobus dactylis, vel vltimo amphimacro: hoc modo,

Vides ◡– vt al◡–ta – stet niue–◡◡ candidum –◡◡

Sora◡–cte, nec ◡–iam – sustine–◡◡ ant onus –◡◡

Tertius autem quisque est Iambicus Archilochius dimeter hypercatalectus: constans quatuor pedibus: primo & tertio, iambo, vel spondeo: secundo & quarto, iambo duntaxat. deinde superest syllaba, hoc modo,

Syluæ ––labo◡–rantes ––gelú◡–que ◡

Quartus autem quisque est Dactylicus Alcaicus acatalectus: Constans ex dimetro Heroico & Dimetro Trochaico, id est, è duobus dactylis, & duobus trochæis: vel vltimo spondeo, hoc modo,

Flumina –◡◡ constite –◡◡rint a –◡cuto ––

◡– ◡– – –◡◡ –◡◡

◡– ◡– – –◡◡ –◡◡

–– ◡– –– ◡– ◡

–◡◡ –◡◡ –◡ ––

Noni generis Ode 37.

1 9 Vides vt alta stet niue candidum

1 16 O matre pulchra filia pulchrior

1 17 Velox amœnum sæpe Lucretilem

1 26 Musis amicus tristitiam & metus.

1 27 Natis in vsum lætitiæ scyphis.

1 29 Icci beatus non Arabum inuides

1 31 Quid dedicatum poscit Apollinem

1 34 Parcus deorum cultor & infrequens

1 35 O diua gratum quæ regis Antium

1 37 Nunc est bibendum, nunc pede libero

2 1 Motum ex Metello conſule ciuicum
2 3 AEquam memento rebus in arduis
2 5 Nondum ſubacta ferre iugum valet
2 7 O ſæpe mecum tempus in vltimum
2 9 Non ſemper imbres nubibus hiſpidos
2 11 Quid bellicoſus Cantaber, & Scythes
2 13 Ille & nefaſto te poſuit die
2 14 Eheu fugaces Poſthume, Poſthume
2 15 Iam pauca aratro iugera regiæ
2 17 Cur me querelis exanimas tuis
2 19 Bacchum in remotis carmina rupibus
2 20 Non vſitata nec tenui ferar
3 1 Odi profanum vulgus, & arceo
3 2 Anguſtam amici pauperiem pati
3 3 Iuſtum & tenacem propoſiti virum
3 4 Deſcende cœlo, & dic age tibia
3 5 Cælo tonantem cædidimus Iouem
3 6 Delicta maiorum immeritus lues
3 17 AEli, vetuſto nobilis ab Lamo
3 21 O nata mecum conſule Manlio
3 23 Cœlo ſupinas ſi tuleris manus
3 26 Vixi puellis nuper idoneus
3 29 Tyrrhena regum progenies, tibi
4 4 Qualem miniſtrum fulminis alitem
4 9 Ne forte credas interitura, quæ
4 14 Quæ cura patrum, quæue Quiritium
4 15 Phœbus volentem prælia me loqui.

DECIMVM genus: vt Ode 11, quæ eſt monocolos. Sunt enim omnes verſus Choriambici Alchaici, pentametri acatalecti: qui conſtant è ſpondeo, tribus choriambis, & pyrrhychio, vel iambo. hoc modo,

Tu ne -- quæſieris -◡◡- ſcire nefas -◡◡- quem mihi
quem -◡◡- tibi ◡◡
Finem -- dij dederint -◡◡- Leuconoe -◡◡- nec Ba-
bylo-◡◡-nios ◡-

-- -uu- -uu- -u u- uu

-- -uu- -uu- -uu- u-

Decimi generis Odæ 3

1 11 Tu ne quæſieris ſcire (nefas) quem mihi, quem tibi.

1 18 Nullam Vare ſacra vite prius ſeueris arborem

4 10 O crudelis adhuc, & Veneris muneribus potens

VNDECIMVM genus: vt Ode 18, libri ſecundi, quæ eſt dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt iambicus Archilochius dimeter acatalectus: conſtans amphimacro & duobus iambis, vel vltimo pyrrhichio: hoc modo,

Non ebur -u- nequ'au u-reum u-

Secundus quiſque verſus eſt iambicus Archilochius trimeter catalecticus, conſtans è quinque iambis & ſyllaba: recepto tamen in locis imparibus etiam ſpondeo: hoc modo,

Mea u- reniu-det in u- domo u lacuu- nar u

-u- u- u -

u- u- u- u- u- u

Vndecimi generis Ode vna.

2 18 Non ebur, neque aureum.

DVODECIMVM genus: vt Ode 12, libri tertij, quę eſt dicolos triſtrophos. Primi quique duo verſus ſunt Ionici à minore, Sapphici, trimetri acatalecti: qui cōſtant è tribus ionicis à minore, vel vltimo pæone tertio: hoc modo,

Miſerar'eſt uu-- nequ'amori uu-- dare ludum uu-- u

Neque dulci uu-- mala vino uu-- lauer'aut ex uu--

Tertius item verſus eſt Ionicus à minore, Sapphicus, acatalectus, ſed tetrameter: conſtans è quatuor Ionicis à minore: hoc modo,

Animari uu-- metuentes uu-- patriæ ver uu-- bera linguæ uu--

uu--

uu-- uu-- uu--
uu-- uu-- uu--
uu-- uu--uu-- uu--

Duodecimi generis Ode vna.

3 12 Miserarum est neque amori dare ludum.

DECIMVMTERTIVM genus: vt Ode 7. libri quarti, quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroicus hexameter catalecticus: qualis, Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen. hoc modo Diffu--gere ni -uu ues rede -uuunt iam--gra-mina-uucampis--

Secundus quisque est Dactylicus Archilochius dimeter hypercatalectus: constans duobus dactylis & syllaba: hoc modo,

arbori -uu búsque co-uu mæ.

-- -uu -uu -- -uu --
-uu -uu -

Decimitertij generis Ode vna.

4 7 Diffugere niues, redeunt iam gramina campis.

DECIMVMQVARTVM genus: vt l. 5. Ode 1. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est iambicus Hipponacteus trimeter acatalectus: constans è sex iambis: recepto tamen in locis imparibus etiam spondeo: hoc modo,

Ibis --Libur u-nis in--ter al u- ta na u-uium uu

Secundus quisque est Iambicus Archilochius dimeter acatalectus: constans è quatuor iambis: recepto tamen in locis imparibus etiam spondeo: hoc modo,

Amiu-ce pro u- pugna --cula uu

-- u---u-u-uu
u-u---uu

Decimiquarti generis Odæ 10.

5 1 Ibis liburnis inter alta nauium
5 2 Beatus ille, qui procul negotijs.

5 3 Paren-

5 3 Parentis olim siquis impia manu
5 4 Lupis & agnis quanta sortito obtigit
5 5 At ô deorum quisquis in cœlo regis
5 6 Quid immerentes hospites vexas canis
5 7 Quò quò scelesti ruitis, aut cur dexteris
5 8 Rogare longo putidam te seculo
5 9 Quando repostum Cæcubum ad festas dapes
5 10 Mala soluta nauis exit alite.

DECIMVMQVINTVM genus: vt Ode 11. quę es dicolos distrophos. Primus quisque versus est Iambicus Hipponacteus trimeter acatalectus: qualis ille, I- bis Liburnis inter alta nauium: hoc modo,

Pecti--nihil∪-me si--cut an∪-te a ∪-iuuat ∪∪

Secundus vero quisque est Sapphicus: constan penthemimeri heroica, & dimetro iambico, id est, è duobus dactylis, & syllaba, deinde è quatuor iambis recepto tamen in locis imparibus etiam spondeo, ho modo.

Scribere -∪∪ versicu -∪∪ los-amo ∪-re: per ∪-culsum --graui ∪-

--∪- --∪- ∪- ∪∪

-∪∪ -∪∪ - ∪- ∪- --∪-

Decimiquinti generis Ode vna.

5 11 Pecti nihil me sicut antea iuuat.

DECIMVMSEXTVM genus: vt Ode 13, quæ es dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroicus hexameter catalecticus: qualis ille, Laudabunt a- lij claram Rhodon, aut Mitylenen: hoc modo,

Horrida-∪∪ tempe -- stas cœ -- lum con -- traxit & ∪∪ imbres --

Secundus verò quisque est Archilochicus: constan dimetro iambico & penthemimeri heroica. id est, quatuor iambis: recepto tamen in locis imparibus e- tiam spondeo. Deinde è duobus dactylis, & syllaba hoc modo, Niuésc∪ - que de ∪ - ducunt - Iouem ∪ nunc mare -∪∪ nunc sylu -∪∪ æ -

-∪∪ -- -- -- -∪∪ --

∪- ∪- -- ∪- -∪∪ -∪∪ -

Decim

Decimisexti generis Ode vna.

5 13 Horrida tempeſtas cœlum contraxit & imbres.

DECIMVMSEPTIMVM genus: vt Ode 14. quæ eſt dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt qualis, Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen: hoc modo,

Mollis in -◡◡ ertia-◡◡ cur tan --tam dif--fuderit -◡◡ imis--

Secundus autem quiſque eſt Iambicus Archilochius dimeter acatalectus: qualis ille, Amice propugnacula: hoc modo,

Obli--uio◡-nem ſen--ſibus◡◡

-◡◡ -◡◡ -- -- -◡◡ --

--◡- -- ◡◡

Decimiſeptimi generis Ode 2.

5 14 Mollis inertia cur tantam diffuderit imis.

6 15 Nox erat,& cœlo fulgebat Luna ſereno.

DECIMVMOCTAVVM genus: vt Ode 16. quæ eſt dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Heroicus hexameter: hoc modo, Altera -◡◡ iam teri -◡◡ tur bel -- lis ci -- uilibus-◡◡ ætas--

Secundus vero quiſque eſt Iambicus Hipponacteus trimeter: qualis ille, Ibis Liburnis inter alia nauium. Quanquam in hac Ode ſecundus quiſque verſus conſtat è ſolis iambis: quod ſemel tantùm legitur feciſſe Horatius. Quamobrem verſus ille, Eamus omnes execrata ciuitas, ſic eſt legendus, Eamus omnis execrata ciuitas hæc & quæ poterunt reditus abſcindere dulces. Sunt enim omnes iambi: hoc modo,

Suis ◡- & ◡-ipſa Ro ◡-ma vi -◡ribus ◡-ruit ◡◡

-◡◡ -◡◡ -- -- -◡◡ --

◡- ◡- ◡- ◡- ◡-◡◡

Decimioctaui generis Ode vna

5 16 Altera iam teritur bellis ciuilibus ætas.

VNDEVIGESIMVM genus: vt Ode 17. quæ eſt monocolos. Sunt enim omnes verſus Iambici Hippo-

nactei trimetri acatalecti: qualis ille, Ibis Liburnis inter alta nauium, hoc modo,

Iam iam ef--fica ∪-ci do--manus ∪-ſcien ∪-tiæ ∪-Supplex--& o ∪-ro reg--na per ∪-Proſer--pinæ ∪-

--∪- --∪ -∪-∪-

--∪- --∪- --∪-

Vndeuigeſimi generis Ode vna.

5 17 Iam iam efficaci do manus ſcientiæ.

Q. HO

Q. HORATII FLAC-CI CARMINVM LIBER PRI-MVS.

AD MAECENATEM. Ode I.

Alijs aliud vitæ genus placere, se poetæ nomen ac præsertim lyrici, vt honorificentissimum sibi futurum, affectare dicit.

MAEcenas atauis edite [a] regibus,
O & præsidium et dulce decus meum!
[b] Sunt quos curriculo puluerem Olympicum
Collegisse iuuat: [c] metáque feruidis
Euitata rotis, palmáque nobilis
Terrarum dominos euehit ad deos.
Hunc, si mobilium turba [d] Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus:
Illum, si proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis verritur areis.
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros: [e] Attalicis conditionibus
Nunquam dimoueas: vt trabe Cypria
Myrtoum pauidus nauta secet mare.
Luctantem Icarijs fluctibus Africum
Mercator metuens, ocium & oppidi
Laudat rura sui. mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici,
Nec [f] partem solido demere de die

a *Vt ode 29. l.1. Tyrrhena regum prog.*
b *Hel.* εἰσὶν οὕς.
c *Tanta arte appropinquasse metæ vt ad eam non offenderint.*
d *Vt alibi, plausus & amici dona.* Quiritis. *Alij, magistratus tres, vel ampliss. & maximos.*
e L.2.o.18. *Attali hæres. Nullis cond. propos. ab agric. ad mercaturam auoces.*
f *Diem frangere mero. l.* 2.o.7.

Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc [a] ad aquæ lene caput sacræ.
Multos castra iuuant, & lituo tubæ
Permistus sonitus, bellaque matribus
Detestata manet sub Ioue frigido
[b] Venator, teneræ coniugis immemor:
Seu visa est catulis cerua fidelibus,
Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
Me doctarum [c] ederæ præmia frontium
Dijs miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharumque leues cum Satyris chori
Secernunt populo: si neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.
Quòd si me lyricis vatibus inseres,
Sublimi feriam [d] sidera vertice.

[a] Ad fontis caput.

[b] Alibi.-lep. ven. vt alta In niue sectatur.

[c] Al.-seu condis amab. car. Prima fer. ederæ victricis Pr. Naso,-& sidera vert. tangã. Prop. Nunc mihi summa licet cont. sid. plantis:

AD AVGVSTVM CAESAREM.
Ode II.

Tempestatem & Tiberis inundationem, quæ Romæ contigerant, describit: eásque ob cædem Cæsaris immissas esse innuit: nec non de bellis ciuilibus eam sequutis queritur. Tandem pro Augusti incolumitate, vt parentis patriæ, vota facit.

IAm satis terris niuis átque diræ
Grandinis misit Pater: & rubente
Dextera sacras [e] iaculatus arces,
Terruit vrbem:
[f] Terruit gentes, graue ne rediret
Seculum Pyrrhæ, noua monstra questæ:

[e] Vt Gr. βαλών.

[f] Ἐφόβησε μὴ. Timorem incussit ne.

Omne quum [a] proteus pecus [b] egit altos
Visere montes:
Piscium & summa genus hæsit vlmo,
Nota quæ sedes fuerat columbis:
Et superiecto pauidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus flauum Tiberim, retortis
Littore [c] Etrusco violenter vndis,
Ire deiectum monumenta regis,
Templáque Vestæ:
[d] Iliæ dum se nimium [e] querenti
Iactat vltorem: vagus & sinistra
Labitur ripa (Ioue non probante) vx-
-orius amnis.
Audiet ciues acuisse ferrum,
Quo graues Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara iuuentus.
Quem vocet diuûm populus ruentis
Imperî rebus? prece qua fatigent
[e] Virgines sanctæ minus audientem
Carmina vestam?
Cui dabit [f] partes scelus expiandi
Iupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros amictus,
Augur Apollo.
Siue tu mauis, Erycina [g] ridens,
Quam iocus circumuolat, & Cupido:
Siue neglectum genus & nepotes
Respicis [h] auctor,

a Prot. custos phocarum Nept.
b H. Egit visere pro ad visendum, vel, vt viseret.
c Maris Etr. seu Tyrrh. in quod influit.
d Suæ vxori.
e Quer. de non Cæs.
e Vestales.
f Munus & officium.
g Vt Gr. Venus φιλομειδής.
h Mars. Romanorum progenitor. pater Romuli. Politæ.

Heu nimis longo satiate ludo:
Quem iuuat clamor, galeæque [a] læues,
Acer & Mauri peditis cruentum
Vultus in hostem.
Siue mutata [b] iuuenem figura
Ales in terris imitaris, almæ
Filius Maiæ, [c] patiens vocari
Cæsaris ultor:
Serus in cœlum redeas, diúque
Lætus intersis populo Quirini:
Neue te nostris vitijs iniquum
Ocyor aura
Tollat: hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater atque princeps.
Neu sinas Medos [d] equitare inultos
Te duce, Cæsar.

a Polita.

b Quasi Mercurij figuram induerit Aug.

c Gr. pro Pat. te voc.

d O.19. Versis animo sum equis Parthum.

AD NAVEM QVA VEHEBATVR
Virgilius Athenas proficiscens. Ode III.

Nauem precatur vt Virgilium sibi charissimum Atticæ incolumem reddat. Deinde audaciam illius admiratur & damnat, qui primus nauigauit: & naturam humanam in vetitum niti ostendit.

Sic te diua potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida sidera,
Ventorúmque regat pater.
Obstrictis alijs, præter Iapyga s
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serues animæ dimidium meæ.

AEolus, qui apud Hom. in gratiam Vlyss. omnes ventos præter Zeph. vtri includit.

[a] *Illi robur & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem aquilonibus,
Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti:
Quo non arbiter Adriæ
Maior, tollere seu ponere vult freta,
Quem mortis timuit gradum,
Qui siccis oculis [b] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [c] *Acroceraunia?*
[d] *Nequicquam deus abscidit*
Prudens Oceano dissociabili
Terras, si tamen impiæ
Non tangenda rates transiliunt vada.
AVDAX *omnia perpeti*
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax [e] *Iapeti genus*
Ignem fraude mala gentibus intulit:
Post ignem ætheria domo
Subductum, macies & noua febrium
Terris incubuit cohors:
Semotique prius tarda necessitas
Lethi corripuit gradum.
Expertus vacuum Dædalus aera
Pennis non homini datis.
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum est.
[f] *Cælum ipsum petimus stultitia: neque*

[a] *Illi erat* χάλκεον στῆθος. *Ille erat* χαλκεοκάρδιος.

Vel arb. Adr. vel freta Adr.

[b] *Ut immania cete, Virg.*

[c] *Al. Alta Ceraunia, Plac. Lut.*

[d] *Frustra Dei prouidentia Oceanus à terra dissociatus fuit, si nihilominus nauigatur.*

[e] *Prometheus qui AEschylo* αἰπυμήτης *.i. ardua consilia versans.*

[f] *Naso, Affectasse ferunt regn. cæl. gig.*

Per

Per nostrum patimur scelus
Iracunda Iouem ponere fulmina.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM. Ode IIII.

Ex veris descriptione occasione sumpta, & communi moriendi conditione ac vitæ breuitate proposita, ad carpenda gaudia hortatur.

Soluitur acris hyems grata [a] vice veris & Fauoni:
[b] Trahũtq; siccas machinæ carinas.
Ac neq; iam stabulis gaudet pecus, aut arator igni,
Nec prata canis albicant pruinis.
Iam Cytherea choros ducit Venus, imminẽte Luna:
Iunctæq; Nymphis Gratiæ decentes
Alterno terram quatiunt pede: dum graues Cyclopũ
[c] Vulcanus ardens vrit officinas.
Nũc decet aut viridi nitidũ caput impedire [d] myrto,
Aut flore, terræ quem ferunt [e] solutæ.
Nunc & in vmbrosis Fauno decet immolare lucis
Seu poscat agnam, siue malit hædum.
Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas,
Regúmque turres, ô beate Sexti,
Vitæ [f] summa breuis spem nos vetat inchoare longã.
Iam te premet nox, [g] fabulæque manes,
Et domus [h] exilis Plutonia: quò simul mearis,
Nec regna vini sortiere talis,
Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet iuuentus
Nunc omnis, & mox virgines tepebunt.

a In vicem redeunte vere. Vel, Vicissitudine veris.
b Trah. in mare ad nauigandum Propinqua.
c Dũ Vulc. Ven. maritus fabricatur apud AEtnam.
d Corolla ex myrto.
e Solutæ vel quæ hyemis frigore constrictæ fuerant.
f Spatiũ br.
g Fabulosi inferi.
h Ob vmbras exiles & tenues.

AD PYRRHAM. Ode v.

Miserum esse quicunque illius amore sit irretitus: se ex eo, tanquam è naufragio, lubenter enatasse.

Quis

QVis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis vrget odoribus
Grato Pyrrha sub antro?
Cui flauam religas comam,
[a] Simplex munditijs: heu quoties fidem
Mutatósque deos flebit, & aspera
Nigris [b] æquora ventis
Emirabitur insolens,
Qui nunc te fruitur credulus aurea:
Qui semper [c] vacuam, semper amabilem
Sperat, nescius auræ
Fallacis. miseri quibus
[d] Intentata nites. me tabula sacer
Votiua [e] paries indicat vuida
Suspendisse potenti
Vestimenta maris deo.

[a] Munditie simplici contenta.
[b] Animum tuum in se exasperatum.
[c] Ad dandam sibi operam.
[d] Non perspecta, nec explorata.
[e] Eius amorem tempestati comp. è qua naufragus euaserit.

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Bella ab eo gesta, à Vario cantatum iri: se conuiuijs tantùm & amoribus canendis aptum esse dicit.

SCribêris Vario fortis, & hostium
Victor, Mæonij carminis alite,
Quam rem cunque ferox nauibus aut equis
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Peleidæ [f] stomachum, cedere nescij,
Nec cursus [g] duplicis per mare Vlyssei,
Nec sæuam Pelopis domum
Conamur, tenues grandia dum pudor,
Imbellisque lyræ musa potens vetat

Auspicijs Homerici carm. Al. ex coniect. aliti .i. cui est cãtus Hom.
[f] Iram implacabilem.
[g] Vt Gr. διπλοῦς ἀνὴρ, subdolus, versutus.

Laudes

Laudes egregij Cæsaris & tuas
Culpa [a] deterere ingeni.
Quis Martem tunica tectum adamantina
Dignè scripserit? aut puluere Troico
Nigrum Merionem? aut ope Palladis
Tydiden superis parem?
Nos conuiuia, nos prælia virginum,
Sectis in iuuenes vnguibus acrium
Cantamus, vacui, siue quid vrimur,
Non præter solitum leues.

[a] Imminuere.

Al. quod.

AD MVNATIVM PLANCVM, consularem. Ode VII.

Alias alijs, sibi Tiburtinam regionem præ quauis alia placere dicit: & ad diluendas vino curas hortatur.

LAudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenem,
Aut Ephesum, bimarisue Corinthi
Mœnia: vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Insignes, aut Thessala Tempe.
Sunt quibus vnum opus est, intactæ Palladis vrbem
Carmine perpetuo celebrare, &
[b] Vndique decerptam fronti præponere oliuam.
Plurimus, in Iunonis honorem,
Aptum dicit equis Argos, ditésque Mycenas.
Me nec tam [c] patiens Lacedæmon,
Nec tam Larissæ percussit campus opimæ,
Quàm domus Albuneæ resonantis,
Et præceps Anio, & Tiburni lucus, & vda
Mobilibus pomaria riuis.
Albus vt obscuro deterget nubila cœlo

Virginis.

[b] In al. edit. Vndique decerptæ frondi pr. oliuam. .i. oliuam alij cui liber fr. anteponere.

[c] Ob disciplinam seueram.

Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam vitæque labores
Molli Plance mero: seu te fulgentia signis
Castra tenent, seu densa tenebit
Tiburis vmbra tui. Teucer Salamina patrémque
Quum fugeret, tamen vda Lyæo
Tempora populea fertur vinxisse corona,
Sic tristes affatus amicos,
Quò nos cunque feret melior fortuna [a] parente,
Ibimus, ô socij comitésque.
Nil desperandum Teucro duce, & auspice Teucro.
Certus enim promisit Apollo
[b] Ambiguam tellure noua Salamina futuram.
O fortes peioráque passi
Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens iterabimus æquor.

[a] Patre mihi infenso.

[b] Alteram, de qua ambigi posset cum priori cederet.

AD LYDIAM. Ode VIII.

Iuuenem quendam (quem Sybarin vocat, vt Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum) notat.

LYdia dic, per omnes
Te deos oro, Sybarin cur properes [c] amando
Perdere: cur apricum
Oderit campum, patiens pulueris atque solis.
Cur neque militaris
Inter æquales equitet, [d] Gallica nec lupatis
Temperet ora frenis,
Cur [e] timet flauum Tiberim tangere? cur oliuū
Sanguine viperino

[c] Dum amaris ab eo, Dum tuo amore captus est.

[d] Gallicanos equos non flectat in campo Martio.

[e] Cur iam neque natat, neque palæstra gaudet?

Cautius

Cautius vitat: neque iam liuida gestat armis
Brachia. sæpe disco,
Sæpe trans finem iaculo [a] nobilis expedito.
Quid latet? vt marinæ
Filium dicunt Thetidis sub lacrymosa Troiæ
Funera: ne virilis
Cultus in cædem & Lycias proriperet cateruas.

[a] *Nobilitatus iac. expeditè misso.*

AD THALIARCHVM. Ode IX.

Quo magis sæuit hyems, eo magis indulgere genio suadet. Sic autem à Marone hyems genialis appellatur.

VIdes vt alta stet niue candidum
[b] Soracte: nec iam sustineant onus
Syluæ laborantes: gelúque
Flumina constiterint acuto?
Dissolue frigus, ligna super foco
Largè reponens: atque [c] benignius
[d] Deprome quadrimum Sabina
O Thaliarche merum diota.
Permitte diuis cætera: qui simul
Strauere ventos æquore feruido
Depræliantes, nec cupressi,
Nec veteres agitantur orni.
QVID sit futurum cras, fuge quærere: &
Quem fors dierum cunque dabit, lucro
Appone. nec dulces amores
Sperne puer, neque tu choreas:
Donec virenti canities abest
Morosa. nunc & [e] campus, & areæ,
Lenésque sub noctem susurri

[b] *Mons in Sab. vel Faliscis.*

[c] *Largius.*

[d] *Prome de d. amphora duas ansas, quasi aures habente.*

[e] *Martius.*

Composita

Composita repetantur hora:
Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellæ risus ab angulo,
[a] *Pignúsque dereptum lacertis,*
Aut digito [b] *malè pertinaci.*

a Armillæ aut annulus.
b Non satis pert.

HYMNVS IN MERCVrium. Ode x.

Mercurium laudat à genere, ab eloquentia, ab inuentione palæstræ, à maxima in furando calliditate, & ab ijs quibus fungitur muneribus.

MErcuri facunde, nepos [c] *Atlantis,*
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus, & decoræ
More palestræ:
Te canam, magni Iouis & deorum
Nuntium, curuæque lyræ parentem:
Callidum, quicquid placuit, iocoso
Condere furto.
[d] *Te, boues olim nisi reddidisses*
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra,
Risit Apollo.
Quin & Atridas duce te superbos
Ilio diues Priamus relicto,
Thessalósque ignes & iniqua Troiæ
Castra fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
Sedibus: [e] *virgáque leuem coërces*
Aurea turbam, superis deorum
Gratus & imis.

c Maia Atl. filia, Merc. mater ex Ioue.
d Dum terreret te minis, nisi boues redderes furto sublatas, cum risu expertus est tuam in furanda etiam pharetra.
e Versu etiã Virg. AEn.4. Tum virgam capit: hac animas ille euocat Orco, &c.

AD LEVCONOEN. Ode XI.

Hortatur eam vt omissa futurorum cura, grata manu sumat quamcunque Deus fortunauerit horam, ne dulcia differat in annum, vt alibi loquitur.

TV ne quæsieris scire (nefas) quem mihi quem tibi
Finem dij dederint, Leuconoe: nec [a] Babylonios
Tentaris numeros, [b] vt melius quicquid erit pati.
Seu plures hyemes, seu tribuit Iupiter vltimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum sapias, [c] vina liques: & spatio breui
Spem longam reseces. dum loquimur, fugerit inuida
AEtas. carpe diem, quam minimum credula postero.

[a] Mathematicos. Astrologicos.
[b] Vt patiaris, ὥστε φέρειν.
[c] Quia vina percolata, delicatiora.

AD AVGVSTVM. Ode XII.

Hac ode imitatur principium cuiusdam Pindaricæ: & miro artificio insinuat se in Augusti laudes, dum dicit se dubitare quid potissimum canat: & à deorum laudibus, ad laudes heroum & Rom. ducum, tandémque ipsius Augusti, descendit.

QVem virum aut heroa lyra vel acri
Tibia [d] sumes celebrare Clio
Quem deum? cuius recinet iocosa
Nomen [e] imago,
Aut in vmbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo, gelidóue in Hæmo?
Vnde vocalem temere insequutæ
Orphea syluæ,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus, celerésque ventos:

[d] Suscipies celebrãdum.
[e] Imago vocis, echo.

[a] Blandum

a Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, variȷ́sque mundum
Temperat b horis?
Vnde nil maius generatur ipso,
Nec viget quidquam simile aut secundum:
c Proximos illi tamen occupauit
Pallas honores,
Prælijs audax: neque te silebo
Liber, & sæuis inimica d virgo
Belluis: nec te metuende certa
Phœbe sagitta.
Dicam & Alciden, e puerósque Ledæ,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem: quorum simul alba nautis
Stella refulsit,
f Defluit saxis agitatus humor:
Concidunt venti: fugiúntque nubes:
Et minax (quòd sic voluere) ponto
Vnda recumbit.
Romulum post hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an g superbos
Tarquini fasces, dubito, an Catonis
Nobile lethum.
Regulum & Scauros, animæque magnæ
Prodigum Paulum, superante Pœno,
Gratus insigni referam camœna,
Fabriciúmque.

a Bl. ducere, Gnarum ducendi blandicijs cantus.

b Partibus quatuor anni.

c Vt Virg. Proximus huic. longo sed prox. interuallo.

d Diana.

e Dioscuros, Castorem & Pollucem.

f fluit de sax.

g Superb. imperium Tarq.

Hunc, & incomptis Curium capillis
Vtilem bello tulit, & Camillum
Saeua paupertas, & auitus [a] apto
Cum lare fundus.
Crescit occulto velut arbor aeuo
Fama Marcelli: micat inter omnes
Iulium sidus, velut inter ignes
Luna minores.
Gentis humanae pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Caesaris fatis data: [b] tu secundo
Caesare regnes.
Ille seu Parthos Latio [c] imminentes
Egerit iusto domitos triumpho,
Siue subiectos Orientis oris
Seras & Indos:
[d] Te minor latum reget aequus orbem:
Tu graui curru quaties olympum,
Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.

[a] Fundus cum domo quae conueniret fructibus ipsius, non magnificentior quàm pro illis esset.

[b] Vt mox. Te minor, &c.

[c] Insidiantes & mala illi machinãtes.

[d] AEquo animo se inferiorem te gerens, reget terras, vt tu caelum.

AD LYDIAM. Ode XIII.

Queritur Telephum riualem sibi à Lydia praeferri.

QVum tu Lydia Telephi
Ceruicem roseam, cerea Telephi
Laudus brachia, vae, meum
Feruens difficili bile tumet iecur.
Tunc nec mens mihi nec color
Certa sede manet: humor & in genas
Furtim labitur, arguens

Quàm

Quàm lentis penitus [a] macerer ignibus. — a Tabescam.
Vror, seu tibi candidos
Turparunt humeros immodicæ [b] mero — b Inter pocula ortæ.
Rixæ: siue puer furens
Impressit memorem dente labris notam.
Non, si me satis audias,
Speres [c] perpetuum, dulcia barbarè — c Fore perp.
Lædentem oscula, quæ Venus
Quinta parte sui nectaris imbuit.
FELICES ter & amplius
Quos irrupta tenet copula: nec malis
Diuulsus querimonijs,
Suprema citius soluet amor die.

IN BRVTVM, CIVILE BELLVM RE-nouantem. Ode XIIII.

Allegoria perpetua est in hac Ode, vt testatur Fabius: qui etiam nauis nomine remp. significari (quum alij potius Brutum intelligant) fluctuum tempestates pro bellis ciuilibus, portum pro pace atque concordia dici existimat.

O Nauis, referent in mare te noui
Fluctus. ô quid agis? fortiter occupa
Portum, nonne vides vt
[d] Nudum remigio latus? — d Destituta sis militibus.
Et malus celeri saucius Africo,
Antennæque gemant? ac sine funibus
Vix [e] durare carinæ — e Perferre.
Possint imperiosius
AEquor? non tibi sunt integra lintea,
Non dij, quos iterum pressa voces malo.

[a] Quamuis Pontica pinus,
Syluæ filia nobilis,
Iactes & genus, & nomen inutile.
Nil pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu, [b] nisi ventis
Debes ludibrium, caue.
Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
Nunc desiderium, curáque non leuis,
Interfusa nitentes
Vites æquora cycladas.

[a] Quamuis generis nobilitate glorieris, nihil eam curant milites.
[b] Nisi vis esse ludibrio ventis in naufragio.

NEREI VATICINIVM DE RVINA Troiæ Ode XV.

PAstor quum traheret per freta nauibus
Idæis Helenen perfidus hospitam,
Ingrato [c] celeres obruit ocio
Ventos, vt caneret fera
Nereus fata. Mala ducis aui domum,
Quam multo repetet Græcia milite,
Coniurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
Eheu quantus equis, quantus adest viris
Sudor: quanta moues funera Dardanæ
Genti. iam galeam Pallas & ægida
Currúsque & rabiem parat.
Nequicquam, Veneris præsidio ferox,
Pectes Cæsariem: gratáque fœminis
Imbelli cithara carmina [d] diuides.
Nequicquam thalamo graues
Hastas, & calami spicula [e] Cnossij

[c] Ventorum flatum compressit.
[d] Distribues singula in singularum gratiam canens.
[e] Cretensis. Nam Cnossius vrbs Cretæ.

Vitabis,

Vitabis, strepitúmque, & celerem sequi
Aiacem. tamen heu [a] *serus adulteros*
Crines puluere collines.
Non Laertiaden, exitium tuæ
Gentis, non Pylium Nestora respicis?
[b] *Vrgent impauidi te Salaminius*
Teucérque, & Sthenelus, sciens
Pugnæ, siue opus est imperitare equis,
Non auriga piger. Merionem quoque
Nosces. ecce [c] *furit te reperire atrox*
Tydides, [d] *melior patre.*
Quem tu, ceruus vti vallis in altera
Visum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus [e] *tuæ.*
Iracunda diem proferet Ilio,
Matronísque Phrygum classis Achillei,
Post certas Hyemes vret Achaicus
Ignis Iliacas domos.

[a] *Serò tandem traheris mortuus.*
[b] *Insequuntur:*
[c] *Furit præ ardenti desiderio te repe-riendi.*
[d] *Fortior, Præstantior.*
[e] *Helena: quum illi contrà tuam fort. iactares.*

PALINODIA. Ode XVI.

Veniam petit à puella, quam versibus læserat: & culpam in iram transfert, cuius vim indomitam describit.

O Matre pulchra filia pulchrior,
Quem criminosis cunque voles modum
Pones iambis: [f] *siue flamma,*
Siue mari libet Adriano.
Non [g] *Dindymene, non adytis quatit*
Mentem sacerdotum incola Pythius,
Non liber æque: non acuta

[f] *Siue igni siue aqua eos abolere libeat.*
[g] *Cybele.*

Sic geminant Corybantes æra,
Tristes vt iræ: quas neque Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec sæuus ignis, nec tremendo
Iupiter ipse ruens [a] tumultu.
Fertur Prometheus addere [b] principi
Limo coactus particulam vndique
Desectam, & insani leonis
Vim stomacho opposuisse nostro.
Iræ Thyesten exitio graui
Strauere: & altis vrbibus vltimæ
Stetere causæ cur perirent
Funditus, imprimerétque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.
Compesce mentem, me quoque pectoris
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Misit furentem: nunc ego mitibus
Mutare quæro tristia: dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobrijs, [c] animúmque reddas.

[a] Fulmine.
[b] Ex quo primi homines fuerunt ficti.
[c] Sic Ter. Reddidisti animum.

AD TYNDARIDEM.
Ode XVII.

Tyndaridem in Lucretilem inuitat, commendans ab amœnitate, necnon alia commoda quæ ex eo percipiet, ostendens.

VElox amœnum sæpe [d] Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus: & igneam
[e] Defendit æstatem capellis
Vsque meis, pluuiosque ventos.

[d] Faunus ex Lycæo in Lucretilem (qui mons est in Sabinis) sæpe commigrat.
[e] Propulsat à cap.

Impune

Impune tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes & thyma deuiæ
Olentis [a] uxores mariti:
Nec virides metuunt colubros,
Nec martiales [b] hædilia lupos:
[c] Vtcunque dulci Tyndari fistula
Valles, & [d] Vsticæ cubantis
Læuia personuere saxa.
Dij me tuentur: dijs pietas mea
Et musa cordi est. hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hîc in reducta valle, caniculæ
Vitabis æstus: & fide Teïa
Dices [e] laborantes in vno
Penelopen vitreámque Circen.
Hîc [f] innocentis pocula Lesbij
Duces sub vmbra: nec Semeleïus
Cum Marte confundet Thyoneus
Prælia: nec metues proteruum
Suspecta Cyrum, ne malè dispari
Incontinentes inijciat manus:
Et scindat hærentem coronam
Crinibus, immeritámque vestem.

a Capellæ.
b Pes Ionicus pro choriambo.
c Quandocunque? vel vbicunque.
d Vst. montis leuiter decliuis.
e Labore multo amplexus vnius Vlyssis petentes.
f Non accendentis pectus ad quicquam reprehensiuè dignum.

AD QVINTILIVM VARVM. Ode XVIII.

Moderatum vini vsum à curis & sollicitudinibus ad lætitiam hominem traducere, contrà ex immodico eius vsu mala multa oriri.

a Vino non madentibus.
b Habet in ore militiam aut pauperiem?
c Thracibus grauis & infestus Bacchus.
d Cupidi explendæ libid.
e Tua sacra nō diuulgabo
f Contine tua tymp. patere me præ nimio vino insanire, vt tuæ Bacche, tymp. audito.
g Cui commissum arc. patefit, & velut perlucet.

NVllam Vare sacra vite prius seueris arborem
Circa mite solum Tiburis, & mœnia Catili.
a Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
Quis post vina grauem militiam aut pauperiem
b crepat?
Quis non te potius, Bacche pater, tēq; decens Venus?
At ne quis modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithi rixa super mero
Debellata: monet c Sithonijs non leuis Euius:
Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt d auidi. non ego te candide Bassarea
Inuitum quatiam: nec varijs e obsita frondibus
Sub dium rapiam. sæua f tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quæ subsequitur cæcus amor sui,
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcaníque fides prodiga, g perlucidior vitro.

DE GLYCERA. Ode XIX.

Se Glyceræ amore ita vri dicit, vt non bella sed amores tantum scribere possit.

MAter sæua Cupidinum,
Thebanæque iubet me Semeles puer
Et lasciua licentia
Finitis animum reddere amoribus.
Vrit me Glyceræ nitor
Splendentis Pario marmore purius:
Vrit grata proteruitas,
Et vultus nimium h lubricus aspici.
In me tota ruens Venus

h Qui nimium lubricè & periculosè aspicitur.

Cyprum

Cyprum deseruit: nec patitur Scythas
Et versis animosum equis
Parthum dicere, nec quæ [a] nihil attinent.
Hîc viuum mihi [b] cespitem, hîc
Verbenas pueri ponite, thuráque,
Bimi cum patera meri.
Mactata veniet lenior hostia.

[a] *Non spectant ad res meas, id est, ad amorem.*
[b] *Aræ loco, vt Venerem placem.*

AD MECOENATEM. Ode xx.

Inuitat Mecœnatem ad conuiuium, quod minimè sumptuosum fore dicit.

VIle potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græca quod ego ipse testa
Conditum [c] leui: datus in theatro
Quum tibi plausus,
Chare Mecœnas, eques, [d] vt paterni
Fluminis ripæ simul & iocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis [e] imago.
Cæcubum, & prælo domitam Caleno
Tu bibes vuam: [f] mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

[c] *Cui contr. Releui dolia, apud Ter.*
[d] *Adeo vt Etrusci fl. rip. id est, Tiberis.*
[e] *Echo, vt Od. 12.*
[f] *Pocula mea nõ temperantur vino Fal. neque Formiano.*

quia de no... fe... [illegible]

HORTATVR VIRGINES ET PVEROS ad canendas Apollinis & Dianæ laudes. Ode XXI.

DIanam teneræ dicite virgines,
Intonsum pueri dicite Cynthium,
Latonámque supremo
Dilectam penitus Ioui.
Vos lætam fluuijs, & nemorum coma,

Quæ-

Quæcunq; aut gelido prominet [a] Algido,
Nigris aut Erymanthi
Syluis, aut viridis [b] Cragi:
VOS Tempe totidem tollite laudibus,
Natalémq; mares, Delon Apollinis,
Insignémq; pharetra
Fraternáq; humerum lyra.
Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem
Pestémq; à populo & principe Cæsare, in
Persas atq; Britannos
Vestra motus aget prece.

[a] Monte in agro Tusculano.
[b] Montis & vrbis Lyciæ.

AD ARISTIVM. Ode XXII.

Integritatem vitæ & innocentiam vbiq; tutam esse dicit: idque suo exemplo probat.

INteger vitæ scelerísq; purus
Non eget [c] Mauri iaculis, neq; arcu,
Nec venenatis grauida sagittis,
Fusce pharetra:
Siue per [d] Syrtes iter æstuosas,
Siue facturus per inhospitalem
Caucasum, vel quæ loca fabulosus
Lambit [e] Hydaspes.
Námq; me sylua lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, & vltra
Terminum curis vagor [f] expeditus,
Fugit inermem.
Quale portentum neq; militaris
[g] Daunia in latis alit esculetis:
Nec [h] Iubæ tellus generat, leonum
Arida nutrix.

[c] Mauri iaculat. optimi.
[d] Littora Syrtibus marinis propinqua.
[e] Indiæ flu.
[f] Al. expeditis.
[g] Appulia.
[h] Numidia.

a Pont

a Pone me pigris vbi nulla campis
Arbor æstiua recreatur aura;
Quod latus mundi nebulæ b malúsq;
Iupiter vrget:
Pone sub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata:
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

a Pone me c.p. vbi n. b Graue & insalubre cœlum.

AD CHLOEN. Ode XXIII.

Non esse cur ipsum extimescat, & à matris latere nunquam discedere velit, quum sit iam viro matura.

VItas hinnuleo me similis Chloe,
Quærenti pauidam montibus auijs
Matrem, non sine vano
Aurarum & syluæ metu.
Nam seu mobilibus veris c inhorruit
Aduentus folijs, seu virides rubum
Dimouere lacertæ:
Et corde, & genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris vt aspera,
Gætulúsue leo, frangere d persequor.
Tandem desine matrem
Tempestiua sequi viro.

c Inhorruere folia flatu Fauonij, qui veris aduenientis est comes. d Persequor vt frangam & dilacerem. sicut heferæ fr. hinnuleos.

AD VIRGILIVM, DE QVINTILII morte. Ode XXIIII.

QVis e desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? præcipe lugubres
Cantus Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium perpetuus sopor

e Quis status finis possit des. tam c. capitis? Gr. φίλη κεφαλῆ. Alij. Præc. lug. c. quis debeat esse mod. vel Queis, vt sit pro Quibus.

Vrget?

Vrget? cui Pudor, & iustitiæ soror
Incorrupta Fides, nudáq; Veritas,
Quando vllum inuenient parem?
Multis ille bonis flebilis occidit:
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
Tu frustra pius (heu) [a] non ita creditum
Poscis Quintilium deos.
[b] Quòd si Threïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
[c] Durum: SED leuius fit patientia,
Quicquid [d] corrigere est nefas.

[a] Non ita cr. quasi nunquam repetendum.
[b] Al. Quid si Thr. &c. Num. van. r. san. imagini?
[c] Durũ est, illum amisisse.
[d] Corrigi nõ potest.

AD LYDIAM. Ode xxv.

Insultat Lydiæ, quòd iam vetula, vicissim à iuuenibus contemnatur.

PArcius iunctas quatiunt fenestras
Ictibus crebris iuuenes proterui,
Nec tibi somnos adimunt: amátq;
[e] Ianua limen,
Quæ prius multùm faciles mouebat
Cardines. audis minus & minus iam,
[f] Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
Inuicem mœchos anus arrogantes
Flebis in [g] solo leuis angiportu,
Thracio bacchante magis sub inter-
-lunia vento:

[e] Ian. nõ recedit à limine: quia clausa manet.
[f] Amatoris exclusi verba.
[g] Deserto. Leuis pro vili.

Quum tibi flagrans amor, & libido,
Quæ solet matres [a] furiare equorum,
Sæuiet circa iecur vlcerosum,
Non [b] sine questu:
Læta quòd pubes edera virenti
Gaudeat pulla magis atq; myrto:
Aridas frondes hyemis sodali
Dedicet Hebro.

[a] *Virg. Scil. ante omnes furor est insign. equarũ.*
[b] *Querendo etiam quod iuuentus puellas vetulis præferat.*

AD MVSAM DE AELIO LAMIA.
Ode XXVI.

Musarum amatorem & cultorẽ minùs curis & mœroribus obnoxium esse innuit: & Musæ Pimpleæ suum Lamiam commendat.

MVsis amicus, tristitiam & metus
Tradam [c] proteruis in mare Creticum
Portare ventis: quis sub Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid [d] Tiridatem terreat, vnicè
Securus. ô quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiæ coronam
[e] Pimplea dulcis nil sine te mei
Possunt honores. hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio [f] sacrare plectro
Téq; tuásq; decet sorores.

[c] *Vt procacibus austris. Virg.*
[d] *Al. Mithridatem.*
[e] *Musa, à Pimpleo monte.*
[f] *Consecrare immortalitati fid. Lat. & carmine Sapphico, vel Alcaico.*

AD SODALES. Ode XXVII.

Sodales inter pocula rixantes, atq; adeo pugnantes, reprehendit. & hunc esse barbarorum morem dicit. Inuitatus ad bibendum, id se facturum ea lege pollicetur, vt frater Megillæ nomen amicæ suæ proferat. Tandémq; audito puellæ nomine, vicem huius amatoris miseratur.

[a] Natura comparatis.

Natis in vsum lætitiæ scyphis,
Pugnare, Thracum est. tollite barbarum
Morem, verecundúmq; Bacchum
Sanguineis prohibere rixis.

[b] A computationibus & conuiuijs plurimum discr. ferrū. Luc. autem tanquam de noctur. conuiuijs.

Vino & [b] lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat. impium
Lenite clamorem sodales,
Et [c] cubito remanete presso.

[c] Quia cœnab. accūbentes & cubito innitentes.

Vultus seueri me quoq; sumere
Partem Falerni? dicat Opuntiæ
Frater Megillæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.
Cessat voluntas? non alia bibam
Mercede. quæ te cunq; domat Venus,
Non erubescendis adurit
Ignibus: ingenuóq; semper
Amore peccas. quicquid habes, age
Depone tutis auribus. ah miser,
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flamma.
Quæ saga, quis te soluere Thessalis
Magus venenis, quis poterit deus?
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet Chimæræ.

ODE XXVIII.

Archytas, Tarētinus philosophus & geometra, na
tæ cuidam respondet, communem esse omnibus m
riendi necessitatem: & orat ne se naufragum insep
tum iacere patiatur, sed aliquantulum arenæ corp
inijciat. Id beneficij præstare volenti, bene preca
recusanti præstare, minatur.

TE maris & terræ numeróq; carentis arenæ
[a] Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulueris exigui prope littus parua [b] Matinum
Munera. [c] nec quicquam tibi prodest
Aerias tentasse domos, animóq; rotundum
Percurrisse polum morituro.
Occidit & Pelopis [d] genitor conuiua deorum:
Tithonúsq; remotus in auras:
Et Iouis arcanis Minos admissus. habéntq;
Tartara [e] Panthoiden, iterum Orco
Demissum: quamuis clypeo Troiana [f] refixo
Tempora testatus: nihil vltra
Neruos atq; cutem morti concesserat atræ:
Iudice te, non [g] sordidus autor
Naturæ veríq;. SED omnes vna manet [h] nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios Furiæ toruo spectacula Marti:
Exitio est auidis mare nautis.
Mista senum ac iuuenum densantur funera: nullum
Sæua caput Proserpina fugit.
Me quoq; [i] deuexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit vndis.
At tu nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare. [k] sic quodcunq; minabitur Eurus
Fluctibus Hesperijs, Venusinæ
Plectantur syluæ, te sospite: multáq; merces,
Vnde potest, tibi defluat æquo
Ab Ioue, Neptunóq; sacri custode Tarenti.
[l] Negligis immeritis nocituram

[a] Geometrā.
[b] In Apulia.
[c] Non profuit ad vitandam mortē.
[d] Tantalus. Hæc autem respondet Archytas.
[e] Pythagoram.
[f] Detracto.
[g] Contēptus.
[h] Tenebræ mortis.
[i] Ad occasum vergentis, vel, qui in decliui parte cœli.
[k] Precantis est.
[l] Forsan non dubitas admittere culpā quæ, &c. Tibi ipsi igitur idem vicissim contingat. Al. committere fors & Deb. &c.

Postmodo te natis fraudem committere? forsan,
Debita iura vicésq; superbæ
Te maneant ipsum. precibus non linquar inultis:
Téq; piacula nulla resoluent.
Quanquam festinas (non est mora longa) licebit
Iniecto ter puluere curras.

AD ICCIVM. Ode XXIX.

Mirum quiddam & monstri simile dicit esse, eum à philosophiæ studio ad militiam transisse.

ICci [a] beatis nunc Arabum inuides
Gazis: & acrem militiam paras
Non antè deuictis Sabeæ
Regibus: horribilíq; Medo
[b] Nectis catenas. quæ tibi virginum
Sponso necato barbara seruiet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum statuetur [c] vnctis,
Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis neget arduis
Pronos relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Quum tu coëmptos vndiq; nobiles
Libros Panæti, Socraticam & domum.
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

a Opulentis.
b Te paras ad ducēdum Medos captiuos.
c Vnguentatis.

AD VENEREM. Ode XXX.

Rogat Venerem vt in ædem Glyceræ veniat.

O Venus, regina Cnidi Paphiq;
Sperne dilectam Cypron & vocantis

Thu

Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in [a] ædem.
Feruidus tecum [b] puer, & solutis
Gratiæ zonis, properéntque Nymphæ,
Et parum comis sine te [c] Iuuentas,
Mercuriúsque.

a Sacellū tibi consecratum ab illa.
b Cupido.
c Iuuentæ dea

AD APOLLINEM. Ode XXXI.

Se, parcè & frugaliter viuentem, non diuitias, sed mentem sanam in corpore sano, ab Apolline poscere dicit.

QVid [d] dedicatum poscit Apollinem
Vates? quid orat, de patera nouum
[e] Fundens liquorem? non opimas
Sardiniæ segetes feracis:
Non æstuosæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur Indicum:
Non rura quæ Lyris quieta
[f] Mordet aqua, taciturnus amnis.
[g] Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: diues & aureis
Mercator [h] exiccet culullis
Vina Syra [i] reparata merce,
Dijs carus ipsis: quippe ter & quater
Anno reuisens æquor Atlanticum
[k] Impunè, me pascunt oliuæ,
Me cichoréa, leuésque maluæ.
Frui [l] paratis & valido mihi
[m] Latoe dones, & (precor) [n] integra
Cum mente: nec turpem senectam
Degere, nec cithara carentem.

d Cui templū dedicauit Aug. in palatio.
e Libans dijs vini primitias.
f Radit, Alluit.
g Amputent vuas cultello falcis instar incuruo.
h Pro exhauriat poculis vina per hypall.
i Rep. Empta nummis acceptis ex S. M.
k Sine naufragio.
l Partis.
m Apollo.
n Des mentē sanam in corp. sano.

AD LYRAM. Ode XXXII.

Lyram alloquitur, eámque laudans, magnum solamen Alcæo primùm attulisse ait.

Poscimus, siquid [a] vacui sub vmbra
Lusimus tecum, quod & hunc in annum
Viuat & plures: age, dic Latinum
Barbite carmen:
Lesbio primùm [b] modulate ciui:
Qui ferox bello, tamen [c] inter arma.
Siue iactatam religarat vdo
Littore nauim:
Liberum & Musas, Veneremque, & illi
Semper hærentem puerum canebat:
Et Lycum, nigris oculis, nigróque
Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus supremi
Grata testudo Iouis, ô laborum
Dulce lenimen, mihi [d] cunque salue
Rite vocanti.

a *Otiosi.*
b *Modulatis sonis adhibite ab Alcæo.*
c *Siue erat in castris, siue ad portum aliquem appulerat.*
d *Quotiescunque te euoco, salue* L. ex Por. Exp. *& aliter.*

AD ALBIVM TIBVLLVM. Ode XXXIII.

Consolatur eum aliorum exemplo, quibus itidem amantibus contingit, vt non redamentur.

Albi, [e] ne doleas plus nimio, memor
Immitis Glyceræ: neu miserabiles
Decantes elegos, cur tibi iunior
Læsa præniteat fide.
Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor, Cyrus in asperam

e *Ne fortè doleas, &c. audi quod dicam, Insignem, &c. Vel Hoc te scire volo. Insignẽ, &c. Q. d. Ne hoc tibi soli vsu venire putes.*

Decli-

Declinat Pholoen: sed priùs Appulis
Iungentur capreæ lupis,
Quàm turpi Pholoe peccet adultero.
Sic visum Veneri, cui placet impares
Formas atque animos sub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.
Ipsum me melior quum peteret [a] *Venus,* [a] *Amica.*
Grata detinuit compede Myrtale,
Libertina, fretis acrior Adriæ
Curuantis Calabros sinus.

ODE XXXIIII.

Dicit se, qui anteà parcè deos coluerit, Epicureæ sectæ præceptis auscultans, nunc sententiam mutare, non inani deorum metu perterritum.

PArcus deorum cultor & infrequens,
[b] *Insanientis dum sapientiæ* [b] *Epicureæ.*
Consultus erro, nunc [c] *retrorsum* [c] *Consilium mutare.*
Vela dare, atque iterare cursus
Cogor relictos. námque [d] *Diespiter* [d] *Iupiter.*
[e] *Igni corusco nubila diuidens,* [e] *Ig. c. fulmine.*
Plerumque [f] *per purum conantes* [f] *Cœlo sereno quod Lucr. negat fieri posse.*
Egit equos, volucrémque currum:
Quo [g] *bruta tellus, & vaga flumina,* [g] *Immobilis, Ser.*
Quo Styx, & inuisi horrida [h] *Tænari* [h] *Vnde dicitur esse iter ad inferos.*
Sedes, Atlantéúsque finis
Concutitur, valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat deus,
Obscura promens. hinc [i] *apicem rapax* [i] *Summos honores.*
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

AD FORTVNAM. Ode XXXV.

Orat Fortunam vt seruet Cæsarem in Britannos ire meditantem.

O Diua gratum quæ regis Antium,
ᵃ Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
ᵇ Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
Quicunque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te Dacus asper, te profugi Scythæ,
Vrbésque gentésque, & Latium ferox,
Regúmque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni:
Iniurioso ne pede proruas
Stantem ᶜ columnam: neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet: imperiúmque frangat.
Te semper anteit sæua Necessitas,
ᵈ Clauos trabales & cuneos manu
Gestans ahena: nec seuerus
Vncus abest, liquidúmque plumbum.
Te Spes & albo rara Fides colit
Velata panno: nec comitem abnegat,
ᵉ Vtcunque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.
At vulgus infidum & meretrix retrò
Periura cedit: diffugiunt cadis

[a] Cui est in promptu & ad manum, tollere, &c.
[b] Commutare fun.
[c] Columen imperij Don. in Ter.
[d] Clauo trabali figere, Cic. pro Confirmare & constabilire.
[e] Quandocũque deseris, quos anteà beasti.

Cum

Cum fæce siccatis amici,
Ferre iugum pariter [a] dolosi.
Serues iturum Cæsarem in [b] vltimos
Orbis Britannos, & iuuenum recens
[c] Examen Eois timendum
Partibus, Oceanóque rubro.
Eheu [d] cicatricum & sceleris pudet.
Fratrúmque. quid nos dura refugimus
Aetas? quid intactum nefasti
Liquimus? vnde manus iuuentus
Metu deorum continuit? quibus
Pepercit aris? ô vtinam noua
Incude [e] diffingas retusum in
Massagetas Arabásque ferrum.

a Dolose agẽtes in ferẽdo pariter iugo.
b Vt Virg. Et pen. toto diuisos orbe Brit.
c Exercitum è iuuenibus.
d In bello ciuili acceptarum. Fr. Ciuium. Vel, quia interdum duo fr. contr. erant partiũ.
e Arma aduersus ciues hebetata diffugens, alia ex iisdem refingas in Mass.

ODE XXXVI.

Gratulatur Numidæ amico reditum in patriam & hortatur ad prosequendum lætitiam hanc largiore potu.

ET thure & fidibus iuuat
Placare, & vituli sanguine debito
Custodes Numidæ deos:
Qui nunc Hesperia sospes ab vltima
Caris multa sodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oscula,
Quàm dulci Lamiæ: memor
Actæ non alio rege [f] puertiæ.
Mutatæq; simul togæ.
[g] Cressa ne careat pulchra dies nota:
Neu promptæ modus amphoræ,
[h] Neu morem in Salium sit requies pedum:

f Magistro & doctore: vel, quopiam amico potentiore.
g Cr. i. alba.
h Neu cessemus saltare Saliorum more.

Neu multi Damalis meri
Bassum Threïcia vincat [a] amystide:
Neu desint epulis rosæ,
Neu viuax apium, neu breue lilium.
Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: nec Damalis nouo
Diuelletur adultero,
Lasciuis ederis ambitiosior.

a Poculo capacissimo. Neu certicũ Basso magnitudine poc. sed cum Numida.

ODE XXXVII.

Sodales suos ad lætitiam hortatur, ob Actiacam victoriam Augusti, atque hanc celebrat.

NVnc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc [b] Saliaribus
Ornare puluinar deorum
Tempus erat dapibus sodales.
Antehac nefas depromere cæcubum
Cellis auitis, dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus & imperio parabat,
[c] Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum: quidlibet impotens
Sperare, fortunáque dulci
Ebria. sed minuit furorem
Vix vna sospes nauis ab ignibus:
Mentémque lymphatam [d] Mareotico
Redegit in veros timores
Cæsar, ab Italia volantem
Remis adurgens (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus

b Opiparis, à Salijs.

c Cũ eunuchis & cinædis.

d Vino quod ad Mareotidem pal. Aegypti nascitur.

Vena-

Venator in campis niualis
Aemoniæ) daret vt catenis
Fatale monstrum. quæ generosius
Perire quærens, nec muliebriter
Expauit ensem, [a] *nec latentes*
Classe cita reparauit oras.
Ausa & iacentem visere regiam
Vultu sereno fortis, & asperas
Tractare serpentes: vt atrum
Corpore combiberet venenum:
Deliberata morte ferocior.
Sæuis Liburnis scilicet inuidens,
Priuata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

a Nec se cōtulit in abditas Aegypti latebras. Q. d. Nec reparauit salutē ad illas lat. confugiendo.

AD MINISTRVM. Ode XXXVIII.

Ministrum suum seu famulum aliud nihil adhibere vult ad extremum cōuiuij apparatum quàm myrtum.

PErsicos odi puer [b] *apparatus:*
Displicent nexæ philyra coronæ:
Mitte sectari, rosa quo locorum
[c] *Sera moretur.*
Simplici myrto nihil [d] *allabores*
Sedulus curo. neque te ministrum
Dedecet myrtus, neque me, sub arcta
Vite bibentem.

b Vnguenta, odores, coronas sumptuosas, & alias conuiuiorum Persic. delicias.
c Serò nascens, quum iam alibi defecerit.
d Ne labores vt quicquā addas myrto.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER II.

AD C. ASINIVM POLLIONEM. Ode I.

Asinium Pollionem monet vt suas de bellis ciuilibus tragœdias tantisper intermittat dum publicas res ordinarit. Eum deinde & illa eius carmina laudat. Cui laudationi deplorationem calamitatis belli ciuilis adiungit.

a Bellum ciuile.

b Cruenta sang. ciuili, nondum expiato.

c Careant theatra tuis trag. donec quæ in rep. sunt turbata, in suum ordinem restitueris.

M[a]Otum ex Metello consule ciuicum,
Bellique causas, & vitia & modos,
Ludúmque Fortunæ, grauésque
Principum amicitias, & arma
[b] Nondum expiatis vncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus aleæ,
Tractas: & incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.
Paulum [c] seueræ musa tragœdiæ
Desit theatris: mox, vbi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
Insigne mæstis præsidium reis,
Et consulenti Pollio curiæ.
Cui laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Iam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures: iam litui strepunt.

Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitúmque vultus.
Audire magnos iam videor duces
[a] Non indecoro puluere sordidos:
Et cuncta terrarum subacta,
Præter [b] atrocem animum Catonis.
Iuno, & deorum quisquis amicior
Afris, inulta cesserat impotens
[c] Tellure: [d] victorum nepotes
Rettulit inferias Iugurthæ.
Quis non Latino sanguine pinguior
Campus sepulcris impia prælia
Testatur, auditúmque Medis
[e] Hesperiæ sonitum ruinæ?
Qui gurges, aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare [f] Dauniæ
Non decolorauere cædes?
Quæ caret ora cruore nostro?
Sed ne relictis Musa procax iocis
Ceæ retractes munera næniæ:
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leniore plectro.

[a] Vtpote quem collegerint moriendo pro patria.
[b] Imperterritum.
[c] Africa.
[d] Vict. Rom. posteros.
[e] Italicæ.
[f] Appulorum & Italorum.

epanorthosis
locus am...

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM.
Ode II.

Nullam reconditi argenti gratiam esse dicit: laudatóque ob liberalitatem in fratres Proculeio, eum demum qui cupiditatibus imperare nouit, & regem & beatum habendum esse ait.

N[g]Vllus argento color est auaris,
Abditæ terris [h] inimice lamnæ

[g] Q. d. Nulla est argenti gratia, vel perit argento sua gratia, nisi &c.
[h] Qui odisti laminam in terras defossam.

Crispe

Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat vsu.

Viuet extento Proculeius æuo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget penna [a] metuente solui
Fama superstes.

[a] *Quæ cauet ne soluatur.*

Latius regnes, [b] auidum domando
Spiritum, quàm si Libyam remotis
Gadibus iungas: & vterque Pœnus
Seruiat vni.

[b] *Cupiditates refrænando.*

[c] *Crescit indulgens sibi dirus hydrops:*
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis, & aquosus albo
Corpore languor.

[c] Morbum suum auget, dum desiderio suo obsequitur.

Redditum Cyri solio Phraaten,
[d] *Dissidens plebi, numero beato-*
-rum eximit virtus: populúmque falsis
Dedocet vti

[d] *Virtus, à plebe dissentiens, negat habendum esse inter beatos.*

Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens vni, [e] propriámque laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat aceruos.

[e] Perpetuò mansuram lauream.

AD DELIVM. Ode III.

Neque dimittendum aduersis, neque efferendum secundis rebus esse animum: sed hilariter viuendum, & genio indulgendum: quum æqua sit omnibus moriendi conditio, non minùs ijs qui hilarem, quàm ijs qui tristem vitam egerint.

A[f]Equam memento rebus in arduis
Seruare mentem, non secus in bonis

[f] *AEquo animo ferre res aduersas memento, & in prosperis lætitia insolenti non efferri: ô Deli, qui moriturus es, seu mœstus, &c.*

Ab insolenti temperatam
Lætitia: moriture Deli,
Seu mæstus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis
[a] *Interiore nota Falerni:*
Quà pinus ingens albáque populus
Vmbram hospitalem consociare amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax trepidare riuo.
Huc vina, & vnguenta, & nimium breues
Flores amœnæ ferre iube rosæ:
Dum res, & ætas, & sororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coemptis saltibus, & domo,
Villáque, flauus quam Tiberis [b] *lauit:*
Cedes, & [c] *extructis in altum*
Diuitijs potietur hæres.
Diuésne, prisco natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper & infima
De gente sub dio moreris,
Victima nil miserantis Orci.
Omnes eôdem [d] *cogimur, omnium*
Versatur [e] *vrna:* [f] *serius, ocyus*
Sors exitura, & nos in æternũm
Exilium impositura [g] *cymbæ.*

[a] *Falerno interius recondito, & notam appositam habente qua commendetur.*

[b] Pro *lauat* .i. *alluit.*

[c] *Exaggeratis in altam molem.*

[d] *Compellimur. L. 3. Od. 1.*

[e] *Omne capax mouet vrna nomen.*

[f] *Ser. Siue ser. siue oc. Vel, Alijs ser. alijs oc.*

[g] *Cym. Charontis.*

AD XANTHIAM PHOCEVM.
Ode IIII.

Non esse quòd eum pudeat amore ancillæ teneri, quum idem magnis ducibus olim vsu venerit:

&

& ex eius moribus coniectura fieri possit, honesto loco esse natam.

a Ne ut principio Odes 33. li. 1.
b Pr. olim.
c Cassandra, Priami filia.
d Achille, vel Neopt. eius filio.
e Fecit ut faciliùs possent euerti.
f Fortasse Ph. nob. & pot. parentibus orta est, & quibus decoreris: deflet saltem ipsa reg. g.
g Quæ lucrum auersetur.
h Intactus amore illius.
i Caue ne id susp. de me, quum sim natus an. 40.
k Vel proper. Trepid. festinauit.

N[a]E sit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu, [b] prius insolentem
Serua Briseis niueo colore
Mouit Achillem:
Mouit Aiacem Telamone natum
Forma captiuæ dominum Tecmessæ:
Arsit Atrides medio in triumpho
[c] Virgine rapta:
Barbaræ postquam cecidere turmæ
[d] Thessalo victore, & ademptus Hector
[e] Tradidit fessis leuiora tolli
Pergama Grajis.
[f] Nescias an te generum beati
Phyllidis flauæ decorent parentes.
Regium certè genus & penates
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi de scelesta
Plebe delectam: neque sic fidelem,
Sic [g] lucro auersam potuisse nasci
Matre pudenda.
Brachia, & vultum, teretésque suras
[h] Integer laudo, [i] fuge suspicari,
Cuius octauum [k] trepidauit ætas
Claudere lustrum.

ODE V.

Ab amore virginis immaturæ seu nondum viro tempestiuæ (quam Lalagen vocat) dehortatur vel a-

micorum quempiam, vel (vt quidam suspicantur) seipsum.

N [a] Ondum subacta ferre iugum valet
Ceruice: nondum munia comparis
AEquare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuiis grauem
[b] Solantis æstum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis salicto
Prægestientis tolle cupidinem
Immitis vuæ: [c] iam tibi liuidos
Distinguet autumnus racemos
Purpureo varius colore:
Iam te sequetur. currit enim ferox
AEtas: & illi, quos tibi dempserit,
Apponet [d] annos. iam proterua
Fronte petet Lalage maritum:
Dilecta, quantum non Pholoe fugax,
Non Chloris: albo sic humero nitens,
Vt pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiúsue Gyges:
Quem si puellarum insereres choro,
Mirè sagaces [e] falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus, [f] ambiguóque vultu.

a Allegoria à iuuenca nondum iugum passa.

b Leuantis.

c Iamiam, Mox. Breue tempus illam virginem immaturam, reddet maturam.

d Florentis ætatis. Quātum illa florescet ætate, tu tātum ingrauesces.

e Ab hospit. internosci non posset ob latentem differentiam.

f Qui incertos de sexu redderet.

AD SEPTIMIVM. Ode VI.

Tiburtinæ & Tarentinæ regionis amœnitatem commendat, & in hac, si in illa non possit, se libenter cum Septimio extremum ætatis tempus peracturum dicit.]

Septimi,

SEptimi, Gades aditure mecum, &
Cantabrum [a] indoctum iuga ferre nostra, &
Barbaras Syrtes, vbi Maura semper
AEstuat vnda:
Tibur Argeo [b] positum colono,
Sit meæ sedes vtinam senectæ:
Sit [c] modus lasso maris, & viarum,
Militiæque.
Vnde si Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce pellitis ouibus [d] Galesi
Flumen & regnata petam Laconi
[e] Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus [f] ridet. vbi non Hymetto
Mella [g] decedunt, viridique certat
[h] Bacca Venafro:
Ver vbi longum, tepidásque præbet
Iupiter brumas: & amicus [i] Aulon
Fertili Baccho, minimum Falernis
[k] Inuidet vuis.
Ille te mecum locus & beatæ
Postulant arces: ibi tu calentem
Debita sparges lacryma [l] fauillam
Vatis amici.

[a] Iugo nostro non assuetum.
[b] Conditum à Tiburno Arg.
[c] Finis nauigationum & itinerum.
[d] Al. Galesum.
[e] Est autem in Calabria. Tarentina.
[f] Arridet, Placet.
[g] Cedũt Hymettijs, Inferiora sunt.
[h] Cuius oliuæ certant cum Venafranis.
[i] Fortasse collis Tarento vicinus.
[k] Habet vuas quæ faciunt vt non inuideat Fal.
[l] Ibi meos cin. lacr. consperges.

AD POMPEIVM VARVM.
Ode VII.

Pompeio Varo, suo olim commilitoni, reditum è militia gratulatur: eúmque ad conuiuium inuitat, in quo suam lætitiam largis poculis testetur.

O Sæpe mecum tempus in vltimum
Deducte, Bruto militiæ duce,
Quis te redonauit Quiritem
Dijs patrijs, Italóque cœlo,
Pompei, meorum prime sodalium?
Cum quo [a] morantem sæpe diem mero
Fregi, coronatus nitentes
[b] Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos & celerem fugam
Sensi, relicta [c] non bene parmula,
Quum fracta virtus, & minaces
[d] Turpe solum [e] tetigere mento.
Sed me per hostes Mercurius celer
Denso pauentem sustulit [f] aëre:
Te rursus in bellum resorbens
Vnda fretis tulit æstuosis.
Ergo [g] obligatam redde Ioui dapem:
Longáque fessum militiæ latus
Depone sub lauru mea: nec
Parce cadis tibi [h] destinatis.
[i] Obliuioso læuia Massico
[k] Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de conchis. quis vdo
Deproperare apto coronas
Curátue myrto? quem [l] Venus [m] arbitrum
Dicet bibendi? non ego sanius
Bacchabor [n] Edonis. [o] recepto
Dulce mihi [p] furere est amico.

a Diei qui longior solito videbatur partem poculis impendi.
b Mal. vnguento.
c Non b. Turpiter.
d Turpe quidam per parenth. intell. aduerb.
e Tetig. s. occubuerunt.
f Sic Virg. Venus obscuro aëre sepsit.
g Votam, Promissam.
h Tibi addictis.
i Obliuionē curarum afferente.
k Cib. Vasa.
l Talorum iactus Venereus.
m Arb. Moderatorem cōpotationis.
n Ed. Thrac. pop.
o Rec. Recuperato.
p Fur. Vsque ad furorem potare.

IN BARINEM MERETRICEM. Ode VIII.

Non esse mirum si peierare nõ timeat, quum nullas periuriorum det pœnas, sed potius ex ijs pulchrior euadat.

VLla si iuris tibi peierati
Pœna, Barine, nocuisset vnquam:
Dente si nigro fieres vel vno
Turpior vngui:
[a] Crederem, sed tu, simul obligasti
[b] Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multo, iuuenúmque prodis
[c] Publica cura.
Expedit matris [d] cineres opertos
Fallere, & toto taciturna noctis
Signa cum cælo, gelidáque diuos
Morte carentes.
Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident
Simplices nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruenta.
Adde, quòd pubes tibi crescit omnis:
[e] Seruitus crescit noua: nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt [f] iuuencis,
Te senes parci: miseræque nuper
Virgines nuptæ, tua [g] ne retardet
Aura maritos.

a Tibi iurãti.
b Per caput tuum perfide iurasti.
c Talis vt ab omnibus iuu. publicè ameris.
d Per matris manes falsum iurare, & per sidera, &c.
e Amatorum numerus augetur.
f Filijs adolescentulis.
g Ne mariti tua venustate velut afflati, aliquid de suo in ipsas amore remittant.

AD VALGIVM. Ode IX.

Eum hortatur vt Mystæ pueri mortem aliquando tandem flere desinat.

NOn semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut mare Caspium
Vexant inæquales procellæ
Vsque: nec Armenijs in oris
Amice Valgi stat glacies [a] *iners*
Menses per omnes: aut aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et folijs viduantur orni.
Tu semper vrges flebilibus modis
Mysten ademptum: [b] *nec tibi vespero*
Surgentes decedunt amores,
Nec rapidum fugiente solem.
At non [c] *ter æuo functus amabilem*
Plorauit omnes Antilochum senex
Annos: nec impubem parentes
Troilon, aut Phrygiæ sorores
Fleuere semper. [d] *desine mollium*
Tandem querelarum: & potius noua
Cantemus Augusti trophæa
Cæsaris, & rigidum [e] *Niphaten,*
Medúmque flumen gentibus additum
Victis, minores voluere vortices:
Intráque præscriptum [f] *Gelonos*
Exiguis equitare campis.

a *Ab effectu*
b *Nec vesperi nec mane cessas de flere tuos amores.*
c *Nestor, qui tres ætates vixit.*
d *Vt Gr. λῆγε ὀδυρμῶν.*
e *Niph. Arm. & Medum Mediæ fluuios quasi sentientes se cum Medis & Arm. victos, suos cursus contrahere.*
f *Gel. pop. Scythyæ Europææ.*

AD LICINIVM. Ode X.

Mediocritatem, & animi in vtraque fortuna æquabilitatem, ad beatè viuendum aptas esse.

RECtius viues, Licini, néque [a] altum
Semper vrgendo: néque, dum procellas
Cautus horrescis nimium premendo
Littus iniquum.
AVREAM quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret [b] inuidenda
Sobrius aula.
Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ [c] grauiore casu
Decidunt turres: feriúntque summos
Fulmina montes.
SPERAT [d] infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene [e] præparatum
Pectus, [f] informes hyemes reducit
Iupiter, idem
Summouet. non, si malè nunc, & olim
Sic erit. [g] quondam cithara tacentem
Suscitat musam, [h] neque semper arcum
Tendit Apollo.
Rebus angustis animosus atque
Fortis appare: sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

a In alto mari nauigando.
b Inuidiæ obnoxia, Inuidiosa.
c tolluntur in altum, vt lapsu grauiore ruant.
d In rebus aduersis.
e Ad omnem euentum præmunitus animus.
f Deformantes omnia.
g Interdum.
h Neque sem. est iratus. vt, Condito lenis placidúsque telo.

AD Q. HIPPINVM. Ode XI.

Hilariter viuendum esse potius quàm fatigandum animum curis rerum futurarum.

QVid bellicosus Cantaber, & Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria

a Diuisu

[a] Diuisus obiecto, remittas
Quærere: nec [b] trepides in vsum
Poscentis æui pauca. fugit retro
Leuis iuuentas, & decor, arida
Pellente lasciuos amores
Canitie, facilémque somnum.
Non semper idem floribus est honos
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu: quid [c] æternis minorem
Consilijs animum fatigas?
Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes [d] sic temere, & rosa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyriáque nardo,
Potamus vncti? dissipat [e] Euius
Curas edaces. quis puer ocyus
[f] Restinguet ardentis Falerni
Pocula [g] prætereunte lympha?
Quis [h] deuium scortum eliciet domo,
Lyden? eburna, dic age, cum lyra
[i] Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

[a] Seiunctus à nobis.
[b] Anxius sis de ijs quæ vitæ sunt necess.
[c] Vide annot.
[d] Qualemcunque sedem vel locum ex tempore præbebit humus.
[e] Bacchus.
[f] Temperabit.
[g] Aquæ riui aut fl. prætereuntis.
[h] Minimè obuium: cuius ædes à via publica sunt remotæ.
[i] Mat. venire rel. co. in nodum cōptum more Lac. i. negligenter. Al. Incomptu, de quo in Annot.
[k] Ne iubeas.

AD MAECENATEM. Ode XII.

Lyricorum versuum mollitiei res graues & tragicas non conuenire: soluta autem oratione res gestas Augusti Mœcenatem ipsum melius perscripturum: se nihil posse præter Liciniæ formam canere.

N[k]Olis longa feræ bella Numantiæ,
Nec dirum Annibalem, nec Siculum mare,
Pœno purpureum sanguine, mollibus

Aptari citharæ modis:
[a] Nec sæuos Lapithas, & nimium mero
[b] Hylæum, domitósque Herculea manu
[c] Telluris iuuenes, vnde periculum
Fulgens contremuit domus,
Saturni veteris. túque, [d] pedestribus
Dices historiis prælia Cæsaris
Mæcenas melius, [e] ductáque per vias
Regum colla minantium.
Me dulces dominæ Musæ [f] Liciniæ
Cantus, me voluit dicere [g] lucidùm
Fulgentes oculos, & bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
[h] Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare ioco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, sacro
Dianæ celebris die.
Num tu quæ tenuit diues Achæmenes,
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Liciniæ?
Plenas aut Arabum domos?
Dum [i] fragrantia detorquet ad oscula
Ceruicem, aut facili sæuitia negat
[k] Quæ poscente magis gaudeat eripi:
Interdum rapere occupet.

IN ARBOREM, CVIUS CASV IN agro Sabino penè oppressus est. Ode XIII.

a Q. d. Nihilo magis quã Lap.
b Hyl. Centaurum.
c Terræ fil. gig.
d Soluta orat. scriptis.
e Ducta in triumphum.
f Vel, Liciniæ. Al. Lycymniæ sit paulò post.
g Lucidè fulg.
h Quam non ded. saltare, &c. quòd eius ætati & formæ hæc conueniant. Vel. Quæ decenter hæc fecit.
i Al. flagrantia.
k Quæ osc. magis gaudeat sibi eripi quàm gaudeat ille ipse qui ea poscit. Interdum prior illa rapiat.

Execratus

Execratus arborem, cuius casu, dum in suo agro esset, penè oppressus fuerat, inde probat circunstare mortales in horas pericula mortis, à quibus minimè sibi timendum esse putent. Tandémque, postquam dixit parum absuisse quin videret apud inferos Saphonem & Alcæum, vtriusque carmina (sed Alcæi præsertim) ipsis etiam vmbris summam admirationem mouere ait.

ILle & nefasto te posuit die,
Quicunque primum & sacrilega manu
Produxit arbos, in [a] nepotum
Perniciem, probriúmque pagi.
Illum & parentis crediderim sui
[b] Fregisse ceruicem, & [c] penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena Colchi-
-ca, & quidquid vsquam concipitur nefas,
Tractauit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [d] caducum
In domini caput immerentis.
QVID quisque vitet, nunquam homini satis
[e] Cautum est in horas: nauita Bosporum
Pœnus perhorrescit, néque vltra
Cæca [f] timet aliunde fata:
Miles sagittas & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed [g] improuisa lethi
Vis rapuit rapiétque gentes.
Quàm penè furuæ regna Proserpinæ,
Et iudicantem vidimus AEacum,

a Posterorũ.

b Sic & Cic. loq.

c In penetr. domus hospitem occidisse.

d Quod tandem casurum erat.

e Cautè prospectum. Et In horas possit iungi cum Vitet.

f Hic-met. alitribr. pro dactylo.

g A qua sibi cauendum esse nesciunt.

 Sedésque

Sedésque descriptas piorum, &
AEolijs fidibus querentem
Sapphô puellis de [a] popularibus:
Et te sonantem [b] plenius aureo
Alcæe plectro dura nauis,
Dura [c] fugæ mala, dura belli
Vtrunque sacro digna silentio
Mirantur vmbræ dicere: sed magis
Pugnas & [d] exactos tyrannos
Densum humeris [e] bibit aure vulgus
Quid [f] mirum? vbi illis carminibus stupens
Demittit atras [g] Bellua centiceps
Aures, & intorti capillis
Eumenidum recreantur angues.
Quin & Prometheus & Pelopis parens
Dulci [h] laborum decipitur sono.
Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

a Lesbijs. b Grauiore carmine, & plus neruorum habente. c Exilij. vt Gr. φυγῆς. d Expulsos. e Auidissimè audit. f Quod de vmbris dixi g Cerberus. h Non est hic hellen. qui creditur, vide annot.

AD POSTHVMVM. Ode XIIII.

Quum mors maneat omnes, ac sit omnino ineuitabilis, non esse defraudandum Posthumo suum geniũ parcendo bonis quibus hæres abutetur.

EHeu fugaces, Posthume, Posthume,
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugis & instanti senectæ
Afferet, indomitæque morti.
Non si tricenis, quotquot eunt dies,
Amice places illacrymabilem,
Plutona tauris: qui ter [i] amplum

i Tricipitẽ, cum Hesiodo, vel tricorporem.

Geryonem Tityónque tristi
Compescit [a] vnda, scilicet omnibus,
Quicunque terræ munere vescimur,
Enauiganda: siue reges,
Sine inopes erimus coloni.
Frustra cruento [b] Marte carebimus,
Fractísque cauti fluctibus Adriæ:
Frustra per autumnos nocentem
Corporibus [c] metuemus Austrum.
Visendus ater flumine languido
Cocytus errans, & Danai [d] genus
Infame, damnatúsque longi
Sisyphus Æolides laboris.
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor: neque harum quas colis arborum
Te, præter inuisas cupressos,
Vlla [e] breuem dominum sequetur.
Absumet hæres cæcuba dignior,
[f] Seruata centum clauibus: & mero
[g] Tinget pauimentum superbum,
Pontificum potiore cœnis.

ODE XV.

Luxum circa ædificia ingentem reprehendit, & veterum contrà frugalitatem commemorat.

IAM pauca aratro iugera regiæ
[h] Moles relinquent: vndique latius
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu, platanusque [i] cœlebs
[k] Euincet vlmos, tum violaria, &

a Vndæ enauig.
b Prelia vitabimus & mare.
c Vitabimus
d Filiæ infames cæde suorum maritorum.
e Br. d. futurum, vel, Qui fuerit breuis d.
f A te ser.
g Tantum aberit vt eius potui parcat. Vide annot.
h Vt Cic. Substructionum insanæ moles.
i Quæ non solet maritari viti, vt vlmus.
k Frequentior erit vlmis: & ex oliuetis fient violaria, myrteta, &c.

Myrtus, & omnis copiæ nar ium,
Spargent oliuetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea [a] feruidos
Excludet ictus. non ita Romuli
Præscriptum & intonsi Catonis
Auspicijs, veterúmque norma.
Priuatus illis census erat breuis,
[b] Commune magnum: [c] nulla decempedis
Metata priuatis opacam
Porticus excipiebat Arcton:
Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes & deorum
Templa nouo decorare saxo.

[a] Arborem radiorum solis vmbra sua arcebit.
[b] Vt Gr. τὸ κοινον.
[c] Publ. res, magna. Nemo priuatam domum ædificans. X. pedē porticum septentr. obiectum metabatur.

AD GROSPHVM. Ode XVI.

Tranquillitatem animi optari ab omnibus: eam verò non congerendis opibus, honoribúsve, sed coercendis cupiditatibus comparari.

O [d] Cium diuos rogat in patenti
[e] Prensus AEgæo, simul atra nubes
Condidit Lunam, néque certa fulgent
Sidera nautis:
Ocium bello furiosa Thrace,
Ocium Medi pharetra decori:
Grosphe, non gemmis, néque purpura venale, nec auro.
NON enim gazæ néque consularis
Summouet lictor miseros tumultus
Mentis, & curas [f] laqueata circum

[d] Quietem, vel vitam quietam & tranquillā.
[e] Pr. A. tempestate interceptus.
[f] Laquearibus ornatas domos diuitum.

Tecta volantes.

VIVITVR paruo [a] bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leues somnos timor aut cupido
Sordidus aufert,
Quid breui fortes [b] iaculamur æuo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? [c] patriæ quis exul
Se quoq; fugit?
[d] Scandit æratas vitiosa naues
Cura: nec turmas equitum relinquit,
Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor Euro.
[e] Letus in præsens animus, [f] quod vltra est
Oderit curare: & amara læto
Temperet risu. NIHIL est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa Tithonum minuit senectus:
Et mihi forsan, tibi quod negârit,
Porriget hora.
Te greges centum Siculæq; circum
Mugiunt vaccæ, tibi tollit hinni-
-tum apta quadrigis equa, te bis Afro
[g] Murice tinctæ
Vestiunt lanæ: mihi parua rura &
[h] Spiritum Graiæ tenuem camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

[a] Beatè viuitur ab eo cui p.
[b] Affectamus. Quidã, Appetimus.
[c] Quis, relinquendo patriam, suos etiam illos tumultus mentis & curas relinquit?
[d] Sic. O. 1. li. 3. -sed timor & minæ Scandunt. &c.
[e] O. 8. lib. 3. Dona præsentis capit lætus horæ.
[f] Quod futurum est.
[g] Pisce ex cuius sang. confici solitus color purpureus.
[h] Venam è Graia eam. deriuatam.

AD MAECENATEM AEGROTVM. Ode XVII.

Tantam esse inter se & Mœcenatem animorum cōiunctionem dicit, vt eum animæ suę partem existimet, sine qua viuere nec possit: nec velit.

CVr me querelis exanimas tuis?
Nec dijs amicum est nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
Grande decus [a] columénq; rerum.
Ah, te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis, [b] quid moror altera,
Nec charus æquè, nec superstes
Integer? ille dies vtranq;
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi sacramentum ibimus, ibimus,
[c] Vtq; præcedes, [d] supremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimæræ spiritus igneæ,
Nec si resurgat centimanus [e] Gyas,
[f] Diuellet vnquam. sic potenti
Iustitiæ, placitúmque Parcis.
[g] Seu Libra seu me [h] Scorpius aspicit
Formidolosus, pars violentior
Natalis horæ, seu tyrannus
Hesperiæ [i] Capricornus vndæ:
Vtrunq; nostrûm incredibili modo
Consentit astrum. te Iouis impio
Tutela [k] Saturno refulgens
Eripuit, volucrísq; fati
Tardauit alas, quum populus frequens

[a] *Vt. o. 1. l. 1. O. & præsid. & dulce decus meum.*
[b] *Quid ego, qui sum alt. pars non statim sequor, quum nec c. æ. nec integ. sim superuicturus?*
[c] *Quandocunque.*
[d] *Extremū vitæ diem tecum obire.*
[e] *Al. Gyges. & gigas.*
[f] *Abstrahet à te.*
[g] *In quocūque signo sit meus horoscop. conueni, tuo. L. Venus*
[h] *Sc. Mars.*
[i] *Capr. Saturnus.*
[k] *Sat. stella pericula affert, sed euincitur super fulgente Iouis stella. Por.*

Lætum theatris ter crepuit sonum:
Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra leuasset, [a] Mercurialium
Custos virorum. reddere victimas
AEdémq; votiuam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

[a] Nam poetæ sub tutela Mercurij.

ODE XVIII.

Se sua sorte & mediocri fortuna contentum viuere dicit, dum alij in extruendis magnificis domibus cum pauperum etiam iniuria se fatigant: Idque ab ijs quoque fieri dicit qui capulo sunt vicini, quasi communẽ sibi cum alijs esse moriendi necessitatem sint obliti.

NOn ebur, neq; aureum
Mea renidet in domo lacunar,
Non trabes [b] Hymettiæ
Premunt columnas vltima recisas
Africa: [c] neq; Attali
Ignotus hæres regiam occupaui:
Nec [d] Laconicas mihi
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[e] Benigna vena est: pauperémq; diues
Me petit. [f] nihil suprà
Deos lacesso: nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus: vnicis Sabinis.
Truditur dies die,
Nouæq; pergunt interire Lunæ:
Tu secanda marmora

[b] Ex Hymetto monte.
[c] Nullius diuites hæreditatem malis art. expugnaui.
[d] Meorum cl. vxores nõ carpunt mihi lanas ad cons prætextas.
[e] Larga.
[f] Non fatigo d. precibus vt vltra sint in me benefici.

Locas [a] sub ipsum funus: & sepulcri
Immemor, struis domos:
Marísq; Baijs obstrepentis vrges
Summouere [b] littora,
Parum locuples continente ripa.
Quid quòd vsq; proximos
[c] Reuellis agri terminos, & vltra
Limites clientium
Salis auarus? pellitur paternos
In sinu ferens [d] deos
Et vxor, & vir, sordidósq; natos.
[e] Nulla certior tamen
Rapacis Orci fine destinata
Aula diuitem manet
Herum. quid vltra tendis? AEQVA tellus
Pauperi recluditur,
Regúmq; pueris: nec satelles Orci
Callidum Promethea
Reuexit auro captus. hic superbum
Tantalum atque Tantali
Genus coercet: hic [f] leuare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus atque non vocatus audit.

[a] Sub tempus funeris conducis qui mar. secent ad ædif.
[b] Quia iactis vltra littus in mare molibus ædificas, non contẽtus terra continente.
[c] Reuulsis term. occupas agellos vic. tuorum & cl.
[d] Penates.
[e] Nulla cert. aula d. m. h. quàm rap. O. finis destin. id est, domus te accipiens vita finita.
[f] Audit vt veniat leuatum.

IN BACCHVM. Ode XIX.

Sibi fas esse dicit, Bacchi laudes canere, quippe qui numine illius sit correptus.

BAcchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite posteri)
Nymphásq; discentes, & aures

Capripedum Satyrorum acutas.
Euœ, recenti mens trepidat metu,
Plenóq; Bacchi pectore [a] turbidum
Lætatur. euœ, parce Liber,
Parce, graui metuende thyrso.
Fas peruicaces est mihi Thyadas,
Viníq; fontem, lactis & vberes
Cantare viuos, atque truncis
Lapsa cauis [b] iterare mella.
Fas & beatæ [c] coniugis additum
Stellis [d] honorem, tectáq; Penthei
Disiecta non leni ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare barbarum:
Tu separatis [e] vuidus in iugis
Nodo [f] coerces viperino
Bistonidum sine fraude crines:
Tu, quum parentis regna per arduum
Cohors gigantum scanderet impia:
Rhœcum retorsisti leonis
Vnguibus horribiliq; mala:
Quanquam choreis aptior & iocis
Ludóq; dictus, non sat idoneus
Pugnæ ferebaris: sed idem
Pacis eras [g] mediúsq; belli.
Te vidit [h] insons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis trilingui
Ore pedes tetigítq; crura.

[a] Turbidùm lætatur, aduerbial.

[b] Iterum atque iterum cantare.

[c] Ariadnæ.

[d] Hon. coronam.

[e] Vino madidus.

[f] Serpentibus implicas cr. Thrac. sine damno.

[g] In medio constitutus, quasi æquè ad vtrunque paratus.

[h] Itá vt nihil tibi noceret.

AD MAECENATEM.
Ode xx.

Gloriam immortalem sibi partam esse suis poëmatis ac se exteris nationibus, etiam omnium maxime barbaris, celebrem fore dicit.

a Bif. vates. Lyr.& Satyricus. Alij, Nouam alitis formam sumens.
b Obscuro loco natus, libertino patre.
c Insidunt.
d Cygnum.
e Al. Superne, vt vlt. sit breuis.
f Murmure gemitum imitantis.

Non vsitata nec tenui ferar
Penna [a] biformis per liquidũ æthera
Vates: neq; in terris morabor
Longius, inuidiáq; maior
Vrbes relinquam. non ego [b] pauperum
Sanguis parentum. non ego, quem vocas,
Dilecte Mæcenas, obibo,
Nec Stygia cohibebor vnda.
Iam iam [c] residunt, cruribus asperæ
Pelles: & album mutor in [d] alitem,
[e] Superna: nascuntúrq; leues
Per digitos humerósq; plumæ.
Iam Dædalæo ocyor Icaro
Visam [f] gementis littora Bospori,
Syrtésq; Gætulas canorus
Ales, Hyperboreósq; campos.
Me Colchus, & qui dissimulat metum
Marsæ cohortis, Dacus, & vltimi
Noscent Geloni: me peritus
Discet Iber, Rhodaníq; potor.
Absint inani funere neniæ,
Luctúsq; turpes & querimoniæ:
Compesce clamorem, ac sepulcri
Mitte superuacuos honores.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER. III.

ODE I.

Vitæ beatitudinem non in opibus aut honoribus, sed in tranquillitate animi positam esse: atque hanc ijs demum qui eo quod satis est contenti esse possunt, contingere dicit. Ab hoc autem suo sermone, non secus ac mysterijs quibusdam, vulgus contrarijs opinionibus prauè imbutum arcet.

ODi profanum vulgus, & arceo.
[a] Fauete linguis. carmina non prius
Audita, Musarum sacerdos,
Virginibus puerísq; canto.
Regum timendorum in proprios greges,
REGES in ipsos imperium est Iouis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta. [b] supercilio mouentis.
Est [c] vt viro vir latius ordinet,
Arbusta sulcis: hic generosior
Moribus, hic meliórq; fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior: AEQVA lege [d] necessitas
Sortitur insignes & imos:
Omne capax mouet [e] vrna nomen.
[f] Districtus ensis, cui super impia
Ceruice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt saporem.

[a] *Malè ominatis verbis parcite. vt Ode 14.*
[b] *Ad Hom. dictum respexisse putatur.*
[c] *Fieri quidem potest vt alius plus agrorum, alius plus bonorum obtineat, &c. sed æqua lege mors &c.*
[d] *Nec. mortis. vt Gr.* ἀναγκη & ἦμαρ ἀναγκαῖον.
[e] *Virgil. AEn. 6. Quæstor. Minos vrnam mouet.*
[f] *Distr. Cui semper aliquis terror impendet: vt hoc exemplo Dionys. tyr. signif.*

Non auium citharæq;
Somnum reducent. somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, vmbrosámq; ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
DESIDERANTEM [a] quod satis est, neque
Tumultuosum sollicitat mare.
Nec sæuus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hædi:
Non verberatæ grandine vineæ,
Fundúsq; mendax. arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.
Contracta pisces æquora sentiunt.
[b] Iactis in altum molibus. huc frequens
Cæmenta demittit redemptor
Cum famulis, dominúsq; terræ
[c] Fastidiosus. sed timor & minæ
[d] Scandunt eodem quò dominus: neq;
Decedit ærata triremi, &
Post equitem sedet atra cura.
Quòd si dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum sidere clarior
Delenit vsus, nec Falerna
Vitis, Achæmeniúmq; costum:
Cur inuidendis postibus & nouo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem [e] Sabina:
Diuitias operosiores?

[a] Non plus quàm satis est.

[b] Iactis in mare mol. ad ædif. Vide oden. 15. li. 2.

[c] Qui terrã fastidiens, in mari ædific.

[d] Vt Scandit æratas vitiosa naues Cura, &c.

[e] Valle fundi mei Sabini.

AD AMICOS. Ode II.

Tolerandæ paupertati ferendísque militiæ laboribus bellicis pueritiam assuefacere suadet, fortitudinem bellicam laudans.

ANgustam, amici pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat: & Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta
Vitámque sub dio & trepidis agat
In rebus. Illum ex mœnibus hosticis
[a] Matrona bellantis tyranni — [a] *Vxor.*
Prospiciens, & adulta virgo,
[b] Suspiret, Eheu ne [c] rudis agminum — [b] *Suspirans hæc dicat.*
Sponsus lacessat regius asperum — [c] R. ag. *Imperitus rei mil.*
Tactu [d] leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
DVLCE & decorum est pro patria mori. — [d] Rom. *hunc mil.*
[e] Mors & fugacem persequitur virum: — [e] *Ex Simonide.*
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidóque tergo.
[f] VIRTVS, repulsæ nescia sordidæ, — [f] *Quia virtus non sinit nos petere eos hon. in quorũ petitione rep. pati possimus.*
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ.
Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtúsque vulgares & vdam
Spernit humum fugiente [g] penna. — [g] *Vide od. vlt. lib. primi.*
Est & fideli tuta silentio
Merces. vetabo, qui Cereris sacrum

Vulgarit arcanæ, sub iisdem
Sit trabibus, fragilémque mecum
Soluat faselum. sæpè Diespiter
Neglectus incesto addidit integrum:
Raró antecedentem scelestum
Deseruit pede pœna claudo.

ODE III.

Iustitiæ cum constantia iunctæ maximum & insuperabile robur esse ostendit. Quúmque Romuli mentionem fecisset, sumpta hinc occasione, Iunonis oraculum de Romano imperio commemorat, quod illa stare non posse dixerit, si Troia instauraretur.

IVstum & tenacem propositi virum,
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus instantis tyranni
[a] *Mente quatit solida: neq; Auster,*
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus,
Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.
[b] *Hac arte Pollux, & vagus Hercules*
Innixus, arces attigit igneas.
Quos inter Augustus recumbens
Purpureo bibit ore nectar:
Hac te [c] *merentem Bacche pater tuæ,*
Vexere tigres, indocili iugum
Collo trahentes. hac Quirinus
[d] *Martis equis Acheronta fugit:*
Gratum eloquuta [e] *consiliantibus*
Iunone diuis: Ilion, Ilion

a De sententia dimouet, in qua semel se obfirmarit.
b Hac arte iustitiæ & constantiæ.
c Militantē. Vel, Mer. præmium.
d Bellica fortitudine immortal. consequutus est Romulus.
e Cons. Consilium habentibus.

Fata

Fatalis incestúsque iudex
Et mulier peregrina vertit
In puluerem ex quo [a] destituit deos
Mercede pacta Laomedon mihi
Castæque damnatum Mineruæ
Cum populo & duce fraudulento.
Iam nec Lacænæ splendet adulteræ
Famosus hospes, nec Priami domus
Periura pugnaces Achiuos
Hectoreis opibus refringit:
Nostrisque [b] ductum seditionibus
Bellum resedit: protinus & graues
Iras, & inuisum [c] nepotem,
[d] Troica quem peperit sacerdos,
Marti [e] redonabo. illum ego lucidas
Inire sedes, ducere nectaris
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[f] Dum longus inter sæuiat Ilion
Romámque pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridísque busto
[g] Insultet armentum, & catulos feræ
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, triumphatísque possit
Roma ferox dare iura Medis.
Horrenda latè nomen in vltimas
Extendat oras: quà [h] medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Quà, tumidus rigat arua Nilus:

[a] Fraudauit
[b] Productũ, Protractum
b. sedatũ est.
[c] Romulum.
[d] Ilia.
[e] Condonabo Alibi pro Reddere.
[f] Dummodo longum aëris spatium inter Tr. & Ro. sit interiectum. Troiani regnãto, &c.
[g] Dummodo ita deserta sit Troia, vt lustra feris suppeditet.
[h] Interiectũ fretum Gaditanum.

Vulgarit arcanæ, sub iisdem
Sit trabibus, fragilémque mecum
Soluat faselum. sæpè Diespiter
Neglectus incesto addidit integrum:
Rarò antecedentem scelestum
Deseruit pede pœna claudo.

ODE III.

Iustitiæ cum constantia iunctæ maximum & insuperabile robur esse ostendit. Quúmque Romuli mentionem fecisset, sumpta hinc occasione, Iunonis oraculum de Romano imperio commemorat, quod illa stare non posse dixerit, si Troia instauraretur.

IVstum & tenacem propositi virum,
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus instantis tyranni
[a] Mente quatit solida: neq; Auster,
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus,
Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.
[b] Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Innixus, arces attigit igneas.
Quos inter Augustus recumbens
Purpureo bibit ore nectar:
Hac te [c] merentem Bacche pater tuæ,
Vexere tigres, indocili iugum
Collo trahentes. hac Quirinus
[d] Martis equis Acheronta fugit:
Gratum eloquuta [e] consiliantibus
Iunone diuis: Ilion, Ilion

a *De sententia dimouet, in qua semel se obsirmarit.*
b *Hac arte iustitiæ & constantiæ.*
c *Militantè. Vel, Mer. præmium.*
d *Bellica fortitudine immortal. consequutus est Romulus.*
e *Cons. Consilium habentibus.*

Fata

Fatalis incestúsque iudex
Et mulier peregrina vertit
In puluerem ex quo [a] destituit deos
Mercede pacta Laomedon mihi
Castæque damnatum Mineruæ
Cum populo & duce fraudulento.
Iam nec Lacænæ splendet adulteræ
Famosus hospes, nec Priami domus
Periura pugnaces Achiuos
Hectoreis opibus refringit:
Nostrisque [b] ductum seditionibus
Bellum resedit: protinus & graues
Iras, & inuisum [c] nepotem,
[d] Troica quem peperit sacerdos,
Marti [e] redonabo. illum ego lucidas
Inire sedes, ducere nectaris
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[f] Dum longus inter sæuiat Ilion
Romámque pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridísque busto
[g] Insultet armentum, & catulos feræ
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, triumphatísque possit
Roma ferox dare iura Medis.
Horrenda latè nomen in vltimas
Extendat oras: quà [h] medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Quà, tumidus rigat arua Nilus:

[a] Fraudauit

[b] Productũ, Protractum
b. sedatũ est.
[c] Romulum.
[d] Ilia.
[e] Condonabo Alibi pro Reddere.

[f] Dummodo longum aëris spatium inter Tr. & Ro. sit interiectum. Troiani regnãto, &c.
[g] Dummodo ita deserta sit Troia, vt lustra feris suppeditet.
[h] Interiectũ fretum Gaditanum.

 Au-

Aurum irrepertum, & sic melius situm,
Quum terra celat, [a] spernere fortior,
Quàm cogere humanos in vsus,
Omne sacrum rapiente dextra.
Quicunque mundi terminus obstitit,
Hunc tangat armis, visere gestiens
[b] Qua parte debacchentur ignes,
Qua nebulæ pluuijque rores.
Sed bellicosis [c] fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pij,
Rebúsque fidentes, auitæ
Tecta velint reparare Troiæ.
Troiæ renascens alite lugubri
Fortuna tristi clade iterabitur,
Ducente victrices cateruas
Coniuge me Iouis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
Autore Phœbo, ter pereat meis
Excisus Argiuis, [d] ter vxor
Capta virum puerósque ploret.
[e] Non hæc iocosæ conueniunt lyræ.
Quò Musa tendis? desine peruicax
Referre sermones deorum, &
Magna modis tenuare paruis.

a Roma fortitudinem ostendens potiùs in spernendo auro & relinquēdo inefossum quàm in eo congerendo hum. in v.

b Plagā torridam & pl. glacialem.

c Fata de imperij dilatatione.

d Intel. quod præc. ex eo quod consequitur.

e Sic s. ode 1. lib. 2. Sed ne rel. Mu. procax iocosis, &c.

ODE IIII.

Musarum præsidio è periculis ereptum se dicit eodémque tutum semper fore sperat. Ab illis consilium dari: sine consilio autem vim sua ipsius mole ruere, exemplo gigantum ostendit.

DEscende cœlo, & dic age tibia
Regina longum Calliope melos,

Helm:
metaph:
signu pro signato
metaph:
sen: num:
epan
met: ad
Seu

Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus, citharáue Phœbi.
Auditis? an me ludit amabilis
Insania? audire, & videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ subeunt & auræ,
Me fabulosæ [a] Vulture in Appulo,
Altricis extra limen [b] Apuliæ,
Ludo fatigatúmque somno,
Fronde noua puerum palumbes
Texere, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ [c] nidum [d] Acherontiæ,
Saltúsque Bantinos, & aruum
Pingue tenent [e] humilis Ferenti:
Vt tuto ab atris corpore viperis
Dormirem, & vrsis: vt premerer sacra
Lauróque, [f] collatáque myrto,
[g] Non sine dijs animosus infans.
[h] Vester, Camœnæ, vester in arduos
Tollor Sabinos: seu mihi frigidum
Præneste, seu Tibur supinum,
Seu liquidæ placuere Baiæ.
Vestris amicum fontibus & choris,
Non me [i] Philippis versa acies retrò,
[k] Deuota non extinxit arbos,
Nec Sicula [l] Palinurus vnda.
Vtcunque mecum vos eritis, libens
Insanientem nauita Bosporum
Tentabo, & arentes arenas
Littoris Assyrij, viator.

a Monte.
b App. altricis fa. Alij Fab. al. me pu. fr. noua texere. id est, recenti viridi.
c Ach. vrbis Lucaniæ.
d Nidum autem, quod sita esset in monte.
e Hum. in valle positi.
f Congesta.
g Diuino num. redditus animosus.
h Vestro præsidio tutus.
i De qua in ode 7. l. 2.
k De qua in ode 17. l. 2.
l Pal. Promont. Lucaniæ.

Visam

Visam Britannos hospitibus feros.
Et lætum equino sanguine Concanum.
Visam pharetratos Gelonos
Et Scythicum inuiolatus amnem.
Vos Cæsarem altum, militia simul
Fessas cohortes abdidit oppidis,
Finire quærentem labores,
Pierio recreatis antro.
Vos lene consilium & datis, & dato
Gaudetis almæ. [a] *scimus vt impios*
Titanas immanémque turmam
Fulmine sustulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum, & vrbes, regnáque tristia,
Diuósque mortalésque turbas
Imperio regit vnus æquo.
Magnum illa terrorem intulerat Ioui,
Fidens iuuentus horrida brachijs,
Fratrésque tendentes opaco
[b] *Pelion imposuisse Olympo.*
Sed quid Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion statu,
Quid Rhœcus, euulsisque truncis
Enceladus iaculator audax,
Contra sonantem Palladis [c] *ægida*
Possent ruentes? hinc auidus stetit
Vulcanus, hinc matrona Iuno, &
Nunquam humeris positurus arcum,
Qui rore puro Castaliæ [d] *lauit*
Crines solutos, qui Lyciæ tenet

a Consilio & prudentia fregit immẽsas gigantũ vires. Vide v.65. Vis cõsili expers, &c.

b Virg. Ter sunt con. imponere Pelio Ossam.

c Clypeum Iouis, quo & Pallas vtitur.

d Lauit pro lauat, vt alibi.

Dumeta, natalémque syluam,
Delius & Patareus Apollo.

ol. VIS consili expers mole ruit sua,
Vim [a] temperatam dij quoque prouehunt
In maius: ijdem odere vires
Omne nefas animo mouentes.
Testis mearum centimanus [b] Gyges
Sententiarum notus, & integræ
Tentator Orion Dianæ,
Virginea domitus sagitta,
Iniecta monstris terra dolet suis:
Mæretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum: nec peredit
Impositam celer [c] ignis Aetnam:
Incontinentis nec Tityi iecur
Relinquit ales, nequitiæ additus
Custos: amatorem trecentæ
Pirithoum cohibent catenæ.

[a] *Quæ consilio regitur.*
[b] *Al. Gigas. Quidã rep. Gyas.*
[c] *Ignis non properat absumere Aetnam, vt illius impositæ onere semper grauentur.*

ODE V.

Augusti de Britannis & Persis victoriam canit: qua sublatum esse id quod cum indignatione commemorat dedecus, videtur innuere: quòd ij qui sub Crasso militauerunt, quum captiui essent, affinitate cum hostibus contracta vitam suam redemerint. Atq; sumpta hinc occasione, Reguli de non redimendis captiuis sententiam laudibus extollit.

COElo tonantem [d] credidimus Iouem
Regnare: præsens diuus habebitur
Augustus adiectis Britannis
Imperio, grauibúsque Persis.

[d] *Cred. antea I. r. nunc Aug. p. d. h.*

 [a] *Mi-*

[a] Miléſne Craſſi, coniuge barbara,
Turpis maritus vixit? & hoſtium
(Prô curia, inuerſique mores)
Conſenuit ſocerorum in armis,
Sub rege [b] Medo, Marſus & Appulus,
Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus, æternæque Veſtæ,
Incolumi Ioue, & vrbe Roma?
[c] Hoc cauerat mens prouida Reguli,
Diſſentientis conditionibus
Fœdis, & exemplo trahenti
Perniciem veniens in æuum:
Si non periret immiſerabilis
Captiua pubes. Signa ego Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus ſine cæde (dixit)
Direpta vidi: vidi ego ciuium
Retorta tergo brachia libero,
[d] Portáſque non clauſas, & arua
Marte coli populata noſtro,
Auro [e] repenſus ſcilicet acrior
Miles redibit. flagitio additis
Damnum. [f] neque amiſſos colores
Lana refert medicata fuco:
NEC vera virtus, quum ſemel excidit,
Curat reponi [g] deterioribus.
Si pugnat extricata denſis
Cerua plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis ſe [h] credidit hoſtibus?
Et Marte Pœnos proteret altero,

[a] Itáne mil. Cr. ſuſtinuit mar. eſſe coniugis bar. Suſtinuit turpitud. & infamiam talis coniugij? Vide argum. huic odæ præfixum.

[b] M. pro Perſa & Partho.

[c] Ne ab hoſte vita redimeretur tam turpibus con.

[d] Vt ſublato omni metu.

[e] Redẽptus.

[f] Vt lana am. c. nõ ref. ita nec virtus, &c.

[g] Iis qui facti fuerint deteriores.

[h] Permiſit ſe hoſtium poteſtati.

Qui

Qui lora restrictis lacertis
Sensit iners, timuitque mortem?
Hic vnde vitam sumeret inscius,
Pacem duello miscuit. ô pudor,
O magna Carthago probrosis
Altior Italiæ ruinis.
[a] *Fertur pudicæ coniugis osculum,*
Paruósque natos, vt [b] *capitis minor,*
A se remouisse, & virilem
Toruus [c] *humi posuisse vultum:*
Donec [d] *labantes consilio patres*
Firmaret autor nunquam alias dato,
Interque mærentes amicos
Egregius properaret exul.
Atqui sciebat quæ sibi barbarus
Tortor pararet. [e] *non aliter tamen*
Dimouit obstantes propinquos,
Et populum reditus morantem,
Quàm si clientum longa negotia
Dijudicata lite relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum.

a Regulus.
b *Capite minutus.*
c *In humum deiecisse.*
d *Vacillantes & nutantes.*
e *Non alio vultu, non magis tristi v. valedixit prop.*

AD ROMANOS. Ode VI.

Ob contemptum religionis multa Romanis mala imminere, iam multa passis, dicit. Deinde cum corruptis sui sæculi moribus, quo adulteria impunè committuntur, (ad quæ ipsa etiam tenera virginum ætas velut instituitur) antiquam simplicitatem, atque huic coniunctam fortitudinem confert.

DElicta maiorum immeritus lues
Romane: donec templa refeceris

AEdés-

AEdésque labentes deorum, &
Fœda nigro simulacra fumo.

a Ex deorum cultu imperium adeptus es, fac vt eodem conseruetur.

a Dijs te minorem quod geris, imperas.
Hinc omne principium, huc refer exitum.
Dij multa neglecti dederunt
Hesperiæ mala luctuosæ.
Iam bis Monæses, & Pacori manus
Non Auspicatos contudit impetus
Nostros: & b adiecisse prædam
Torquibus exiguis renidet.

b Lætatur se nostris spolijs esse ditatum.

Penè occupatam seditionibus
Deleuit vrbem Dacus & AEthiops:
Hic classe formidatus, ille
Missilibus melior sagittis.

c Quæ noua subinde vitia pariunt.

d Ex nuptijs per adulteria inquinatis.

e Al. Artibus.

f Iam inde à teneris vnguic. ἐκ τῶν ἁπαλῶν ὀνύχων.

g Iun. marito suo.

c Fœcunda culpæ sæcula, nuptias
Primùm inquinauere, & genus, & domos.
d Hoc fonte deriuata clades
In patriam populúmque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo, & fingitur e artubus
Iam nunc: & incestos amores
f De tenero meditatur vngui.
Mox g iuniores quærit adulteros
Inter mariti vina: neque eligit
Cui donet impermissa raptim
Gaudia, luminibus remotis:
Sed iussa coram non sine conscio
Surgit marito: seu vocat institor,
Seu nauis Hispanæ magister,
Dedecorum h pretiosus emptor,

h Qui magno pretio hoc adulterij dedecus emit.

Non

Non his iuuentus orta parentibus
Infecit æquor ſanguine Punico:
Pyrrhúmque & ingentem cecidit
Antiochum, Annibalémque dirum:
Sed ruſticorum maſcula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Verſare glebas, & ſeueræ
Matris ad arbitrium reciſos
Portare fuſtes: ſol vbi montium
Mutaret vmbras, & iuga demeret
Bobus fatigatis, [a] amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnoſa quid non imminuit dies?
AETAS parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

a Gratum & optatum quietis tempus adducens.

AD ASTERIEN. Ode VII.

Aſterien hortatur vt Gygis mariti deſiderium patienter ferat: & quemadmodum ille interim fidem coniugalem ei ſeruat, ita & ipſa ſeruare velit. Quod vt faciat, ea vitet quibus ad eam frangendam ſollicitari aut impelli poſſet.

QVid fles Aſterie quem tibi candidi
Primo reſtituent vere Fauonij,
Thyna merce beatum,
Conſtanti iuuenem fide
Gygen? ille notis actus ad Oricum
Poſt [b] inſana [c] Capræ ſidera, frigidas
Noctes non ſine multis
Inſomnis lacrymis agit.

b Poſt occaſum capræ & hœdorum.
c Inſ. quòd eorum ortus magnas tempeſt. excitet.

Atqui

Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,
Suspirare Chloen, & miseram [a] *tuis*
Dicens ignibus vri,
Tentat mille vafer modis.
[b] *Vt Prœtum mulier perfida credulum*
Falsis impulerit criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
Maturare necem, refert.
Narrat penè datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens:
Et peccare docentes
Fallax historias monet,
Frustra. nam scopulis surdior Icari
Voces audit adhuc integer. at [c] *tibi*
Ne vicinus Enipeus
Plus iusto placeat caue:
Quamuis non alius flectere equum sciens
AEquè conspicitur gramine Martio:
Nec quisquam citus æquè
Tusco denatat alueo.
Prima nocte domum claude, neque in vias
Sub cantu querulæ despice tibiæ:
Et te sæpe vocanti
Duram, difficilis mane.

[a] *Tuis ign. Amore illius qui tuus est.*

[b] *Narrat vt Prœtum uxor impulerit ad occid. Bell. fals. cr.*

[c] *Vt ille tibi fidem seruat, tu ei vicissim seruato, & omnem eius frangendæ occas. vita.*

AD MAECENATEM. Ode VIII.

Mæcenati rationem reddit cur cœlebs Calendas Martias celebret, quæ alioqui à matronis celebrari solebant & festæ illis erant. Deinde ipsum lætitiæ participem esse & se quoque largius inuitare iubet, quum hostes sint superati.

Martijs

Martijs cœlebs quid agam calendis:
Quid velint flores, & acerra thuris
Plena, miraris, positúsque carbo in
Cespite viuo,
Docte [a] sermones vtriúsque linguæ.
Voueram dulces epulas, & album
Libero caprum, propè [b] funeratus
Arboris ictu.
Hic [c] dies, anno redeunte festus,
Corticem astrictum pice dimouebit
[d] Amphoræ fumum bibere institutæ
Consule Tullo.
Sume Mæcænas cyathos amici
Sospitis centum: & vigiles lucernas
Perfer in lucem procul omnis esto
Clamor & ira.
Mitte ciuiles super vrbe curas.
Occidit Daci Cotisonis agmen:
[e] Medus infestus sibi luctuosis
Dissidet armis:
Seruit Hispanæ vetus hostis oræ
Cantaber, sera domitus catena:
Iam Scythæ [f] laxo meditantur arcu
Cedere campis.
[g] Negligens, ne qua populus laboret,
Parce priuatus nimium cauere: &
Dona præsentis rape lætus horæ, ac
Linque seuera.

a Al. sermonis, quod creditur antiquè scriptum pro sermones.
b De hoc ictu, Ode 13. lib. 2.
c Dies festus anniuersarius.
d Ab amphora dim. seu demouebit. Relinetur amphora picato cortice obstructa. De fumo vide Annot.
e Persæ inter se laborant seditionibus.
f Deposita pugnandi voluntate.
g Tu negl. non pop. negl.

AD LYDIAM. Ode IX.

Horatij & Lydiæ amicæ colloquium de amoris mutui redintegratione.

HO. DOnec gratus eram tibi,
Nec quisquam potior brachia candida
Ceruici iuuenis dabat,
Perſarum vigui rege beatior.
LY. Donec non alia magis
Arſiſti, neque [a] erat Lydia poſt Chloen:
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.
HO. Me nunc Threſſa Chloe regit,
Dulces docta modos, & citharæ ſciens:
Pro qua non metuam mori,
Si [b] parcent animæ fata ſuperſtiti.
LY. Me torret face mutua
Thurini Calais filius Ornithi:
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata ſuperſtiti.
HO. Quid ſi priſca redit venus,
Diductóſque iugo cogit aheneo?
Si flaua excutitur Chloe,
Reiectæque patet ianua Lydiæ?
LY. Quanquam ſidere pulchrior
Ille eſt, tu leuior cortice, & improbo
Iracundior [c] Adria:
Tecum viuere amem, tecum obeam libens.

a Lydia poſtponebatur Chloæ.

b Si morte mea vitam eius poſſim redimere.

c Vt Ode 33. lib. 1. fretis acrior Adriæ

IN LYCEN. Ode X.

Lycen monet ne ſua ſuperbia Venerem offendat, atque vt ſibi ſupplici, licet crudelis, parcat.

E[d] Xtremum Tanaim ſi biberes Lyce,
Sæuo nupta viro, me tamen aſperas

d Etiamſi barbara barbaro nupſiſſes.

Porrectum

Porrectum ante fores obijcere incolis
[a] Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu ianua, quo nemus
Inter pulchra situm tecta remugiat
Ventis? & positas vt glaciet niues
[b] Puro numine Iupiter?
Ingratam Veneri pone superbiam:
Ne currente retro funis eat rota.
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamuis neque te munera, nec preces,
Nec [c] tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pieria pellice saucius
[d] Curuat: supplicibus tuis
Parcas, nec rigida mollior æsculo,
Nec Mauris animum mitior anguibus,
Non hoc semper erit [e] liminis aut aquæ
Cœlestis patiens latus.

[a] Misericordia mouereris, quominus obijceres me aq.

[b] Sereno cœlo, quod hyeme magis frigidum est quàm nebulosum.

[c] Violaceum col. imitans.

[d] Flectit animũ tuum.

[e] Pernoctationis in limine. Vel, Laboris iacendi in lim. Aq. c. Pluuiæ.

AD MERCVRIVM. Ode XI.

Mercurium rogat vt sua testudine, cuius vim delenificam in alijs expertus est, Lydes amicæ animum flectat: & proposito pœnarum quas Danaides dant apud inferos, exemplo, eam terreat. Atque hîc factum vnius illarum, Hypermnestres, celebrat.

Mercuri (nam te docilis magistro
Mouit Amphion lapides, canendo)
Tuque testudo, resonare septem
[f] Callida neruis:
(Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Diuitum mensis & amica templis)

[f] Perita resonandi.

Dic

Dic modos, Lyde quibus obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa trima campis,
Ludit exultim: metuitque tangi,
Nuptiarum expers, & adhuc proteruo
[a] Cruda marito.
Tu potes tigres comitésque syluas
Ducere, & riuos celeres morari.
[b] Cessit immanis tibi blandienti
Ianitor aulæ
Cerberus: quamuis furiale centum
Muniant angues caput eius, atque
Spiritus teter saniésque manet
Ore trilingui.
Quin & Ixion Tityósque vultu
Risit inuito: stetit vrna paulum
Sicca, dum grato Danai puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo:
Seraque fata,
[c] Quæ manent culpas etiam sub Orco.
Impiæ: nam quid potuere [d] maius?
Impiæ sponsos potuere duro
Perdere ferro,
Vna de multis, face nuptiali
Digna, periurum fuit in parentem
[e] Splendidè mendax, & in omne virgo
Nobilis æuum.

a Immatura.
b Quum Orph. Eurydicem suam reuocatum iret.
c Quæ s. sunt destinata peccatis.
d Quid magis impium pot.
e Ita mendax vt inde magnum nominis sui splendorem acquisierit. Vel, Cum magna laude & gloria mentita est.

Surge (quæ dixit iuueni marito)
Surge. ne longus tibi somnus, vnde
Non times, detur: socerum & scelestas
[a] Falle sorores.
Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos (eheu) lacerant. ego illis
Mollior, nec te feriam, nec intra
Claustra tenebo,
Me pater sæuis oneret catenis,
Quòd viro clemens misero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe relêget.
I, pedes quo te rapiunt & auræ:
Dum fauet nox, & Venus: i secundo
Omine: & nostri memorem sepulcro
Sculpe querelam.

[a] Effuge.

AD NEOBVLEN. Ode XII.

Miseram esse dicit, quæ tanto sit Hebri adolescētis amore correpta, vt néque genio quicquā indulgere, néque lanificio suo vacare vt antea possit.

MIserarum est, néq; [b] amori dare ludum,
Néque dulci mala [c] vino lauere: aut ex-
-animari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi qualum Cythereæ puer ales,
Tibi telas, operosæque Mineruæ
Studium aufert, Neobule, Liparæi nitor Hebri.
Eques ipso melior Bellerophonte,
Néque pugno, néque segni pede victus,
Simul vnctos Tiberinis humeros lauit in vndis:
Catus idem per apertum fugientes

[b] Amori indulgere.
[c] Vt alibi vini cadum amara curarum eluere efficacem dicit.

Agitato grege ceruos iaculari, &
Celer alto latitantem fruticeto excipere aprum.

AD FONTEM BLANDVSIAM Ode XIII.

Blandusiæ fonti, quem in Sabinis habebat, hœdum se immolaturum, eúmque fontem carmine suo nobilitaturum se pollicetur: necnon aliquas interim eius laudes attingit.

O Fons Blandusiæ, splendidior vitro,
Dulci [a] *digne mero, non sine floribus,*
Cras donaberis hœdo:
Cui frons turgida cornibus
Primis, & venerem & prælia [b] *destinat*
Frustra. [c] *nam gelidos inficiet tibi*
Rubro sanguine riuos
Lasciui soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Prebes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quóque fontium:
Me dicente cauis impositam ilicem
Saxis: vnde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

[a] *Vide Annot.*
[b] *Spem facit veneris & præliorum.*
[c] *Nam tibi immolabitur.*

ODE XIIII

Cæsaris victoriam canit, eámque sacrificijs & festis dapibus prosequi hortatur. Sic Epod. Carm. 9. Quando repostum cæcubum ad festas dapes, Victore lætus Cæsare, &c.

H Erculis ritu modò dictus, ô plebs,
Morte venalem petiisse laurum,
[d] *Cæsar, Hispana repetit penates*
Victor ab ora.

[d] *Cæsar qui modò dictus fuer. ad bellũ profectus, vt mortis periculo emeret victoriæ honorem, Hisp. r.p.v. ab ora.*

Vnico gaudens mulier marito,
Prodeat, [a] *iustis operata diuis:*
Et [b] *soror clari ducis, & decorae*
Supplice vitta
Virginum matres, iuuenúmque nuper
Sospitum vos ô pueri, & puellae
Iam virum expertae, malè [c] *nominatis*
Parcite verbis.
Hic dies verè mihi [d] *festus atras*
Eximet curas ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
Caesare terras.
I, pete vnguentum puer, & coronas,
Et cadum Marsi memorem duelli:
Spartacum si qua potuit vagantem
[e] *Fallere testa.*
Dic & argutae properet Neaerae
Myrrheum nodo cohibere crimen.
Si per inuisum mora ianitorem
Fiet, abito.
Lenit albescens animos capillus
Litium & rixae cupidos proteruae.
Non ego hoc [f] *ferrem, calidus iuuenta,*
Consule Planco.

a Iustis d. Qui victoriam & reditũ Caesari merenti dederint.
b P. Sor. Augusti Octauia.
c Al. Nominatis. Vide Annot.
d Sic, festas dapes ob laetitiam de victoria Caes. dicit Epod. Carm. 9.
e Latere.
f Tulissem.

IN CHLORIM. Ode xv.

Vel ipsa senectute admoneri illam dicit, tempus esse imponendi finem libidini & Famosis laboribus.

V*XOR pauperis Ibyci,*
Tandem [g] *nequitiae* [h] *pone modum tuae,*
Famosisque laboribus.

g Libidini & meretricij lab.
h Pro Pone legitur & Fige.

a Maturo proprior desine funeri
Inter ludere virgines,
Et stellis b nebulam spargere candidis.
Non, siquid Pholoen satis,
Et te Chlori decet. filia c rectius
Expugnat iuuenum domos,
Pulso Thyas vti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
Lasciuæ similem ludere capreæ:
Te lanæ prope nobilem
Tonsæ Luceriam, non citharæ decent,
Nec flos purpureus rosæ,
Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

a Maturæ morti.
b Tua canitie obscurare illarum virg. nitorem similem stellis.
c Magis decet filiam: do. ... expugnare.

AD MAECENATEM. Ode XVI.

Quanta sit ad omnia expugnanda, etiam ad expugnandam pudicitiam, vis auri, exemplis docet. Sed esse id pecuniæ insitũ vt nulla eius copia satiet, & crescente ea crescat simul cura & sollicitudo. Ideóque beatum esse qui mediocritate contentus viuit.

INclusam Danaen turris ahenea,
Robustæque fores, & vigilum canum
Tristes excubiæ, munierant satis
Nocturnis ab adulteris:
Si non Acrisium, virginis abditæ:
Custodem pauidum, Iupiter & Venus
Risissent. d fore enim tutum iter & patens,
Conuerso e in pretium deo.
AVRVM per medios ire satellites,
Et perrumpere f amat saxa, potentius
Ictu fulmineo, concidit g auguris

d Fore enim dicebant vel sciebant.
e Aurum.
f Solet, vt alibi.
g Amphiarai.

Argiui domus, ob lucrum
Demersa excidio. diffidit vrbium
Portas [a] *vir Macedo, & subruit æmulos*
Reges muneribus, munera nauium
Seuos [b] *illaqueant duces.*
CRESCENTEM sequitur cura pecuniam,
Maiorúmque fames. iure [c] *perhorrui*
Latè conspicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus.
[d] *Quanto quísque sibi plura negauerit,*
A dijs plura feret. nil cupientium
Nudus castra peto: & transfuga, diuitum
Partés linquere gestio:
Contemptæ [e] *dominus splendidior rei,*
Quàm si, quicquid arat non piger Appulus
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Puræ riuus aquæ, syluáque iugerum
Paucorum, & [f] *segetis certa fides meæ,*
Fulgentem imperio fertilis Africæ
[g] *Fallit sorte beatior.*
Quanquam nec Calabræ mella ferunt apes,
Nec Læstrygonia Bacchus in amphora
[h] *Languescit mihi, nec pinguia Gallicis*
Crescunt vellera pascuis:
Importuna tamen pauperies abest:
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
[i] *Contracto melius parua cupidine*
Vectigalia porrigam:
Quàm si [k] *Mygdonis regnum Aliattici*

a Phil. Alex. pater. b Irretiunt. c Perhorruit videtur legisse vet. schol. d Quanto paucioribus contentus esse voluerit. e Dom. cont. rei. Quia qui bona contemnit, nihilo magis se carere iis sentit, quàm si possideret. vel aliter vide Annot. f Seges fidelis, nō mēdax. g Fallit pro latet. hoc autem exemplo Gr. λανθάνει αὐτὸν οὖσα εὐδαιμονεστέρα. *h Vt alibi languidiora vina, de vetustioribus. i Repressa cupiditate. i Vt alibi quā si Lib. remotis Gal. iungas.*

Campis continuem. MVLTA petentibus,
Desunt multa. bene est cui deus obtulit
Parca, quod satis est, manu.

AD AELIVM LAMIAM. Ode XVII.

Eum à nobilitate commendat: deinde hortatur ad genio indulgendum postridie, dum sæuiet tempestas.

AELI, venusto nobilis ab Lamo,
(Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne fastos)
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
[a] Princeps, & innantem [b] Maricæ
Littoribus tenuisse [c] Lyrin,
Latè tyrannus. cras folijs nemus
Multis & alga littus inutili
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit [d] augur
Annosa cornix. dum potes, aridum
Compone lignum. cras genium mero
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis operum solutis.

a *Prin. Primus.*
b *Mar. nymphæ.*
c *Fluuium qui in Minturnas influit.*
d *Vt Ode 27. Imbrium diuina auis imminentũ.*

AD FAVNVM. Ode XVIII.

Faunum precatur vt nullum suis finibus damnum inferat, quum per eos transibit: ac vult esse memorem eorum quæ quotannis ipsi religiosè præstat.

FAune, Nympharum fugientum amator,
Per meos fines & aprica rura

Lenis incedas, abeásque paruis
AEquus [a] alumnis:
Si tener pleno cadit hœdus anno:
Larga nec desunt [b] Veneris sodali
Vina crateræ: vetus ara multo
Fumat odore:
Ludit herboso pecus omne campo:
Quum tibi nonæ redeunt Decembres:
Festus in pratis vacat otioso
Cum boue pagus:
Inter [c] audaces lupus errat agnos:
Spargit agrestes tibi sylua frondes:
Gaudet inuisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

a Paruo fetui pec. vt agnis & hædis. Alij de vernulis intel.

b Ven. sod. Qui a sine Cer. & B. friget Venus.

c Qui tunc ad ludos accedere audent.

AD TELEPHVM. Ode xix.

Telephum non ita veterum quarundam historiarum studio vult esse deditum, vt interim quæ ad hilariter & iucundè viuendum spectant, negligat.

QVantum distet ab Inacho
Codrus, pro patria non timidus mori,
Narras, & genus AEaci,
Et pugnata sacro bella sub Ilio:
Quo [d] Chium pretio cadum
Mercemur: [e] quis aquam temperet ignibus:
Quo præbente domum, & [f] quota,
Pelignis caream frigoribus: taces.
[g] Da lunæ properè nouæ,
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ. tribus aut nouem
miscentur cyathis pocula commodis.

d Chij vini cadum.

e Quis balneum calfaciat.

f Quota hora fr. propulsemus ad luculentum focũ cœnantes.

g Da poc. vel cyathum Propter mediam noctem & no. lu. & Mur. auguratũ, ternos ter cy. petit. Auson.

Qui musas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates. tres prohibet supra
Rixarum metuens tangere Gratia,
Nudis iuncta sororibus.
[a] Insanire iuuat: cur Berecynthiæ
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
[b] Parcentes ego dextras
Odi. sparge rosas. audiat inuidus
Dementem strepitum Lycus,
Et vicina seni non habilis Lyco.
Spissa te nitidum coma,
Puro te similem Telephe vespero,
Tempestiua petit Chloe.
Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

a *Quum iuuet insanire, cur Ber.*
b *Parcè ministrantes*

AD PYRRHVM. Ode XX.

Pyrrhum monet, tam periculosum esse illi, Nearchum adolescentem à puella quæ eum deperit, conari abstrahere, quàm leænæ catulos auferre. Pyrrhum raptori, puellam leænæ, Nearchum (de quo ceu præda, certatur) leænæ catulo comparat.

NOn vides, quanto moueas periclo
Pyrrhe Gætulæ catulos leænæ?
Dura post paulo fugies [c] inaudax
Prælia raptor:
Quum per obstantes iuuenum cateruas
Ibit insignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi præda cedat
Maior an illi.
Interim dum tu celeres sagittas

c *Timidus, Ignauus.*

Promis, [a] hæc dentes acuit timendos:
[b] Arbiter pugnæ posuisse nudo
Sub pede palmam
Fertur: & leni recreare vento
Sparsum adoratis humerum capillis:
Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa
[c] Raptus ab Ida.

AD AMPHORAM. Ode XXI.

Petit ab Amphora vt sibi vinum vetustum in Coruini gratiam promat: atq; hinc oblata occasione laudes vini largius hausti commemorat.

O Nata mecum consule Manlio,
[d] Seu tu querelas, siue geris iocos,
Seu rixam, & insanos amores,
Seu facilem pia testa somnum:
[e] Quocunq; lectum nomine Massicum
Seruas, moueri digna bono die:
Descende. Coruino iubente,
Promere [f] languidiora vina:
Non ille, quanquam Socraticis mades
Sermonibus, te negliget horridus:
Narratur & prisci Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.
Tu lene [g] tormentum ingenio admoues
Plerunq; duro: tu sapientium
Curas & arcanum iocoso
Consilium retegis Lyæo:
Tu spem reducis mentibus anxijs,
Viresq;: & [h] addes cornua pauperi,
Post te neq; iratos trementi

Re-

a Hæc leana cui puella comparatur. Vide argum.
b Near. pugnæ arbiter futurus, palmã sup. pos. ped. fertur.
c Ganymedes.
d Siue querelis & rixis excitandis, siue iocis mouendis aptum est vinũ quod continet.
e Cuiuscunque cons. nomen inscriptum est Massico quod seruas.
f Vetustate facta leniora
g In Epist. commissũmque teges & vino tortus & ira.
h Audacem & pugnacẽ reddet.

Sign: pro: sig:

Regum apices, neq; militum arma.
Te Liber, & si læta aderit Venus,
Segnésq; nodum soluere Gratiæ,
[a] Viuæq; producent lucernæ:
Dum rediens fugat astra Phœbus.

[a] *Sic Ode 8. -& vigiles lucernas Perfer in lucem.*

IN DIANAM. Ode XXII.

Dianæ consecrat pinum villæ suæ propinquam, & quotannis verris immolati sanguine arborem hanc aspersurum se vouet.

MOntium custos nemorúmq; virgo,
Quæ laborantes vtero puellas
Ter vocata audis, adimísq; lætho,
Diua triformis
[b] Imminens villæ tua pinus esto:
Quam per exactos ego lætus annos,
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

[b] *Pinus quæ villæ imminet, esto tua: cui quotannis offeram verris immolati sanguinem.*

AD PHIDILEN. Ode XXIII.

Ab illa posse placari Lares exiguis etiam beneficijs dicit, & minimè sumptuosis, modò hæc à puris manibus proficiscantur.

COElo supinas, si tuleris manus
Nascente luna, rustica Phidile:
Si thure placaris & horna
Fruge Lares, auidáq; porca:
Nec pestilentem sentiet Africum
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces alumni
[c] Pomifero graue tempus anno.
Nam quæ niuali pascitur [d] Algido

[c] *Pomifera parte anni. id est, autumno.*
[d] *Monte.*

[a] *Deuota, quercus inter & ilices:*
Aut crescit Albanis in herbis
Victima, pontificum secures
Ceruice tinget. te nihil attinet
Tentare multa cæde bidentium,
Paruos [b] *coronantem marino*
Rore deos fragiliq; myrto.
[c] *Immunis aram si tetigit manus,*
Non sumptuosa blandior hostia,
Mollibit aduersos penates
Farra pio, & saliente mica.

[a] *Ex voto debita.*

[b] *Quæ paruos habes deos, quos coronas rosmar.*

[c] *Imm. à scelere. Vide annot.*

ODE XXIIII.

In auaros inuehitur, qui domos domibus subinde addunt, in ipso etiam mari ædificantes: quum tamen nulla ædificia necessitate mortis eos liberare possint. Scythas, qui plaustris domos suas trahant, & in commune agros colant, feliciores esse ait. Quinetiam eam morum corruptelam & peccandi licentiam apud hos esse negat quæ sit apud Romanos. Ad hæc autem mala extirpanda, vna cum praua illa augendi opes cupiditate, disciplina asperiore opus esse dicit.

I[d]*Ntactis opulentior*
Thesauris Arabum, & diuitis Indiæ,
[e] *Cæmentis licet occupes*
Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:
Si figit [f] *adamantinos*
Summis verticibus dira necessitas
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis [g] *expedies caput.*
Campestres melius Scythæ,
(Quorum plaustra vagas ritè trahunt domos)
Viuunt, & rigidi Getæ:

[d] *Sic apud Propert. intactæ Arabiæ: quia nondum Ro. arma senserat.*

[e] *Lapidibus cæsis ad ædificandum.*

[f] *Vt alibi cla. trabales.*

[g] *Extricabis.*

Imme-

[a] Immetata quibus iugera liberas
Fruges & Cererem ferunt:
Nec cultura placet longior annua:
[b] Defunctúmq; laboribus
AEquali recreat sorte vicarius.
Illic matre carentibus
Priuignis mulier temperat [c] innocens:
Nec dotata [d] regit virum
Coniux, nec nitido fidit adultero:
Dos est magna parentium
Virtus, & metuens alterius viri
Certo fœdere castitas:
Et peccare nefas, aut [e] pretium est mori.
O quisquis volet impias
Cædes, & rabiem tollere ciuicam:
Si quæret, pater vrbium
Subscribi statuis, indomitam audeat
Refrænare licentiam,
[f] Clarus postgenitis: quatenus (heu nefas)
Virtutem incolumnem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.
Quid tristes querimoniæ,
Si non supplicio culpa reciditur,
Quid leges sine moribus
Vanæ proficiunt? si, neq; feruidis
Pars inclusa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Duratæq; solo niues
Mercatorem abigunt? horrida callidi
[g] Vincunt æquora nauitæ?

[a] Quorum agri quum nullis term. sint inter se separati liberum est cuique percipere quas producunt fruges.

[b] Singulis annis alij, suscepta per vices cultura, dant quiescendi spatium ijs quibus succedunt.

[c] Innocẽter.

[d] Imperat viro. vt Plaut. Arg. accepi, dote imperium vendidi.

[e] Punitur morte peccatum, videl. adulterium.

[f] Clarus futurus posteris.

[g] Repete parti. fid.

Magnum pauperies [a] opprobrium iubet
Quiduis & facere & pati,
Virtutísq; viam deserit arduæ.
Vel nos in Capitolium,
Quò clamor vocat & turba fauentium:
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus scelerum si bene pœnitet,
Eradenda cupidinis
Praui sunt elementa: & teneræ nimis
Mentes asperioribus
Formandæ studijs. [b] nescit equo rudis
Hærere ingenuus puer,
Venaríq; timet: ludere doctior
Seu Græco iubeas trocho:
Seu malis vetita legibus alea.
Quum periura patris fides
Consortem socium fallat & hospitem,
Indignóq; pecuniam
Hæredi properet: scilicet improbæ
Crescunt diuitiæ, tamen
[c] Curtæ nescio quid semper abest rei.

a Qui existimatur opprobrium.

b Ingenui pueri discunt prius trocho ludere aut alea, quàm quod potius discere deberet: i. nimirum equitari aut venari.

c Aliquid semper deesse videtur: quo fit vt curt. esse iudicetur.

meta

Poet:

ad. p. sub.

Heteros...

AD BACCHVM. Ode XXV.

Se Bacchi numine afflatum Augusti laudes velle canere ait: ac se primum Romanis inusitatam carminis lyrici artem protulisse significat. Hoc enim innuere existimatur istorum verborum allegoria, *vt mihi deuio Rupes & vacuum nemus Mirari libet.*

QVò me Bacche rapis tui
Plenum? quæ in nemora aut quos agor in specus,

Velox

Velox mente noua? quibus
Antris, egregij Cæsaris audiar
AEternum meditans decus
[a] Stellis inserere & concilio Iouis?
Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio [b] non secus in iugis
[c] Exsomnis stupet Euias,
Hebrum prospiciens, & niue candidam
Thracen, ac pede barbaro
Lustratam Rhodopen. [d] vt mihi deuio
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet! ô Naiadum potens,
Baccharúmq; valentium
Proceras manibus [e] vertere fraxinos,
Nil paruum aut humili modo,
Nil mortale loquar, dulce [f] periculũ est,
O Lænee, [g] sequi deũm
Cingentem viridi tempora pampino.

a Laudibus in cœlum tollere.
b Non aliter Thyades experrecta admiratione subita percelluntur.
c Exs. vna voce vt Gr. ἐξυπνης. vulgaris lectio, Ex somnis.
d Quàm libet mirari rupes. Quãta cum admiratione simul & voluptate specto rupes, &c.
e Euertere.
f Non sine periculo rem tantam aggredior, decus Cæs. canere: sed dulce peric.
g Sequi deũ rapientem. vt in princ.
h Qui Læuo V..lateri est contiguus vel proximus

AD VENEREM. Ode XXVI.

Militiæ Cupidineæ valedicturus, arma amatoria Veneri se velle consecrare dicit: eámque rogat vt amicæ suæ Chloes arrogantiam semel castiget.

VIxi puellis nuper idoneus,
Et militaui non sine gloria:
Nunc arma defunctúmq; bello
Barbiton hic paries habebit,
Læuum marinæ [h] qui Veneris latus
Custodit. hîc, hîc ponite lucida
Funalia, & vectes, & arcus
Oppositis foribus minaces.

O quæ beatam diua tenes Cyprum, &
Memphim carentem Sithonia niue,
Regina, [a] sublimi flagello
Tange Chloen semel, arrogantem.

AD GALATEAM. Ode XXVII.

Galateã à nauigatione deterrere volens, nulla quidem esse omina aut auspicia dicit, quæ eam ab incepto itinere reuocent (qualia numerat quædam, impijs obijci solita) sed esse ait quæ tempestatem minentur. Quinetiã Europæ exẽplo metũ illi incutere conatur.

I[b] Mpios parræ recinentis omen
Ducat, & prægnans canis, aut ab agro
Raua decurrens lupa Lanuuino,
Fœtáq; vulpes:
Rumpat & serpens iter institutum,
[c] Si per obliquum similis sagittis
Terruit mannos. ego [d] cui timebo,
Prouidus auspex?
Antequam stantes repetat paludes
[e] Imbrium [f] diuina auis imminentum,
[g] Oscinem coruum prece suscitabo
Solis ab ortu.
[h] Sis licet felix vbicunq; mauis,
Et memor nostri Galatea viuas:
Téq; nec læuus vetet ire picus,
Nec vaga cornix:
Sed vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion? ego, quid sit ater
Adriæ, noui, sinus: & quid albus
[i] Peccet Iapyx

[a] In sublime elato, vt ictus sit grauior.

[b] Impij malo omine duce iter ingrediantur. quale est parræ cantus, & fœtæ canis, vel lupa, &c.

[c] Quum terruerit equos. Sag. autem quidam intell. de ea que in vite dicitur.

[d] Al. Quid tim.

[e] Cornix, quæ augur.

[f] Diuina præscia.

[g] Prębentem augurium cantu.

[h] Per omnia quidem tibi licet esse felici, id est, feliciter cõficere iter. seu, felix habere iter.

[i] Peccare soleat.

a Hostium vxores puerique caecos
Sentiant motus orientis Hædi, &
Æquoris nigri fremitum, & trementes
Verbere ripas.
Sic & Europe niueum doloso
b Credidit tauro latus, & scatentem
Belluis pontum c mediásque fraudes
Palluit d audax.
Nuper in pratis studiosa florum, &
Debitæ nymphis opifex coronæ,
Nocte sublustri, nihil astra præter
Vidit & vndas.
Quæ simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten, Pater ô relictum
Filiæ nomen, pietásque e dixit
Victa furore.
Vnde? quò veni? leuis vna mors est
Virginum culpæ. f vigilánsque ploro
Turpe commissum? an vitijs carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens eburna
Somnium ducit? meliúsne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc iuuencum
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
Frangere enitar modò multum amati
Cornua tauri.
g Impudens liqui patrios penates,
Impudens Orcum moror. ô deorum

a Tales sunt illi motus vt hostibus eos imprecari oporteat.
b Fidem illi habens commisit.
c Med. quas animaduertit quum iam in medio mari esset.
d Aud. antea. Vide an coniungi possit cum seq. Nuper.
e Vel. victa furore dixit, vel, Pi. victa f.
f Hócne mihi verè contigit? an species falsa in summis mihi occurrit?
g Impudenter liqui p. p. & impudentiæ est etiam, mortem differre.

metom:
meta:
δολουδ[illegible]
meta: p. ad.
aporia:
proso:
met: ad: p. subl:
meton:
excla[illegible]

Si quis hæc audis, vtinam inter errem
Nuda leones.
Antequam turpis macies decentes
Occupet malas, teneræque succus
Defluat [a] prædæ, speciosa quæro
Pascere tigres.
Vilis Europe, pater vrget absens:
Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te sequuta
[b] Lædere collum.
Siue te rupes & acuta letho
Saxa delectant: age, te procellæ
Crede veloci: nisi herile mauis
Carpere [c] pensum,
Regius sanguis: dominæque tradi
Barbaræ pellex. Aderat querenti
[d] Perfidum ridens Venus, & remisso
Filius arcu.
Mox [e] vbi lusit satis, Abstineto
(Dixit) iratum, calidæque rixæ,
Quum tibi inuisus laceranda reddet
Cornua taurus.
[f] Vxor inuicti Iouis esse nescis?
Mitte singultus: benè ferre magnam
Disce fortunam: tua sectus orbis
[g] Nomina ducet.

a Mihi q. esse volo prædæ tigribus.
b Al. Elidere vt prima syl. pertineat ad præced. vers.
c Ar. Theseo apud Nas. Neue trabam serua grandia pensa manu.
d Perfidum ridens: vel Querenti illum perfidum id est, de illius perfidia.
e Quum iam Europam satis ludos fecisset, vel ludificata esset.
f Ambig. vel Nescis te gerere, Gr. more, pro nescis te esse vx. Io. vel vt decet vxorem Iou. Qu. d. Nescis hanc personam sustinere.
g Nomen a te accipiet tertia pars orbis.

AD LYDEN. Ode XXVIII.

Hortatur eam vt secum Neptunaliorum diem in potu & cantu transigat.

a Inuerso ordine dixit: pro eo quod erat dicendũ Prome Cæc. quid enim potius facere? b Vim affer sap. quæ aduersus voluptates munita, abhorret etiam à largiore potu. c Ac, veluti pro, Et tamẽ, d Summa parte carminis (i. extrema) cant. tũ quæ Gn. &c. i. Venere.

FEsto quid potius die
Neptuni faciam? a prome reconditum
Lyde strenua Cæcubum:
b Munitæque adhibe vim sapientiæ
Inclinare meridiem
Sentis: c ac, veluti stet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Cessantem Bibuli consulis amphoram.
Nos cantabimus inuicem
Neptunum & virides Nereidum comas:
Tu curua recines lyra
Latonam, & celeris spicula Cynthiæ:
d Summo carmine, quæ Gnidon
Fulgentésque tenet Cycladas, & Paphon
Iunctis visit oloribus.
Dicetur merita Nox quoque nænia.

AD MAECENATEM.
Ode XXIX.

Mæcenatem ad suas epulas inuitat. quas illi gratas fore sperat, quòd diuitibus ad pauperum frugales cœnas se conferentibus vicissitudo illa placeat. Vrbem propter vehementes æstus, & cum vrbe curas ab eo vult relinqui. Non debere mortales de futuris anxios esse, sed ad omnem euentũ benè præparatum pectus (vt ipse alibi loquitur) habere dicit. Sed hoc sibi (simul etiam sui similes intelligens) facilius esse innuit, quàm ijs qui congerendis opibus sunt dediti.

e Quia vinũ è cado propturi cadum vertebant.

TYrrhena regum progenies, tibi
Non ante e verso lene merum cado

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
[a] Pressa tuis balanus capillis
Iamdudum apud me est. eripe te moræ:
Ne semper udum Tibur & Aesulæ
Decliue contempleris aruum, &
Telegoni [b] iuga parricidæ.
Fastidiosam desere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
Fumum & opes strepitúmq; Romæ.
Plerumque gratæ diuitibus vices,
Mundæque paruo sub lare pauperum
Cœnæ, sine aulæis & ostro,
Sollicitam explicuere frontem.
Iam clarus occultũ Andromedes [c] pater
Ostendit ignem. iam Procyon furit,
Et stella vesani leonis,
Sola dies referente [d] siccos.
Iam pastor umbras cum grege languido
Riuúmq; fessus quærit, & horridi
Dumeta Syluani: carétque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat status,
Curas: & urbi sollicitus, times
Quid Seres & regnata Cyro
Bactra parent, Tanaísque discors.
PRVDENS futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit deus:
Ridétque si mortalis ultra
Fas trepidat. quod adest, memento

[a] Ex qua oleum expressum est ad capillos tuos ung.
[b] Tusculum.
[c] Cepheus. Proc. stella quæ ante Canic. oritur.
[d] Indicat autem feruẽtiss. æstum instare.

[a] Componere æquus: cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alueo
[b] Cum pace delabentis Etruscum
In mare, nunc lapides adesos,
Stirpésque raptas, & pecus & domos
Voluentis unà, non sine montium
Clamore, vicinæque syluæ:
Quum fera diluuies quietos
Irritat amnes ille [c] potens sui
Lætúsque deget, cui licet, [d] in diem,
Dixisse, vixi: cras vel atra
Nube polum pater occupato,
Vel sole puro. non tamen irritum
Quodcunque [e] retro est, efficiet: neque
Diffinget, infectúmque reddet,
Quod fugiens semel hora vexit,
Fortuna sæuo læta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.
[f] Laudo manentem: si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit: & mea
Virtute me inuoluo, probámque
Pauperiem [g] sine dote quæro.
[h] Non est meum, si mugiat Africis
Malus procellis, ad miseras preces
Decurrere: & votis pacisci,
Ne Cypriæ Tyriæque merces
Addant auaro diuitias mari,
[i] Tunc me biremis præsidio scaphæ,

a Administrare æquo animo.
b Q.d pacificè i. leniter.
c Obnoxius potestati fortunæ.
d In diem vixi. Vel, In diem dix.
e Præterijt.
f Gaudeo eā manere: sed si vult auolare, reddo quæ dedit: & me finibus meæ virtutis includo.
g Sine dote, tanquam de vxore quæ satis dotata est, si benè morata.
h Non est m. Nihil ad me attinet. Cura hæc ad me non pertinet.
i Tunc me b. Vide annot.

Tutum per Aegeos tumultus
Aura feret, geminúsque Pollux.

ODE XXX.

Scribendis carminibus lyricis se melius consuluisse immortalitati nominis sui dicit, quàm si obtinuisset vt sibi æreæ statuæ aut pyramides erigerentur. Præcipuámque laudis materiam fore innuit, quòd primus ex Latinis in hoc carminum genere Græcos imitatus fuerit. Sic Naso de suo Metamorph. opere,

Jámque opus exegi, quod nec Iouis ira, nec ignes.
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas, &c.

EXegi monimentum ære perennius,
Regalique situ pyramidum altius:
Quod non imber edax, non Aquilo [a] impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, & [b] fuga temporum.
Non omnis moriar: multáque pars mei
[c] Vitabit Libitinam. vsque ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, qua violens obstrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus, agrestium
[d] Regnator populorum, ex humili potens
Princeps Aeolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. sume superbiam
Quæsitam meritis, & mihi Delphica
Lauro cinge volens Melpomene comam.

[a] *Impotenti ira puniens.*
[b] *Lapsus, Cursus.*
[c] *Immortalis erit. Nam Lib. dea erat funerum.*
[d] *Al. Regnauit, ex grammaticis. Erit autem constructio Gr. verborũ* βασιλεύειν, ἀνάσσειν, ἄρχειν, *& similium.*

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER IIII.

AD VENEREM. Ode I.

Quum iampridem amoribus valedixisset, queritur apud Venerem, se rursum ad eos sollicitari: quum alioqui ipsa etiam ætas ab illis abhorreat. Eam ergo hortatur vt potius ad Paulum Maximum se conferat. Tãdémque se vnius Ligurini amori succumbere fatetur. Videntur autem, intermissis amoribus, simul & carmina lyrica intermissa fuisse.

Intermissa Venus diu,
Rursus bella [a] *moues. parce, precor, precor.*
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ, [b] *desine, dulcium*
Mater sæua Cupidinum,
Circa lustra decem flectere mollibus
Iam durum imperijs. abi
Quò blandæ iuuenum te reuocant preces.
Tempestiuius in domo
Pauli, purpureis [c] *ales oloribus,*
Comessabere Maximi:
Si torrere iecur quæris idoneum.
Namque & nobilis, & decens,
Et pro sollicitis non tacitus reis,
Et [d] *centum puer artium,*
Latè signa feret militiæ tuæ.

a *Alij interrog.*

b *Dum Cynara mihi esset domina.*

c *Velociter currens & propernodum volans curru oloribus iuncto*

d *Cui est ingenium ad quasuis laudabiles artes promptum.*

Et [a] quandoque potentior
Largis muneribus riserit æmuli:
Albanos prope te lacus
Ponet marmoreum, sub trabe citrea.
Illic plurima naribus
Duces thura: lyræq; & Berecynthiæ
Delectabere tybiæ
Mistis carminibus, non sine fistula.
Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
[b] In morem Salium, ter quatient humum.
Me nec [c] fœmina, nec puer
Iam, nec spes animi credula mutui,
Nec certare iuuat mero:
Nec vincire nouis tempora floribus.
Sed cur, heu, Ligurine, cur
Manat rara meas lacryma per genas?
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua silentio?
Nocturnis te ego somnijs
Iam captum [d] teneo: iam volucrem sequor
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

a Quoties effeceris vt ille apud amicā superior sit æmulo suo, quantumuis munifico, tibi marmoreum signū statuet.

b Vt ode 36. li. 1. Nec morem in Saliū sit requies pedum.

c Sub. iuuat.

d Tenere videor. Sic Seq. sequi videor.

AD ANTONIVM IVLVM
Ode XI.

Pindarum esse eiusmodi poëtam dicit, vt siquis eum imitari conetur, non minus famæ suæ periculum sit aditurus quàm si cum Icaro pennis Dædaleis cœlo se credere audeat. Deinde vt Pindarum cycno altè

volanti, ita se api grata thyma laboriosè carpenti cõparat: ideóque ipsum Antonium ad celebrandã maiore plectro Cæsaris victoriam hortatur. Tradunt autem veteres scholiastæ hunc Antonium fuisse M. Antonij triumuiri filium.

PIndarum quisquis studet æmulari, I-
-ule,[a] ceratis ope Dædalea
[b] Nititur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.
Monte decurrens velut amnis, imbres,
Quem super notas [c] aluere ripas,
Feruet immensúsque ruit profundo
Pindarus ore:
[d] Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaces noua dithyrambos
Verba deuoluit, numerísque fertur
[e] Lege solutis:
Seu deos regésque canit, deorum
Sanguinem, per quos cecidere iusta
Morte Centauri: cecidit tremendæ
Flamma Chimæræ:
Siue quos Elea domum reducit
Palma [f] cœlestes: pugilémue equúmue
Dicit, & centum potiore signis
Munere donat:
Flebili sponsæ iuuenémue raptum
Plorat: & vires animúmque moresque aureos [g] deducit in astra, nigroque inuidet Orco.
[h] Multa Dircæum leuat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos

a Cera iunctis.
b Conatus eius similis est conat. Icari.
c Ita auxerunt vt extra suas ripas erumpat.
d Laurum Delphicam vocat s. lib. 3. ode vlt.
e Minus astrictis quàm alij.
f Vt ode. 1. metáq; fer. Euitata rotis p. nob. Terrarũ dominos euehit ad deos
g Tollit laudib. in cœlum Sic Cic. Laudes nostras in astra sustulit
h Pindarũ altè volãti cycno, propter grãdiloquẽtiã & suauitatẽ, se api cõparat: tãquã innuens sua carmina humilia quidẽ esse, sed dulc.

Nubi-

Nubium tractus: ego, apis matinæ
More modóque,
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, vuidíque
Tiburis ripas, operosa paruus
Carmina fingo.
Concines maiore poeta plectro
Cæsarem quandoque trahet feroces
Per [a] sacrum cliuum, merita decorus
Fronde, Sicambros:
Quo nihil maius meliúsue terris
Fata donauere, boníque diui:
Nec dabunt, quamuis [b] redeant in aurum
Tempora priscum.
Concines [c] lætosque dies, & vrbis
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forúmque
Litibus orbum.
Tum meæ (si quid loquar [d] audiendum)
Vocis accedet bona pars: [e] & ô sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
Cæsare felix.
Túque dum procedis, Io triumphe,
Non semel dicemus, Io triumphe,
Ciuitas omnis: dabimúsque diuis
Thura benignis.
Te decem tauri, totidémque vaccæ,
Me tener [f] soluet vitulus relicta
Matre, qui largis iuuenescit herbis
[g] In mea vota:

a Capitolinum. Nam qui triumphabant, per viam Sacram & forum Rom. in Cap. vehebantur.

b Redeant aurea seculi tempora.

c Lætitiam publ. ob impetratum à dijs red. Augusti: quam testabitur pop. ferijs & ludis.

d Dignum auditu.

e Et canam, ô dies pulcher.

f Soluet voto.

g Ad persoluenda vota mea.

Fronte

Fronte curuatos imitatus ignes
Tertium Lunæ referentis ortum,
[a] *Qua notam duxit, niueus videri,*
Cætera fuluus.

a Qua fronte notam accepit, ita vt candor ibi spectetur. Vel, In qua notatus est candore spectabili, quum reliquo corpore sit fuluus. Existimatur autem imitatus Gr. genus loquendi, λευκὸς ἰδέσθαι.

AD MELPOMENEN. Ode III.

Melpomenæ acceptum ferri debere poetices donum ait: quòd, siquidem in ipsa natiuitate beneuolis oculis intuita fuerit, is ad nullum aliud quàm poetices studium sit animum appulsurus, nec aliunde gloriam sibi comparaturus. Deinde illi de laude quam ipse ex lyricis versibus reportat, gratias agit.

QVem tu Melpomene semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor Isthmius
[b] *Clarabit pugilem, non equus impiger*
Curru ducet Achaico
Victorem, neque res bellica [c] *Delijs*
Ornatum folijs ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
Sed quæ Tibur aquæ fertile perfluunt,
Et spissæ nemorum comæ,
[d] *Fingent AEolio carmine nobilem.*
Romæ principis vrbium
Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
Et iam dente minus mordeor inuido.
O testudinis aureæ
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:

b Clarum reddet, Nobilitabit.
c Del. fol. Apollinari laurea, vt ode præc.
d Efficient.

O mutis quoque piscibus
Donatura cycni, si libeat, sonum:
Totum muneris hoc tui est,
Quòd monstror digito prætereuntium
Romanæ fidicen lyræ?
Quòd spiro, & placeo (si placeo) tuum est.

ODE IIII.

Drusi Neronis, qui fuit Augusti Cæsaris priuignus, victoriam de Rhœtis & Vindelicis celebrat. Quinetiam Claudij Neronis fortia quædam facta commemorat. Tandem verò & totius gentis Romanæ fortitudo ore ipsius hostis (nimirum Annibalis) laudatur. Sed de Druso loquens poeta, disciplinam & educationem multum ad virtutem posse ostendit, tanquam aliquam harum eius laudum partem in Augustum deriuans.

Q[a]Valem ministrum fulminis alitem,
(Cui rex deorum regnum in aues vagas
Permisit, expertus fidelem
Iupiter in Ganymede flauo)
Olim iuuentas & patrius vigor
Nido laborum propulit inscium:
Vernique, iam nimbis remotis,
Insolitos docuere nisus
Venti pauentem: mox in ouilia
Demisit hostem viuidus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugnæ:
Qualemue lætis caprea pascuis
Intenta, fuluæ matris ab vbere
Iam lacte depulsum leonem,
Dente nouo peritura vidit:

[a] *Qualem min. f. al. olim iuuentas propulit, &c. Qualêmue leonem &c. id est, Qualis est ales min. ful. quem iuuen. prop. nido, insc. laborum: aut qualis est catulus leonis, quem &c. (talem) Drusum videre Rhœti, &c.*

Videre Rhæti bella sub Alpibus
Drusam gerentem & Vindelici: [a] quibus
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
(Nec scire fas est omnia) sed diu
Lateq; victrices catenæ,
Consilijs iuuenis reuictæ,
Sensere quid mens rite, quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus, & bonis:
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam:
Doctrina sed vim promouet insitam:
Rectique cultus pectora roborant:
[b] Vtcunque defecere mores,
Dedecorant [c] bene nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Neronibus,
Testis Metaurum flumen, & Asdrubal
Deuictus, & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma risit [d] adorea:
Dirus per vrbes Afer vt Italas,
Ceu flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
Post hoc secundis vsque laboribus
Romana pubes creuit: & impio

a Qui cur Amazonicis securibus vtantur in prælio, non iam quærendum censui.

b Quandocunque, vel Vbicunque.

c B. n. Quæ quandam naturæ bonitatem erant nacta.

d Victoria & gloria. vel, Victoria gloriosa. Qui primus dies parta victoria lætitiam attulit Rom. ex quo Ann. Italiam percursauit vt fl. tedas, vel Eurus vndas.

Vastata Pœnorum tumultu
Fana [a] *deos habuere rectos:*
Dixitque tandem perfidus Annibal,
Cerui, luporum præda rapacium,
Sectamur vltro quos opimus
[b] *Fallere & effugere est triumphus.*
Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Iactata Tuscis æquoribus, sacra,
Natosque, maturosque patres
Pertulit Ausonias ad vrbes:
Duris [c] *vt ilex tonsa bipennibus*
Nigræ feraci frondis in Algido, Metono:
Per damna, per cædes, ab ipso
Ducit opes animúmque ferro.
Non hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem:
Monstrúmue summisêre [d] *Colchi*
Maius, Echioniæue Thebæ.
[e] *Merses profundo, pulchrior euenit:*
Luctere, multa proruet [f] *integrum*
Cum laude victorem: gerétque
Prælia coniugibus loquenda.
Carthagini iam non ego nuntios
Mittam superbos. occidit, occidit Epizeuxis
Spes omnis & fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interempto.
Nil Claudiæ non [g] *efficient manus:* Metono:
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & curæ sagaces
Expediunt [h] *per acuta belli.*

[a] *Deorum statuas erectas, quæ fuerant deiectæ.*
[b] Latere.
[c] *Vt ilex amputatis ramis eo magis crescit, sic Ro. ipsæ etiam cædes vires & animum addũt.*
[d] *Vide Annot.*
[e] *Si merses.*
[f] *Cui sint integræ vires.*
[g] *Al. perficient. Sunt autem poetæ verba.*
[h] *Per maxima quæque discrimina. Alij (minus verisimiliter) de ijs quæ quis in bello excogitat acumine ingenij & solertia.*

AD AVGVSTVM. Ode v.

Augustum, vt reditum suum omnibus optatissimum maturet, precatur: & quàm felix sit eius beneficio rerum Romanarum status, commemorat. Vnde illum, non aliter quàm olim in Græcia Castorem & Herculem, coli dicit.

Diuis orte bonis, optime Romulæ
Custos gentis, abes iam nimium diu:
Maturum reditum pollicitus patrum
[a] Sancto concilio, redi.
Lucem redde tuæ dux bone patriæ.
Instar veris enim vultus vbi tuus
Affulsit populo gratior it dies,
Et soles melius [b] nitent.
Vt mater [c] iuuenem, quem Notus inuido
Flatu Carpathij trans maris æquora
Cunctantem spatio longius annuo
Dulci distinet à domo,
Votis ominibúsque & precibus vocat,
Curuo, nec faciem [d] littore demouet:
Sic desiderijs icta fidelibus
Quærit patria Cæsarem.
Tutus bos etenim rura perambulat,
Nutrit rura Ceres, almáque Faustitas:
Pacatum volitant per mare nauitæ:
Culpari metuit fides:
Nullis polluitur casta domus stupris:
[e] Mos & lex maculosum edomuit nefas:
Laudantur [f] simili prole puerperæ:
Culpam pœna premit comes.

a Sancto conuentu senatorum

b Nitere videntur.

c Filium qui iuuenis est.

d Ad quod appulsurum sperat.

e Boni mores & lex Iulia de adulterijs compresserunt fœditatem nefariam.

f Sim. pr. Quum antea in adulterijs, liberi parentes ore non referrent.

Quis Parthum paueat? quis gelidum Scythem?
Quis, Germania quos horrida parturit
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet Iberiæ?
[a] *Condit quisque diem collibus in suis,*
Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus, & [b] alteris
Te mensis adhibet deum.
Te multa prece, te prosequitur mero
Defuso pateris: & [c] Laribus tuum
Miscet numen, vti Græcia Castoris,
Et magni memor Herculis.
Longas ô vtinam dux bone ferias
Præstes Hesperiæ: dicimus [d] integro
Sicci mane die, dicimus vuidi,
Quum sol Oceano subest.

a Totũ diem vsque ad vesp. moratur in vinetis suis. Sic Virg. Condere soles.
b Secundis m.
c Lares colens, simul & tuum numen colit.
d Vt solido die. Ode 1. lib. 1.

AD APOLLINEM. Ode VI.

Apollinis & Dianæ laudes hac ode canit, quæ est carmen sæculare: vt etiam ostendunt hæc eius verba. *-ego dijs amicum, Sæculo festas referente luces, Reddidi carmen.*

D[e]Iue, quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ, Tityosque raptor
Sensit, & Troiæ propè victor altæ
Phthius Achilles,
Cæteris maior, tibi miles impar:
Filius quamuis Thetidos marinæ
Dardanas turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.

e Qui Niobes magniloquam & superbam ling. in eius prole vltus es: & Tityum Latonam rapere conatum, necnon Ach.

Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit latè, posuítque [a] collum
Puluere Teucro.
[b] Ille, non inclusus equo, Mineruæ
Sacra mentito, malè feriatos
Troas & lætam Priami choreis
Falleret aulam:
Sed palàm captis grauis (heu nefas, heu)
Nescios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latentes
Matris in aluo:
[c] Ni tuis victus Veneríque gratæ
Vocibus diuûm pater, annuisset
Rebus AEneæ potiore ductos
Alite muros.
Doctor argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui Xantho lauis amne crines:
[d] Dauniæ defende decus camœnæ,
Læuis Agyeu.
Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit poetæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,
[e] Deliæ tutela deæ, fugaces
Lyncas & ceruos cohibentis arcu,
Lesbium seruate pedem, meique
Pollicis [f] ictum.
Rite [g] Latonæ puerum canentes,

a Al. collum in pul.
b Si Paris Achillem nō occidisset, te sagittam & manum eius dirigente, non equum esset commētus Achilles ad Troiam capiendam, sed in eam aperto Marte captam crudelis omnibus modis fuisset.
c Nisi Iup. AEneæ rebus ita fauisset vt concederet illi muros auspicio meliore condere.
d Latinæ, vt Ode 1. lib. 2. Dauniæ cædes.
e Del. Sic Cat. Dianæ sumus in fide Puellę & pueri integr.
f Modulationem lyrici carm. Quod dicit quasi lyram ipsam percutiat P.
g Apoll. filium

Rite crescentem [a] face [b] noctilucam,
Prosperam frugum, celerémque pronos
Voluere menses.
Nupta iam dices, Ego dijs amicum,
Sæculo festas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

[a] F. Lumine. [b] N. Noctilucentem.

AD TORQVATVM. Ode VII.

Immortalia ne speres, monet annus & almum Quæ rapit hora diem.

Hi enim istius odes versus argumentum prioris eius partis complectuntur. Addit verò, & reparari vitã semel amissam non posse, & quo die simus eam amissuri incertum esse. Interim igitur nos, animo nostro obsequentes, frui rebus illis debere quæ alioqui in auidas hæredis manus venturæ essent.

DIffugêre niues: redeunt iam gramina campis,
Arboribúsque comæ. Meta: ab animantis ad manimata
Mutat terra vices, & [c] decrescentia ripas
Flumina [d] prætereunt.
Gratia cum Nymphis geminísque sororibus audet
ducere nuda choros.
IMMORTALIA ne sperẽs, monet [e] annus, et (almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora mitescunt zephyris: ver proterit æstas,
Interitura simul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret iners. Meto: ab effectu.
Damna tamen celeres reparant cœlestia Lunæ:
Nos vbi [f] decidimus Meta: a folijs
Quo pius AEneas, quò Tullus diues, & Ancus,

[c] Nunc decresc. quum hyeme creuissent.
[d] Præter rip. suas eunt. i. ripas suas non excedũt, sed intra alueum labuntur. P. Vel iunge accus. cum decresc. Vnde An. Annuorum temporum vicissitudo.
[e] Sic Cat. Soles occidere & redire possunt, Nobis, &c.
[f] Decid. cò quò deciderũt AEn. & Tullus.

Puluis & vmbra sumus.
QVIS SCIT an adijciant hodiernæ crastina
Tempora dij superi? [a] summæ
Cuncta manus auidas fugient hæredis, amico
[b] Quæ dederis animo.
Quum semel occideris, & de te splendida Minos
Fecerit arbitria,
Non Torquate genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum:
Nec Lethæa valet Theseus abrumpere charo
Vincula Pirithoo.

AD MARCIVM CENSORINVM. Ode VIII.

Se nihil aliud amicis quàm carmina donare posse dicit: quod munus quanto alijs omnibus præstantius sit, ostendit.

DOnarem pateras gratáque [c] commodus
Censorine meis [d] æra sodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum: néque tu pessima munerum
[e] Ferres: diuite me scilicet artium,
Quas aut Parrasius protulit, aut Scopas.
Hic saxo, liquidis ille coloribus
[f] Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi [g] vis: non tibi talium
Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, & [h] pretium dicere muneri.

[a] Ad summam dierum quos ad hoc vsque tempus viximus.
[b] Quæ in obsequẽdo animo tuo seu animi tui desiderijs, consumpseris.
[c] In ea re commodum me sod. exhiberem, quod donarem p.
[d] Æra pro signis aut vasis æreis
[e] Acciperes, si quidem abundarẽ signis & tabulis pictis, in quibus Parrh. & Sc. artis suæ specimen ediderunt.
[f] Solers in fingendo nunc h.
[g] Vis pro fac. seu copia.
[h] Ostendere quam pretiosum munus sit carmen P.

Non incisa notis marmora publicis,
Per quæ spiritus & vita redit bonis
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
Reiectæque retrorsum Annibalis minæ,
Non incendia Carthaginis impiæ.
[a] *Eius qui domita nomen ab Africa*
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quàm Calabræ Pierides: neque,
Si chartæ [b] *sileant quod bene feceris,*
Mercedem tuleris, [c] *quid foret Iliæ*
Mauortísque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis inuida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus AEacum
Virtus & fauor & lingua potentium
Vatum diuitibus consecrat insulis.
DIGNVM *laude virum Musa vetat* [d] *mori,*
[e] *Cœlo Musa beat. sic Iouis interest*
Optatis epulis impiger Hercules:
[f] *Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis*
Quassas eripiunt æquoribus rates:
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

[a] P. Corn. Scipionis, qui inde dictus est Africanus.

[b] Sil. tua benefacta & merita.

[c] Quo esset in honore? Vel potius. Quæ eius memoria extaret?

[d] Immortalem reddens eius nomen.

[e] Cœlo b. Beatum efficit, quum receptum esse in cœlum omnibus carmine suo persuadet. Cuius rei addit exempla.

[f] Repete aduerb. sic. Item in seq.

AD LOLLIVM. Ode IX.

Lollij laudes cantaturus, prius eam quā concepit de carminū suorū immortalitate spem prædicat. Neque enim Homeri tantū, sed aliorum etiam eo inferiorum carmina viuere. Deinde multorum res gestas obliuione deletas esse dicit, quòd illis poetæ defuerint. Postremo, ne idem & Lollio vsu veniat, eius virtutes celebrat.

NE forte credas interitura quæ
Longè sonantem natus ad Aufidum,
Non antè vulgatas per artes
Verba loquor socianda chordis.
Non, si priores Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Cææque & Alcæi minaces,
Stesichorique graues camœnæ.
Nec, siquid olim lusit Anacreon;
Deleuit ætas spirat adhuc amor,
Viuúntque commissi calores
[a] AEoliæ fidibus puellæ.
[b] Non sola comptos arsit adulteri
Crines, & aurum vestibus illitum
Mirata, regaléśque cultus,
Et comites, [c] Helene Lacena:
Primúsue Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non semel Ilios
Vexata: non pugnauit ingens
Idomeneus Sthenelósue solus
Dicenda Musis prælia. non ferox
Hector, vel acer Deíphobus graues
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerísque, primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes illacrymabiles
Vrgentur ignotíque longa
Nocte: carent quia vate sacro.
[d] PAVLVM sepultæ distat inertiæ

[a] Sic lib. 3. ode vlt. Princeps AEolium car. ad Italos Deduxit se modos.
[b] Sapphus.
[c] Quamuis de sola Hel. memoriæ id proditum sit, tamen & aliæ idem antea fecerant nec primus Teuc. fuerat. insignis iaculator: nec semel Il. &c. sed ideo ignorantur quòd ipsis non contigerit vates vt illis. Sic mox, carent quia vate sacro.
[d] Non multum distat ab inertia virtus, si vt de illa, ita de hac quoque sileatur P.

mutuall loue
Sappho

Celata virtus. non ego te meis
Chartis inornatum sileri,
Tótue tuos patiar labores
Impunè, Lolli, carpere liuidas
Obliuiones. est animus tibi
Rerúmque prudens, & secundis
Temporibus dubiísque rectus:
[a] *Vindex auaræ fraudis, & abstinens*
[b] *Ducentis ad se cuncta pecuniæ:*
Consúlque non vnius anni,
[c] *Seu quoties bonus átque fidus*
Iudex honestum prætulit vtili, &
Reiecit alto dona nocentium
Vultu: & per obstantes cateruas
Explicuit sua victor arma.
Non possidentem multa, vocauerit
Rectè beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus sapienter vti,
Durámque callet pauperiem pati:
Peiúsque letho flagitium timet:
Non ille pro caris amicis
Aut patria timidus perire.

[a] *Punitor auaritiæ. P.*
[b] *Cui cuncta parent.*
[c] *Quoties incorruptum te iudicem præbes, & fortiter pro rep. te geris, toties consularibus fascibus ornat te tua virtus.*

AD LIGVRINVM. Ode X.

Futurũ esse dicit vt quum ei flos ætatis exaruerit, doleat quòd in illo flore mens eadem quæ postea, sibi non fuerit.

O Crudelis ad huc, & Veneris muneribus potens,
Insperata tuæ quum veniet [d] *pluma superbiæ:*
Et quæ nunc humeris inuolitat, deciderint comæ:

[d] *Prima barba.*

Nunc & qui color est puniceæ flore prior rosæ,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit hispidam:
Dices, Heu (quoties te in speculo videris alterum)
Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit:
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

AD PHILLIDEM. Ode XI.

Phillidem amicã ad celebrandum secum Mæcenatis natalem inuitat. De Telepho autẽ iam illi cogitandum non esse dicit, quippe, qui alius puellæ amore captus sit: ac certè Phaethontem & Bellerophontem documento illi esse, vt sibi disparem vitet.

EST mihi nonum superantis annum
Plenus [a] Albani cadus: est in horto
Phylli nectendis apium coronis:
Est ederæ [b] vis
Multa, qua crines religata fulges:
[c] Ridet argento domus: ara, castis
Vincta verbenis, auet immolato
Spargier agno.
Cuncta festinat manus: huc & illuc
Cursitant mistæ pueris puellæ:
Sordidum flammæ [d] trepidant rotantes
Vertice fumum.
Vt tamen noris quibus aduoceris
Gaudijs: idus tibi sunt agendæ:
Qui dies mensem Veneris marinæ
Findit Aprilem:
Iure solennis mihi, sanctiórque
Penè natali proprio: [e] quod ex hac

a Alb. vini.
b Copia.
c Renidet, Splendet.
d Sursum feruntur cum tremulo quodam motu.
e Quod sit natalis Mæcenatis.

Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos,
Telephum, quem tu [a] *petis, occupauit*
[b] *(Non tuæ sortis iuuenem) puella*
Diues, & lasciua: tenétque grata
Compede vinctum.
Terret ambustus Phaeton auaras
Spes: & exemplum graue præbet ales
Pegasus, terrenum equitem grauatus
Bellerophontem,
Semper vt te digna sequare: &, vltra
Quàm licet sperare, nefas putando,
Disparem vites, age iam meorum
Finis amorum,
(Non enim post hac alia calebo
Fœmina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas. minuentur atræ
Carmine curæ.

a Quem expetis. In quā propensa es.
b Non t. s. Disparem tibi, vt seq.

AD VIRGILIVM. Ode XII.

Vnà cum vere (à cuius descriptione incipit) tempora sitim adduxisse dicit, (vtpote de adulto iam vere loquens) ideoque ad sua pocula eũ inuitat: sed ea conditione vt ipse vnguenti nardini onychem afferat.

IAM veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt [c] *animæ lintea Thraciæ:*
Iam nec prata rigent, nec fluuij strepunt
Hyberna niue turgidi.
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix [d] *auis, & Cecropiæ domus*
Æternum opprobrium, quòd male barbaras

c An. Thr. Venti Thracij, videl. Fauonij. Alij Etasias intel.
d Hirundo veris nuncia

Regum est ulta libidines.
Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ouium carmina fistula:
Delectántque [a] deum, cui pecus & nigri
Colles Arcadiæ placent.
Adduxere sitim tempora Virgili:
Sed pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis, iuuenum nobilium cliens,
[b] Nardo vina merebere.
Nardi paruus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpicijs accubat horreis,
Spes donare nouas largus, amaráque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, cum tua
Velox [c] merce veni. non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
Plena diues vt in domo.
Verùm pone moras, & studium lucri:
[d] Nigrorúmque memor, dum licet, ignium,
[e] Misce stultitiam consilijs breuem.
Dulce est [f] desipere in loco.

[a] Pana.
[b] Sed si vinũ Calenũ haurire cupis, nardus tua erit mei vini pretium. Suprà dixit vnam prelo Caleno domitam. Vt s. Deripere horreo cess. amphoram O. 28. l. 3.
[c] M. vt dixit, merebere.
[d] Nigr. ign. Lugubrium, Regalium.
[e] Misce ludicra & iocosa serijs.
[f] Solutiore risu desipientes imitari: modò id alieno tempore non fiat.

IN LYCEN. Ode XIII.

Lycæ meretrici insultat, tanquã suæ ferociæ (de qua queritur, ode 10, libri 3) pœnas danti, quas illi imprecatus est: cum iam senectus totam mutarit ab illa quæ olim fuerit: ita vt quum & formosa haberi, & se vt iuuenem gerere velit, à iuuenibus contra fastidiatur.

AVdiuere, Lyce, dij mea vota, dij
Audiuere, Lyce. fis anus, & tamen
Vis formosa videri:

Ludiſq; & bibis impudens:
Et cantu [a] *tremulo pota Cupidinem*
Lentum ſollicitas. ille virentis &
Doctæ pſallere Chios
Pulchris excubat in genis.
Importunus enim tranſuolat aridas
Quercus: & refugit, te quia luridi
Dentes, te quia rugæ
Turpant & capitis [b] *niues*
Nec Coe referunt iam tibi purpuræ,
Nec clari lapides, [c] *tempora quæ ſemel*
Notis condita faſtis
Incluſit volucris dies.
Quò fugit [d] *venus? (heu) quóue color decens?*
Quò motus? quid habes illius, illius,
Quæ ſpirabat [e] *amores?*
Quæ me ſurpuerat mihi?
Felix poſt Cynaram, notáq; & [f] *artium*
Gratarum facies? ſed Cynaræ breues
Annos fata dederunt:
Seruatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen:
Poſſent vt iuuenes viſere feruidi,
Multo non ſine riſu,
Dilapſam in cineres facem.

[a] *Qualis eſt ſenilis.*
[b] *Canities.*
[c] *Periphr. temporum præteritorũ.*
[d] *Venus pro venuſtate.*
[e] *Vt Gr.* πνέουσα ἔρωτας, & Κύπριν.
[f] *Inſtructa ijs omnibus quæ aliqua alliciendi amoris arte valent.*

AD AVGVSTVM. Ode XIIII.

Auguſto nullo à ſenatu populóq; Romano honores deferri dicit, qui virtutes eius æquare poſſint. Victorias, quas eius priuigni de varijs gentibus reportârunt, celebrat; tanquam ad ipſius Auguſti felicitatem ſimul

simul & gloriam pertinentes: quòd nimirum bella auspicijs illius gesserint. Tandem igitur quaslibet gentes, etiam quæ in remotissimis terræ partibus sitæ sint, eius imperium agnoscere & venerari ait.

a Quasi nullis honoribus plenè meritis eius satisfacere possint senatus populúsque Rom.

b AEternas reddat, immortalitati consecret.

c Max. omniũ orbis habitabilis principum.

d Quem didicere quid posses. Hellenismus, vet. Lat. vsitatus.

e Plus quàm semel, vt quidam exp. Por. intell. eum in illis deijciẽdis intulisse cladẽ duplam. & Ita non simplici vice reddidisse eam quam illi intulerant.

QVæ cura patrum, quæue Quiritium,
a Plenis honorum muneribus tuas
Auguste virtutes in æuum
Per titulos memorésque fastos
b AEternet? ô quà sol habitabiles
Illustrat oras, c maxime principum,
d Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper,
Quid Marte posses. milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennósque veloces, & arces
Alpibus impositas tremendis
Deiecit acer e plus vice simplici.
Maior Neronum mox graue prælium
Commisit, immanésque Rhætos
Auspicijs pepulit secundis:
Spectandus in certamine Martio,
Deuota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:
Indomitas propè qualis vndas
Exercet auster Pleiadum choro
Scindente nubes: f impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum medios per ignes.

f Impiger host. vt & mittere, &c. qualis est auster quum exercet & agitat vndas, Pl. ch. s

[a] Sic tauriformis voluitur Aufidus,
Qui regna Dauni præfluit Appuli:
Quum sæuit, horrendámq; cultis
Diluuiem meditatur agris: Meta: ab animatis
Vt barbarorum Claudius agmina ad inanimata
Ferrata vasto diruit impetu: Meta:
Primósq; & extremos metendo,
Strauit humum, [b] sine clade victor:
Te copias, te consilium, & [c] tuos
Præbente diuos nam tibi, quo die intelligit Augustu
Portus Alexandrea supplex et Tyberium
Et vacuam patefecit aulam,
[d] Fortuna lustro prospera tertio spaciu quinque
Belli secundos reddidit exitus, annorum
Laudémq; & optatum peractis
Imperijs [e] decus arrogauit.
Te Cantaber non antè domabilis,
Medúsq; & Indus, te profugus Scythes
Miratur, ô tutela præsens
Italiæ dominæq; Romæ:
Te fontium qui celat origines
Nilúsq; & Ister, te rapidus Tigris,
Te belluosus qui remotis quia scatet magnis
Obstrepit Oceanus Britannis, piscibus.
Te, non pauentis funera Galliæ,
Duræq; tellus audit Iberiæ: Metonomia conti: pro
Te cæde gaudentes Sicambri con:
[f] Compositis venerantur armis.

a Sic taur. Iung. cum seq. vt Cl. vasto impetu dir.
b Sine vlla suorum iactura.
c T. Tibi fauentes.
d Indicat autem bellum illud auspicijs eius gestum fuisse. Quia ita euenit vt post annos xv. Drusus eo die Rhætos Vindel. vinceret, quo die Aug. Alexandriam vicerat P. Alij post XIII. annos.
e Decus de consec. intell. P. Quidam de cognomine patris patriæ.
f In sua sede recōditis. Quidam, pacatis bellis.

AV-

AVGVSTI LAVDES. Ode xv.

Augusti laudes hac quoq; oda canit, licet à canendis eius prælijs ab Apolline deterritum se fuisse dicat. Potissimum autem laudat eum quòd pacem suis reddiderit, & refrænata quæ cum summa licentia vagabatur morum corruptela, eas artes reuocarit per quas imperium à maioribus fuerit amplificatum.

PHœbus volentem prælia me loqui,
Victas & vrbes, increpuit, lyra:
[a] Ne parua Tyrrhenum per æquor
Vela darem. tua Cæsar ætas
Fruges & agris rettulit vberes:
Et signa nostro restituit Ioui,
Derepta nostrorum superbis
Postibus: & vacuum duellis
[b] Ianum Quirini clausit: & ordinem
Rectum, [c] & vaganti fræna licentia
Iniecit: [d] amouítq; culpas:
Et veteres reuocauit artes,
Per quas Latinum nomen & Italæ
Creuere vires, famáq; & imperî
Porrecta maiestas ad ortum
Solis, ab Hesperio cubili.
Custode rerum Cæsare, non furor
Ciuilis aut vis [e] eximet otium:
Non ira, quæ procudit enses,
Et miseras [f] inimicat vrbes.
Non qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Iulia: non Getæ,
Non Seres, infidiue Persæ,

a *Alleg. ne magna modis paruis tenuarem, vt O. 3. lib. 3.*
b *Quidam Janum Quirinum legi volunt, quidam Fanum Quirini.*
c *Al. Euaganti.*
d *Al. Emouit.*
e *Al. exiget id est, expellet.*
f *Inimicas inter se reddit, Ad inimicitias compellit.*

Non Tanaim prope flumen orti.
Nósq; profestis lucibus & sacris,
Inter iocosi munera Liberi,
Cum prole, matronísq; nostris,
Rite deos prius apprecati
Virtute functos, more patrum, duces,
Lydis remisto carmine tibijs,
Troiámq; & Anchisen, & almæ
Progeniem Veneris canemus.

Q. HORATII FLACCI EPODΩN LIBER.

AD MAECENATEM. Epodi 1.

Mæcenati ad bellum Actiacum proficiscenti comitem se offert, nō tam quòd præsentia sua quicquam commodi sit ei laturus, quàm quòd minùs de salute eius sollicitus sit futurus.

IBis [a] liburnis inter alta nauium,
Amice, propugnacula:
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.
Quid nos? quibus te vita sit superstite
Iucunda: si contrà, grauis:
[b] *Vtrúmne iussi persequemur otium,*
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Qua ferre non molles viros,

[a] *Liburnicis nauibus, dictis à Liburnia, parte maioris Illyriæ.*

[b] *Otiabimúrne vt antea, quum otium sine te iniucundum futurum sit?*

Feremus? & te vel per Alpium iuga,
Inhospitalem & Caucasum,
Vel occidentis vsq; ad vltimum sinum,
Forti sequemur pectore?
Roges, tuum labore quid iuuem meo,
Imbellis, ac firmus parum:
Comes minore sum futurus in metu,
Qui maior absentes habet:
Vt assidens implumibus pullis auis,
Serpentium allapsus [a] timet
Magis relictis: non, vt adsit auxili
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne militabitur
Bellum in tuæ spem gratiæ:
Non vt iuuencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis:
Pecúsue [b] Calabris ante sidus feruidum
Lucana mutet pascua:
Nec vt [c] superni villa candens Tusculi
Circæa [d] tangat mœnia.
Satis supérq; me benignitas tua
Ditauit haud parauero
Quod aut, auarus vt Chremes, terra premam,
Discinctus aut perdam vt nepos.

[a] Magis timet rel.

[b] Sic Ep. 2. li. 2. Calabris saltibus adiecti Lucani.

[c] Sup. In colle siti.

[d] Pertingat vsque ad Circ. m. videl. Tusculum. Vt villæ adificia pertingant vsque ad ipsam vrbem.

EPODI II.

Varias vitæ rusticæ laudes hæc ode complecti[tur] præsertim verò ab animi tranquillitate & frugalit[ate] eam laudat.

BEatus ille, qui procul negotijs,
(Vt prisca gens mortalium)

Pat[...]

Paterna rura bobus exercet suis,
Solutus omni fœnore:
Neq; excitatur classico miles truci,
Neq; horret iratum mare:
Forúmq; vitat, & superba ciuium
Potentiorum limina,
Ergo aut adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
Inutilésq; falce ramos amputans,
Feliciores inserit:
Aut in reducta valle mugientium
Prospectat errantes greges:
Aut pressa puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oues:
Vel, quum decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
Vt gaudet insitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam purpuræ!
Qua muneretur te Priape, & te pater
Syluane, tutor finium.
Libet iacere, modò sub antiqua ilice,
Modo in tenaci gramine.
Labantur altis interim ripis aquæ:
Queruntur in syluis aues:
Fontésq; lymphis [a] obstrepunt manantibus,
Somnos [b] quod inuitet leues.
At quum tonantis [c] annus hybernus Iouis
Imbres niuésq; comparat:
Aut trudit acres hinc & hinc multa cane
Apros in obstantes plagas,

a Pro simpl. Strepunt, id est, Strepitũ edunt.
b Qui inuitet.
c Anni tempus hyb.

Aut [a] amite leui rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos:
Pauidúmq; leporem, & [b] aduenam laqueo gruem,
Iucunda captat præmia.
Quis non malarum quas amor curas habet,
Hæc inter obliuiſcitur?
[c] Quod ſi pudica mulier in partem iuuet
Domum atq; dulces liberos:
(Sabina qualis, aut peruſta ſolibus
Pernicis vxor Appuli)
[d] Sacrum vetuſtis extruat lignis focum,
Laſſi ſub aduentum viri:
Claudénſq; textis cratibus lætum pecus,
Diſtenta [e] ſiccet vbera:
Et horna dulci vina promens dolio,
Dapes inemptas apparet:
Non me Lucrina iuuerint Conchylia,
Magíſue rhombus, aut ſcari,
Si quos eois [f] intonata fluctibus
Hyems ad hoc vertat mare:
Non Afra auis deſcendat in ventrem meum,
Non attagen Ionicus,
Iucundior, quàm lecta de pinguiſſimis
Oliua ramis arborum:
Aut herba Lapathi prata amantis, & [g] graui
Maluæ ſalubres corpori:
Vel agna feſtis cæſa Terminalibus,
Vel hædus ereptus lupo.
Has inter epulas, [h] vt iuuat paſtas oues
Videre properantes domum!

[a] Furcula ex qua rete ſuſpenditur ad capiendas aues.
[b] Transmarinum.
[c] Al. Quid ſi.
[d] Al. Sacrũ & vet.
[e] Mulgeat, Mulgendo exhauriat.
[f] Si quos ſc. cum tonitru excitata tempeſtas in fluct. maris Orient. vertat ad hoc mare Tyrrh.
[g] Quidam exp. AEgroto. Rectius de graui ob duram aluũ.
[h] Quàm iuuat.

Videre fessos vomerem inuersum boues
Collo trahentes languido:
Positósque vernas, ditis examen domus,
Circum renidentes Lares:
Hæc vbi locutus fœnerator Alphius,
Iamiam futurus rusticus,
[a] *Omnem relegit idibus pecuniam:*
Quærit calendis ponere.

AD MAECENATEM.
Epod. III.

Esus allij detestatio.

PArentis olim siquis impia manu
Senile guttur fregerit:
[b] *Edit cicutis allium nocentius.*
O dura messorum ilia.
[c] *Quid hoc veneni sæuit in præcordijs?*
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me [d] *fefellit? an malas*
Canidia tractauit dapes?
Vt Argonautas præter omnes candidum
Medea [e] *mirata est ducem,*
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit hoc Iasonem:
Hoc delibutis vlta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam siderum insedit [f] *vapor*
Siticulosæ Appuliæ:
Nec [g] *munus humeris efficacis Herculis*
Inarsit æstuosius.

[a] *Rel. o.p. vt iãiã fu. rust. sed ad ingeniũ rediens & ad innatã sibi auaritiã, quærit rursũ pec. collocare in fœnus seu dare, quũ eã paulò antè re collegisset, exactam ab ijs quib. eã fœnori dederat. Quidã dist. post. loq. vt sit pro loquu. sũ.*
[b] *Edit ex vet c. & scho. pro Edat, vt sat. vlt. Sic Plau. comedit pro comedat.*
[c] *Quid ven. h. est. quod s. pro Quod est ven. Quale genus ven.*
[d] *Latuit i. m. insc. fuit inc.*
[e] *Mir. amare cœpit.*
[f] *Pro calore. vt ap. Lucr.*
[g] *Palla q. D. misit H. cruo. Nessi cẽt. imbutã. v. p. 118*

At siquid vnquam tale concupiueris,
Iocosè Mæcenas, precor
Manum puella suauio opponat tuo,
Extrema & in sponda cubet.

AD MENAM LIBERTVM. Epod. IIII.

Pompeij magni: in cuius, ex mutata conditione, arrogantiam inuehitur.

LVpis & agnis quanta [a] sortitò obtigit,
Tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus,
Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia.
Fortuna non mutat genus,
Vidésne, sacram metientem te viam
Cum bis [b] ter vlnarum toga,
Vt ora vertat huc & huc euntium
Liberrima indignatio:
[c] Sectus flagellis hic triumuiralibus,
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi iugera,
Et Appiam [d] mannis terit.
[e] Sedilibúsque magnus in primis eques
Othone contempto sedet.
[f] Quid attinet tot ora nauium graui
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque seruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

[a] *Sorte naturali. q. dicat, Quãta innata est ill. disc.*
[b] Nimiam *laxitatem reprehendit, vt Cic. in Cat. 2. Manicatis & alaribus tunicis, velis amictos non togis.*
[c] *Indignantium verba.*
[d] *Qui erant equi virorũ princ. A.*
[e] *Sed. ordinibus.*
[f] *Quid prodest armare cl. ab Augusto contra seruos, quos armauit S. Pomp. si M. seruus ac latro, trib. est mil. & ci. præfectus? A.*

IN CANIDIAM VENEFICAM. Epod. v.

Loquentem inducit puerum quendam, quem a[...]

quot venificæ sub terra defoderant mento tenus, fame necandum: vt ex eius iecore & medulla poculum amatorium cõficerent. Huius preces primùm, deinde imprecationes aduersus eas describit. Existimatur autem Gratidiam Canidiæ nomine significare.

AT ô deorum quicquid in cælo regit
Terras & humanum genus,
[a] *Quid iste fert tumultus? & quid omnium*
Vultus in vnum me truces:
Per liberos te, si vocata partubus
Lucina veris affuit:
Per hoc inane purpuræ decus precor,
Ter improbaturum hæc Iouem.
Quid vt nouerca me intueris, aut vti
Petita ferro belua?
[b] *Vt hæc trementi quæstus ore, constitit*
[c] *Insignibus raptis puer,*
Impube corpus, quale posset impia
Mollire Thracum pectora:
Canidia breuibus implicata viperis
Crines & incomptum caput,
[d] *Iubet sepulchris caprificos erutas,*
Iubet cupressus funebres,
Et vncta turpis oua ranæ sanguine,
Pluuiámque nocturnæ strigis,
Herbásque quas Colchos atque Iberia
Mittit, venenorum ferax,
Et ossa ab ore rapto ieiunæ canis,
Flammis aduri [e] *Colchicis,*
At expedita Sagana, per totam domum
Spargens auernales aquas,

[a] *Quid sibi vult iste tũ. Quid ita tumultuamini?*

[b] *Hîc loqui incipit Hor.*

[c] *Prætexta (quã purp.) dix. & bulla.*

[d] *Iub. Can. flam. aduri Colch. imp. corp. Sed alij Puer. impubẽ corp. per app.*

[e] *Magico ritu præparatis ob Medeam Colch. A.*

Horret capillis, vt marinus, asperis,
Echinus. aut [a] currens aper.
Abacta nulla Veia conscientia,
Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus:
Quò posset infossus puer
[b] Longo die bis térue mutatæ dapis
Inemori spectaculo:
Quum promineret ore, quantum extant aqua
Suspensa mento corpora:
[c] Exerta vti medulla, & aridum iecur,
Amoris esset poculum:
[d] Interminato quum semel fixæ cibo
Intabuissent [e] pupulæ.
Non defuisse masculæ libidinis
Ariminensem Foliam,
Et otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum:
Quæ sidera excantata voce Thessala,
Lunámque cœlo deripit,
Hîc irresectum sæua dente liuido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? O rebus meis
Non infideles arbitræ,
Nox, & Diana, quæ silentium regis,
Arcana quum fiunt sacra:
Nunc nunc adeste: nunc in hostiles domos,
Iram atque numen vertite.
Formidolosis dum latent syluis feræ,
Dulci sopore languidæ.

[a] Cursu incitat. & iratus.
[b] Quidam Longo spect. Sed l. die. i. æstiuo vult An.
[c] Al. Exucta, vel Execta.
[d] A cuius esu arcebatur.
[e] P. acies oculorum.

Senem (quod omnes rideant) adulterum
Latrent [a] Suburanæ canes,
Nardo perunctum: quale non perfectius
Meæ laborarunt manus.
Quid accidit? cur dira barbaræ minus
Venena Medeæ valent,
Quibus superbam fugit vlta pellicem,
Magni Creontis filiam,
Quum palla, tabo munus imbutum, nouam
Incendio nuptam abstulit?
Atqui nec herba nec latens in asperis
Radix [b] fefellit me locis.
[c] Indormit vnctis omnibus cubilibus
Obliuione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulat veneficæ
Scientioris carmine.
Non vsitatis Vare [d] potionibus
(O [e] multa fleturum caput)
Ad me recurres: nec vocata mens tua
Marsis redibit [f] vocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
[g] Fastidienti poculum.
Priúsque cœlum sidet inferius mari,
Tellure [h] porrecta super:
Quàm non amore sic meo flagres, vti
Bitumen atris ignibus,
Sub hæc puer, iam non, vt antè, mollibus
[i] Lenire verbis impias:
Sed dubius vnde [k] rumperet silentium,
Misit [l] Thyasteas preces.

a Sic vet. In vul. Suburranæ, vel Suburbanæ. Vide Annot.
b Latuit.
c Duplex esse potest verborum ordo, Vide Annot.
d Al. cantionibus.
e Pœnas magnas daturũ.
f Carminib.
g Fast. me.
h Superiecta
i Lenibat.
k Loqui inciperet.
l Thyesteis similes imprecationes.

a Vide Ann.

Venena, [a] magnum fas nefásq;, non valent
Conuertere humanam vicem
Diris agam vos: dira detestatio
Nulla expiatur victima.
Quin, vbi perire iussus expirauero,
Nocturnis occurram furor:
Petámq; vultus vmbra curuis vnguibus:
(Quæ vis deorum est manium)
Et inquietis assidens præcordijs,
Pauore somnos auferam.
Vos turba vicatim hinc & hinc saxis petens
Contundet, obscœnas anus.
Pòst, insepulta membra [b] different lupi,
Et Exquilinæ alites.
Neq; hoc parentes, heu mihi superstites,
Effugerit spectaculum.

b In diuersas partes auferent.

IN CASSIVM SEVERVM.

EPOD. VI.

QVid immerentes hospites vexat, [c] canis.
Ignauus aduersus lupos?
Quin huc inanes, si potes, vertis minas
Et me remorsurum petis?
Nam qualis aut Molossus, aut fuluus Lacon,
(Amica vis pastoribus)
[d] Agam per altas aure sublata niues,
Quæcunque præcedet fera.
Tu quum timenda voce complecti nemus,
Proiectum odoraris cibum,

c Canem vocat, quòd oblatraret sua obtrectatione & maledicus esset.

d Persequar.

Caue, caue, namque in malos asperrimus
Parata collo cornua
Qualis Lycambæ spretus infido [a] gener,
Aut acer [b] hostis Bupalo.
An siquis atro dente me petiuerit,
Inultus vt flebo puer?

[a] Archilochus, qui Lyquòd filiam sibi despōsam denegasset, ad suspendium maledicis vers. suis adegit.
[b] Ac. h. Hipponax.

AD POPVLVM ROMANVM EXEcratio belli ciuilis in Brutum & Cassium.

EPOD. VII.

QVò quò scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses conditi?
Parúmne [c] campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?
Non vt superbas inuidæ Carthaginis
Romanus arces vreret:
[d] Intactus aut Britannus vt descenderet
Sacra catenatus via:
Sed vt, secundum vota Parthorum, sua
Vrbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam, nisi in dispar [e] feris.
Furórne cæcus, an rapit vis acrior?
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
Mentésque [f] perculsæ stupent.
Sic est: acerba fata Romanos agunt,
Scelúsque fraternæ necis:
Vt immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor,

[c] Terrestribus & naualibus prælijs.
[d] Nōdū bello lacessitus.
[e] Non nisi in dispar genus feris. Al. in dispar genus.
[f] Perc. conscientia sceleris.

IN ANVM LIBIDINOSAM Epod. VIII.

a Non pudet te rog. Vel, Oportétne. Decétne,

R[a]Ogare longo putidam te sæculo,
Vires quid eneruet meas?
Quum sit tibi dens ater, & rugis vetus
Frontem senectus exaret:
Hiétque turpis inter aridas nates
Podex, velut [b] crudæ bouis.
[c] Sed incitat me pectus, & mammæ putres,
Equina quales vbera
Ventérque mollis, & femur tumentibus
Exile suris additum.
Esto beata, funus atque imagines
Ducant triumphales tuum:
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta baccis ambulet.
Quid, quòd libelli Stoici inter sericos
Iacere puluillos amant?
Illiterati num minus nerui rigent?
Minúsue languet fascinum?
Quod vt superbo prouoces ab inguine,
Ore allaborandum est tibi.

b Indomitæ, vel vetulæ. A. Quidam, Quæ cruditate laborans cibum non concoquit. sed eijcit.

c Sed inc. Ironicè, q.d. Scilicétne.

AD MAECENATEM.

De Cæsaris aduersus Antonium & Cleopatram victoria, quam spe præcipit & velut præsentit.

EPOD. IX.

d Repositũ, Ad hoc reseruatum.

Q[d]Vando [d] repostum cæcubum ad festas dapes
Victore lætus Cæsare.
Tecum sub alta (sic Ioui gratum) domo

Bea

Beate Mæcœnas, bibam,
Sonante mistum tibijs carmen lyra,
[a] Hac Dorium, illis barbarum?
Vt nuper, actus quum freto [b] Neptunius
Dux fugit, vstis nauibus,
Minatus vrbi vincla, quæ detraxerat
[c] Seruis amicus perfidis.
Romanus (eheu posteri negabitis)
Emancipatus [d] fœminæ,
Fert vallum & arma miles, & spadonibus
Seruire rugosis potest:
Intérque signa turpe militaria
Sol aspicit [e] conopeum.
[f] Ad hunc frementes verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæsarem:
Hostiliúmque nauium portu latent
Puppes [g] sinistrorsum [h] citæ.
Io triumphe, tu [i] moraris aureos
Currus, & intactas boues.
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportasti ducem,
Neque Africano: [k] cui super Carthaginem
Virtus sepulcrum condidit.
Terra maríque victus hostis, Punico
Lugubre mutauit sagum:
Aut ille centum nobilem Cretam vrbibus,
Ventis iturus [l] non suis,
Exercitatas aut petit Syrtes Noto:
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc puer scyphos,

a Hac lyra s. Dor. illis tib. barbarum. Vide Ann.
b Nept. Sex. Pomp. Magni fil. qui se Neptuni fil. esse prædicabat.
c Ser. quos ad naualе prælium duxerat.
d Quidam, fœminæ vallũ & arma. Vide Ann.
e C. Velum ad culices arcendos: quos Gr. κώνωπας appellant.
f Al. At huc.
g Quidam ad infortunium referunt.
h Leg. & sitæ pro citæ.
i M. In mora es curr. triũphalibus iam paratis.
k Ilum ducẽ cui sup.
l Non s. Nõ secundis. Aduersis.

Et

Et Chia vina, aut Lesbia:
Vel, quod fluentem nauseam coerceat,
Metire nobis Cæcubum,
Curam metúmque Cæsaris rerum iuuat
Dulci Lyæo soluere.

IN MAEVIVM POETAM, CVI TEMpestatem & naufragium imprecatur.

EPODI X.

Mala soluta nauis exit [a] alite,
Ferens olentem Mæuium.
Vt horridis vtrunque verberes [b] latus
Auster memento fluctibus.
Niger rudentes Eurus, [c] inuerso mari,
Fractósque remos differat.
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices.
Nec sidus atra nocte amicum appareat
Qua [d] tristis Orion cadit.
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm Graia victorum manus:
Quum Pallas vsto vertit iram ab Ilio
In impiam Aiacis ratem.
O quantus instat nauitis sudor tuis,
Tibíque pallor luteus,
Et illa non virilis eiulatio,
Preces & auersum ad Iouem:
Ionius vdo quum remugiens sinus
Noto carinam ruperit.
[e] Opima quòd si præda curuo littore

[a] Auspicio malo. vt s. Mala ducis aui domum.
[b] Latus nauis qua vehitur.
[c] Agitato & velut perturbato.
[d] Nimbosus, Vir. Excitat autem grauiss. tempestates in occasu suo.
[e] Quòd si naufragi corpus fuerit præda mergis, immol. &c.

Porrecta mergos iuueris,
Libidinosus immolabitur caper
Et agna tempestatibus.

AD PETTIVM, VEL PECTIVM, se amore auocari à scribendis, vt antea, versiculis.

EPODI XI.

PEtti, nihil me, sicut antea, iuuat
Scribere versiculos
Amore perculsum graui:
Amore, qui me, prater omnes, expetit
Mollibus in pueris
Aut in puellis vrere.
Hic tertius [a] December, *ex quo destiti*
Inachia furere,
Syluis honorem decutit.
Heu me per vrbem (nam pudet tanti mali)
Fabula quanta fui.
Conuiuiorum & pœnitet,
In queis amantem & languor & silentium
Arguit, & latere
Petitus imo spiritus.
Contráque lucrum, nil valere candidum
Pauperis ingenium
Querebar, applorans tibi:
Simul calentis inuerecundus [b] *deus*
Feruidiore mero
Arcana promorat loco.
Quòd si meis inæstuet præcordijs
Libera bilis, vt hæc

[a] *Annus tertius ex quo destiti furioso Inachiæ amore teneri.*

[b] *Bacchus. quòd ebrij sint inuerecundi.*

Ingrata ventis diuidat
[a] Fomenta, vulnus nil malum leuantia:
Desinet imparibus
Certare summotus pudor.
Vbi hæc seuerus te palam laudaueram,
Iussus abire domum,
Ferebar incerto pede
Ad non amicos (heu) mihi postes, & (heu)
Limina dura, quibus
Lumbos & infregi latus.
Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia,
Amor Lycesci me tenet:
Vnde expedire non amicorum queant
Libera consilia,
Nec contumeliæ graues
Sed alius ardor aut puellæ candidæ,
Aut teretis pueri,
Longam renodantis comam.

a Querimonias, A. Vide Annot. de hoc & seq.

IN ANVM QVANDAM, FOEDAM ac fœtidam, necnon libidinosam.
EPODI XII.

QVid tibi vis mulier nigris dignissima barris?
Munera cur mihi quidue tabellas
Mittis, nec firmo iuueni, neque naris obesæ?
Nanque sagacius vnus odoror,
Polypus, an grauis hirsutis cubet hircus in alis:
Quàm canis acer, vbi lateat sus
Quis sudor vietis & quàm malus vndiq; membris
Cresc

Crescit odor, quum pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare: nec illi
Iam manet humida creta, colórque
Stercore fucatus crocodili: iámque subando
Tenta cubilia tectaque rumpit.
Vel mea quum sæuis agitat fastidia verbis:
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte potes: mihi semper ad vnum
Mollis opus. pereat malè quæ te
Lesbia, quærenti taurum, monstrauit inertem:
Quum mihi Cous adesset Amyntas,
Cuius in indomito constantior inguine neruus,
Quàm noua collibus arbor inhæret:
Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ
Cui properabantur? tibi nempe.
Ne foret æquales inter conuiua, magis quem
Diligeret mulier sua quàm te.
O ego non felix, quam tu fugis, vt pauet acres
Agna lupos, capreæque leones.

AD AMICOS.

Vt genio indulgendi occasionem ex tempestate simúlque ex ætate capiant. EPODI XIII.

Horrida tempestas cœlũ contraxit, & [a] imbres
Niuésq; deducũt Iouẽ. Nunc mare, nũc syluæ
Threïcio Aquilone sonant. rapiamus amici
Occasionem de die: Dúmq; virent genua,
Et decet, obducta soluatur fronte senectus
Tu vina Torquato moue Consule pressa meo.
[b] Cætera mitte loqui: deus hæc fortasse benigna

[a] Tanta vis est imbrium & niuium vt Iouem ipsum solio deducere & secum trahere videantur.

[b] Vt alibi, Permitte diuis cætera.

Reducet in sedem vice. Nunc & [a] Achæmenia
Perfundi nardo iuuat, & fide [b] Cyllenea
Leuare diris pectora Sollicitudinibus:
Nobilis vt grandi cecinit [c] centaurus alumno,
Inuicte mortalis, dea Nate puer Thetide,
Te manet [d] Assaraci tellus, quam frigida parui
Findunt Scamandri flumina, Lubricus & Simois
Vnde tibi reditum certo sub tegmine Parcæ
Rupere: nec mater domum Cærula te reuehet.
Illic omne malum vino cantuque leuato,
Deformis ægrimoniæ Dulcibus [e] alloquijs.

[a] Persica, vel Assyria.
[b] Cyll. Mercuriali, Cuius inuentor est Merc.
[c] C. Chiron Achilli.
[d] Ass. Sic Assaraci domus Virg. à Troianis oriundi.
[e] Vinum & cantum vocat alloquia ægrim. i. solatia.

AD MAECENATEM:

Cui se de non absolutis iambis excusat, ob Phrynes amorem. EPODI XIIII.

MOllis inertia cur tantum diffuderit imis
Obliuionem sensibus,
Pocula Lethæos vt si ducentia somnos
Arente fauce traxerim:
Candide Mæcenas occidis sæpe rogando.
Deus deus nam me vetat,
Inceptos, olim promissum carmen, iambos
[f] Ad vmbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
Anacreonta Teium:
Qui persæpe caua testudine fleuit amorem,
Non elaboratum ad pedem.
Vreris ipse miser. [g] quòd si non pulchrior ignis
Accendit obsessam Ilion,
Gaude sorte tua: me libertina neque vno
Contenta Phryne macerat.

[f] Absoluere.
[g] Si Hel. Troiani incendij causa, pulchrior non fuit tua puella.

AD NEAERAM AMICAM, Querimonia de eius periurio.

EPODI XV.

NOX erat, & cœlo fulgebat luna sereno
Inter minora sidera,
Quum tu, magnorum numen læsura deorum,
In verba iurabas mea,
Arctius atque edera procera astringitur ilex,
[a] Lentis adhærens brachijs:
[b] Dum pecori lupus, & nautis infestus Orion
Turbaret hybernum mare,
Intonsósque agitaret Apollinis aura capillos,
Fore hunc amorem mutuum.
O dolitura mea multum virtute Neæra.
Nam siquid in Flacco [c] viri est,
Non feret assiduas potiori te dare noctes,
Et quæret iratus [d] parem.
Nec semel offensæ cedet constantia formæ,
Si certus intrarit dolor.
At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis malo,
Sis pecore & multa diues tellure licebit,
Tibíque Pactolus fluat:
Nec te Pythagoræ fallant arcana renati:
Formáque vincas Nirea:
Eheu translatos aliò mœrebis amores:
Ast ego vicissim risero.

a Flexilibus, Sequacibus.
b Semper fore mut. amorem.
c Siquid virile habet Fl. Siquid virilis animi ei inest.
d Parem in amore & æqualem, vt Cic. Quæ in amore paria faciat.

AD POP. ROMANVM,

Deploratio Romæ suis viribus ruentis in bellis ciuilibus: & adhortatio ad relinquendam ob ca pa- triam. EPODI XVI.

a Perdemus quam neque finitimi &c.
b De sang. Quorũ sanguis cædi mutuæ deuotus esse videtur, ad expianda maiorum scelera.
c Rursus, vt occupatum erat antequam haberet ædificia.
d Al. videri.
e Expediat facere. quid facto sit opus, vt careatis.
f Ne prius reuertamur, quàm saxa è fundo maris in summam aquam emerserint, & quàm Padus fluuius ad montis Matini cacumen peruenerit.

ALtera iam teritur bellis ciuilibus ætas:
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi,
Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,
AEmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,
Nouisque rebus infidelis Allobrox,
Nec fera cærulea domuit Germania pube,
Parentibúsque abominatus Annibal:
Impia [a] perdemus [b] deuoti sanguinis ætas:
Ferísque [c] rursus occupabitur solum.
Barbarus heu cineres insistet victor, & vrbem
Eques sonante verberabit vngula:
Quæque carent ventis & solibus, ossa Quirini,
(Nefas [d] videre) dissipabit insolens.
Forte, quid [e] expediat, communiter, aut melior pa
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hac potior sententia: Phocæorum
Velut profugit execrata ciuitas:
Agros atque lares proprios, habitandáque fana
Apris reliquit & rapacibus lupis:
Ire pedes quocunque ferent, quocunque per vndas
Notus vocabit, aut proteruus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? secun
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed iuremus in hæc: [f] simul imis saxa renarint

Va

Vadis leuata, redire sit nefas:
Neu conuersa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina lauerit cacumina:
In mare seu celsus procurrerit Apenninus:
Nouáque monstra iunxerit libidine
Mirus amor: iuuet vt tigres [a] subsidere ceruis,
Adulteretur & columba miluio:
Credula nec flauos timeant armenta leones:
Amétque salsa leuis hircus æquora.
Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,
Eamus omnis execrata ciuitas:
[b] Aut pars indocili melior grege, mollis & exspes
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
Etrusca præter & volate littora.
Nos manet Oceanus [c] circumuagus: arua, beata
Petamus arua, [d] diuites & insulas:
Reddit vbi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret vsque vinea:
Germinat & nunquam [e] fallentis termes oliuæ:
[f] Suámque pulla ficus ornat arborem:
Mella caua manant ex ilice: montibus altis
Leuis crepante lympha desilit pede.
Illic iniussæ veniunt ad mulctra capellæ:
Refertque [g] tenta grex amicus vbera:
Nec vespertinus circumgemit vrsus ouile,
Nec intumescit alta viperis humus:
Pluráque felices mirabimur: vt neque largis
Aquosus Eurus arua radat imbribus.
Pinguia nec siccis vrantur semina glebis:

a Sic Lucr. Et pecudes & equæ maribus subsidere possent.

b Qui vulgo imperito præstamus.

c Quo terra omnis est circumfusa. Cic.

d Quæ fortunatæ à Lat. dicuntur, Græcorum exemplo.

e Fall. spem. vt in Epist. Spem mẽtita seges.

f Nigra, vel Nigricans: quòd maturitatem indicat. Suam autem .i. naturalem, non insitam.

g Distenta, vt supra.

Vtrunque rege temperante cœlitum.
Non huc [a] Argoo contendit remige pinus:
Neque impudica Colchis intulit pedem:
Non huc [b] Sidonij torserunt cornua nautæ,
[c] Laboriosa nec cohors Vlyssei.
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret [d] impotentia.
Iupiter illa piæ secreuit litora genti,
[e] Vt inquinauit ære tempus aureum:
AEre, de hinc ferro durauit secula: quorum
Pijs secunda vate me datur fuga.

[a] Argois remigibus. Cadmo duce. Corn. Ta. Ann. lib. 2. Cũ his autem & præced. sub. Por. hæc, [b] Si enim huc venissent noluissent recedere. [c] Sæuitia impotens. [d] Vel Feroçia impotens. vt ferox & impotens à Cic. coniunguntur. [e] Ex quo inq. vel postquam. [f] V. s. Carm. magicis. vel diris & imprecationibus Abstine. [g] Turb. Magicum rhombum? qui & Thessalicus. [h] M. n. Achilles inimicis suis inexorabilem se nō prebuit.

AD CANIDIAM VENEFICAM

Palinodia seu deprecatio ironica, sub qua latet alia eius accusatio.

IAM iam efficaci do manus scientiæ
Supplex, & oro regna per Proserpinæ,
Per & Dianæ non mouenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa cœlo deuocare sidera:
Canidia parce [f] vocibus tandem sacris,
Citùmque retro solue, solue [g] turbinem:
[h] Mouit nepotem Telephus Nereium,
In quem superbus ordinarat agmina
Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
Vnxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atque canibus homicidam Hectorem,
Postquam relictis mœnibus rex procidit
(Heu) peruicacis ad pedes Achillei.
Setosa duris exuere pellibus

Laborioſi remiges Vlyſſei
Volente Circe membra. tunc mens, & ſonus
[a] Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis ſupérque pœnarum tibi,
Amata nautis multum & inſtitoribus.
Fugit iuuentus, & verecundus color
Reliquit oſſa pelle amicta lurida:
Tuus [b] capillus albus eſt odoribus.
Nullum à labore me reclinat otium:
Vrget diem nox, & dies noctem: neque eſt
Leuare [c] tenta ſpiritu præcordia.
Ergo negatum [d] vincor vt credam miſer,
Sabella pectus increpare carmina,
[e] Capútque Marſa diſſilire nænia.
Quid amplius vis? ô mare & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Neſſi cruore, nec Sicana feruida
Furens in AEtna flamma. tu, donec cinis
Iniurioſis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quæ finis? aut [f] quod me manet ſtipendium?
Effare: iuſſas cum fide pœnas luam:
Paratus expiare, ſeu popoſceris
Centum iuuencos: ſiue mendaci lyra
Voles ſonari, tu pudica, tu proba,
Perambulabis aſtra ſidus aureum.
[g] Infamis Helenę Caſtor offenſus vice,
Fratérque magni Caſtoris, victi prece,
Adempta vati reddidere lumina,
Et tu (potes nam) ſolue me dementia,

[a] Al. Relatus.
[b] Canitiem mihi attulerunt tua vnguēta veneficijs mixta.
[c] Reſpirando leuare nō poſſū præc. quæ ſpiritu ſunt diſtēta.
[d] Adigor ad credendum quod negaueram, Canidiæ Sab. cautiones vim habere ad perturband. animos, &c.
[e] Al. vires.
[f] Cuius pœnæ irrogationem vis me expectare?
[g] Caſtor & Pollux quiā indignati Steſichoro quod Helenā verſibus ſuis infamaſſet viſū ei ademiſsēt, poſteæ reddiderunt, vbi palinodiam cecinit.

[a] O nec paternis obsoleta sordibus,
Nec in sepulchris pauperum prudens anus
Nouendiales dissipare pulueres.
Tibi hospitale pectus, & puræ manus:
Tuúsque venter [b] partumeius: & tuo
Cruore rubros obstetrix pannos lauit,
Vtcunque fortis exilis puerpera.

CANIDIAE RESPONSIO qua veniam Horatio denegat.

QVID obseratis auribus fundis preces?
Non saxa nudis surdiora nauitis
[c] Neptunus alto tundit hybernus salo.
[d] Inultus vt tu riseris Cotyttia
Vulgata, sacrum liberi Cupidinis?
Et Esquilini [e] pontifex venefici
Impunè vt vrbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditasse Pelignas anus,
Velociúsue miscuisse toxicum,
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,
Nouis vt vsque suppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus semper dapis:
Optat Prometheus obligatus aliti:
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Iouis.
[f] Voles modò altis desilire turribus,
Modò ense pectus Norico recludere:
Frustráque vincla gutturi innectes tuo,

[a] O nec p. Palinodia ironica, qua affirmat quæ se negare dicit.
[b] Partui aptus, Qui partum edere potest & solet. vt quidam exp. Sed vet. schol. nomen proprium putant: vt dicatur Par filius eius esse non suppositius Leg. & Patumeius: item Pactu meius.
[c] Mare hybernis tẽpest. concitatum.
[d] Itáne permittam vt tu inultus ris. Cot. quæ sacra erant nocturna, flagitiosa, à Cotyttone dea.
[e] Pont: Constitutus à me arbiter & censor veneficiorum quæ in Esq. tracto. [f] Sic tu voles &

Fastidiosa tristis ægrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques.
Meæque terra cedet insolentiæ:
An quæ mouere cereas imagines,
Vt ipse nosti, curiosus, & polo
Deripere lunam vocibus possum meis:
Possum crematos excitare mortuos,
Desiderique temperare poculum:
[b] Plorem artis in te nil habentis exitum?

Q. HORATII FLACCI CARMEN SECVLARE, pro imperij Ro. incolumitate.

PHœbe syluarúmque [c] potens Diana.
Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
[d] Tempore sacro:
Quo Sibyllini monuere versus,
Virgines lectas, pueróſque castos,
[e] Dijs, quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis & celas, aliúsque & idem
Nasceris: possis nihil vrbe Roma
Visere maius.
Rite maturos aperire partus
[f] Lenis Ilithyia, tuere matres:
Siue tu Lucina probas vocari,

[a] Q. d. An quæ res adeo difficiles arte mea magica efficere possũ nullam tandem viam qua te vlciscar, inueniã? Videtur enim Plorem ita dictũ, vt Inultus vt flebo puers.
[b] Legitur autem varie vl. versus: de quo in Ann.
[c] Pot. i. domina.
[d] De festo, vel diebus festis vt Oda 12 l. 2. Sacro Dianæ celebris die.
[e] Dijs Romæ præsidib. & custod. seu tutelaribus.
[f] Lenis in aperiẽdis part. Quæ leni manu fœtus in lucẽ profers. Alij intell. facilem & propitiã.

Seu genitalis
Diua, producas sobolem: patrúmque
Prosperes decreta super iugandis
Fœminis, prolísque nouæ feraci
Lege marita:
[a] Certus vt denos decies per annos
Orbis & cantus referátque ludos,
[b] Ter die claro, totiésque grata
Nocte frequentes.
Vósque veraces cecinisse Parcæ,
Quod semel dictum est, stabilísque rerum
Terminus seruat, bona iam peractis
Iungite fata.
Fertilis frugum pecorísque tellus
Spicea dones [c] Cererem corona:
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
Et Iouis auræ.
Condito mitis placidúsque telo
Supplices audi pueros Apollo:
Siderum regina bicornis audi
Luna puellas:
Roma si vestrum est opus, [d] Iliæque
Littus Etruscum tenuere turmæ,
[e] Iussa pars mutare lares & vrbem
Sospite cursu:
Cui per ardentem [f] sine fraude Troiam
Castus AEneas [g] patriæ superstes
Liberum muniuit iter, daturus
Plura relictis:
Dij probos mores docili iuuentæ,

[a] Al. certus vndenos. d. p. a. Orbis vt cantus &c. vt intell. ludos sæculares centesimo decimo quoq; anno fieri solitos fuisse.
[b] T. d. tribus totidémque noctibus.
[c] Tib. Flaua Ceres tibi sit nostro de rure corona Spicea.
[d] Troianæ.
[e] Iussu Apollonis AEneam sequuto.
[f] Sine damno vllo effugium dedit P. s.
[g] Qui patria euersa euasit.

Anaph:

Dĳ senectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date rémque prolém-
-que, & decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis
a Clarus Anchisæ Venerísque sanguis,
Imperet bellante b prior, iacentem
Lenis in hostem.
Iam mari terráque manus potentes
Medus Albanásque timet secures: Meton:
Iam Scythæ c responsa petunt, superbi
Nuper, & Indi:
Iam fides, & pax, & honor, pudórque
Priscus, & neglecta redire virtus
Audet: apparétque beata pleno Meton:
Copia cornu.
Augur & fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptúsque nouem Camœnis,
Qui salutari leuat arte fessos
Corporis artus:
Si Palatinas videt d æquus e arces,
Rémque Romanam, Latiúmque fœlix,
Alterum in lustrum meliúsque semper
Proroget æuum.
Quæque Auentinum tenet Algidúmque
f Quindecim Diana preces virorum
Curet, & votis puerorum amicas
Applicet aures.
Hæc Iouem sentire deósque cunctos,
Spem bonam certámque domum reporto,
g Doctus & Phœbi chorus & Dianæ
Dicere laudes.

a Augustus. Is enim à Iulio Cæsare Iulius autem ab Iulo.

b Pr. Superior, Præstantior.

c Expectant quid sibi imperetur.

d Propitius, Placidus.

e Altaras.

f Quia Quindecim virûm collegio ludorum secularium cura mandabatur, vt scr. Tac. li. 2.

g Ego chorus peritus canendi laudes Ph. & D. reporto d. spem b. c. 1. & d. his assentiri, vota nostra habere rata.

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM

LIBER I.

SATYRA PRIMA.

Inuehitur primùm in prauam hominum consuetudinem, qua fit vt nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant, sed alienum suo anteferant, & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde auaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

QVi fit, Mecœnas, vt nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit, seu fors obiecerit, illa
Contentus viuat, laudet [a] diuersa sequentes?
O fortunati mercatores, grauis annis
Miles ait, multo iam fractus membra labore.
Contrà mercator, nauim iactantibus austris,
Militia est potior. [b] quid enim? concurritur: horæ
Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris legúmque peritus,
Sub galli cantum consultor vbi ostia pulsat.
[c] Ille datis vadibus qui rure extractus in vrbem est,
Solos felices viuentes clamat in vrbe.
[d] Cætera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem
Delassare valent Fabium. ne te morer, audi
Quò rem deducam: siquis deus, En ego, dicat,
Iam faciam quòd vultis. eris tu, qui modò miles,
Mercator: tu consultus modò, rusticus: hinc vos

a Diuersa studia seq. Quibus est aliud vitæ institutum.
b Cur.n. non sit potior? Quid.n.contrà dicat qui hoc neget?
c Agric. qui con. vadimonio prom. se iudicio staturum.
d Lucr. [illegible]

Vos hinc mutatis discedite partibus. eia,
Quid statis? nolint. atqui licet esse beatis.
Quid causæ est meritò quin illis Iupiter ambas
Iratus buccas inflet? neq; se fore posthac
Tam facilem dicat, votis vt præbeat aurem?
Præterea, [a] ne sic, vt qui iocularia, ridens
Percurram. quanquam ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris olim dant [b] crustula blandi
Doctores, elementa velint vt discere prima.
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
Ille grauem duro terram qui vertit aratro:
Perfidus hic caupo miles, nautæq; per omne
Audaces mare qui currunt. hac mente laborem
Sese ferre, senes vt in otia tuta recedant,
Aiunt, quum sibi sint congesta cibaria: sicut
Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris
Ore trahit quodcunq; potest, atq; addit aceruo,
Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri.
Quæ, [c] simul inuersum contristat [d] Aquarius annũ,
Non vsquam prorepit: & illis vtitur antè
Quæsitis, sapiens. quum te neq; feruidus æstus
Demoueat lucro, neq; hyems, ignis, mare, ferrum,
Nil obstet tibi, dum ne sit te ditior alter:
Quid iuuat immensum in te argenti pōdus & auri
Furtim defossa timidum deponere terra?
[e] Quod si comminuas, vilem redigatur ad assem.
At ni id fit, quid habet pulchri constructus aceruus?
Millia frumenti tua triuerit area centum,
Non tuus [f] hoc capiet venter plus quàm meus: vt si
[g] Reticulum panis venales inter onusto

[a] Ne hæc ita percurram, vt qui ioc. percurrit. Relinquitur autem oratio suspensa, per hyperb.

[b] Placentas, aut earum frusta.

[c] Simulatque aduenit hyems.

[d] Aquariũ sol ingreditur mense Ian.

[e] At si minuas, insumendo paulatim Verba sunt auari: cui Hor. At ni, &c.

[f] Hoc, propter hoc, ideo, Alij Hoc δεικτικῶς.

Forte vehas humero, nihilo plus accipias quàm
Qui nil portârit, vel dic, quid refferat [a] intra
Naturæ fines viuenti, iugera centum, an
Mille aret? at suaue est ex magno tollere aceruo.
Dum ex paruo nobis tantundem haurire relinquas:
Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
Vt tibi si sit opus [b] liquidi non amplius vrna,
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem
Quàm ex hoc fonticulo tantundem sumere. eò fit,
[c] Plenior vt si quos delectet copia iusto,
Cum ripa simul auulsos ferat Aufidus acer.
At qui tantulo eget quanto est opus, is neq; limo
Turbatā haurit aquam, neq; vitā amittit in vndis.
At bona pars hominum, decepta [d] cupidine falso,
Nil satis est, inquit: quia tanti, quantum habeas, sis.
Quid facias illi? iubeas miserum esse libenter,
Quatenus id facit. vt quidam memoratur Athenis
Sordidus, ac diues, populi contemnere voces
Sic solitus, Populus me sibilat, at mihi plaudo
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus à labris sitiens fugientia captat
Flumina. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. congestis vndiq; saccis
Indormis inhians: & [e] tanquam parcere sacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Nescis [f] quo valeat nummus? quem præbeat vsum?
Panis ematur, olus, vini sextarius: adde,
Queis humana sibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctésq; diésq;
Formidare malos fures, incendia, seruos,

a Contento ijs quæ naturæ necessitas poscit.

b Aquæ. τοῦ ὕδατος.

c Alleg. vt qui mediocritate non contēti sunt, ijs immensarum opum cupido sit exitio.

d Cupiditate praua.

e Parc. t. sacr.

f Quò val. Ad quem vsum. Al. Quid.

Ne te compilent fugientes: hoc iuuat? [a] horum
Semper ego optârim pauperrimus esse bonorum.
At si condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius casus lecto te [b] afflixit, habes qui
Assideat? fomenta paret? medicum roget vt te
Suscitet? ac reddat natis carísq; propinquis?
Non uxor saluum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atq; puellæ.
Miraris, quum tu argento post omnia ponas,
Si nemo præstet quem non merearis amorem?
[c] At si cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis seruaréq; amicos:
Infelix operam perdas: vt si quis asellum
In campo doceat parentem currere frænis.
Deniq; sit finis quærendi: quóq; habeas plus,
Pauperiem metuas minùs: & finire laborem
Incipias, [d] parto quod auebas: nec facias quod
Vmidius quidam (non longa est fabula) [e] diues,
Vt metiretur nummos: ita sordidus, vt se
Non vnquam seruo melius vestiret: ad vsq;
Supremum tempus, ne se penuria victus
Opprimeret, metuebat. at hunc [f] liberta securi
Diuisit medium, [g] fortissima Tyndaridarum.
Quid mî igitur suades? vt viuam [h] Mænius? aut sic
Vt Nomentanus? pergis pugnantia secum
Frontibus aduersis componere. non ego, auarum
Quum veto te fieri, [i] vappam iubeo ac nebulonem,
Est inter [k] Tanaim quiddam socerúmq; Viselli,
Est modus in rebus: sunt certi deniq; fines,
Quos vltra citráq; nequit consistere rectum.

a Talium, quæ tantus metus sequatur.
b At. affixit.
c Vide annot.
d Partis opibus quas cupiebas.
e Ita d[illegible] vt met. n. nõ numeraret. Ita, ἀπὸ τοῦ κοινοῦ.
f Vel uxor, vel concubina.
g Q.d. Ipsa etiam Clytem. fortior.
h Mæn. & Nom. luxuriosi.
i Nequam.
k Libertum Mæn.

Illuc,

Illuc, vnde abij, redeo: [a] nemon' vt auarus
Se probet, ac potius laudet diuersa sequentes?
Quódq; aliena capella gerat distentius vber,
Tabescat? neq; se maiori pauperiorum
Turbæ comparet? hunc atq; hunc superare laboret.
Sic festinanti semper locupletior obstat.
Vt quum carceribus missos rapit vngula currus,
Instat equis auriga, suos vincentibus. illum
[b] Præteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit vt rarò, qui se vixisse beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
Cedat, vti conuiua satur, reperire queamus.
Iam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi
Compilasse putes, verbum non amplius addam.

a Vide annot.

b Contemnēs illum quem præterijt, vt auarus minus diuites cont. ditiores assequi studet.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat, Dum vitant stulti vitia in contraria currunt. Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

A[c]Mbubaiarum collegia, pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, balatrones: hoc genus omne
Mæstum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli.
Quippe benignus erat. contra [d] hic, ne prodigus esse
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo durámq; famem depellere possit.
Hunc si perconteris, aui cur atq; parentis
Præclaram ingrata [e] stringat malus ingluuie rem,
Omnia [f] conductis coemens obsonia nummis:
Sordidus atq; animi quòd parui nolit haberi,
Respondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius [g] vappæ famam timet ac nebulonis,

c Vagarum & impudic. mulierum. Alij tibicinas vel tibicines, intell. Vide annot.

d Alius, qui est auarus.

e Velut in fascem aut cumulum compressam profundat.

f Fœnori acceptis.

g Sic vappā ac neb. sat. prec.

Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti mercedes [a] execat: atque
Quanto perditior quisque est, tanto acriùs vrget.
Nomina [b] sectatur, modò sumpta veste virili,
Sub patribus duris, tironum. Maxime, quis non,
Iupiter, exclamat, simulátque audiuit? [c] at in se
Pro quæstu sumptum facit. hic, vix credere possis
Quàm sibi non sit amicus: ita vt pater ille, Terenti
Fabula quem miserum nato vixisse fugato
Inducit, non se peius cruciauerit atq; hic.
Siquis nunc quærat quò res hæc pertinet; illuc:
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis demissis ambulat: est qui
Inguen ad obscænum subductis vsq; facetus:
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse nisi illas
Quarum subsuta talos tegat instita veste:
Contra alius, nullam nisi olenti in fornice stantem.
Quidam notus homo quum exiret fornice, Macte
Virtute esto, [d] inquit sententia dia Catonis.
Nam simulac venas inflauit tetra libido,
Huc iuuenes æquum est descendere, non alienas
Permolere vxores. Nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cuplennius albi.
Audire est operæpretium, [e] procedere rectè
Qui mœchis non vultis, vt omni parte laborent:
Atq; illis multo corrupta dolore voluptas,
Atq; hæc rara, cadat dura inter sæpè pericla.
Hic se præcipitem tecto dedit. ille flagellis
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem

[a] Quinas cētes. de sorte deducit. Cap. Gr. τῶ κεφαλαίῳ.

[b] N. sect. das operam vt habeat in nominibus tirones, illis fœnerans.

[c] At (dices) pro magnitudine quæstus in suum victum & cultū sumptus facit.

[d] Inquit illi Cato. Periphr.

[e] Qui gaudetis mœchis suam nequitiam infeliter cedere.

Prædo-

Illuc, vnde abij, redeo: [a] nemon' vt auarus
Se probet, ac potius laudet diuersa sequentes?
Quódq; aliena capella gerat distentius vber,
Tabescat? neq; se maiori pauperiorum
Turbæ comparet? hunc atq; hunc superare laboret.
Sic festinanti semper locupletior obstat.
Vt quum carceribus missos rapit vngula currus,
Instat equis auriga, suos vincentibus. illum
[b] Præteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit vt rarò, qui se vixisse beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
Cedat, vti conuiua satur, reperire queamus.
Iam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi
Compilasse putes, verbum non amplius addam.

[a] Vide annot.

[b] Contemnēs illum quem præterijt, vt auarus minus diuites cont. ditiores assequi studet.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat, Dum vitant stulti vitia in contraria currunt. Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

A [c] Mbubaiarum collegia, pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, balatrones: hoc genus omne
Mæstum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli.
Quippe benignus erat. contra [d] hic, ne prodigus esse
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo durámq; famem depellere possit.
Hunc si perconteris, aui cur atq; parentis
Præclaram ingrata [e] stringat malus ingluuie rem,
Omnia [f] conductis coemens obsonia nummis:
Sordidus atq; animi quòd parui nolit haberi,
Respondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius [g] vappæ famam timet ac nebulonis,

[c] Vagarum & impudic. mulierum. Alij tibicinas vel tibicines, intell. Vide annot.

[d] Alius, qui est auarus.

[e] Velut in fascem aut cumulum compressam profundat.

[f] Fœnori acceptis.

[g] Sic vappā ac neb. sat. præc.

Diues agris, diues positis in fænore nummis.
a Quinas hic capiti mercedes execat: atque
Quanto perditior quisque est, tanto acriùs vrget.
Nomina sectatur, modò sumpta veste virili,
Sub patribus duris, tironum. Maxime, quis non,
Iupiter, exclamat, simulátque audiuit? c at in se
Pro quæstu sumptum facit. hic, vix credere possis
Quàm sibi non sit amicus: ita vt pater ille, Terenti
Fabula quem miserum nato vixisse fugato
Inducit, non se peius cruciauerit atq; hic.

a Quinas cẽtes. de sorte deducit. Cap. Gr. τῷ κεφαλαίῳ.

b N. sect. dat operam vt habeat in nominibus tirones, illis fœnerans.

c At (dices) pro magnitudine quæstus in suum victum & cultũ sumptus facit.

Siquis nunc quærat quò res hæc pertinet; illuc:
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis demissis ambulat: est qui
Inguen ad obscœnum subductis vsq; facetus:
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse nisi illas
Quarum subsuta talos tegat instita veste:

Contra alius, nullam nisi olenti in fornice stantem.
Quidam notus homo quum exiret fornice, Macte
Virtute esto, d inquit sententia dia Catonis.
Nam simulac venas inflauit tetra libido,
Huc iuuenes æquum est descendere, non alienas
Permolere vxores. Nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cuplennius albi.

d Inquit illi Cato. Periphr.

Audire est operæpretium, e procedere rectè
Qui mœchis non vultis, vt omni parte laborent:
Vtq; illis multo corrupta dolore voluptas,
Atq; hæc rara, cadat dura inter sæpè pericla.
Hic se præcipitem tecto dedit. ille flagellis
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem

e Qui gaudetis mœchis suam nequitiam infeliter cedere.

Prædo-

Prædonum in turbã: dedit hic pro corpore numm
Hunc perminxerunt calones quinetiam illud
Accidit, vt cuidam testes, [a] caudámq; salacem
[b] Demeteret ferrum. [c] iure, omnes: Galba negab
Tutior at quanto merx est in classe secunda?
Libertinarum dico: Salustius in quas
Non minùs [d] insanit, quàm qui mœchatur. at hic
Quà res, quà ratio suaderet, quáq; modestè
Munificum esse licet, vellet bonus atq; benignus
Esse [e] daret quantum satis esset, nec sibi damno
Dedecoríq; foret. verũ [f] hoc se amplectitur vno,
Hoc amat, hoc laudat, Matronam nullam ego tang
Vt quondam Marsæus amator [g] Originis ille
Qui patrium mimæ donat fundúmq; larémq;:
Nil fuerit mi (inquit) cum vxorib. vnquam alien
Verùm est cum mimis, est cum meretricibus: vnd
Fama [h] malũ grauius, quã res trahit. an tibi abun
[i] Personam satis est, non illud quicquid vbiq;
Officit, euitare? bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum est vbicũq;: quid inte
-est in matrona, ancilla, peccésue togata?
Villius in Fausta, Syllæ gener (hoc miser vno
Nomine deceptus) pœnas dedit vsq;, supérq;
Quàm satis est: pugnis cæsus, ferróq; petitus,
Exclusus fore, quum Longarenus foret intus.
Huic si mutonis verbis mala tanta videntis
Diceret hæc animus: Quid vis tibi? nũquid ego
Magno prognatum deposco consule cunnum,
Velatúmq; stola, mea quum conferbuit ira?
Quid responderet? Magno patre nata puella est.

a Penem
b Amputaret.
c Iure omnes factum dicebant.
d Insanos sumptus facit.
e Non plus daret quàm satis esset.
f Hoc vno sibi placet.
g Meretricis.
h Damnum gr. accipit fama quàm facultates.
i Pers. matronæ euitare, & interim eandem famæ & rei famil. iacturã in alijs mul. facere.

At quanto meliora monet, pugnantiáq; istis.
Diues opis natura suæ, si tu modò rectè
Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere: tuo vitio, rerúmne labores
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te:
Desine matronas sectarier: vnde laboris
Plus haurire mali est, quàm ex re decerpere fructus.
Nec magis huic inter niueos viridésq; lapillos,
(Sit licet hoc Chærinte tuum) tenerum est femur, aut crus
Rectius: atq; etiam melius persæpe togatæ.
Adde huc, quòd mercem sine fucis gestat, apertè
Quod venale habet, ostendit: nec, si quid [a] honesti est
Iactat, habétq; palàm, quærit quo turpia celet.
Regibus hic mos est: vbi equos mercentur, apertos
Inspiciunt: ne, si facies (vt sæpe) decora
Molli fulta pede est, emptorem inducat [b] hiantem,
Quòd pulchræ clunes, breue quòd caput, ardua cer- (uix,
Hoc illi [c] rectè: ne corporis optima Lynceis
Contemplere oculis, Hypsea cæcior illa
Quæ mala sunt spectes. ô crus, ô brachia: verùm
Depygis, nasuta, breui latere, ac pede longo est.
Matronæ, præter faciem, nil cernere possis,
Cætera, ni Catia est, demissa veste tegentis
Si [d] interdicta petes, vallo circundata, (nam te
Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:
Custodes, lectica, [e] ciniflones, parasitæ,
Ad talos stola demissa, & circundata palla:
Plurima, quæ inuideant purè apparere tibi rem.
Altera [f] nil obstat: Cois tibi penè videre est

a Pulchri Speciosi.
b Cupiditate illius accensum, Emere illum percupientem.
c Rectè faciunt.
d Si matronã concuties, lege vetitũ, & multis difficultatib. septum.
e Cinerarij, qui calamistris crines inurunt.
f Vel, nil obstat. Cois tib.

Vt

Vt nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
Metiri possis oculo latus: an tibi mauis
Insidias fieri, pretiúmq; auellier, antè
Quàm mercem ostendi? leporem venator vt alta
In niue sectatur, [a] positum sic tangere nolit:
[b] Cantat, & apponit. meus est amor huic similis: na
Transuolat in medio posita, & fugientia captat.
Hiscéne versiculis speras tibi posse dolores,
Atq; æstus, curásq; graues è pectore pelli?
Nonne cupidinibus statuit natura modum? quem
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quærere plus prodest, & [c] inane abscindere soldo?
Num, tibi quum fauces vrit sitis, aurea quæris
Pocula? num esuriens fastidis omnia præter
Pauonem, rhõbúmq;? tument tibi quũ inguina, nũ
Ancilla aut verna est præsto puer impetus in que
Continuò fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego: namq; parabilem amo venerem, facilém
Illam, post paulo: sed pluris: si exierit vir:
Gallis hanc, Philodemus ait: sibi, quæ neq; magn
Stet pretio, neq; cunctetur, quum est iussa, venire.
Candida rectáq; sit: munda hactenus, vt neq; longa
Nec magis alba velit, quàm det natura, videri.
Hæc vbi supposuit dextro corpus mihi læuum,
Ilia & Egeria est: do nomen quodlibet illi.
Nec vereor ne, dum futuo, vir rure recurrat:
Ianua frangatur, latret canis: vndiq; magna
Pulsa domus strepitu resonet: vel pallida lecto
Desiliat mulier: miseram se conscia clamet:
Cruribus hæc metuat, doti deprensa, egomet mi.

[a] Vide annot.
[b] Quidam rep. Captat: de quo vide annot.
[c] Inutilia & vana ab util. & necessariis discernere.

Discin

Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo:
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miserum est: Fabio vel iudice vincam.

SATYRA III.

Eos primùm reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia conniueant, in alienis videndis acumine oculorum valent. Deinde amatorum & patrum exemplo leuiora vitia in amicitia dissimulāda esse docet. Postremò ad reprehensionem Stoici paradoxi delabitur, quo paria esse peccata dicunt.

OMnibus hoc vitiū est cantoribus, inter amicos
Vt nunquam inducant animū cantare, rogati:
Iniussi nunquam desistant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. [a] Cæsar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam patris, atq; suam, non
Quicquam proficeret. si collibuisset, [b] ab ouo
Vsque ad mala [c] citaret, Io Bacche, modò summa
Voce, modò hac resonat chordis quæ quatuor ima,
Nil æquale homini fuit illi, [d] sæpè velut qui
Currebat fugiens hostem: persæpè velut qui
[e] Iunonis sacra ferret. habebat sæpè ducentos,
Sæpè decem seruos: modò reges atque tetrarchas,
Omnia magna loquens: modò: Sit mihi mensa tripes, et
Concha salis puri: & toga, quæ defendere frigus,
Quamuis crassa, queat. Decies centena dedisses
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totum stertebat. nil fuit vnquam
Sic [f] impar sibi, nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?

[a] Cæs. quum esset is qui cogendi potest. haberet.
[b] Ab initio cœnæ vsque ad secundam mensam.
[c] Clara voce inuocaret Bacchum.
[d] Qui sæpè curr. velut fug.
[e] Iun. s. quæ qui ferebant, tardissimè incedebant.
[f] Vt s. Nil æquale h. fuit.

Nulláne habes vitia? immò alia, haud fortassè minora.
Mænius absentem Nouium quũ carperet, Heus tu
(Quidam ait) ignoras te? an vt ignotũ dare nobis
Verba putas? Egomet mî ignosco, Mænius inquit.
Stultus & improbus hic amor est, dignúsque notari.
Quum tua peruideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitijs tam cernis acutùm?
Quam aut aquila, aut [a] serpens Epidaureus? at tibi contra
Euenit, inquirant vitia vt tua rursus & illi.
Iracundior est paulò, minùs aptus [b] acutis
Naribus [c] horum hominum: rideri possit, eo quòd
[d] Rusticiùs tonso toga defluit & malè laxus
In pede calceus hæret. at est bonus, vt melior vir
Non alius quisquam. at tibi amicus: at ingenium ingens
Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
[e] Concute, num qua tibi vitiorum inseuerit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala. namque
[f] Neglectis vrenda filix innascitur agris.
Illuc [g] præuertamur: amatorem quòd amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc
Delectant: veluti Balbinum [h] polypus Agnæ.
Vellem in amicitia sic erraremus: & isti
Errori nomen virtus posuisset honestum.
At, pater vt gnati, sic nos debemus amici,
Siquod sit vitium, non fastidire. strabonem
Appellat pætum pater: & pullum, malè paruus

[a] Serp. Epid. pro quolibet.
[b] Sagaciter odorantibus.
[c] Huius ætatis.
[d] Ep. 1. l. Si curtatus in æq. tons. capillos. Ibidem si toga dissidet impar.
[e] Examina.
[f] Meg. de vitijs quæ innascuntur animis qui doctrina & præceptis nõ excoluntur.
[g] Præuert. Prius sermonem eò conuertamus.
[h] Narium morbus.

Sicui filius est: vt abortiuus fuit olim
Sisyphus: hunc, varum, distortis cruribus, illum
Balbutit scaurum, prauis fultum malè talis.
Parcius hic viuit: frugi dicatur: ineptus
Et iactantior hic paulò est: concinnus amicis
Postulat vt videatur: at est truculentior, atque
Plus æquo liber: simplex fortísque habeatur.
[a] Caldior est: acres inter numeretur. opinor,
Hæc res & iungit, iunctos & seruat amicos.
At nos virtutes ipsas inuertimus, atque
[b] Sincerum cupimus vas incrustare: probus quis
Nobiscum viuit? multum est demissus homo. illi
Tardo, cognomen pinguis damus. hic fugit omnes
Insidias, nullíque malo latus obdit apertum?
(Quum genus hoc inter vitæ versetur, vbi acris
Inuidia atque vigent vbi crimina) pro benè sano
Ac non incauto, fictum astutúmque vocamus.
Simplicior siquis (qualem me sæpè libenter
Obtulerim tibi Mæcœnas) vt fortè legentem
Aut tacitum [c] impellat quouis sermone molestus:
Communi sensu planè caret, inquimus. eheu
Quàm temerè in nosmet legem sancimus iniquam.
Nam vitijs nemo sine nascitur: optimus ille est
Qui minimis vrgetur. amicus dulcis, vt æquum est,
Cum mea compenset vitijs bona: pluribus hisce,
(Si modò plura mihi bona sunt) [d] inclinet amari
Si volet. hac lege, in trutina ponetur eadem
Qui, [e] ne tuberibus proprijs offendat amicum,
Postulat, ignoscat verrucis illius. æquum est,
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.

[a] Ingenio feruidiore præditus.
[b] Quæ sincera & pura sunt suapte natura, impuro tectorio deformamus.
[c] Quidam l. appellet.
[d] Virt. cum vitijs comparans, propendeat in virt. & earū pondere vitia eleuet.
[e] Alleg. Qui grauiora pecc. vult sibi ignosci, ignoscat ei leuiora.

Denique,[a] quatenus excidi penitus vitium iræ,
Cetera item nequeunt stultis hærentia: cur non
Ponderibus modulísque suis ratio vtitur? ac res
Vt quæque est, ita supplicijs delicta coërcet?
Si quis eum seruum, patinam qui tollere iussus,
Semesos pisces tepidúmq; ligurierit ius,
In cruce suffigat: Labeóne insanior inter
Sanos dicatur, quanto hoc furiosius atque
Maius peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi concedas, habeare insuauis:[b] acerbus
Odisti: & fugis, vt Drusonem debitor æris:
Qui nisi, quum tristes misero venêre calendæ,
Mercedem aut nummos vnde vnde extricat: ama
Porrecto iugulo[c] historias, captiuus vt audit. (ta
Comminxit lectum potus: mensáue catillum
[d] Euandri manibus tritum deiecit: ob hanc rem,
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens: minùs hoc iucundus amicus
Sit mihi[e] quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa[f] fide?[g] sponsúmue negarit?
Queis[h] paria esse ferè placuit peccata, laborant,
Quum ventum ad verum est: sensus moresque re
pugnant,
Atque ipsa vtilitas, iusti propè mater & æqui.
Quum prorepserunt primis animalia terris,
Mutũ & turpe pecus, glandem atq; cubilia propter
Vnguibus & pugnis, dein fustibus atque ita por
Pugnabant armis, quæ pòst fabricauerat vsus.
Donec verba, quibus voces sensúsque notarent,
Nomináque inuenêre. dehinc absistere bello:

[a] Quando quidem extirpari vitia nequeunt, cur non saltē trutina rationis examinantur & castigantur?

[b] At tu id non concedis ei & ignoscis, sed eum acerbè odisti.

[c] Vide annot.

[d] Vetustiss. ideóque pretiosissimum.

[e] Qualis in illum esse debeam, si &c.

[f] Pro fidei.

[g] Sp. n. Promissum infitiatus sit.

[h] Ad Stoici paradoxi cõfutationem tandem apertè descēdit.

Oppida cœperunt munire: & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapientes, more ferarum,
Viribus editior cædebat, vt in grege taurus.
Iura inuenta metu iniusti fateare necesse est,
Tempora si fastósque velis euoluere mundi.
Nec natura potest iusto secernere iniquum,
[a] Diuidit vt bona diuersis, fugienda petendis.
[b] Nec vincet ratio hoc, tantundem vt peccet, idémq;
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui [c] nocturnus diuûm sacra legerit. adsit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas:
Ne scutica dignum, horribili sectere flagello.
Nam vt ferula cædas meritum maiora subire
Verbera, non vereor: quum dicas esse pares res
Furta latrociniis, & [d] magnis parua mineris
Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. Si diues, qui sapiens est,
Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex: quit)
[e] Cur optas quod habes? Non nosti quid pater (in-
Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam
Nec soleas fecit: sutor tamen est sapiens. [f] quo?
Vt quamuis tacet Hermogenes, cantor tamen, atque
Optimus est modulator: vt Alfenus vafer, omni
Abiecto instrumento artis, clausáque taberna,
Sutor erat: sapiens operis sic optimus omnis
Est opifex solus, sic rex. [g] vellunt tibi barbam
Lasciui pueri: quos tu nisi fuste coerces,

[a] Sicut secernit bona à malis.

[b] Nec inuenietur rationi consentaneum esse, vt omnia pecc. sint paria.

[c] Noctu sacril. commiserit.

[d] Eadem pœna punituru parua pecc. qua magna.

[e] Cur addis hanc condit. Si tibi regnū perm. h.

[f] Quomodo? Alij, Quò istuc pertinet? Legitur & Qui.

[g] Tibi ineptienti illudētes: vel parū tuam regiam potestatem metuentes.

Vrgeris turba circum te stante: miserque
a Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.
Ne longum faciam: b dum tu quadrante lauatum
Rex ibis: neque te quisquam stipator, ineptum
Præter Crispinum, sectabitur: & mihi dulces
Ignoscent, siquid peccauero stultus, amici,
Inque vicem illorum patiar delicta libenter:
Priuatúsque magis viuam te rege beatus.

a Rum. clamore.
b Quamdiu vt vnus è vulgo bal. quadr. pro mercede persolues.

veteres fuerunt comici poetæ qui libere & acriter in aliorum mores & vitia invehebantur

SATYRA IIII.

Lucilium, veteres comicos Græcos sequutum, mordacem fuisse ait: sua tamen scripta non itidem legi ostendit, quum bona pars hominum sibi vitij alicuius conscia, se ibi perstringi sciat. Se alioqui virulentia carere, ac tantùm iocosa & velut paterna quadam castigatione ad deterrẽdos à vitijs homines vti profitetur.

EVpolis, atque Cratinus, Aristophanésque, poetæ,
Atque alij quorum comœdia prisca virorum est:
Siquis erat dignus describi, quòd malus, aut fur:
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
Famosus: multa cum libertate notabant.
c Hinc omnis pendet Lucilius, hosce sequutus,
Mutatis tantùm pedibus numerísque facetus,
d Emunctæ naris e durus componere versus.
Nam fuit hoc vitiosus. in hora sæpè ducentos,
f Vt magnum, versus dictabat, stans pede in vno.
Quum flueret lutulentus, erat quod tollere velles.
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem
Scribendi rectè. nam g vt multum, nil moror. ecce
Crispinus h minimo me prouocat: accipe, si vis,
Accipe iam tabulas. detur nobis locus, hora,

c Ex horum exemplo, vel imitatione.
d Sagax, Acri iudicio præditus.
e Durus in comp. v.
f Vt magnã rem. Quasi futuri essent res magna admiratione dignæ.
g Vt mult. scribatur.
h Min. digito in signum contemptus, Vide annot.

Custo-

Custodes: videamus uter plus scribere possit.
Dij benè fecerunt, inopis me quódque pusilli
Finxerunt animi, rarò & perpauca loquentis.
At tu conclusas hircinis follibus auras,
Vsque laborantes dum ferrum molliat ignis,
Vt mauis, imitare. beatus Fannius, ultro
[a] Delatis capsis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgò recitare timentis: ob hanc rem,
Quòd sunt quos genus hoc minimè iuuat: utpote plures
Culpari dignos. quemuis media erue turba;
Aut ob auaritiam aut misera ambitione laborat:
Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti splendor, stupet Albius ære:
Hic mutat merces surgente à sole, ad eum quo
Vespertina tepet regio: quin per mala præceps
Fertur, uti puluis collectus turbine: nequid
[b] Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt versus, odere poëtas.
[c] Fœnum habet in cornu, longè fuge. dũmodo risum
Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:
Et quodcunque semel chartis illeuerit, omnes
Gestiet à furno redeuntes scire, lacúque,
Et pueros & anus, agedum pauca accipe contra.
Primùm ego me illorum, dederim quibus esse poëtas
Excerpam numero, neque enim concludere versum
Dixeris esse satis: neque, siquis scribat uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc esse poëtam.
Ingenium cui sit, cui mens diuinior, atque os
Magna [d] sonaturum, [e] des nominis huius honorem.

Meta: a follibus contractis & dictum
ex quibus venty emittitur

[a] Cuius imago & capsæ cum libris in bibliothecas ultro receptæ sunt, P. P

[b] De summa perdat.

[c] Verba sunt illorum vitiosorum. Fugiendus est hic ut taurus cornupeta.

[d] Son. quod sonare possit.

[e] Illi des.

Idcirco quidam, comœdia, [a] nécne poëma
Esset, quæsiuere: quòd acer spiritus ac vis
Nec verbis nec rebus inest: nisi quòd pede certo
Differt sermoni sermo merus: at pater ardens
Sæuit, quòd meretrice [b] nepos insanit amica:
Filius, vxorem grandi cum dote recuset:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet ante
Noctem cum facibus: numquid Pomponius istis
Audiret leuiora, pater si viueret? ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis:
Quem si dissoluas, quiuis stomachetur eodem
Quo [c] personatus pacto pater. his, ego quæ nunc,
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
[d] Tempora certa modósque, & quod prius ordine verbum est,
Posterius facias, præponens vltima primis.
Non, vt si soluas, POSTQVAM DISCORDIA TETRA
BELLI FERRATOS POSTES PORTASQVE REFREGIT:
[e] Inuenias etiam disiecti membra poëtæ.
Hactenus hæc: aliàs, iustum sit nécne poëma.
Nunc illud tantùm quæram. meritóne tibi sit
Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer
Ambulat, & Caprius, rauci malè, cúmque [f] libellis
Magnus vtérque timor latronibus; at bene si quis
Et puris viuat manibus contemnat vtrumque.
[g] Vt sis tu similis Cœli Birrique latronum,
Non ego sim Capri, neque Sulci; cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,

Qui

[a] Esset poëma nécne.

[b] Luxuriosus.

[c] Comicus, qui in comœdia personam patris sustinet.

[d] Pedes suos & numeros: vt, s. pede certo. Differt ser.

[e] Si dissoluas & meos & Luc. versus, non ita comperies aliqua poëtica remanere, vt in his Ennij.

[f] Lib. in quibus descripta sunt maleficorũ nomina & crimina.

[g] Quamuis sis sim. latr. illis, cur metuas me, si nõ idem C. & S. similis sim? & nulla tab. aut columna lib. meos venales habeat?

Queis manus insudet vulgi, Hermogenisq; Tigelli?
Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus:
Non vbiuis, corámue quibuslibet. in medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi: quique [a] lauantes:
Suaue locus voci resonat conclusus. inanes
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num sine sensu,
Tempore num faciant alieno. [b] lædere gaudes,
Inquis: & hoc studio prauus facis. [c] vnde petitum
Hoc in me iacis? est autor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? absentem qui rodit amicum,
Qui non defendit, alio culpante: solutos
Qui captat risus hominum, famámque dicacis:
Fingere qui non visa potest, commissa tacere
Qui nequit: hic niger est, hunc tu Romane caueto
Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos:
E quibus vnus auet [d] quauis [e] aspergere cunctos,
Præter eum qui præbet aquã: pòst, hũc quoq; potus
Condita quum verax aperit præcordia Liber.
Hic tibi comis, & vrbanus, libérque videtur,
Infesto [f] nigris. ego, si risi, quòd ineptus
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
Liuidus & mordax videor tibi? mentio siqua
De Capitolini furtis iniecta Petilli
Te coram fuerit: defendas [g] vt tuus est mos:
Me Capitolinus conuictore vsus amico-
-que à puero est, causaque mea permulta rogatus
Fecit: &, incolumis lætor quòd viuit in vrbe:
Sed tamen admiror quo pacto iudicium illud
Fugerit. [h] hic nigræ succus loliginis, hæc est

a In ipsis balneis.
b Voluptatem capis ex obtrectatione
c Ex quo audisti hoc quod mihi obijcis?
d Quauis ratione Quouis modo, vt dicitur etiam Qualibet.
e Dicterijs incessere: præter e. q. pr. aquam. i. conuiuatorem. Postea vbi est potus hunc quoque aspergit. Quidam leg. aqua. iung. cum quauis.
f Nigr. Virulentis.
g Non candide nec sincerè.
h Sub his verbis quibus dicis te mirari quo pacto sit absolutus quũ tamẽ te illi benè velle dicas, latet liuor quidã maleuolus.

AErugo

AErugo mera. quod vitium procul absfore [a] chartis,
Atque animo prius, vt siquid promittere de me
Possum aliud, verè promitto liberius si
Dixero quid, si forte iocosius: hoc mihi iuris
Cum venia dabis. [b] insueuit pater optimus hoc me,
Vt fugerem, exemplis vitiorum quæque notando.
Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viuerem vti contentus eo quod mî ipse parasset:
Nónne vides, Albi vt malè viuat filius? vtque
Barrus inops? magnum documentum, ne patriã rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer mœchas, concessa quum venere vti
Possem. Deprensi non bella est fama Treboni,
Aiebat, sapiens, vitatu quídque petitu
Sit melius, causas reddet tibi: mî satis est, si
Traditum ab antiquis morem seruare, tuámque,
Dum custodis eges, vitam famámque tueri
Incolumem possim, simulac [c] durauerit ætas
Membra animúmq; tuum, [d] nabis sine cortice. sic me
Formabat puerum dictis: & siue iubebat
Vt facerem quid, Habes autorem quo facias hoc:
Vnum ex iudicibus selectis obijciebat:
Siue vetabat: An hoc inhonestum & inutile factu
Nécne sit, addubites, flagret rumore malo quum
Hic atque ille? Auidos vicinum funus vt ægros
Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
Absterrent vitijs. ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quæcunq; ferunt: mediocribus, & queis
Ignoscas,

[a] A scriptis meis.
[b] Huic rei me assuefecit. Alij, Vt fugerem hoc, Vide annot.
[c] Corroborauerit.
[d] Non pendebis ex aliena disciplina, non egebis monitis custodis seu pædagogi.

Ignoscas, vitijs teneor, fortassis & istinc
Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,
Consilium proprium. neque enim, quum lectulus aut me
Porticus excepit, [a] *desum mihi: Rectius hoc est:*
Hoc faciens, viuam melius: sic dulcis amicis
Occurram: hoc quidam [b] *non bellè: num quid ego illi*
Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
Compressis agito labris vbi quid datur otî,
[c] *Illudo chartis. hoc est mediocribus illis*
Ex vitijs vnum. cui si [d] *concedere nolis,*
Multa poetarum veniat manus, auxilio quæ
Sit mihi: nam multo plures sumus: ac veluti te
Iudæi cogemus in hanc concedere turbam.

a *Non negligo quæ ad formandos mores meos pertinent: dicens apud me, Rect.*
b *Non bellè fecit.*
c *Chartas perdo. A. Vide annot.*
d *Locum dare, vel Ignoscere, vt s.*

SATYRA V.

Iter suum ab vrbe Roma Brundisium vsque describit, exemplo Lucilij, qui itidem quoddam iter suum descripserat. Narrat autem quæ risu digna in eo contigerint: inter quæ primum locum obtinet duorum scurrarum Sarmenti & Messij faceta contentio.

EGressum magna me [e] *excepit Aricia Roma*
Hospitio modico: rhetor comes Heliodorus,
Græcorum longè doctissimus. inde Forum Appi
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignaui [f] *diuisimus, altius ac nos*
Præcinctis vnum: minus est grauis [g] *Appia tardis.*
Hîc ego, propter aquã, quod erat deterrima, ventri
[h] *Indico bellum, cœnantes haud animo æquo*
Expectans comites. iam nox inducere terris
Vmbras, & cœlo diffundere [i] *signa parabat.*

e *Al accepit.*
f *Partiti sumus in duos dies iter quod confici potest vno ab ijs qui sunt expeditiores.*
g *App. via non ingrata t. ob crebra diuersoria.*
h *Ieiunare cogo.*
i *S. cœlestia.*

Nox
Tum

Tum pueri nautis, pueris conuicia nautæ
Ingerere. huc [a] appelle trecentos inseris: ohe
Iam satis est. dum æs exigitur, dum [b] mula ligatur,
Tota abit hora. mali culices, ranæque palustres
Auertunt somnos. absentem cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta, atque [c] viator
Certatim. tandem fessus dormire viator
Incipit: ac [d] missæ pastum retinacula mulæ
Nauta piger saxo religat, stertítque supinus.
Iámque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus: donec [e] cerebrosus prosilit vnus,
Ac mulæ nautæque caput lumbósque saligno
Fuste dolat. quarta vix demum [f] exponimur hora.
Ora manúsque tua lauimus Feronia lympha.
Millia tum pransi tria repimus: atque subimus
Impositum saxis latè candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcœnas [g] optimus, atque
Cocceius: missi magnis de rebus vterque
Legati. auersos soliti componere amicos.
Hîc oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere interea Mæcænas aduenit, atque
Cocceius: Capitóque simul Fonteius, [g] ad vnguem
Factus homo, [h] Antoni, non vt magis alter, amicus.
[i] Fundos Aufidio Lusco prætore libenter
Linquimus, insani ridentes præmia scribæ,
Prætextam, & latum clauum, prunæq; [k] batillum.
[l] In Mamurrarum lassi deinde vrbe manemus,
Murena præbente domum, Capitone [m] culinam.

[a] Nimium multos imponis. Vel eorundem verba, vel nautæ.

[b] M. quæ nauim trahat.

[c] V. Qui mulam regebat.

[d] Nauta p. rel. saxo ret. mulæ missæ pastum. i. nauem saxo diligat, funibus quibus mula eã traxerat.

[e] Cer. Cerebro malè affecto.

[f] Mente cõmita. Vel.

[g] Omni elegantiæ genere politus.

[h] Sic am. Ant. vt non alius magis.

[i] Fundi, vrbs in via Appia.

[k] Al. Vatillum Paruum vas cui imponuntur prunæ: at hîc incensum eo odor. Ioui hospitali sacra fiunt. A. [l] In M. vr. Formijs. [m] Cul. Ca[...]

Postea

Postera lux oritur multo gratissima. nanque
Plotius & Varius Sinuessæ Virgiliúsque
Occurrunt: animæ, quales neque candidiores
Terra tulit, neque queis me sit deuinctior alter.
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim iucundo sanus amico.
Proxima Campano ponti quæ villula, tectum
Præbuit: & parochi [a] quæ debent ligna, salémque.
Hinc muli Capuæ clitellas [b] tempore ponunt.
Lusum it Mæcœnas: dormitum ego, Virgiliúsque.
Nanque pila lippis inimicum & ludere crudis.
Hinc nos Coccei recipit [c] plenissima villa,
[d] Quæ super est Claudi cauponas. nunc mihi paucis
Sarmenti scurræ pugnam Messique Cicerri
Musa velim memores: & quo patre natus vterque
[e] Contulerit lites. [f] Messi clarum genus Osci,
Sarmenti domina extat. ab his maioribus orti
Ad pugnam venêre. prior Sarmentus, Equi te
Esse feri similem dico. Ridemus: & ipse
Messius, Accipio. caput & mouet. O, tua cornu
Ni foret execto frons (inquit) quid faceres? quum
Sic mutilus minitaris? At illi fœda cicatrix
Setosam læui frontem turpauerat oris.
Campanum in [g] morbum, in faciē permulta iocatus.
Pastorem saltaret vti Cyclopa rogabat:
Nil illi larua, aut tragicis opus esse cothurnis.
Multa Cicerrus ad hæc. donasset iámne [h] catenam
Ex voto Laribus, quærebat. scriba quòd esset,
Deterius nihilo dominæ ius esse. rogabat
Denique cur vnquam fugisset: cui satis vna

[a] Quæ tenentur suppeditare missis publicè.
[b] Tempori, Tempestiuè.
[c] Plen. bonis, Abundantiss.
[d] Quæ est supra Cl.
[e] Litigarint. Alij leg. Contulerint. M. cl. h. Osci sunt cl. g. Messij.
[f] Ironicè dictum, quia Oscis nihil esset ignobilius & magis infame.
[g] L. oris. In sinistra parte faciei. Vitium faciei, videlicet verrucas magnas, quæ Camp. in temporibus innascuntur.
[h] Cat. compedes.

Farris libra foret, gracili sic, támque pusillo.
Prorsus iucundè cœnam produximus illam.
Tẽdimus hinc rectà Beneuẽtũ: vbi sedulus [a] hosp
Penè arsit, macros dum turdos versat in igne.
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
Vulcano, summum properabat lambere tectum.
Conuiuas auidos cœnam seruósque timentes
Tum rapere, atq; omnes restinguere velle videres.
Incipit ex illo montes Appulia notos
Ostentare mihi, quos torret [b] Atabulus: & quos
Nunquam erepsemus, nisi vos vicina Triuici
Villa recepisset, lacrymoso non sine fumo,
Vdos cum folijs ramos vrente camino.
Hîc ego mendacem stultissimus vsque puellam
Ad mediam noctem expecto: somnus tamen [c] aufer
Intentum Veneri: tum immundo somnia visu
Nocturnã vestem maculant, ventrémque supinum
Quattuor hinc [d] rapimur viginti & milliа rhedi
Mansuri [e] oppidulo, quod versu dicere non est:
Signis perfacile est, vænit vilissima rerum
Hîc aqua: sed panis longè pulcherrimus, vltro
Callidus vt soleat humeris portare viator.
Nam Canusi [f] lapidosus: aquæ non ditior vrna
Qui locus à forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hinc Varius discedit mœstus amicis.
Inde Rubos fessi peruenimus, vtpote longum
Carpentes iter, & factum corruptius imbri.
Postera tempestas, melior: via peior, adusque
Bari mœnia piscosi. dehinc Gnatia [g] lymphis
Iratis extructa dedit risusque iocósque:

[a] Hospitis domus arsit.

[b] Ventus Appuliam infestans.

[c] Rapit me, vel opprimit.

[d] Vehimur celeriter.

[e] Equotutio.

[f] Lap panis. Qui locus nõ dit. aquæ vrna (i. nihilo magis abundans aqua) quam Equotutium. Ita quidam.

[g] Ob aquæ penuriam. Vide alias rat. in Annot.

Dum flamma sine thura liquescere [a] *limine sacro*
Persuadere [b] *cupit. credat Iudæus* [c] *apella:*
Non ego. nanque deos didici securum agere æuum,
Nec si quid miri faciat natura, deos id
Tristes ex alto cœli demittere tecto.
Brundisium longæ finis chartæque viæque.

[a] *In vestibulo templi.*
[b] *Cup. Gnatia .i. sacerdos templi illius.*
[c] *Recutitus, Verpus.*

SATYRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate iudicium quòd eam stemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magistratus non libenter admitteret. Sibi non eadem ratione amicitiam Mæcenatis qua tribunatum posse quenquam inuidere: quum hæc non fortunæ fuerit, sed virtutis commendatione quæsita. Tandémque suam conditionem longè meliorem in vita priuata ostendit quàm in magistratu esse posset.

NON, quia, Mæcenas, [d] *Lydorum quicquid Etruscos*
Incoluit fines, nemo generosior est te:
Nec, quod auus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarint:
Vt plerique solent. [e] *naso suspendis adunco*
Ignotos: vt me, libertino patre natum.
Quum referre negas, quali sit quisque parente
Natus, dum ingenuus: persuades hoc tibi verè,
Ante potestatem Tulli, atque ignobile regnum,
Multos sæpe viros nullis maioribus ortos,
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contrà, [f] *Læuinum, Valeri genus, vnde superbus*
Tarquinius regno pulsus fuit, vnius assis
Non vnquam pretio pluris licuisse: notante

[d] *Lydi quicunque incol. Etr. f. eorum nemo gen.*
[e] *Derides* μυκτηρίζεις *Quidam. Vafrè derides.*
[f] L. V. L. *Poplic. fil. nunquam pluris æstimatum esse vno asse. Viliss. & contemptiss. fuisse.*

Iudice, quem nosti, populo: qui stultus honores
Sæpe dat indignis, & famæ seruit ineptus:
Qui stupet in titulis & imaginibus, [a] quid oportet
Nos facere, à vulgo longè latéque remotos?
Nanque esto: populus Læuino mallet honorem
Quàm Decio mandare, [b] nouo censórque moueret
Appius, ingenuo si non essèm patre natus:
Vel meritò, quoniam in propria non pelle quiessem.
Sed fulgente trahit constrictos [c] gloria curru
Non minus ignotos generosis. [d] quò tibi Tulli
Sumere depositum clauum? fieríque tribunum?
Inuidia accreuit, priuato quæ minor esset.
Nã vt quisq; insanus [e] nigris medium impedijt crus
Pellibus, & latum demisit pectore clauum:
Audit cõtinuò, Quis homo hic est? quo patre natus?
Vt siqui ægrotet quo morbo Barrus, haberi
Vt cupiat formosus: eat quâcunque, puellis
Inijciat curam quærendi singula: quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, ciues, vrbem sibi curæ,
Imperium fore, & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus
Omnes mortales curare & quærere cogit
Tune Syri, Damæ, aut Dionysi filius, audes
[f] Deijcere è saxo ciues? aut tradere Cadmo?
At Nouius collega [g] gradu post me sedet vno.
Nánque est ille, pater quod erat meus. hoc tibi Paulus
Et Messala videris. [h] at hic, si plostra ducenta,
Concurrántque foro tria funera magna sonabit
Corn

[a] pop. quiũ talis sit, tamẽ Læuinum hominem alioqui nobiliss. contempsit, quod esset degener: quid oportet, &c.
[b] N. homini nouo: cuius maiores ornati non fuerant pop. honoribus.
[c] Gloriæ cupido.
[d] Quò tibi profuit? In quem vsum tibi cessit?
[e] Senat. vestitu cœpit vti.
[f] Tribuni officio fungi, cuius iussu deijciuntur c. è. saxo, aut traduntur C. carnifici.
[g] Respondet, At coll. est libertus, quum sim libertinus.
[h] Hanc ob rem tibi P. & M. vid.

Cornua quod vincátq; tubas: [b] saltē tenet hoc nos
Nunc ad me redeo, libertino patre natum:
Quem rodunt omnes libertino patre natum,
Nunc quia Mæcenas tibi sum conuictor: at olim,
Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
Dissimile hoc illi est, quia non vt forsan honorem
Iure mihi inuideat quiuis, ita te quoque amicum
Præsertim cautum dignos assumere, praua
Ambitione procul felicem dicere non hoc
Me possum casu, quòd te sortitus amicum
Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
Vt veni coram, singultim pauca loquutus,
([c] Infans namq; pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram narro. respondes (vt tuus est mos)
Pauca: abeo: & reuocas nono pòst mense, iubésque
Esse in amicorum numero, magnum hoc ego duco,
Quòd placui tibi, qui turpi secernis honestum,
[d] Non patre præclaro, sed vita & pectore puro,
Atqui si vitijs mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore næuos)
Si neque auaritiam, neque sordes, ac [e] mala lustra
Obijciet verè quisquam mihi: purus & insons
(Vt me collaudem) si viuo, & charus amicis:
Causa fuit pater his: qui macro [f] pauper agello
Noluit in [g] Flaui ludum me mittere, magni
Quò pueri magnis è centurionibus orti,

[a] At hic ita valet voce vt strepitum pl. & qui editur in fun. possit superare.
[b] Huius saltem rei admiratione tenemur.
[c] Ab effectu: qui infantes reddit. i. fari non sinit quæ cogitamus.
[d] Placui non p. præcl. i. splendore generis, vel, Qui t. sec. h. non p. pr.
[e] Flagitio sas libidines.
[f] Quamuis pauper. Fl. docentis artem numerandi & calculos ponēdi.
[g] Quidam fœneratorem fuisse intell. ob. v. 75.

Iudice, quem nosti, populo: qui stultus honores
Sæpe dat indignis, & famæ seruit ineptus:
Qui stupet in titulis & imaginibus, [a] quid oport
Nos facere, à vulgo longè latéque remotos?
Nanque esto: populus Læuino mallet honorem
Quàm Decio mandare, [b] nouo censórque moueret
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
Vel meritò, quoniam in propria non pelle quiessem.
Sed fulgente trahit constrictos [c] gloria curru
Non minus ignotos generosis. [d] quò tibi Tulli
Sumere depositum clauum? fierìque tribunum?
Inuidia accreuit, priuato quæ minor esset.
Nã vt quisq; insanus [e] nigris medium impediit cru
Pellibus, & latum demisit pectore clauum:
Audit cõtinuò, Quis homo hic est? quo patre natus
Vt siqui ægrotet quo morbo Barrus, haberi
Vt cupiat formosus: eat quâcunque, puellis
Iniiciat curam quærendi singula: quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, ciues, vrbem sibi curæ,
Imperium fore, & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus
Omnes mortales curare & quærere cogit
Tune Syri, Damæ, aut Dionysi filius, audes
[f] Deiicere è saxo ciues? aut tradere Cadmo?
At Nouius collega [g] gradu post me sedet vno.
Námque est ille, pater quod erat meus. hoc tibi Paulus
Et Messala videris. [h] at hic, si plostra ducenta,
Concurrántque foro tria funera magna sonabit

[a] pop. quũ talis sit, tamẽ Læuinum hominem aliquin nobiliss. contempsit, quod esset degener: quid oportet, &c.

[b] N. homini nouo: cuius maiores ornati non fuerant pop. honoribus.

[c] Gloriæ cupido.

[d] Quò tibi profuit? In quem vsum tibi cessit?

[e] Senat. vestitu cœpit vti.

[f] Tribuni officio fungi, cuius iussu deiiciuntur c.è. saxo, aut traduntur C. carnifici.

[g] Respondet, At coll. est libertus, quum sim libertinus.

[h] Hanc ob rem tibi P. & M. vid.

Cornua quod vincátq; tubas: [b] saltē tenet hoc nos
Nunc ad me redeo, libertino patre natum:
Quem rodunt omnes libertino patre natum,
Nunc quia Mæcenas tibi sum conuictor: at olim,
Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
Dissimile hoc illi est, quia non vt forsan honorem
Iure mihi inuideat quiuis, ita te quoque amicum
Præsertim cautum dignos assumere, praua
Ambitione procul felicem dicere non hoc
Me possum casu, quòd te sortitus amicum
Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
Vt veni coram, singultim pauca loquutus,
([c] Infans namq; pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram narro. respondes (vt tuus est mos)
Pauca: abeo: & reuocas nono pòst mense, iubésque
Esse in amicorum numero, magnum hoc ego duco,
Quòd placui tibi, qui turpi secernis honestum,
[d] Non patre præclaro, sed vita & pectore puro,
Atqui si vitijs mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore næuos)
Si neque auaritiam, neque sordes, ac [e] mala lustra
Obijciet verè quisquam mihi: purus & insons
(Vt me collaudem) si viuo, & charus amicis:
Causa fuit pater his: qui macro [f] pauper agello
Noluit in [g] Flaui ludum me mittere, magni
Quò pueri magnis è centurionibus orti,

[a] At hic ita valet voce vt strepitum pl. & qui editur in fun. possit superare.
[b] Huius saltem rei admiratione tenemur.
[c] Ab effectu: qui infantes reddit. i. fari non sinit quæ cogitamus.
[d] Placui non p. præcl. i. splendore generis, vel, Qui. t. sec. h. non p. pr.
[e] Flagitio sas libidines.
[f] Quamuis pauper. Fl. docentis artem numerandi & calculos ponēdi.
[g] Quidam fœneratorem fuisse intell. ob. v. 75.

Læuo suspensi loculos tabulámq; lacerto,
Ibant octonis referentes idibus æra.
Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
Artes quas doceat quiuis eques atque senator
Semet prognatos. vestem, seruósq; sequentes
In magno vt populo si quis vidisset, [a] auita
Ex re præberi sumtus mihi crederet illos.
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum
(Qui primus virtutis honos) seruauit ab omni
Non solùm facto, verùm opprobrio quoq; turpi:
Nec timuit sibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco paruas, aut (vt fuit ipse) [b] coactor
Mercedes sequerer. neque ego essem questus. ab h
Laus illi debetur, & à me gratia maior. (nu
Nil me pœniteat sanum patris huius: eóque
Non, vt magna dolo factum negat esse suo pars
Quòd non ingenuos habeat claróśque parentes,
Sic me defendam: longè mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam si natura iuberet
[c] A certis annis æuum remeare peractum,
Atque alios legere ad fastum quoscunque parentu
Optaret sibi quisque: meis contentus, honestos
Fascibus & sellis nolim mihi sumere, demens
Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo: quòd
Nollem onus (haud vnquam solitus) portare m
lestum.
Nam mihi continuò maior quærenda foret res,
Atque salutandi plures: ducendus & vnus
Et comes alter, vti ne solus rúsne peregré-

[a] Ex patrim. auito.

[b] Coactores, publicanorũ ministri. Itẽ, argentariorũ min. qui in auctionibus pretia rerum vendit. exigebant. Vel ipsi arg. qui & collectarij, vt A.

[c] Post certũ annorum spatium renasci, & eligere ex quibus nasci vellet.

ue exirem: plures calones atque caballi
Pascendi: ducenda petorrita. nunc mihi [a] curto
Ire licet mulo, vel, si libet, vsque Tarentum:
Mantica cui lumbos onere vlceret, atq; eques armos
Obijciet nemo sordes mihi, quas tibi Tulli,
Quum Tiburte via prætorem quinque sequuntur
Te pueri, lasanum portantes œnophorúmque.
Hoc ego commodius, quàm tu, præclare senator,
[b] Millibus atque alijs, viuo quacunque libido est,
Incedo solus: percontor quanti olus, ac far:
Fallacem [c] circum, vespertinúmque pererro
Sæpe forum: assisto [d] diuinis: inde domum me
Ad porri & ciceris, refero laganique catinum.
Cœna ministratur pueris tribus: & lapis albus
Pocula cum cyatho duo sustinet: astat echinus
Vilis, cum patera guttus [e] Campana supellex.
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quòd cras
Surgendum sit mane [f] obeundus Marsya, qui se
[g] Vultum ferre negat Nouiorum posse minoris.
Ad quartam iaceo: post hans vagor: aut ego [h] lecto,
Aut scripto quod me tacitum iuuet, vngor oliuo,
Non quo fraudatis immundus Natta lacernis.
Ast vbi me fessum sol acrior ire lauatum
Admonuit, fugio rabiosi [i] tempora signi.
Pransus non auidè, [k] quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domesticus otior. hæc est
Vita solutorum misera ambitione grauique:
His me consolor, victurus suauiùs ac si
Quæstor auus, pater atq; meus patruúsq; fuissent.

[a] Cui caudæ est decurtata.
[b] Quidam put. legendũ, Multis atque alijs.
[c] Ob astrol. & diuinatores, qui ibi frequentes erant.
[d] Rebus diuinis, Sacrificijs.
[e] Fictilis.
[f] Obeunda pars fori in qua est Marsyæ statua.
[g] Quia ad hanc statuã turpiss. fœnerabatur.
[h] Lectito aut scriptito.
[i] Dies, caniculares æstuosos.
[k] Non plus pransus, quã quod vetr. me totum d. ventre in. permanere.

SATYRA VII.

Rixam Rupilij cognomento Regis cum Græculo quodam Persio describit. Proscriptus enim ab Augusto Rex, fugit ad Brutum, vbi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobrasse fertur, qui nunc eam contumeliam vlcisci velit.

Proscripti Regis Rupili [a] pus atque venenum
[b] Hybrida quo pacto sit Persius vltus, opinor
Omnibus & lippis notum & tonsoribus esse:
Persius hic permagna negotia diues habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas:
Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem:
Confidens, tumidúsque: adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros vt [c] equis præcurreret albis.
Ad regem redeo. postquam nihil inter vtrunque
Conuenit: hoc etenim sunt omnes iure [d] molesti,
Quo fortes, quibus aduersum bellum incidit inter
Hectora Priamidem, animosum atq; inter Achillē
Ira fuit capitalis, vt vltima diuideret mors:
Non aliam ob causam, nisi quòd virtus in vtroque
Summa fuit. duo si discordia vexet [e] inertes:
Aut si disparibus bellum incidat, vt Diomedi
Cum Lycio Glauco: discedat [f] pigrior, vltro
Muneribus missis: Bruto prætore tenente
Ditem Asiam, Rupili & Persi [g] par pugnat, vti non
Compositis melius cum Bitho Bacchius, in ius
Acres procurrunt, magnum spectaculum vterque.
Persius exponit causam: ridetur ab omni
Conuentu: laudat Brutum, laudátque cohortem
Solem Asiæ Brutum appellat, stellásque salubres,

[a] Pus venenosum Liuorem seu virulentiam pestilentem.
[b] Semiromanus: ex patre Gr. & matre Ro.
[c] Prouerb. Longè superaret.
[d] Mol. eo sunt iure. i. idem sibi ius vsurpant quod fortes, &c.
[e] Ignauos.
[f] Ignauior.
[g] Horum par: vt dicitur par gladiatorum.

Appellat

Appellat comites, excepto Rege, canem illum,
Inuisum agricolis sidus, venisse, [a] *ruebat*
Flumen vt hibernum, fertur quò rara securis.
Tum Prænestinus salso multúmque fluenti
Expressa [b] *arbusto regerit conuicia, durus*
Vindemiator, & inuictus, cui sæpe viator
Cessisset, magna compellans voce cucullum.
At Græcus, postquam est Italo perfusus aceto,
Persius, exclamat, per magnos Brute deos te
Oro, qui reges consueris tollere, cur non
Hunc Regem iugulas? operum hoc (mihi crede) tuorum [c] *est.*

SATYRA VIII.

Priapum deum, custodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis & quæ ab illis in occulto fierent describentem.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum:
Quum faber incertus scamnum facerétne Priapum,
Maluit esse deum. deus inde ego, furum auiúmque
Maxima formido. nam fures [d] *dextra coercet,*
Obscenóque ruber porrectus ab inguine palus.
Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetátque nouis considere in hortis.
Huc prius angustis eiecta cadauera [e] *cellis*
[f] *Conseruum vili portanda locabat in arca.*
Hoc miseræ plebi stabat commune sepulcrum,
Pantolabo scurræ, Nomentanóque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos [g] *cippus in agrum*
Hic dabat: hæredes monumentum ne sequeretur.

a *Tanto impetu ad maledicentiam ferebatur, quantus est torrentis, qui abripere, quicquid obuiam est, solet.*

b *E pectore multam [illegible] dicacium verborum fundente: qualia sunt vindemiatoris seu putatoris arbusti à viatore prouocati In Vindem. synæresis.*

c *Dignum est quod sit.*

d *Falcem tenens seu fustem.*

e *Tigurijs.*

f *Ibi humabitur serui.*

g *Cippus in agro erectus testabaur datos esse m.p.in fr.*

Nunc licet Equilijs habitare salubribus, atque
Aggere in aprico spatiari, quo modò tristes
Albis informem spectabant ossibus agrum:
Quum mihi non tantum fur ésque feræq; [a] suetæ
Hunc vexare locum curæ sunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ versant atq; venenis
Humanos animos. has nullo perdere possum
Nec prohibere modo, simulac vaga Luna decorum
Protulit os, quin ossa legant, herbásque nocentes.
Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
Canidiam, pedibus nudis, passóque capillo,
Cum Sagana maiore vlulantem, (pallor vtrásque
Fecerat horrendas aspectu) scalpere terram
Vnguibus, & pallam [b] diuellere mordicus agnam
Cœperunt. cruor in fossam confusus: vt inde
Manes elicerent, animas responsa daturas.
Lanea & effigies erat, altera cerea: maior
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem,
Cerea suppliciter stabat, seruilibus, vtque
Iam peritura, modis. Hecaten vocat altera, sæuam
Altera Tisiphonem. serpentes atque videres
Infernas errare canes: Lunámque rubentem,
Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
Mentior at siquid, merdis caput inquiner albis
Coruorum: atque in me veniant mictum átque cacatum
Iulius & [c] fragilis Pediatia, fúrque Voranus.
Singula quid memorē? quo pacto alterna loquentes
Vmbræ cum Sagana resonarent triste & acutum?
Vtque lupi barbam variæ cum dente colubræ

[a] Sueta. trisyl. per diæresin.

[b] Dilacerare, Discerpere.

[c] Fr. Mollis, Effœminatus vnde mutato gen. dicitur Ped. pro Pediatius. fuit autem eques Rom.

Abdi-

Abdiderint furtim terris? & imagine cerea
Largior arserit ignis? & vt non testis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta duarum.
Nam,[a] displosa sonat quantum vesica, pepedi
Diffissa nate[b] ficus. at illæ currere in vrbem.
Canidiæ dentes, altum Saganæ[c] caliendrum
Excidere, atque herbas, atq; incantata lacertis
Vincula, cum magno risúque iocóque videres.

[a] Disruptæ cum sonitu.
[b] Ficulnus ego Pr.
[c] Cal. Comã suppositam. vel, cap. ornamentum.

SATYRA IX.

Describit cuiusdam, in quem forte inciderat, importunam & pertinacem garrulitatem: qua iactabundè quædam, nonnulla impudenter, omnia stultè deblaterans, diu inuitum detinuerit, & propemodũ enecarit.

IBAM forte via Sacra (sicut meus est mos)
Nescio quid meditans nugarum, & totus in illis:
[d] Accurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptáque manu, [e] Quid agis, dulcissime, rerum?
Suauiter, vt nunc est, inquam: & cupio omnia quæ vis.
Quum assectaretur, Nunquid vis: occupo. at illa,
Noris nos (inquit) docti sumus. Hic ego, Pluris
Hoc (inquam) mihi eris. Miserè discedere quærens,
Ire modò ocyus, interdum consistere: in aurem
Dicere nescio quid puero quum sudor ad imos
Manaret talos, ô te Bollane cerebri
Felicem, aiebam tacitus. quum quidlibet ille
Garriret, vicos, vrbem laudaret: vt illi
Nil respondebam, Miserè cupis (inquit) abire:
Iamdudum video. sed nil agis: vsque tenebo,
Persequar. hinc quò nũc iter est tibi? Nil opus est te

[d] In vulg. occurrit.
[e] Quod rerum ages, dulc.

Circumagi: quendam volo visere, non tibi notum:
Trans Tiberim longè cubat is, prope Cæsaris hortos.
Nil habeo quod agam, & non sum piger: vsque sequar te.
Demitto auriculas, vt iniquæ mentis asellus,
Quum grauius dorso subijt onus. incipit ille:
Sic bene me noui, non Viscum pluris amicum,
Non Varum facies. nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra mouere
Mollius? inuideat quod & Hermogenes, ego canto.
[a] Interpellandi locus hic erat, Est tibi mater?
Cognati, queis te saluo est opus? Haud mihi quisquam:
Omnes [b] composui [c] Felices. nunc ego resto:
Confice. namque instat fatum mihi triste, Sabella
Quod puero cecinit, diuina mota anus vrna.
Hunc neque dira venena nec hosticus auferet ensis:
Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra:
Garrulus hunc quando consumet cunque. loquaces,
Si sapiat, vitet, simulátque adoleuerit ætas.
Ventum erat ad Vestæ, quarta iam parte diei
Præterita: & casu, tunc respondere vadato
Debebat: quod ni fecisset, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hic ades. Inteream si
Aut valeo [d] stare, aut noui ciuilia iura:
Et propero quò scis. Dubius sum quid faciã, inquit:
Téne relinquam, an rem. Me, sodes, Non faciam, ille.
Et præcedere cœpit. ego (vt contendere durum est
Cum victore) sequor. Mæcenas [e] quomodo tecum?
Hinc repetit. Paucorũ hominũ, & mentis bene sanæ.

[a] Inijciendi alium sermonem quo ille interrumperetur.

[b] Condidi in vrna reliquias eorum.

[c] Al. Composui felices. Vide ann. de hoc & de seq.

[d] Stare in iudicio, seu in iure.

[e] Qualem se erga te præbet? vel tibi exhibet? Quomodo se erga te gerit?

Nemo

Nemo dexterius fortuna est vsus. Haberes
Magnum adiutorem, posset qui ferre [a] secundas,
Hunc hominem velles si [b] tradere dispeream ni
Summosses omnes: Non isto viuimus illic
Quo tu rere modo. domus hac nec purior vlla est,
Nec magis his aliena malis. nil mi officit vnquam
Ditior hic, aut est quia doctior. est locus vni-
-cuiq; suus. Magnum narras, vix credibile. Atqui
Sic habet. [c] Accendis quare cupiam magis illi
Proximus esse. Velis tantummodo: quæ tua virtus,
Expugnabis. & est qui vinci possit: eóq;
Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero:
Muneribus seruos corrumpam: non, hodie si
Exclusus fuero, desistam: tempora quæram:
Occurram in triuijs: deducam. NIL sine magno
Vita labore dedit mortalibus. Hæc dum agit, ecce,
Fuscus Aristius occurrit, mihi charus: & illum
Qui pulchrè nosset. consistimus. Vnde venis? &,
Quò tendis? [d] rogat: & respondet. vellere cœpi,
Et [e] prensare manu lentissima brachia, nutans,
Distorquens oculos, vt me eriperet. malè salsus
Ridens dissimulare: meum iecur vrere bilis.
Certè nescio quid secretò velle loqui te
Aiebas mecum: Memini bene: sed meliori
Tempore dicam: hodie tricesima sabbata. vin' tu
[f] Curtis [g] Iudæis oppedere? Nulla mihi (inquam)
Relligio est. At mi sum paulò infirmior, vnus
Multorum ignosces: aliàs loquar. Hunccine solem
Tam nigrum surrexe mihi? fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. casu venit obuius illi

[a] Secundum in amicitia Mæcen. locũ obtinere.

[b] Commendare me illi. Facere vt me in amicitiam acciperet.

[c] Accendis eo maiori cupiditate illius amicitiæ.

[d] Rogat: & idem à me rogatus, resp. vicissim.

[e] Al. pressare. Fortasse, vellere & pressare br.

[f] Iud. religionẽ contẽnere & irridere?

[g] Curt. recutitis.

Aduersarius: & , Quò tu turpissime? magna
Exclamat voce & , Licet [a] antestari? Ego verò
Oppono auriculam. rapit in ius. clamor vtrinque,
Vndiq; concursus: sic me seruauit Apollo.

a Licétne te, Horati, testē sumere aduersus eum? Hoc autem dicendo præhendebat auriculam.

SATYRA. X.

Hac satyra respondet ijs quos offenderat suprà, satyra quarta, quum Lucilij versus reprehenderet: ac suæ reprehensionis rationem reddit, qua eam fuisse iustam ostendit.

NEmpe incomposito dixi pede currere versus
Lucilì. quis tam Lucilì fautor ineptè est,
Vt non hoc fateatur? at idem, quod [b] sale multo
Vrbem defricuit, charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoq; cætera: nā sic
Et Laberi minos, vt pulchra poemata, mirer,
Ergo non satis est risu diducere rictum
Auditoris: & est quædam tamen hic quoq; virtus.
Est breuitate opus: vt currat sententia, neu se
Impediat verbis lassas onerantibus aures,
Et sermone opus est modò tristi, sæpè iocoso:
Defendente vicem modò rhetoris atq; poetæ,
Interdum vrbani, parcentis viribus atq;
Extenuantis eas consultò. ridiculum acri
Fortius, & melius magnas plerunq; secat res.
Illi, scripta quibus comœdia prisca viris est,
Hoc [c] stabant, hoc sunt imitandi: quos neq; pulcher
Hermogenes vnquam legit, neq; [d] simius iste,
Nil præter Caluum & doctus cantare Catullum
At [e] magnum fecit, quod verbis & Græca Latinis

b Salsè & non sine acrimonia atque mordacitate vrbis vitia notarit.

c Probabantur. Hac re efficiebant ne exploderentur.

d Ineptus imitator.

e Rem magnam.

Miscuit ô [a] seri studiorum, quine putetis
Difficile & mirum, Rhodis quod Pitholeonti
Contigit, at sermo lingua concinnus vtraq;
Suauior: vt Chio nota si commista Falerni est.
Quum versus facias, teipsum percontor, an & quũ
Dura tibi peragenda rei sit causa Perilli,
Scilicet oblitus patriæq; patrisq; Latini,
Quum Pidius causas [b] exudet Poplicola, atque
Coruinus, patrijs intermiscere petita
Verba foris malis, [c] Canusini more bilinguis.
Atque ego quum Græcos facerem, natus mare citra,
Versiculos: vetuit me tali voce Quirinus.
Post mediam noctem visus, quum somnia vera:
In syluam non ligna feras [d] insanius, ac si
Magnas Græcorum malis implere cateruas.
Turgidus Vlpinus [e] iugulat dum Memnona, dúmq;
Diffingit Rheni luteum caput: hæc ego ludo
Quæ nec in æde sonent certantia iudice Tarpa,
Nec redeant iterum atq; iterum spectanda theatris.
Arguta meretrice potes, Dauóq; Chremeta
Eludente senem, comis garrire libellos,
Vnus viuorum, Fundani. Pollio regum
Facta canit, [f] pede ter percusso forte epos acer,
Vt nemo, Varius: dictu molle atq; facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
[g] Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
Atq; quibusdam alijs, melius quod scribere possem,
[h] Inuentore minor. neq; ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multa cum laude coronam
At dixi fluere hunc luculentum. sæpe ferentem

Plura

[a] Gr. ὀψιμαθεῖς. Sic & Prisc. legit. qui ait partic. istam esse hic confirm. aut enunciantem.
[b] Cum sudore agat: quũ vterque sudet in causis Lat. sermone componẽdis.
[c] Canusinorum more, qui partim Græcè, partim Latinè loquebãtur.
[d] Tam insanis, hoc faciendo, quàm si feras ligna, &c.
[e] Vide annot.
[f] Iamb. senarijs, qui & trimetri.
[g] Satyricum carmen. Alij, illud molle atque f.
[h] Lucilio.

Aduersarius: &, Quò tu turpissime? magna
Exclamat voce &, Licet [a] antestari? Ego verò
Oppono auriculam. rapit in ius. clamor vtrinque,
Vndiq; concursus: sic me seruauit Apollo.

[a] Licètne te, Horati, testē sumere aduersus eum? Hoc autem dicendo præhendebat auriculam.

SATYRA. X.

Hac satyra respondet ijs quos offenderat suprà, satyra quarta, quum Lucilij versus reprehenderet: ac suæ reprehensionis rationem reddit, qua eam fuisse iustam ostendit.

NEmpe incomposito dixi pede currere versus
Lucilî. quis tam Lucilî fautor ineptè est,
Vt non hoc fateatur? at idem, quod [b] sale multo
Vrbem defricuit, charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoq; cætera: nã sic
Et Laberi minos, vt pulchra poemata, mirer,
Ergo non satis est risu diducere rictum
Auditoris: & est quædam tamen hic quoq; virtus.
Est breuitate opus: vt currat sententia, neu se
Impediat verbis lassas onerantibus aures,
Et sermone opus est modò tristi, sæpè iocoso:
Defendente vicem modò rhetoris atq; poetæ,
Interdum vrbani, parcentis viribus atq;
Extenuantis eas consultò. ridiculum acri
Fortius, & melius magnas plerunq; secat res.
Illi, scripta quibus comœdia prisca viris est,
Hoc [c] stabant, hoc sunt imitandi: quos neq; pulcher
Hermogenes vnquam legit, neq; [d] simius iste,
Nil præter Caluum & doctus cantare Catullum
At [e] magnum fecit, quod verbis & Græca Latinis

[b] Salsè & non sine acrimonia atque mordacitate vrbis vitia notarit.

[c] Probabantur. Hac re efficiebant ne exploderentur.

[d] Ineptus imitator.

[e] Rem magnam.

Mis-

Miscuit ô [a] seri studiorum, quine putetis
Difficile & mirum, Rhodis quod Pitholeonti
Contigit, at sermo lingua concinnus vtraq;
Suauior: vt Chio nota si commista Falerni est.
Quum versus facias, teipsum percontor, an & quũ
Dura tibi peragenda rei sit causa Perilli,
Scilicet oblitus patriæq; patrisq; Latini,
Quum Pidius causas [b] exudet Poplicola, atque
Coruinus, patrijs intermiscere petita
Verba foris malis, [c] Canusini more bilinguis.
Atque ego quum Græcos facerem, natus mare citra,
Versiculos: vetuit me tali voce Quirinus.
Post mediam noctem visus, quum somnia vera:
In syluam non ligna feras [d] insanius, ac si
Magnas Græcorum malis implere cateruas.
Turgidus Vlpinus [e] iugulat dum Memnona, dúmq;
Diffingit Rheni luteum caput: hæc ego ludo
Quæ nec in æde sonent certantia iudice Tarpa,
Nec redeant iterum atq; iterum spectanda theatris.
Arguta meretrice potes, Dauóq; Chremeta
Eludente senem, comis garrire libellos,
Vnus viuorum, Fundani. Pollio regum
Facta canit, [f] pede ter percusso forte epos acer,
Vt nemo, Varius: dictu molle atq; facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
[g] Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
Atq; quibusdam alijs, melius quod scribere possem,
[h] Inuentore minor. neq; ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multa cum laude coronam
At dixi fluere hunc lutulentum, sæpe ferentem

[a] Gr. ὀψιμαθεῖς. Sic & Prisc. legit. qui ait partic. istam esse hic confirm. aut enunciantem.
[b] Cum sudore agat: quia vterque sudet in causis Lat. sermone componẽdis.
[c] Canusinorum more, qui partim Græcè, partim Latinè loquebãtur.
[d] Tam insanis, hoc faciendo, quàm si feras ligna, &c.
[e] Vide annot.
[f] Iamb. senarijs, qui & trimetri.
[g] Satyricum carmen. Alij illud molle atque f.
[h] Lucilio.

Plura

Plura quidem tollenda relinquendis. age, quæso,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis tragicis mutat Lucilius Atti?
Non ridet versus Enni grauitate minores,
Quum de se loquitur, non vt maiore reprensis?
Quid vetat, & nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere num illius, num rerum dura negârit
Versiculos natura magis [a] factos & euntes
Mollius? ac si quis pedibus quid claudere senis
Hoc tantùm contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cœnatus. Etrusci
Quale fuit Cassi rapido feruentius amni
Ingenium: capsis quem fama est esse librisq;
Ambustum proprijs, fuerit Lucilius, inquam,
Comis & vrbanus fuerit [b] limatior idem,
Quàm rudis, & Græcis intacti carminis autor:
Quámq; poëtarum seniorum turba: sed ille,
Si foret hoc nostrum fato dilatus in æuum,
Detereret sibi multa: recideret omne quod vltra
Perfectum traheretur: & in versu faciendo
Sæpe caput scaberet, viuos & roderet vngues.
Sæpe [c] stylum vertas, iterum, quæ digna legi sint,
Scripturus: neq; te vt miretur turba, labores,
Contentus paucis lectoribus. an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego nã satis est equitẽ mihi plaudere: vt audax
Contemptis alijs, explosa [d] Arbuscula dixit.
Mén' moueat [e] cimex Pantilius? aut cruciet quod
Vellicet absentem Demetrius? aut quòd ineptus
Fannius Hermoginis [f] lædat conuiua Tigelli?

[a] Elaboratos Accuratos.

[b] Limatior quàm neces-se esset autori carm. rudis & Gr. id est, Alij aliter.

[c] Stylo inuerso inducas & oblite-res quę scrip-seris.

[d] Mima: quę & meretrix.

[e] Fœtidus.

[f] Obtrectet.

Plotius,

Plotius, & Varius, Mæcenas, Virgiliúsq;
Valgius, & probet hæc Octauius optimus, atq;
Fuscus: & hæc vtinam Viscorum laudet vterq;.
Ambitione relegata, te dicere possum
Pollio, te Messalla, tuo cum fratre: simúlq;
Vos Bibuli, & Serui: simul his te candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos, & amicos
Prudens prætereo: quibus hæc, sint qualiacunq;,
Arridere velim: doliturus, si placeant spe
Deterius nostra, Demetri, téq; Tigelli
Discipularum inter iubeo plorare cathedras.
I puer, atq; meo citus hæc subscribe libello.

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER II.

SATYRA PRIMA.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potius quàm satyris (vtpote in quibus alij aliud desiderent) exponit: & cur ei parere non possit, ostendit.

SVnt quibus in satyra videar nimis acer & vltra
[a] Legem tendere opus: sine neruis altera, quicquid
Composui, pars esse putat: similésq; meorum
Mille die versus deduci posse. Trebati,
Quid faciam, præscribe, Quiescas. Ne faciã, inquis.
Omnino

[a] *Legitimos fines satyricæ reprehensionis.*

Omnino versus? Aio. Peream malè, si non
Optimum erat: verùm nequeo dormire. Ter uncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
Irriguúmq; mero sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris inuicti res dicere, multa laborum
Præmia laturus. cupidum, pater optime, vires
Deficiunt: neq; enim quiuis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereuntes cuspide Gallos,
Aut labentis equo describat vulnera Parthi.
Attamen & iustum poteras, & scribere fortem,
[a] Scipiadam, vt sapiens Lucilius. Haud mihi deero,
Quum res ipsa feret nisi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem:
[b] Cui malè si palpere, recalcitrat vndiq; tutus.
Quanto rectius hoc, quàm tristi lædere versu
Pantolabum scurram, Nomentanúmq; nepotem:
Quum sibi quisq; timet, quanquam est intactus, & odit.
Quid faciam? saltat Milonius, vt semel [c] icto
Accessit feruor capiti, numerúsq; lucernis.
Castor gaudet equis, ouo prognatus eodem,
Pugnis. [d] quot capitum viuunt, totidem studiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba,
Lucili ritu, nostrûm melioris vtroq;.
Ille velut fidis arcana sodalibus olim
Credebat libris: neq; si malè cesserat, vsquam
Decurrens [e] alio, neq; si bene. quo fit vt omnis
Votiua pateat veluti descripta tabella
Vita senis. sequor hunc, [f] Lucanus an Appulus, anceps.
Nam Venusinus arat finem sub vtrunq; [g] colonus

a Vt Luc. iustitiam & fortitud. Scipionis vers. suis celebrauit.

b Cui si assentatione inepta blandiaris, ita est aduersus cã munitus, vt ad eum penetrare non possit.

c Percusso vinolentia.

d Vt Ter. Quot homines, tot sententiæ.

e Aliò quàm ad libros.

f Ego qui sum anceps inter Luc, & App.

g Intell. coloniam in Venusiam fuisse missum, ne ea host. in Rom. incurrerent.

Missus ad hoc pulsis (vetus est ut fama) Sabellis
Quò ne per vacuum Romano incurreret hostis:
Siue quòd Appula gens, seu quòd Lucania bellum
Incuteret violenta. sed hic stylus haud petet ultro
Quenquam animantem: & me veluti custodiet ensis
Vagina tectus. quem cur destringere coner,
Tutus ab infestis latronibus? O pater & rex
Iupiter, ut pereat positum rubigine telum,
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis. at ille,
Qui me commorit (melius non tangere, clamo)
[a] Flebit. & insignis tota cantabitur vrbe.
Seruius iratus leges minitatur & vrnam:
Canidia Albuti, quibus est inimica, venenum:
Grande malum Turius, siquis se iudice certet.
Vt quo quisq; valet suspectos terreat, utq;
Imperet hoc natura potens: sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. vnde, nisi [b] intus
Monstratum? [c] Sceuæ viuacem crede nepoti
Matrem: nil faciet sceleris pia dextera ([d] mirum:
Vt neq; calce lupus quenquam, neq; dente petit bos)
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam, seu me tranquilla senectus
Expectat, seu mors atris circumuolat alis:
Diues, inops, Romæ, seu fors ita iusserit, exul,
Quisquis erit vitæ, scribam, color. [e] O puer, ut sis
Vitalis, metuo, & [f] maiorum nequis amicus
[g] Frigore te feriat. Quid quum est Lucilius ausus:
Primus in hunc operis componere carmina morem?
Detrahere & [h] pellem, nitidus qua quisq; per ora
Cederet, introrsum turpis? num Lælius, aut qui

[a] Dabit pœnas.
[b] A natura.
[c] Quia hic matrē veneno necarat.
[d] Mirum, per iron. q.d. Nihilo magis mirum quàm quòd neque c.l.q.
[e] Treb. verba vereor ne non sis viuax. ne diu non viuas.
[f] Apud potētiores gratia valens.
[g] Frigore lethi. ut apud Lucr.
[h] Inuolucra, velamenta.

Duxit

Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
Ingenio offensi? aut læso doluere Metello,
Famosisq; Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi arripuit, populúmq; [a] tributim:
Scilicet vni æquus virtuti, atq; eius amicis.
Quin vbi se à vulgò & scena in secreta remôrant
Virtus Scipiadæ & mitis sapientia Læli:
Nugari cum illo, & discincti ludere, donec
Decoqueretur olus, soliti quicquid sum ego, quamuis
Infra Lucili censum ingeniúmq;, tamen me
Cum magnis vixisse inuita fatebitur vsque
Inuidia: & [b] fragili quærens illidere dentem,
Offendet solido. nisi quid tu docte Trebati
Dissentis. Equidem nihil hinc diffindere possum.
Sed tamen vt monitus caueas (ne forte negoti
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum)
Si mala condiderit in quem quis carmina, ius est,
Iudiciúmq;. Esto, siquis mala: sed bona siquis
Iudice condiderit laudatur Cæsare. Siquis
Opprobrijs dignum [c] latrauerit, integer ipse,
Soluentur risu [d] tabulæ: tu missus abibis.

[a] *Per sing. tributus. Quidam leg. tributum.*

[b] *Dum volet me reprehendere, tanquam facilē materiam reprehensionis inuenturus, comperiet integritate mea omnem repreh. repelli. Aliam expos.*

[c] *Al. lacerauerit.*

[d] *Tabu. in quibus scripta sunt leges.*

SATYRA. II.

Sub Ofelli persona, luxui deditos ac luxu modò non perditos insectatur: & quidem de eo loquens qui gulæ seruit, non certo iudicio sed ex opinione quadā stultè concepta delicias in nonnullis cibis consectari dicit. Atque vt incommoda recenset quæ comitantur hunc qui circa victum est luxum, ita commoda quæ tenui & frugali insunt enumerat.

Q[e]Væ virtus & quanta, boni, sit viuere paruo
(Nec meus hic sermo est, sed quem præcepit
Ofellus:

[e] *Quàm laudabilis sit frugalitas ô boni viri: per Ironiam, Al. bonis.*

Rusticus

Rusticus, [a] abnormis sapiens, crassáque Minerua)
Discite non inter lances, mensásque nitentes:
Quum stupet insanis acies fulgoribus, & quum
Accliuis falsis animus, meliora recusat:
Verùm hîc impransi mecum disquirite cur hoc?
Dicam, si potero. malè verum examinat omnis
Corruptus iudex, leporem sectatus, equóue
Lassus ab indomito, vel si Romana fatigat
Militia assuetum [b] græcari: seu pila velox,
[c] Molliter austerum studio fallente laborem:
Seu te discus agit, pete cedentem aëra disco:
Quum labor [d] extuderit fastidia, siccus, inanis
Sperne cibum vilem. nisi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. foris est promus & atrum
Defendens pisces hyemat mare. Cum sale panis
Latrantem stomachum benè leniet. Vnde putas, aut
Quî partum? non in caro nidore voluptas
Summa, sed in teipso est. tu [e] pulmentaria quære
Sudando. pinguem vitijs, albúmque, nec ostrea,
Nec scarus, aut poterit peregrina iuuare [f] lagois.
Vix tamen [g] eripiam, posito pauone, velis quin
Hoc potius quàm gallinæ tergere palatum:
Corruptus vanis rerum: quia veneat auro
Rara auis, & picta pandat spectacula cauda:
Tanquam ad rem attineat quicquã. nũ vesceris ista,
Quã laudas, pluma? coctóue nũ adest [h] honor idem?
Carne tamen quamuis distat nihil [i] hac magis illa,
Imparibus formis deceptum te patet. esto.
Vnde datum sentis, lupus hic, Tiberinus, an alto
Captus hiet? pontésne inter iactatus, an amnis

a Al. abnormi.

b Quidam moll. iungunt cum Græc.

c Excusserit satietatem, quæ fastidiũ parit.

d Sitibundus & famelicus sperne cib. & ne biberis per Ironiam q. d.

e Vide an poteris tam delicatus esse vt spernas.

f Vt Socr. spatiando dicebat se obsonare cœna.

g De hac sententia dimouebo.

h Honor plumæ.

i Quidam hæc verba, hæc magis illa, iung. sequentibus.

Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem
Mulum: in singula quem minuas pulmenta ne
[a] Ducit te species, video. quò pertinet ergo
Proceros odisse lupos? quia scilicet illis
Maiorem natura modum dedit, his breue pondus.
[b] Ieiunus stomachus rarò vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum spectare catino
Vellem, ait harpyis gula digna rapacibus. at vos
Præsentes Austri [c] coquite horum obsonia quan
Putet aper rhombúsq; recens: mala copia quando
Aegrum sollicitat stomachum: quum rapula plen
Atq; acidas mauult inulas. necdum omnis abacta
[d] Pauperies epulis regum: nam vilibus ouis
Nigrísque est oleis hodie locus haud ita pridem
Galloni præconis erat acipensere mensa
Infamis. quid? tum rhombos minus æquor alebat
Tutus erat rhombus, tutóque ciconia nido:
Donec vos autor docuit [e] prætorius. ergo
Siquis nunc mergos suaues edixerit assos,
[f] Parebit praui docilis Romana iuuentus.
Sordidus à tenui victu distabit, Ofello
Iudice. nam frustrà vitium vitaueris illud,
Si te aliò prauum detorseris. Auidienus,
Cui Canis ex vero dictum cognomen adhæret,
Quinquennes oleas [g] est, & syluestria corna:
Ac, nisi [h] mutatum, parcit defundere vinum: &
Cuius odorem olei nequeas perferre (licebit
Ille repotia, natales, aliósue dierum
Festos albatus celebret) cornu ipse bilibri
Caulibus instillat, veteris non parcus aceti.

[a] Moueris eius aspectu.

[b] Al. ieiunus v. st. v. t. vt sit sent. eos qui raro ieiuni sunt, & vix vnquam famem experiuntur, cibos vulg. fastidire.

[c] Coq. calore vestro humido putrefacite.

[d] Victus vilis ep. diuinũ.

[e] Sempronius Rufus, in præturæ petitione repulsam passus.

[f] Vel per interrog.

[g] Edit.

[h] Mut. vinũ. οἶνον ἐκτροπίαν, vel, ἐξεστηκότα.

Quali igitur victu sapiens vtetur? & horum
Vtrum imitabitur? hac vrget lupus, hac canis, aiunt.
Mundus erit, qui non offendat[b] sordibus, atque
In neutram partem cultus miser. hic neque seruis,
Albuti senis exemplo, dum [c] munia didit,
Saeuus erit: nec, sicut, simplex Naeuius, [d] vnctam
Conuiuis praebebit aquam: vitium hoc quoq; magnum.
Accipe nunc, victus tenuis quae quantáque secum
Afferat: in primis [e] valeas benè. nam [f] variae res
Vt noceant homini, credas, memor illius escae
Quae simplex olim tibi [g] sederit. at simul assis
Miscueris elixa. simul conchylia turdis:
Dulcia se in bilem vertent, stomachóque tumultum
Lenta feret pituita. vides vt pallidus omnis
Coena desurgat dubia? quin corpus onustum
Hesternis vitijs animum quoque praegrauat vnà,
Atque affigit humo diuinae particulam aurae:
Alter, vbi dicto citius curata sopori
Membra dedit, vegetus praescripta ad munia surgit
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam,
Siue diem festum rediens aduexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus: vbique
Accedent anni, & tractari mollius aetas
Imbecilla volet. tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer & validus [h] praesumis, mollitiem? seu
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?
Rancidū aprum antiqui laudabant: non quia nasus
Illis nullus erat, sed (credo) hac mente, quod [i] hospes
Tardius adueniens, vitiatum commodius quàm

a Mundus cultus assumendo ex v seq.
b Leg. & sordidus.
c Munera distribuit.
d Vnguentis perfusam. Alij aliter.
e Vt val.
f Varij cibi.
g Placuerit. At com. vet. Quam facilè digesseris.
h Ante tempus sumis.
i Vtilius esset hospiti seruari, & ab eo edi etiā rancidum.

Integrũ edax dominus consumeret. hos vtinam inter
Heroas natum tellus me prima tulisset.
[a] Das aliquid famæ? quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam grandes rhombi patinæque
Grande ferunt vnà cum damno dedecus. adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et frustrà mortis cupidum, quum deerit egenti
Aes, laquei pretium. [b] Iure (inquis) Thrasius istis
Iurgatur verbis: ego vectigalia magna,
Diuitiásque habeo tribus amplas regibus. ergo
Quod [c] superat, non est melius quo insumere possis?
Cur eget indignus quisquam, te diuite? quare
[d] Templa ruunt antiqua deûm? cur improbe, caræ
Non aliquid patriæ tanto emetiris aceruo?
[e] Vni nimirum tibi rectè semper erunt res?
O magnus posthac inimicis risus. vterne
Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
Pluribus assueret mentem corpúsque superbum:
An qui, contentus paruo, metuénsque futuri,
In pace, vt sapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas: puer hunc ego paruus Ofel-
Integris opibus noui non latius vsum, (lum
Quàm nunc accisis. videas metato in agello
Cum pecore & gnatis fortem mercede colonum.
Non ego, narrantem, temerè edi luce profesta
Quicquam præter olus, fumosæ cum pede pernæ.
Ac mihi quum longum post tempus venerat hospes,
Siue operum vacuo gratus conuiua [f] per imbrem
Vicinus: [g] benè erat, non piscibus vrbe petitis,
Sed pullo atque hædo, tum pensilis vua secundas

[a] Aliquámne habes famæ rationẽ?

[b] Iure (inquis) obiurgatur, cuius bona non ferunt tantos sumptus: at ego, &c.

[c] Sup. superest.

[d] Ode 6. li. 3. -donec tẽpla refeceris ædésque lab. deorum.

[e] An tibi soli fortuna instabilis non erit?

[f] Quidam hæc, per imbrem, iung. cum operum vacuo.

[g] Bene erat Iucundæ & gratæ erant epulæ, ac lautæ videbantur.

Et nux ornabat mensas, cum duplice ficu.
Post hoc [a] ludus erat culpa potare magistra:
Ac venerata Ceres vt culmo surgeret alto,
Explicuit vino contractæ seria frontis.
Sæuiat atque nouos moueat fortuna tumultus,
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos
O pueri [b] nituistis, vt huc nouus incola venit?
Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit. nos expulit ille:
Illum aut nequities, aut vafri inscitia iuris,
Postremò expellet certè viuacior hæres.
Nunc ager Vmbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli proprius: sed cedet in vsum
Nunc mihi, nunc alij. quocirca viuite fortes,
Fortiáque aduersis opponite pectora rebus.

[a] *Lud. Vide annot.*

[b] *Vt, Me pinguem & nitidum benè curata cute vises Epist. 4. lib. 1.*

SATYRA III.

Sub persona Damasippi Stoicum paradoxum tractat, à Cicerone quoque tractatum: quo stultos omnes insanire dicebant. Ipse autem his verbis hanc eorum sententiam proponit,

Quem mala stultitiæ & quæcunque inscitia veri
Cæcũ agit, insanum Chrysippi porticus & grex Autumat.

Initio Damasippum inducit ipsum accusantem, quòd præ desidia nihil scriberet: deinde quomodo ad Stoicam sectam se contulisset, narrantem. De qua etiam nonnulla per Ironiam sub eius persona dicit, vt, *Sapientem pascere barbam*: &, *Stertinius sapientum octauus.* Tandem verò ita claudit Satyram vt sub ipsius Damasippi nomine cęteros omnes apertè irridere videatur, quum varijs insaniæ generibus ab eo commemoratis, aliquot suæ quoque audiens, respondet, *O maior tandem parcas insane minori.*

a Al. Si raro. De qua lect.
b Dum largo vino & somno vteris.
c A Saturn. post Saturnalia. Vel Fugisti à Satur. huc. i. venisti fugiens & vitãs Sat.
d Mauísne otiari & nihil scribere, atq; ita virtutem relinquere, quàm inuidiæ obnoxius esse?
e Iocatur in promissã barbã philosoph. quã sapientẽ paulò pòst vocat.
f Ex quo fortunis sum euersus in foro merc. & fœneratorum.
g Sic vet. in vulg. edit. Mercur.
h Expuls. est ill. vetus mor.

S[a] Ic rarò scribis, vt toto non quater anno
Membranam poscas, scriptorum quæq; retexens,
Iratus tibi quòd[b] vini somnique benignus
Nil dignum sermone canas. quid fiet? [c] ab ipsis
Saturnalibus huc fugisti sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis: incipe, nil est.
Culpantur frustrà calami, immeritúsque laborat
Iratis natus paries dijs atque poëtis.
Atqui vultus erat multa & præclara minantis,
Si vacuum tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilocum, comites educere ventos?
[d] Inuidiam placare paras virtute relicta?
Contemnêre miser. vitanda est improba Siren
Desidia: aut quicquid vita meliore parasti,
Ponendum æquo animo: dij te, Damasippe, deæque
Verum ob consilium donent [e] tonsore. sed vnde
Tam benè me nosti? [f] Postquam omnis res mea Ianum
Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
Excussus proprijs. olim nam quærere amabam
Quo vafer ille pedes lauisset Sisyphus ære,
Quid sculptum infabrè, quid fusum durius esset.
Callidus huic signo ponebam millia centum:
Hortos egregiásque domos mercarier vnus
Cum lucro noram, vnde frequentia [g] Mercuriale
Imposuere mihi cognomen compita. Noui:
Et morbi miror purgatum te illius. Atqui
[h] Emouit veterem nouus, vt solet, in cor
Traiecto lateris miseri capitisque dolore:

Vt lethargicus hic, quũ fit pugil, & medicum [a] vrget
Dum nequid simile huic, esto vt libet. ô bone, ne te
Frustrere: insanis & tu, stultique propè omnes:
Siquid Stertinius veri crepat: vnde ego mira
Descripsi docilis præcepta hæc, tempore quo me
Solatus iussit [b] sapientem pascere barbam,
Atque à Fabricio non tristem ponte reuerti.
Nam malè re gesta quum vellem mittere operto
Me capite in flumen: dexter stetit, &, Caue saxis
Te quicquam indignũ pudor (inquit) te malus vr-
Insanos qui inter vereare insanus haberi. (get,
Primũ nam inquirã, quid sit furere. hoc si erit in te
Solo, [c] nil verbi. pereas quin fortiter, addam.
Quem mala stultitia, & quæcunque inscitia veri
Cæcum agit, insanum Chrysippi porticus & grex
Autumat. hæc populos, hæc magnos formula reges,
Excepto sapiente, tenet. nunc accipe quare
Desipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere. velut syluis, vbi passim
Palantes error certo de tramite pellit:
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: vnus v-
trique
Error, sed varijs illudit partibus. hoc te
Crede modo insanum: nihilo vt sapientior ille,
Qui te deridet, [d] caudam trahat, est genus vnum
Stultitiæ nihilum metuenda timentis: vt ignes,
Vt rupes, fluuiósque in campo obstare queratur,
Alterum & huic varium, & nihilo sapientiùs, ignes
Per medios fluuiósque ruentis. clamet amica,
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, vxor:

ab alio mirè nouo qui ei successit.

[a] Vel, Vrget ad seq. pertinet, vt Dũ nequid, &c. sint verba vrgentis.

[b] Philosophicam.

[c] Nil causæ dicam quin per.

[d] Risum moueat. Risu excipiatur. vel risu dignus sit Alij. Delecto sit animo. Quidã Magnificè se ostentet.

Hîc fossa est ingens, hîc rupes maxima: [a] serua
Non magis audierit, quàm Fusius ebrius olim,
Quum Iliona edormit, Catienis mille ducentis,
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem cunctum insanire docebo.
Insanit veteres statuas Damasippus emendo.
Integer est mentis Damasippi creditor? esto
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tune insanus eris, si acceperis? an magis excors,
[b] Reiecta præda, quàm præsens Mercurius fert?
Scribe decem à Nerio non est satis: adde Cicutæ
Nodosi [c] tabulas centum: mille adde catenas:
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus.
Quũ rapies in iura, [d] malis ridentẽ alienis, (arbor,
Fiet aper, modò auis, modò saxum: &, quum volet,
Si malè rem gerere, insani est: [e] contrà, bene sani:
Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,
[f] Dictantis quod tu nunquam [g] rescribere possis.
Audire atq; [h] togam iubeo componere, quisquis
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria, tristíue superstitione,
Aut alio mentis morbo calet, huc propius me,
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est ellebori multo pars maxima auaris:
Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
Hæredes Staberi summam incidêre sepulcro:
Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atq; epulum, arbitrio Arri:
Frumenti quantum metit Africa. Siue ego prauè
Seu rectè, hoc volui: [i] ne sis patruus mihi. Credo

[a] Obserua. Quidã, Serua te vt Gall. Gardez vous: φυλάτ]ου.
[b] Si nõ acceperis hanc prædam quæ offertur.
[c] Al. tabulas, centum mille adde. vt sit pro Cẽtum aut etiam mille.
[d] De risu simulato. vt Hom. γναθμοῖσι γελώων ἀλλοτρίοισι.
[e] Potius, cõtra benè, sani
[f] Dict. credentis.
[g] Rescr. reddere.
[h] Toga composita venire ad me aud. vt mox. Q. d. Accingere vos.
[i] Ne me repr. vel castig. Per Quum sap. patruos.

a Hoc

[a] Hoc Staberi prudentē a[illegible]um vidisse. Quid ergo a Hoc, quod dicam. sed interpellatur
Sensit quum summam patrimoni insculpere saxo
Hæredes voluit? Quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, & cauit nihil acrius: vt si
Forte minùs locuples vno quadrante periret,
Ipse videretur sibi nequior. omnis enim res,
Virtus, fama, decus, diuina humanáque pulchris
Diuitijs parent: quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, iustus, sapiens etiam, & rex,
Et quicquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
Sperauit magnæ laudi fore, quid [b] simile isti b Sim. sub. fecit.
Græcus Aristippus? qui seruos proÿcere aurum
In media iussit Libya quia tardius irent
Propter onus segnes, vter est insanior horum?
Nil agit exemplum, [c] litem quod lite resoluit. c Quod rem cōtrouersam ad decidendam controuersiam affert.
Siquis emat citharas, emptas comportet in vnum,
Nec studio citharæ nec musæ deditus vlli:
Si scalpra & formas, non sutor: nautica vela,
Auersus mercaturis: delirus & amens
Vndique dicatur meritò. quid discrepat istis
Qui nummos aurúmque recondit, nescius vti
Compositis, metuensque velut contingere sacrum?
Siquis ad ingentem frumenti semper aceruum
Porrectus vigilet, cum longo fuste: neque illinc
Audeat [d] esuriens dominus contingere granum: d Licet & dominus sit, & esuriat.
Ac potius folÿs parcus vescatur amaris:
Si positis intus Chij veterísque Falerni
Mille cadis (nihil est: tercentum millibus) acre
Potet acetum: age, si & stramentis incubet, vnde
Octoginta annos natus, cui stragula vestis,

Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca:
Nimirum insanus paucis videatur, eo quòd
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam libertus vt ebibat hæres,
Dijs inimice senex custodis? ne tibi desit?
Quantulum enim summæ curtabit quisque dierum,
Vngere si caules oleo meliore, caputque
Cœperis impexa fœdum porrigine? quare,
Si [a] quiduis satis est, periuras, surripis, aufers
Vndique? tun' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, seruósue tuos, quos ære pararis:
Insanum te omnes pueri claméntque puellæ.
Quum laqueo vxorẽ interimis, matremq; veneno,
Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis Argis.
Nec ferro, vt demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum occisa insanisse parente?
Ac non ante malis dementem actum furijs, quàm
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin ex quo est habitus [b] male tutæ mẽtis Orestes,
Nil sanè fecit quod tu reprendere possis.
Non Pyladen ferro violare ausúsue sororem
Electram: tantùm [c] maledicit vtrique, vocando
Hanc furiam, hunc, aliud, iussit quod splendida bilis.
Pauper Opimius argenti positi intus & auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
Campana solitus trulla, vappámque profestis:
Quondam lethargo grandi est oppressus: vt hæres
Iam circum loculos & claues lætus ouánsque
Curreret. hunc medicus multum celer atque fidelis

[a] Si quolibet victu & cultu es contentus.

[b] Male sanæ, cui non tutum sit se committere.

[c] Ex Euripidis Oreste.

Excitat hoc pacto: mensam poni iubet, atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
Ad numerandũ. hominem sic [a] erigit. addit & illud
Ni tua custodis, auidus iam hæc auferet hæres.
Men, viuo? Vt viuas igitur, vigila: hoc age. Quid
Deficient inopem venæ te, ni cibus atque (vis?
Ingens accedat stomacho fultura ruenti.
[b] Quid cessas? agedũ sume hoc ptisanarium oryzæ.
Quanti emptæ? paruo. quanti ergo? octo assibus. Eheu
Quid refert, morbo, an furtis pereámque rapinis?
Quisnam igitur sanus? Qui non stultus. Quid auarus?
Stultus & insanus. Quid? si quis non sit auarus,
[c] Continuò sanus? Minime. Cur Stoice? Dicam.
Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
Hic æger. Rectè est igitur? surgétque? Negabit:
Quòd latus aut renes morbo tententur acuto.
Non est periurus, neque sordidus. Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verum ambitiosus & audax.
Nauiget Anticyram. quid enim differt, [d] barathróne
Dones quicquid habes, an nunquam vtare paratis?
Seruius Oppidius Canusi duo prædia diues,
Antiquo censu, natis diuisse duobus
Fertur: & hæc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te talos Aule nucésque
Ferre sinu laxo, donare & ludere vidi:
Te Tiberi numerare, cauis abscondere tristem.
Extimui ne vos ageret vesania discors:

a Excitat, [illegible] modo dixit.

b Al. Tu cessas?

c Consequens est vt sit sanus?

d Profundas, Perdas.

Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam.
Quare per diuos oratus vterque Penates,
Tu caue ne minuas, tu, ne maius facias id
Quod satis esse putat pater, & natura [a] coercet.
Præterea ne vos titillet [b] gloria, iure-
-iurando obstringam ambo: vter ædilis fueritue
Vestrûm prætor, is intestabilis & sacer esto.
[c] In cicere atque faba bona tu perdásque lupinis,
[d] Latus vt in circo spatiere, aut æneus vt stes,
Nudus agris, nudus nummis insane paternis?
Scilicet vt plausus, quos fert Agrippa, feras tu,
[e] Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
[f] Ne quis humasse velit Aiacem Atrida vetas cur?
[g] Rex sum: Nil vltra [h] quæro plebeius. Et æquam
Rem imperito? ac si cui videor non iustus, inulto
Dicere, quæ sentit, permitto. Maxime regum
Dij tibi dent capta classem redducere Troia.
Ergo [i] consulere, & mox respondere licebit?
Consule. Cur Aiax heros ab Achille secundus
Putrescit, toties seruatis clarus Achiuis?
Gaudeat vt populus Priami Priamúsq; inhumato,
Per quem tot iuuenes patrio caruere sepulcro?
[k] Mille ouium insanus morti dedit, inclytũ Vlyssem
Et Menelaum vnà mecum se occidere clamans.
Tu quum pro vitula statuis dulcem Aulide natam
Ante aras, spargísque mola caput improbe salsa,
[l] Rectum animi seruas? Quorsum? [m] Insanus

a Ad quæ suos limites extendit.
b Gloriæ dulcedine & illecebris capti, petatis magistratus.
c Itáne in spargendis pop. his legum tua bona perdas, vt ædilitatis honorẽ consequare?
d Pro Latè spatiere, turba summota. Quidam intell. In lato circo.
e Alludit ad fab. quæ & de asino. Cumano narratur.
f Ex Sophocl. Aiace magist. exemplum insaniæ in principe quoque.
g Rex sum. vt, Sic volo, sic iubeo: sit pro ratione vol.
h Quidam leg. quare: quod etiam ex quodam vet. affertur.
i Cons. Interrogare.
k Archaismus, pro Mille oues.
l Q. d. rectitudinem animi,
m Ins. Qui à te vocatur ins.

quid

quid enim Aiax
Fecit, quum strauit ferro pecus? abstinui. vim
Vxore, & gnató, mala multa precatus Atridis.
Non ille aut Teucrum aut ipsum violauit Vlyssem.
Verùm ego, vt hærentes aduerso littore naues
Eriperem, prudens placaui sanguine diuos.
[a] Nempe tuo, furiose. Meo, sed non furiosus.
Qui species [b] alias veris, scelerísque tumultu
Permistas capiet, commotus habebitur: atque,
Stultitiáne erret, nihilum distabit, an ira.
[c] Aiax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
Quum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo? & purum est vitio tibi quum tumidum est cor?
Siquis lectica nitidam gestare amet agnam,
Huic vestem vt gnatæ, paret, ancillas paret, aurum:
[d] Pusam aut pusillam appellet, fortíque marito
Destinet vxorem: interdicto huic omne adimat ius
Prætor, & ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid? siquis gnatam pro muta deuouet agna,
Integer est animi? ne dixeris. ergo, vbi praua
Stultitia, hîc summa est insania qui sceleratus,
[e] Et furiosus erit. quem cepit vitrea fama,
Hunc [f] circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam & Nomentanum arripe mecũ.
Vincet enim stultos ratio insanire nepotes.
Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit, piscator vti, pomarius, auceps,
Vnguentarius, ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, cum [g] Velabro omne macellum,
Mane

[a] Quidam leg. cũ interr.
[b] Alias à veris, & ab illis differt. Spec. falsas.
[c] Si Aiax dicendus est desipere. quid tu quum prud. &c.
[d] Al. Pupã. Item, Rufam. Et Pupillam pro pusillam.
[e] Idem etiam furiosus.
[f] Attonitum reddidit & stupidum. Qui stupet ad auram popularem.
[g] Cum vnguentarijs in Vel. habitantibus.

Mane domū veniant. Quid tū? Venêre frequentes:
Verba facit leno, Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuique domi est, id crede tuum: & vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra iuuenis responderit [a] æquus.
In niue Lucana dormis ocreatus, vt aprum
Cœnem ego: tu pisces hyberno ex æquore verris:
Segnis ego, indignus qui tantum possideam. aufer:
Sume tibi [b] decies: tibi tantundem: tibi triplex,
Vnde vxor media currat de nocte vocata.
Filius AEsopi detractam ex aure Metellæ,
(Scilicet vt decies solidum exorberet) aceto
[c] Diluit insignem [d] baccam. quî sanior ac si
Illud idem in rapidum flumen iaceréue cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
Nequitia & nugis, [e] prauorum & amore gemellū,
[f] Luscinias soliti impenso prandere coemptas.
Quorsum abeant sani creta an carbone [g] notandi?
AEdificare casas, plostello adiungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum: amentia verset.
Si puerilius his, ratio esse euincet, amare:
Nec quicquam differre: vtrúmne in puluere trimus
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores: quæro, faciásne quod olim
Mutatus Polemo: ponas insignia morbi,
Fasciolas, cubital, focalia potus vt ille
Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
Postquam est impransi correptus voce [h] magistri.

a AEquus ad seq. refertur. q. d. Quid resp. quo se æquum esse velle ostenderet.
b Decies centena sestertiûm nummûm millia, vt quidam exp.
c Dilutam aceto deglutiuit.
d Margaritam.
e Prauarum rerum
f Per synæresin.
g Notati.
h Xenocratis philosophi.

Porrigis irato puero quum poma, recuſat.
Sume Catelle: negat. ſi non des, optat. amator
Excluſus quî diſtat? [a] agit vbi ſecum, eat, an non,
Quò rediturus erat non arceſſitus: & hæret
Inuiſis foribus. Nec [b] nunc quum me vocet vltro,
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Excluſit, reuocat, redeam? non, ſi obſecret. ecco
Seruus, non paulo ſapientior, O here, quæ res
Nec modum habet, neque conſiliũ, ratione modóque
Tractari non vult. in amore hæc ſunt mala; bellum,
Pax rurſum. hæc ſi quis tempeſtatis propè ritu
Mobilia, & cæca fluitantia ſorte, laboret
Reddere [c] certa ſibi, nihilo plus explicet, ac ſi
Inſanire paret certa ratione modóque.
Quid? quum Picenis excerpens ſemina pomis,
Gaudes ſi cameram percuſti forte, penes te es?
Quid? quum [d] balba feris annoſo verba palato,
[e] AEdificante caſas quî ſanior? adde cruorem
Stultitiæ, atq; ignẽ gladio ſcrutare. modo (inquam)
Hellade percuſſa Marius quum præcipitat ſe,
Ceritus fuit? an commotæ crimine mentis
Abſolues hominem, & ſceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita [f] ſiccus
Lautis mane ſenex manibus currebat: & vnum,
([g] Quiddã magnũ addens) vnũ me ſurpite morti:
Dijs etenim facile eſt: orabat ſanus vtriſque
Auribus atque oculis mentem, niſi litigioſus,
Exciperet dominus, quũ vẽderet. hoc quoq; [h] vulgus
Chryſippus ponit fæcunda in gente Meneni.

[a] Agit ſecum, Intra ſe deliberat. A. In vulg. ait.

[b] Ex Ter. Eunucho.

[c] Vel potius, Reddere certa ſibi.

[d] Apud Ter. Nihilo plus agas quàm ſi des operam vt cum ratione inſanias.

[e] Hypall. pro Palatum feris balbis verbis. Illud autem erat blandiri amicæ volentis.

[f] Sobrius, Minime potus.

[g] Al. Quid tã magnum?

[h] Hanc turbam ſuperſtitioſorum.

Iupiter,

Iupiter, ingentes qui das adimísque dolores,
(Mater ait pueri mensés iam quinque cubantis)
Frigida si puerum quartana reliquerit: illo
Mane die quo tu indicis ieiunia, nudus
In Tyberi stabit. casus medicúsue leuarit
AEgrum ex [a] præcipiti, mater delira necabit
In gelida fixum ripa febrimque reducet.
Quóue malo mentem concussa? [b] timore deorum.
Hæc mihi Stertinius [c] sapientum octauus amico
Arma dedit, posthac ne compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
[d] Respicere ignoto discet pendentia tergo
Stoice, [e] post damnum sic vendas omnia pluris:
Qua me stultitia (quoniam non est genus vnum)
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
Quid? caput abscissum demens quum portat Agaue
Gnati infelicis, sibi tum furiosa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam insanum: tantùm hoc edissere, quo me
AEgrotare putes animi vitio. Accipe: primum
AEdificas. hoc est, longos imitaris, ab imo
Ad summum totus moduli bipedalis, & idem
Corpore maiorem rides Turbonis in armis
[f] Spiritum & incessum: quî ridiculus minus illo?
An quodcunque facit Mæcœnas, [g] te quoque verū est
Tanto dissimilem, & tanto certare minorem?
[h] Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,
Vnus vbi effugit, matri denarrat, vt ingens
Bellua cognatos eliserit. illa rogare,
Quantáne? [i] nū tandē (se inflās) sic magna fuisset?

[a] ... periculo, Ex periculosissimo morbo. Sic dicitur, Stans in præcipiti.
[b] Tim. superstitioso,
[c] Dignus qui septem sapient. Græciæ addatur.
[d] Catullus, Sed non videmus manticæ quod in tergo est.
[e] Alij, post damnum iung. cum Stoice. & legunt si pro sic.
[f] Proceros. Sub staturæ autem breuitate notat opum tenuitatem Superbiam.
[g] Te quoque par sit facere? vel, æquum est.
[h] AEsopi fabula.
[i] Al. num tantum sufflans se, m. f.

Maior dimidio. Nunc tanto? Quũ magis atq;
Se magis inflaret, Non, si te ruperis (inquit)
Par eris. Hæc à te non multum abludit imago.
Adde poemata nunc (hoc est, oleum adde camino)
Quæ siquis sanus fecit, sanus facis & tu.
[a] Non dico horrendam rabiem (Iam desine) Cultum
Maiorem censu (teneas [b] Damasippe tuis te)
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O maior tandem parcas insane minori.

SATYRA IIII.

Catium Epicureum inducit quædam artis culinariæ præcepta tradentem. Sub huius Catij persona sectam illam irridet, vt quæ in huiusmodi rerum cognitione, tanquam maximi facienda, valde sibi placeret, & lautæ mensæ honorem affectaret. Interim tamen pleraque à vera culinariæ artis scientia aliena hic ei tribuere existimatur, vt illos eam quoque falsò sibi arrogare ostendat.

VNde, & quò Catius? Non est mihi [c] tempus [d] auenti
Ponere signa nouis præceptis: qualia vincant
Pythagoram, [e] Anytíque reum, doctúmq; Platona.
Peccatum fateor, quum te sic tempore læuo
Interpellarim: sed des veniam bonus, oro.
Quod si [f] interciderit tibi nunc aliquid repetes mox
[g] Siue est naturæ hoc, siue artis, mirus vtroque.
Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem:
Vtpote res [h] tenues, tenui sermone peractas.
Ede hominis nomen simul, an Romanus, an hospes
Ipsa memor præcepta canam: celabitur autor.

[a] Non dico horrendam cultum m. censu: mille puell. &c.
[b] Damasippi verba, quæ hic ab Horatio interrumpuntur. Fur. autẽ pro furiosis amoribus. Qua voce poëtica aptè hic vtitur, de eo cui insaniam in alijs etiam rebus tribuit.
[c] Otium non est respondendi, Non vacat tibi respondere.
[d] Auenti, cupienti.
[e] An r. Socratem?
[f] Elapsum sit è memoria.
[g] Siue hæc res à natura contingit, siue ars eam donat, vt repetantur quæ memoria exciderint. *[h] Quidã aliter. Ten. subtiles.*

Longa quibus facies ouis erit, illa memento,
Vt succi melioris, & vt magis alba rotundis:
Ponere nanque marem cohibent callosa vitellum.
Caule suburbano, qui siccis creuit in agris,
Dulcior. irriguo nihil est [a] elutius horto.
Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
Ne gallina malum responset dura palato,
Doctus eris viuam misto mersare Falerno.
Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis
Natura est. alijs malè creditur: ille salubres
AEstates peraget, qui nigris [b] prandia moris
Finiet, antè grauem quæ legerit arbore solem
Aufidius forti miscebat mella Falerno,
Mendosè: quoniam vacuis committere venis
Nil nisi lene decet. leni præcordia mulso
Prolueris melius. si dura morabitur aluus,
Mitulus & viles pellent obstantia conchæ:
Et lapathi breuis herba, sed albo non sine [c] Coo.
Lubrica nascentes implent conchylia lunæ.
Sed non omne mare est [d] generosæ fertile testæ.
Murice Boiano melior Lucrina Peloris:
Ostrea Circæis, Misono oriuntur Echini:
Pectinibus patulis iactat se molle Tarentum.
Nec sibi cœnarum quiuis temerè arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione saporum.
Nec satis est cara pisces auerrere [e] mensa,
Ignarum quibus est ius aptius, & quibus assis
Languidus [f] in cubitum iam se conuiua reponet:
Vmber & iligna nutritus glande rotundas
Curuet aper lances carnem [g] vitantis inertem.

[a] Insipidius, quasi irrigatione eluatur & ipse herbarum sapor, cum naturali bonitate soli.

[b] Qui prandia sua finiet moris a quibus etiam illa inchoauerit: Id est, Nihil præter illa comedet: Alij intell. de vltimo ferculo, quod prandia finiat: vt Catio stultè hoc præcipiente.

[c] Coo vino.

[d] Generos. conchyliorū.

[e] Vbi exponuntur venales.

[f] Lances eius qui abhorret à carne apri, qui inertia pinguis factus sit.

Nā Laurens malus est, vluis & arundine pinguis.
Vinea submittit [a] capreas non semper edules.
Fœcundi leporis [b] sapiens sectabitur armos.
Piscibus átque auibus quæ natura & foret ætas,
Ante meum nulli patuit quæsita palatum.
[c] Sunt quorum ingenium noua tantum crustula promit.
Nequaquam satis in re vna consumere curam:
Vt siquis solum hoc, maláne sint vina, laboret,
Quali perfundat pisces securus oliuo.
Massica si cœlo supponas vina sereno,
Nocturna, siquid crassi est, tenuabitur aura,
Et decedet odor neruis inimicus: at illa
Integrum perdunt [d] lino vitiata saporem.
Surrentina vafer qui miscet fæce Falerna
Vina columbino limum benè colligit [e] ouo:
Quatenus ima petit [f] voluens aliena vitellus.
Tostis marcentem squillis recreabis & Afra
Potorem cochlea nam lactuca innatat acri
Post vinum stomacho. perna magis ac magis hillis
Flagitat in morsus refici: quin omnia malit
Quæcunque immundis feruent allata popinis.
Est operæ pretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. simplex è dulci constat oliuo:
Quod pingui miscere mero muriámque decebit,
Non alia quàm qua Byzantia [g] putruit orca.
Hoc vbi confusum sectis inferbuit herbis,
Corycióque croco sparsum stetit: insuper addes
Pressa Venafranæ quod bacca remisit oliuæ.
Picenis cedunt pomis Tiburtia succo:

[a] Capr. è syluis ad eam progressas.
[b] Sap. Peritus rerum ad gulæ delicias pertinentium.
[c] Sunt qui nouis duntaxat placētis excogitandis sunt dediti. siue pemmatis.
[d] Lineo colo. Leg. & limo.
[e] Vitello c. in eodem confecto fæcem collectam ab eo quod est liquidum & sincerum secernit.
[f] Vol. Secum deuoluens in fundum ea quæ sunt aliena a natura vini.
[g] Al. P[illegible]

Nam facie præstant. Venuncula conuenit [a] *ollis.*
Rectius Albanam fumo duraueris vuam.
[b] *Hæc ego cum malis, ego fæcem primus & alec,*
Primus & inuenior piper album, cum sale nigro
Incretum, puris circumposuisse catillis.
Immane est vitium, dare millia terna macello,
Angustóque vagos pisces vrgere catino.
Magna mouent stomacho fastidia, seu puer vnctis
Tractauit calicem manibus, dum [d] *furta ligurit:*
Siue grauis veteri [e] *crateræ limus adhæsit.*
Vilibus in scopis, in mappis, in [f] *scobe* [g] *quantus*
Consistit sumptus? neglectis flagitium ingens.
[h] *Ten' lapides* [i] *varios lutulenta radere palma,*
Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?
Oblitum, quanto curam sumptúmque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi iustius illis,
Quæ nisi diuitibus nequeunt contingere mensis.
Docte Cati, per amicitiam diuósque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocúnque, memento.
Nã quamuis referas memori mihi pectore cuncta,
Non tamen interpres tantundem iuueris. adde
Vultum habitúmque hominis: quem tu vidisse
beatus,
Non magni pendis, quia contigit: at mihi cura
Non mediocris inest, fontes vt adire remotos,
Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

SATYRA V.

Sub persona Vlyssis (quem inducit sciscitantem ex Tiresia apud inferos, quibus artibus res amissas reparare queat) describit varias artes quibus vtebantur qui hæreditates captabant.

a In ollis cõdita vua melius conseruatur.
b Ego pr. inuenior hanc v. cum m. & fæ. & a. & p. al. cum s. n. incr. circ. p. catillis.
c Inc. autem purgatum per incerniculum.
d Ciborum quos surripuit.
e Quidam creterræ, ex vet. & Nonio.
f Sc. qua vas. defricentur.
g Q. quantulus.
h Tene decet
i Pauimenta versicol.
scopis palmeis mundare? & pur. lectorum instrag. contegere sub stragulis immundis.

HOC quóque Tiresia, præter narrata, petenti
Responde: quibus amissas reparare queam res
Artibus atque modis. quid rides? Iamne doloso
Non satis est Ithacam reuehi, patriósque Penates
Aspicere? O nulli quicquam mentite, vides vt
Nudus inópsque domum redeam, te vate neq; illic
Aut apotheca procis intacta est, aut pecus: atqui
Et genus, & virtus, nisi cum re, vilior alga est.
Quando pauperiem missis ambagibus horres:
Accipe, qua ratione queas ditescere. turdus
Siue aliud [a] primum dabitur tibi, deuolet illuc
Res vbi magna nitet, domino sene: dulcia poma,
Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem gustet venerabilior Lare diues.
Qui quamuis periurus erit, [b] sine gente, cruentus
Sanguine fraterno, [c] fugitiuus: ne tamen illi
Tu comes [d] exterior, si postulet, ire recuses.
[e] Vtne tegam spurco Damæ latus? haud ita Troiæ
Me gessi, certans semper melioribus. Ergo
Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare iubebo.
Et quondam maiora tuli. tu [f] protinus, vnde
Diuitias ærísque ruam, dic augur, aceruos.
Dixi equidem, & dico. captes astutus vbique
Testamenta senum: neu si vafer vnus & alter,
Insidiatorem præroso fugerit hamo,
Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
Magna minórue foro si res certabitur olim,
Viuet vter locuples sine gnatis, [g] improbus, vltro
Qui meliorem audax vocet in ius, illius esto
Defensor: fama ciuem causáque priorem

a Quod ille qui donat, proprijs delicijs reseruarat.
b Nimirum libertus, aut libertinus: qui gentiles dici non poterant.
c F. Seruus
d Ab ext. parte. i. à sinistro latere, vt inferior.
e Vt ne teg. sic in vet. non visne. q. d. Itane iubes vt tegam.
f Deinceps.
g Esto def. improbus (i. indefessæ pertinacitatis) illius qui v. loc. s. gnatis, etiamsi vltro meliorem vocet in ius.

Sperne, domi si gnatus erit, fœcundáue coniux.
[a] Quinte puta, aut Publi (gaudet prænomine molles
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Ius anceps noui, causas defendere possum.
Eripiet quiuis oculos citius mihi, quàm te
Contemptum cassa nuce [b] pauperet. hæc mea cura est,
Ne quid tu perdas, neu sis iocus. ire domum átque
Pelliculam curare iube: [c] sis cognitor ipse.
Presta, átque obdura, seu rubra canicula findet
Infantes statuas, seu pingui tentus omaso
Furius [d] hybernas cana niue conspuet Alpes.
Nónne vides (aliquis cubito stantem propè tangens
Inquiet) vt patiens? vt amicis aptus? vt acer?
[e] Plures annabunt thynni, & cetaria crescent.
Sicui præterea [f] validus malè filius in re
Præclara sublatus aletur: ne manifestum
Cœlibis obsequium nudet te, leniter in spem
Arrepe [g] officiosus: vt & scribare secundus
Hæres, &, siquis casus puerum egerit Orco,
[h] In vacuum venias, perrarò hæc alea fallit.
Qui testamentum tradet tibi cúnque legendum,
Abnuere, & tabulas à te remouere memento:
Sic tamen vt [i] limis rapias quid prima secundo
Cera velit versu, solus, multísne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerúnque [k] recoctus
Scriba ex quinqueuiro coruum deludet hiantem,
Captatórque dabit risus Nasica Corano.

[a] Formulam captatoriam seu aucupatoriam præscribit.
[b] Pauperem reddat vel. c. n.
[c] Fias cogn. vulg. edit. Sis cogn. Dic te velle curam omnẽ suscipere, & esse cognitorem.
[d] Hyb. In describ. hyeme vtitur Furij Bibaculi verbis. Eius n. est hic versus, Iub. hyb. c. n. conspuit Alp.
[e] Alleg. Plures senes accedent, sua negotia tibi commissuri.
[f] Val. m. Infirma valetudine.
[g] Officijs cũ demerendo.

[h] In filij locum qui vacuus sit. [i] Limis & obl. oculis raptim inspicias quid habeat prima tab. in qua scrib. primi heredes. [k] Quidam expos.

Num furis? an prudens ludis me, obscura canendo?
O Laertiade, [a] quicquid dicam, aut erit, aut non.
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede
[b] Tempore quo iuuenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus AEnea, tellure marique
Magnus erit: [c] forti nubet procera Corano
Filia Nasicæ, metuentis reddere soldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit, átque
Vt legat orabit. multum Nasica negatas
Accipiet tandem, & tacitus leget: inueniétque
Nil sibi legatum præter plorare, suísque.
[d] Illud ad hæc iubeo: mulier si forte dolosa
Libertúsque senem delirum [e] temperet, illis
Accedas socius: laudes lauderis vt absens.
Adiuuat hoc quóque sed vincit longè prius ipsum
Expugnare caput. scribet mala carmina vecors?
Laudato. scortator erit? caue te roget: vltro
Penelopen facilis potiori trade: putásne
Perduci poterit, tam frugi, támque pudica?
Quam nequiore proci [f] recto depellere cursu?
[g] Venit enim magnum donandi parca iuuentus,
Nec tantum veneris, quantum studiosa culinæ.
Sic tibi Penelope frugi est, quæ si semel [h] vno
De sene gustarit, tecum partita lucellum,
Vt canis, à corio nunquam absterrebitur vncto.
Me sene, quod dicam, factū est. anus improba Thebis
Ex testamento sic est elata. cadauer

a Quid dicam futurum, eueniet: quicquid non fut. non eueniet.

b Quū Parthi Augusto imperanti reddent signa militaria.

c Forti quidā exp. diuiti. vt fortem familiam expos.

d Non. apud Plautum. Alludit ad Gr. οἰμώζειν λέγω, vel. κλαίειν Aliud præceptum ad captandi artem pertinēs, de familiaritate cum domesticis ineunda.

e Temp. regat, ita vt suis consilij obsequentem habeat.

f De recto conseruandæ pudicitiæ proposito dimouere. g Tires. resp in causa fuisse quod venerint ad eā iuuenes nimiū parci, Quidā, Venit pro venalis est. sub Pen. at iuuētus parca est donand. h Alicuius senis vnctā liberalitatē experta sit.

Vnctum oleo largo nudis humeris tulit hæres?
Scilicet elàbi si posset mortua. credo,
Quòd nimium institerat viuenti, cautus adito:
Neu desis operæ, néue immoderatus abundes.
Difficilem & morosum offendet [a] garrulus: vltro
Non etiam sileas. Dauus, sis comicus: atque
Stes capite obstipo. multum similis metuenti.
[b] Obsequio grassare: mone, [c] si increbruit aura,
Cautus vti vellet charum caput: extrahe turba,
Oppositis humeris: aurem substringe loquaci,
Importunus amat laudari? donec ohe, iam
In cælum manibus sublatis, dixeris, vrge, &
Crescentem tumidis infla sermonibus vtrem.
Quum te seruitio longo curáque leuarit:
Et certum vigilans, quartæ sit partis Vlysses,
Audieris, hæres: [d] ergo nunc Dama sodalis
Nusquam est? vnde mihi tam fortem, támque fidelem?
Sparge subinde: & si paulum potes, illacrymare. [e] est
Gaudia prodentem vultum celare. sepulcrum
Commissum arbitrio, sine sordibus extrue. funus
Egregiè factum laudet vicinia. si quis
Forte cohæredum senior [f] malè tussiet, huic tu
Dic, ex parte tua, seu fundi siue domus sit
Emptor, [g] gaudentem nummo te addicere. sed me
Imperiosa trahit Proserpina: viue valéque.

a [illegible] garru- [illegible] le- [illegible] ul- tra.
b Quòd ni- mia officiorū sedulitate o- diosus illi fu- isset. Cautè igitur in a- deundo te ge- ras, vt neu- tram in par- tem pecces.
c Obsequio illum velut ex insidijs aggredere, Obsequium tuum omni- bus occasioni- bus immi- neat.
d Dices de Dama qui te hæredem re- liquerit, tan- quam eius morte ægerrimè ferens.
e Licet tibi ita compara- re vultum vt celet gaudia, quamuis alioqui ea prodere soleat.
f Periculosa tussi.
g Quidam, gaudentem nummo.

SATYRA VI.

Se contentum ijs quæ habet, viuere, ac plura non optare dicit. Deinde otij sui, quo ruri fruitur, commoda cum incommodis negotiorum & molestiarum quę vitam vrbanam comitantur comparat.

HOc erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus vbi, & tecto vicinus iugis aquæ fons,
Et paulum syluæ super his foret . auctius atque
Dij melius fecere . bene est . nihil amplius oro,
Maia nate: nisi vt propria hæc mihi munera faxis:
Si neq; maiorem feci ratione mala rem,
Nec sum facturus vitio culpáue minorem.
Si veneror stultus nihil horum O si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc [a] *denormat agellum:*
O si vrnam argenti fors [b] *quà mihi monstret (vt illi,*
Thesauro inuento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus arauit, diues amico
Hercule) si quod adest, [c] *gratum iuuat: hac prece te oro,*
Pingue pecus domino facias, & cætera, præter
Ingenium: vtq; soles, custos mihi maximus adsis.
Ergo vbi me in montes & in arcem ex vrbe remoui,
Quid prius illustrem satyris, [d] *musáq; pedestri?*
Nec mala me ambitio perdit, nec [e] *plumbeus auster.*
Autumnúsq; grauis, Libitinæ quæstus acerbæ
Matutine pater, seu Iane libentius audis.
Vnde homines [f] *operum primos vitæq; labores*
Instituunt (sic dijs placitum) tu carminis esto

[a] *Denormē & inæqualē reddit.*
[b] *Quà, pro Aliqua via seu ratione. Vel, Aliqua parte, vt A. Al. fors quæ, forsasse melius.*
[c] *Gratum est & iuuat.*
[d] *Versibus orationi solutæ similibus.*
[e] *Quo corpora ægrauescunt.*
[f] *Pro lab. operum vitæ. i. vitæ operosæ & negotiosæ.*

Prin-

Principium. Romæ sponsorem me rapis: eia,
Ne prior officio quisquam respondeat, vrge.
Siue Aquilo radit terras, seu bruma niualem
Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.
Postmodo, quod mî obsit, clarè certúmq; loquuto,
Luctandum in turba: facienda iniuria tardes.
Quid vis insane? & quas res agis? Improbus vrget
Iratis precibus. tu pulses omne quod obstat,
Ad Mæcenatem memori si mente recurras.
Hoc iuuat, & melli est: non mentiar. at simul atras
Ventum est Esquilias, aliena negotia centum
Per caput & circa saliunt latus. Ante secundam
Roscius orabat sibi adesses ad puteal cras.
De re communi scribæ magna atq; noua te
Orabant hodie meminisses Quinte reuerti.
Imprimat his cura Mæcenas signa tabellis.
Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit: & instat,
Septimus octauo propior iam fugerit annus,
Ex quo Mæcenas me cepit habere suorum
In numero: duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet, iter faciens, & concredere [a] nugas
Hoc genus: hora quota est? Thrax est Gallina Syro par?
Matutina parum cautos iam frigora mordent.
Et quæ rimosa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus subiectior in diem & horam
Inuidiæ. [b] noster ludos spectauerat vnà,
Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.
Frigidus à rostris manat per compita rumor.
Quicunq; obuius est, me consulit: ô bone (nam te
Scire,

[a] Nugas eiusmodi quales sunt interrogantium, Hora q. est, item Thrax &c.

[b] Quidam ipsum esse volunt, alij verba Horatij.

Scire, deos quoniam propius contingis, oportet)
Num quid de Dacis audisti? Nil equidem. Vt tu
Semper eris derisor ad omnes. Dij exagitent me,
Si quicquam. Quid? [a] militibus promissa Triquetra
Prædia Cæsar an est Itala tellure daturus?
Iurantem me scire nihil, mirantur, vt vnum
Scilicet egregij mortalem altiq; silenti.
Perditur hæc inter misero lux, non sine votis:
O rus, quando ego te aspiciam? quandóq; licebit,
Nunc veterum libris, nunc somno & inertibus horis
Ducere sollicitæ iucunda obliuia vitæ?
O quando faba Pythagoræ [b] cognata, simúlq;
Vncta satis pingui ponentur oluscula lardo?
[c] O noctes cœnæq; deûm: quibus ipse, meiq;
Ante Larem proprium vescor: vernásq; procaces
Pasco [d] libatis dapibus [e] prout cuiq; libido est,
Siccat inæquales calices conuiua solutus
Legibus insanis: seu quis capit acria fortis
Pocula, seu modicis vuescit lætius. ergo
Sermo oritur non de villis domibúsue alienis: (nos
Nec malè nécne Lepos saltet: sed quod magis ad
Pertinet, & nescire malum est, agitamus. vtrúmne
Diuitijs homines an sint virtute beati:
Quídue ad amicitias [f] & vsus rectúmne trahat nos
Et quæ sit natura boni, summúmq; quid eius.
Ceruius, hæc inter, vicinus garrit aniles
[g] Ex re fabellas. nam siquis laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes, sic incipit: Olim
Rusticus vrbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cauo, veterem vetus hospes amicum:

Asper,

[a] prædia Sicilia aut Italia?
[b] Quasi ab ea abstineret, quòd metueret ne eo quoque anima parentis, aut propinqui seu cognati inesset.
[c] Quidam exp. Nocturnæ cœnæ. & deûm intel. quales sunt deûm, quæ carent omni sollicitudine.
[d] A me degustatis. vel, E quibus particulam dijs Penatibus libaui.
[e] Pr. cuique. Quisque ebibit cal. quales vult: etiamsi sint alij inæquales.
[f] Vtilitas, an honestas.
[g] Quæ ad rem faciunt.

Asper, & attentus quæsitis. [a] *vt tamen arctum*
Solueret hospitijs animum: quid multa? neq; illi
Sepositi ciceris nec longæ inuidit auenæ:
Aridum & ore ferens acinum, semesáq; lardi
Frusta dedit. cupiens varia fastidia cœna
Vincere tangentis [b] *malè singula dente superbo:*
Quum pater ipse domus palea porrectus in horna
[c] *Esset ador, loliúmq;, dapis meliora relinquens.*
Tandem vrbanus ad hunc, Quid te iuuat (inquit) amice,
Prærupti nemoris patientem viuere dorso?
[d] *Vis tu homines vrbémq; feris præponere syluis?*
Carpe viam (mihi crede) comes: terrestria quando
Mortales animas viuunt sortita, neq; vlla est
Aut magno aut paruo lethi fuga. [e] *quo bone circa*
Dum licet, in rebus iucundis viue beatus:
Viue memor quàm sis æui breuis. Hæc vbi dicta
Agrestem pepulere, domo leuis exilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, vrbis auentes
Mœnia nocturni subrepere. iámq; tenebat
Nox medium cæli spatium, quum ponit vterque
In locuplete domo vestigia: rubro vbi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
Multáq; de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul extructis inerant hesterna canistris.
Ergo vbi purpurea porrectum in veste locauit
Agrestem, veluti succinctus cursitat hospes,
Continuátq; dapes: necnon [f] *vernaliter ipsis*
Fungitur officijs, prælambens omne quod affert.
Ille cubans gaudet mutata sorte, [g] *bonísq;*

[a] [illegible] ut hospites animo soluto & alacri acciperet.
[b] Non hilariter, sed cum fastidio. vel, Non audè, sed remissè & languidè.
[c] Ederet.
[d] *Al. Vin' tu? Quod quidam exp. verúmne est te velle præp. &c.*
[e] *Tmesis, pro Quo circa bone.*
[f] *Vernarum sedulitate vtens. Al. Verniliter.*
[g] *Inter lautas epulas præbet se lætum conuiuam, omnia facit quæ lætitiæ conuiuali conueniunt. Quidam verò exp. Præbet speciem læti conuiuæ.*

Rebus agit lætum conuiuam: quum subitò ingens
Valuarum strepitus lectis excussit vtrunq;.
Currere per totum pauidi conclaue, magísq;
Exanimes trepidare, simul domus alta molossis
Personuit canibus: tum rusticus, Haud mihi vita
Est opus hac (ait) & valeas: me sylua cauúsq;
Tutus ab insidijs tenui solabitur aruo.

SATYRA VII.

Inducit seruum liberè (pro ea nimirum libertate quæ Saturnalium tempore concedebatur seruis) vitia heri sui reprehendentem, atq; ostendentē talem eius esse vitam vt suam illi meritò anteponere possit.

IAmdudum ausculto: & cupiens tibi dicere seruus
Pauca reformido. Dauúsne? Ita, Dauus, amicum
Mancipium domino, & [a] frugi, quod sit satis: hoc est,
Vt vitale putes. Age, libertate Decembri,
(Quando ita maiores voluerunt) vtere: narra.
Pars hominum vitijs gaudet constanter, & vrget
Propositum: pars multa [b] natat, modò recta capessens,
Interdum prauis obnoxia: sæpe notatus
Cum tribus annellis, modò læua Priscus inani,
Vixit [c] inæqualis: [d] clauum vt mutaret in horas:
AEdibus ex magnis subitò se [e] conderet. vnde
Mundior exiret vix libertinus honestè.
Iam mœchus Romæ, iam mallet doctus Athenis
Viuere: [f] Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, postquam illi iusta chiragra
Contudit articulos, qui pro se tolleret atq;

[a] *Vel, & frugi quod sit s. &c. Hoc est, quod satis esse possit ad persuadendum tibi me vita dignum esse. alias expos.*

[b] N. *de incōstantia dictum, vt fluctuare.*

[c] *Inæq. Eūdem vitæ tenorem non seruans. Sibi non cōstans.*

[d] *Ita vt mut. cl. angustum lato, aut vicissim.*

[e] *Cond. se in locum vnde. &c.*

[f] *Variè mutans vitæ genus. seu statum, & in nullo felix.*

Mitteret in [a] pyrgum talos, mercede diurna
Conductum pauit. quanto constantior idem
In vitijs, tanto leuius miser ac prior ille
Qui iam contento, iam laxo fune laborat.
Non dices hodie, quorsum hæc tam [b] putida tendãt,
Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, pessime? [c] Lau-
Fortunam & mores antiquæ plebis: & idem, (das
Siquis ad illa deus subitò te agat, vsq; recuses:
Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse:
Aut quia non firmus rectum defendis: & hæres,
Nequicquam cœno cupiens euellere plantam.
Romæ rus optas, absentem [d] Rusticus vrbem
Tollis ad astra leuis, si nusquam es forte vocatus
Ad cœnam, laudas securum olus: ac, velut vsquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis, amásq;,
Quòd nusquam tibi sit potandum. iusserit ad se
Mæcenas serum sub lumina prima venire
Conuiuam, Nemon' [e] oleum feret ocyus? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore, furísq;.
Miluius & scurræ tibi non referenda precati
Discedunt. etenim fateor, me dixerit ille
Duci ventre leuem: nasum nidore [f] supinor:
Imbecillus, iners, siquid vis, adde popino.
Tu, quum sis quod ego, & fortassis nequior, vltro
Insectere, velut melior? verbísq; decoris
Obuoluas vitium? quid si me stultior ipse
Quingentis empto drachmis deprenderis? aufer
Me vultu terrere, manum stomachúmq; teneto,
Dum quæ Crispini docuit me [g] ianitor, edo,
Te coniux aliena capit, meretricula Dauum.

[a] Ad Pyrgum.
[b] Auribus iniucunda. Odiosa.
[c] Sic Naso Laudamus veteres, sed nostris vtimur annis.
[d] Rusticans, Quum ruri agis.
[e] Poscis oleum, quo vnctus properes ad Mæc. cœnam. Alij de lucerna intell.
[f] Gestum hominis naribus attrahentis odorem exprimit.
[g] Ne me pulses, neque mihi stomacheris.

Pec-

Peccat vter nostrum cruce dignius? acris vbi me
Natura incendit, sub clara nuda lacerna
Quæcunque excepit turgentis verbera caudæ,
Clunibus aut agitauit equum lasciua supinum?
Dimittit neque famosum, neque sollicitum ne
Ditior aut formæ melioris meiat eodem,
Tu, quum proiectis insignibus, annulo equestri,
Romanóque habitu prodis, ex iudice, Dama
Turpis, [a] odoratum caput obscurante lacerna:
Non es quod simulas? metuens [b] induceris, atque
[c] Altercante libidinibus tremis ossa pauore,
Quid refert, vri virgis, ferróque necari?
Auctoratus eas an turpi clausus in arca,
Quò te demisit peccati conscia herilis,
Contractum genibus tangis caput: éstne marito
Matronæ peccantis in ambos iusta potestas?
In [d] corruptorem, vel iustior? illa tamen se
Non habitu mutátue loco, peccátue supernè,
Quum te formidet mulier, neque credat amanti,
Ibis sub furcam prudens: [e] dominóque furenti
Committis rem omnẽ & vitam, & cũ corpore famã.
[f] Euasti? credo metues, doctúsque cauebis
Quæres quando iterum paueas, iterúmque perire
Possis. ô toties seruus quæ bellua ruptis,
Quum semel effugit, reddit se praua catenis?
Non sum mœchus, ais, neque ego, herculè, fur, vbi vasa
Prætereo sapiens argentea. tolle periclum,
Iam vaga prosiliet frænis natura remotis.
Túne mihi dominus, rerum imperijs hominúmque
Tot tantísque minor? [g] quem ter vindicta quatérque

[a] Odoribus delibutum.
[b] Intromitteris in ædes mulieris.
[c] Qui repugnat libidinosæ cupiditati.
[d] Adulterum.
[e] Marito. vel furioso amori.
[f] Pro euasisti. Credo, ironicè. Metues, credo: imò verò simile periculum tibi accerses.
[g] Qui obnoxius es vel cedis tot & tantis imp. rerum atque hominum. Vel, Qui eo inferior es me, quod res tot & t. tibi imperant.

Imposita haud vnquam misera formidine priuet?
Adde supradictis, quod non leuius valeat. nam
Siue vicarius est, qui seruo paret (vti mos
Vester ait) seu conseruus: tibi quid sum ego nempe
Tu (mihi qui imperitas, alijs seruis) miser, atq;
Duceris vt neruis alienis mobile lignum.
Quisnam igitur liber? sapiens, sibiq; imperiosus.
Quem neque pauperies, neq; mors, neq; vincula terrent.
[a] *Responsare cupidinibus, contemnere honores*
Fortis, & in seipso totus [b] *teres atq; rotundus:*
Externi nequid valeat per læue morari.
In quem manca ruit semper fortuna: potésne
Ex his vt proprium quid noscere? quinq; talenta
Poscit te mulier, vexat, foribúsq; repulsum
Perfundit gelida: rursus vocat: eripe turpi
Colla iugo, liber. liber sum, dic age, non quis.
Vrget enim dominus mentem non lenis, & acres
Subiectat lasso stimulos, versátq; negantem,
Vel quum [c] *Pausiaca torpes insane tabella,*
[d] *Qui peccas minus atq; ego? quum Fului Ru*
Aut Placideiani contento poplite miror (be
Prælia, rubrica picta aut carbone: velut si
Reuera pugnent, feriant, viténtq; mouentes
Arma viri: nequam & cessator [e] *Dauus: at ipse*
Subtilis veterum iudex & callidus audis.
[f] *Nil ego, si ducor libo fumante: tibi ingens*
Virtus atq; animus cœnis [h] *responsat opimis.*
Obsequium ventris mihi perniciosius est. cur?
Tergo plector enim. [i] *qui tu impunitior illa*

a Fortis ad responsandũ cup &c.
b *Æqualis constans. A.*
c Pausiæ pictoris insignis, de quo Plin.
d *Cur minus peccat in spectanda Pausiæ tabula, quam ego in contempl. gladiat. prælijs in pariete depictis?*
e *Sub. audit.*
f *Dicor esse homo nihili si d.l.*
g *Aduersatur: cum ironia.*
h *Qui tu impunitius quã ego consectaris illa obs. Al. Quid? enim.*

Quæ paruo sumi nequeunt cùm obsonia captus?
Nempe [a] inamarescunt epulæ sine fine petitæ,
[b] Illusique pedes vitiosum ferre recusant
Corpus. an hic peccat, sub noctem qui puer vuam
Furtiuam mutat strigilem? qui prædia vendit,
Nil seruile, gulæ parens, habet? adde, quod idem
Non horam [c] tecum esse potes, non otia rectè
Ponere: téque ipsum vitas fugitiuus, & erro:
Iam vino quærens, iam somno fallere curam,
Frustra: nam comes atra premit sequitúrq; fugacē
Vnde mihi lapidem? Quorsum est opus? Vnde sagittas?
[d] Aut insanit homo, aut versus facit. Ocyus hinc te
Ni rapis, accedes [e] opera agro nona Sabino.

[a] Sapore gratum amittere videntur, & fieri amaræ.
[b] Ill. Decepti multo vino & cibo. Sic, A. Exp. alias
[c] Tuis cogitationibus vacare, Vel, In tuo proposito manere.
[d] At vet. sch. Sanæ mentis esse, minatur herus seruo.
[e] Operarius nonus.

SATYRA VIII.

Fundanium inducit describentem cœnam Nasidieni, & quidem ita: vt multa sint quæ risum ipsi audienti mouere possint. Præsertim verò putidam lautitiarum ostentationem, atq; adeò lautitias minimè lautas, siue luxum lautitijs & omni gratia carentem, Horatius sub Fundanij persona irridere videtur.

VT Nasidieni iuuit te cœna [f] beati?
Nam mihi quærenti conuiuam, dictus [g] here illic
De medio potare die. Sic, vt mihi nunquam
Inuita fuerit melius. [h] Da (si graue non est)
Quæ prima iratum ventrem placauerit esca.
In primis Lucanus aper leni fuit Austro
Captus, vt aiebat [i] cœnæ pater. acria circum
Rapula, lactucæ, radices: qualia lassum

[f] Al. Vt te N. iuuit c. b. Al. Nas. qui iu. te c. b. Beati pro diuitis
[g] Al. heri.
[h] Da pro dic, vt apud Vir.
[i] C. pat. Conuiuator, infrà, & parochus, herus, dominus.

Peruellunt stomachum: siser, alec, fæcul a Coa.
His vbi sublatis, puer altè cinctus acernam
Gausape purpureo mensam pertersit, & alter
Sublegit quodcunque iaceret inutile, quódque
Posset cænantes offendere: vt Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes,
Cæcuba vina ferens: Alcon, Chium, [a] maris expers.
Hic herus, Albanum, Mæcenas, siue Falernum
Te magis appositis delectat, habemus vtrumque.
[b] Diuitias miseras. Sed queis cænantibus vnà,
Fundani, pulchrè fuerit tibi nosse laboro.
Summus ego, & prope me Viscus Turinus, & infrà,
(Si memini) Varius: cum Seruilio Balatrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat [c] vmbras.
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infrà,
[d] Ridiculus totas [e] simul absorbere placentas.
Nomentanus [f] ad hoc, qui siquid fortè lateret,
Indice monstraret digito. nam cætera turba,
Nos inquam, cænamus aues, conchylia, pisces,
Longè dissimilem noto celantia succum.
Vt vel continuò patuit, quum [g] passeris atque
Ingustata mihi porrexerit ilia rhombi,
Post hoc me docuit melimela rubere, minorem
Ad lunam delecta, quid hoc intersit, ab ipso
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
Nos nisi damnosè bibimus, moriemur inulti.
Et calices poscunt maiores. vertere pallor
Tum [h] parochi faciem, nil sic metuentis vt acres
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Feruida quòd subtile exurdant vina palatum.

a Aqua marina.
b Hor. exclamat esse diuitias miseras, i. hominis miseri, qui nesciat illis vti quum opus est, Schol. Au. subaudit verbum narras.
c In summo lecto vmbræ, quos quis ad conuiuium secum adducit.
d Ridic. in absorbendis placentis.
e Al. semel. & absorbere.
f Ad hoc, ad hanc rem ridet. A.
g Pass. piscis
h Qui supra horas & cœna pater.

[a] Inuertunt Aliphanis vinaria tota
Vibidius Balatróque, sequutis omnibus: imi
Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur squillas inter muræna natantes (quit,
In patina porrecta sub hoc herus, Hæc grauida, in-
Capta est, deterior post partum carne futura.
His mistum ius est oleo, quod prima Venafri
Pressit cella: garo de succis [b] piscis Iberi.
Vino quinquenni, verùm citra mare nato,
Dum coquitur (cocto Chium sic conuenit, vt non
Hoc magis vllum aliud) pipere albo: sine aceto,
Quod Methymnæam vitio mutauerat vuam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstraui incoquere, illutos Curtillus echinos,
Vt melius muria quàm testa marina remittat.
Interea suspensa graues aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia pulueris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos maius veriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus, erigimur. Rufus, [c] posito capite, vt si
Filius immaturus obisset, flere [d] quis esset
Finis? ni sapiens sic Nomentanus amicum
[e] Tolleret, Heu Fortuna, quis est crudelior in nos
Te deus? vt semper gaudes illudere rebus
Humanis. Varius mappa compescere risum
Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso,
Hæc est conditio viuendi, aiebat: eóque
Responsura tuo nunquam est par fama labori.
Téne, vt ego accipiar lautè, torquerier omni
Sollicitudine districtum? ne panis adustus.

[a] Inuertunt: versa vinaria, i. in caput vertunt. Vel, Inuertũt Aliphanos calices, toto vino ebibito.
[b] Scombri.
[c] Deiecto & demisso.
[d] Q.d. Nec finem flendi fecisset, ni sap.
[e] Toll. animũ amici erigeret.

Ne malè conditum ius apponatur ? vt omnes
Præcincti rectè pueri comptíque ministrent ?
Adde hos præterea casus : aulæa ruent si,
Vt modò : si patinam pede lapsus frangat agaso.
Sed conuiuatoris (vti ducis) ingenium res
Aduersæ nudare solent, celare secundæ.
Nasidienus ad hæc, Tibi dij, quæcunque preceris,
Commoda dent : ita vir bonus es, conuiuáque comis.
Et soleas poscit. tum in lecto quoque videres
Stridere secreta diuisos, aure susurros.
[a] Nullos his mallem ludos spectasse. sed illa
[b] Redde, age, quæ deinceps risisti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num sit quoque fracta lagena,
Quòd sibi poscenti non dentur pocula : dúmque
Ridetur [c] fictis rerum, Balatrone secundo,
Nasidiene redis mutatæ frontis, vt arte
Emendaturus [d] fortunam deinde sequuti
Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis, sparsi sale multo, non sine farre,
Pinguibus & ficis pastum iecur anseris albi,
Et leporum auulsos, vt multò suauiùs, armos,
Quàm si cum lumbis quis edat : tum pectore adusto
Vidimus & merulas poni, & sine clune palumbes.
[e] Suaues res, si non causas narraret earum &
Naturas dominus. quem nos sic fugimus vlti,
Vt nihil omninò gustaremus : velut illis
[f] Canidia afflasset, peior serpentibus Afris.

[a] Horatij verba.
[b] Redde mihi rationem rerũ quæ deinceps risum tibi mouerũt.
[c] Ficta rerũ, pro Res fictæ, vt Abdita rerum, pro Res abditæ.
[d] Fortuitum illum aulæorum casum.
[e] Qui tibi poterant esse suaues, si non obtunderet nos dominus, narrando causas c. & nar.
[f] Can. venefica.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER PRIMVS.

AD MAECENATEM. EPIST. I.

Se ludicra sua studia missa facere dicit, & ea quę ad virtutem ducunt, amplecti: sic tamen vt in nullius magistri verba iuret. Eiusmodi autem esse hæc studia, vt nemo sit qui non illis excoli possit, si modò patientem aurem cómodet. Tandem prauum hominũ iudicium virtutem opibus & honoribus postponentium, & quæ corporis sunt, non quæ sunt animi, curantium reprehendit.

P[a]Rima dicte mihi, summa dicende camœna
Spectatum satis & donatum iam [b] rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem est ætas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro:
Ne populum extrema toties exoret arena.
Est mihi purgatam crebrò qui personet aurem,
Solue senescentem maturè sanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.
Nunc itaque & versus & cætera ludicra pono:
Quid verum atque decens, curo & rogo, & omnis in hoc sum:
[c] Condo & compono quæ mox depromere possim
Ac ne fortè roges, quo me duce, quo lare tutor:
Nullius addictus iurare in verba magistri,

a *Primo poëmate à me celebrate, & celebrande vltimo.*

b *R. metaph. à gladiat. sicut & quum ludum dicit. Et V. glad. nomen.*

c *Instruo animum præceptis quæ in promptu ei esse possint.*

a Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.
Nunc agilis fio, & mersor b ciuilibus vndis,
Virtutis veræ custos rigidúsque satelles:
Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor,
Et c mihi res, non me rebus submittere conor.
Vt nox longa, quibus mentitur amica, diésque
Longa videtur opus debentibus, vt piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt ingratáque tempora, quæ spem
Consiliúmque morantur: agendi gnauiter, id quod
Aequè pauperibus prodest, locupletibus æquè,
Aequè neglectum pueris senibúsque nocebit.
d Restat vt his ego me ipse regam soléreque elementis.
Non possis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes inuicti membra Glyconis,
Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.
Est quôdam prodire tenus, si non datur vltra.
Feruet auaritia miseráque cupidine pectus?
Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? sunt certa piacula, quæ te
Ter purè lecto, poterunt e recreare libello,
Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator:
Nemo adeo ferus est vt non mitescere possit,
Si modò culturæ patientem commodet aurem.
Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,
Stultitia caruisse. vides, quæ maxima credis
Esse mala, exiguum censum, turpémque f repulsam
Quanto deuites animi g capitísque labore.

a Tempori seruio.
b Ciuilia munia obeo Ciuilium offic. & negot. turbis me implico.
c Valedicens negotijs & curis, animo meo obsequor.
d Q.d. Interim boni cõsulere debeo quã consecutus sum primordiorũ cognitionẽ. Vel quæ ex prima cognitione præstare possum. q.d. ex cog. mediocri. Quid si his il. ad seq. referas?
e Recr. refocillare tãquã à morbo.
f Quum non obtinueris magistr. quẽ petierit.
g Cap. Corporis vel vitæ.

Impiger extremos currit mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
[a] Ne cures ea quæ stultè miraris & optas
Discere, & audire, & meliori credere non vis?
Quis circum pagos & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat Olympia cui spes,
Cui sit conditio dulcis sine puluere palmæ?
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O ciues, ciues, quærenda pecunia primùm est,
Virtus post nummos. hæc [b] Ianus summus ab imo
Perdocet: hæc recinunt iuuenes dictata senésque,
Læuo suspensi loculos, tabulámque lacerto.
[c] Si quadringentis, sex, septem, millia desunt.
Est animus tibi, sunt mores, & lingua fidésque:
Plebs eris, at pueri ludentes, rex eris, aiunt,
Si rectè facies. HIC MVRVS aheneus esto,
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
Roscia (dic sodes) melior lex, an puerorum
Nænia? quæ regnum rectè facientibus offert,
Et maribus Curijs & decantata Camillis?
Isne tibi melius suadet, [d] qui rem facias: rem,
Si possis, rectè: si non, quocunque modo rem:
Vt propius, spectes lacrymosa poëmata Puppi:
An qui Fortunæ te responsare superbæ
Liberum & erectum præsens hortatur & optat?
Quòd si me populus Romanus fortè roget, cur
Non, vt porticibus, sic iudicijs fruar ijsdem,
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit:
Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Respondit, referam, [e] Quia me vestigia terrent.

[a] Quum laborem illum perferas currendi ad In. non vis facere quod facile est, discere & aud. vt desinas stultè mirari opes illas & bon.

[b] Via quædã à Iani templo, vbi [illegible]pezitæ & fœneratores.

[c] Si quadr. mill. sestertiũ desunt sex aut s. millia, non eris eques, sed plebeius: quamuis sit tibi animus, &c.

[d] Qui suadet vt rem facias. Al. vt rem.

[e] Ex Aesopi fabula.

Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum.
[a] Bellua multorum es capitum. nam quid sequar? aut quem?
Pars hominum gestit conducere [b] publica: sunt qui
[c] Crustis & pomis viduas venentur auaras,
[d] Excipiántque senes, quos in viuaria mittant:
Multis occulto crescit res fœnore. verùm
[e] Esto alijs alios rebus, studijsque teneri.
Iidem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus Baijs prælucet amœnis,
Si dixit diues, lacus & mare sentit amorem
Festinantis heri, cui si vitiosa libido
Fecerit [f] auspicium, cras ferramenta Theanum
Tolletis fabri, [g] lectus genialis in aula est?
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita.
Si non est, iurat benè solis esse maritis,
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? [h] ride: mutat cœnacula, lectos,
Balnea, tonsores? conducto nauigio, æquè
Nauseat ac locuples, quem ducit [i] prima triremis.
Si [k] curtatus inæquali tonsore capillos
Occurri, rides: si fortè subucula [l] pexæ
Trita subest tunicæ, vel si toga dissidet impar,
Rides. [m] quid mea quum pugnat sententia secum?
Quod petijt, spernit, repetit quod nuper omisit?
Aestuat, & vitæ disconuenit ordine toto:
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas solennia me: neque rides:

a Apostrophe ad ipsum populum.
b Vnde dicti publicani.
c Pro Cr. est frustis, in al.
d Exc. insidijs s. Insidientur senibus.
e Esto al. Liceat illis, istud. diuersis teneri.
f Si vitiosa libido quam pro auspice habet, aliam cupiditatem immiserit.
g L.g. Estne illi uxor?
h Q.d. Facit & ipse quod risu dignum sit.
i Pr. propria.
k Decurtati sunt inæqualiter ca.
l P. opponit tritæ: quia hec non amplius lanosa sed villosa est, pecus illa.
m Quid quum m s.p. secum? quum sper. q p.r. n.q. o. æstuat, &c. cur idem tu quoq; non facis. Nimirũ quia putas me ins.

Nec

Nec medici credis, nec curatoris egere
A prætore dati, rerum tutela mearum
Quum sis, & prauè sectum stomacheris ob vnguem
De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens vno minor est Ioue: diues,
Liber, honoratus, pulcher: rex denique regum:
Præcipuè sanus, nisi quum [a] *pituita molesta est.*

[a] *In pit. synæresis esse putatur.*

AD LOLLIVM. Epist. II.

Homerum in suis poematis pleniùs ac meliùs quàm quosdam philosophos, quid honestum sit, docere dicit: Amborum afferens argumenta, Iliade quidem, quales sint in stultis regibus & populum animi motus, describi: in Odyssea autem, Vlyssis exemplo, quid virtus & sapientia possint, ostendi. Deinde ad studium sapientiæ hortatur, vtpote quos recenset animi morbos sanaturos. Sed à teneris assuescendum huiusmodi præceptis esse docet.

TRoiani belli scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romæ, præneste relegi:
Qui quid sit pulchrum, quid turpe, quid vtile, quid non,
Plenius ac melius Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim (nisi quid te detinet) audi.
[b] *Fabula qua Paridis propter narratur amorem*
Græcia barbariæ lento collisa duello,
Stultorum regum & populorum continet æstus.
Antenor censet belli præcidere causam.
Quid Paris? vt saluus regnet, viuátque beatus,
Cogi posse negat. Nestor componere lites
Inter Peliden festinat & inter Atriden:
Hunc amor, ira quidem communiter vrit vtrunque.

[b] *Iliadis argumentum.*

Quic-

Quicquid delirant reges, plectuntur Achiui.
Seditione, dolis, scelere, atque libidine & ira,
Iliacos intra muros peccatur, & extra
Rursus, quid virtus & quid sapientia possit,
Vtile proposuit nobis exemplar [a] Vlyssem:
Qui domitor Troiæ, multorum prouidus vrbes
Et mores hominum inspexit: latúmque per æquor,
Dum sibi, dum socijs reditum parat, aspera multa
Pertulit, aduersis rerum immersabilis vndis.
Sirenum voces & Circes pocula nosti:
Quæ si cum socijs [b] stultus cupidúsque bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis & excors:
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.
Nos numerus sumus, & fruges consumere nati,
[c] Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoique,
In cute curanda plus æquo operata iuuentus,
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, &
Ad strepitum citharæ cessatum ducere curam.
Vt iugulent homines, surgunt de nocte latrones:
Vt teipsum serues, non expergisceris? atqui
Si nolis sanus, curres hydropicus: & ni
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum studijs, & rebus honestis:
Inuidia vel amore vigil torquebere: nam cur
Quæ lædunt oculos, festinas demere: siquid
[d] Est animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti qui cœpit, habet, sapere [e] aude:
Incipe. qui rectè viuendi prorogat horam
Rusticus expectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis æuum.

[a] Odyssee argumẽtum.
[b] Si æquè stultus & cupidus ac socij fuisset, ita vt cum illis pocula Circes biberet.
[c] Q.d. Nihil differimus à sp. Pen. quos ille describit. Num. autem i. homines nihili, qui duntaxat augemus hominum numerum. Et sumus iuuentus Alc.
[d] Est pro Edit, siue Exedit. Siquis animi morbus eum corrumpit.
[e] Aude s. fortiter in animum tuũ inducito, sapientiæ studium amplecti.

Quærimus

Quæritur argentum, puerísque beata creandis
Vxor, & incultæ pacantur vomere syluæ.
Quod satis est, cui contigit, hic nihil amplius optet.
Non domus, & fundus, non æris aceruus & auri
[a] AEgroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas, valeat possessor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat vti.
Qui cupit, aut metuit, iuuat illũ sic domus, aut res,
Vt lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,
Auriculas citharæ collecta sorde dolentes,
Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.
Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas.
Semper auarus eget: certum voto pete finem.
Inuidus alterius macrescit rebus opimis:
Inuidia Siculi non inuenere tyranni
Maius tormentum. qui non moderabitur iræ,
[b] Infectum volet esse, dolor quod suaserit & mens,
Dum pœnas odio per vim festinat inulto.
Ira, furor breuis est, animum rege: qui nisi paret,
Imperat: hunc frænis, hunc tu compesce catena.
Fingit equum tenera docilem ceruice magister
Ire viam quam monstrat eques. venaticus ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula.
Militat in syluis catulus, nunc adhibe puro
Pectore verba puer, nunc te melioribus offer.
QVO semel est imbuta recens, seruabit odorem
Testa diu: quòd si cessas, aut strenuus anteis,
Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.

[a] Sic Lucr. Nec calidæ citius decedunt corpore f. Textilibus si in pict. &c.

[b] Pœnitebit eum eius quod fecerit dum violento animi impetu fertur ad vltionem eius quem odit.

AD IVLIVM FLORVM. EPIST. III.

Iulium Florum de Claudio Nerone, vbi militet, &

de

de quorundam amicorum scriptis, interrogat. Deinde ipsum Florum ad sapientiæ studium, & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

IVLI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti priuignus, scire laboro
Thracáne vos, Hebrúsque niuali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia [a] *turres,*
An pingues Asiæ campi collesque [b] *morentur?*
Quid studiosa cohors operis struit? hæc quoque curo.
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis & paces longum diffundit in æuum?
Quid Titius, Romana breui venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
Fastidire lacus & riuos ausus apertos:
Vt valet? vt meminit nostri? [c] *fidibúsne Latinis*
Thebanos aptare modos studet, auspice Musa?
An tragica desæuit & ampullatur in arte?
Quid mihi Celsus agit? monitus multúmque monendus,
Priuatas vt quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit [d] *Apollo:*
Ne, si forte suas repetitum venerit olim
Grex auium plumas, moueat cornicula risum,
Furtiuis nudata coloribus: ipse quid audes?
Quæ [e] *circumuolitas agilis thyma? non tibi paruum*
Ingenium, non incultum est, nec turpiter hirtum.
Seu linguam causis acuis, seu ciuica iura
Respondere paras, seu condis amabile carmen:
Prima feres ederæ victricis præmia, quòd si
Frigida curarum fomenta relinquere posses,
Quò te cælestis sapientia duceret, ires.

[a] *Sestum & Abydum.*
[b] *Detinent.*
[c] *Lyricis versibus Latinis. Pindaricos imitari.*
[d] *Bibliotheca templo Apollinis, quod Aug. extruxerat, adiuncta.*
[e] *Ab apibus metaph. q. d. Quibus ex floribus mellitum aliquod poema nobis paras?*

Hoc opus, hoc studium parui properemus & ampli,
Si patriæ volumus, si nobis viuere cari.
Debes hoc etiam rescribere, [a] si tibi curæ
Quantæ conueniat Munatius. an malè sarta
Gratia nequicquam coit, & rescinditur? at vos
Seu [b] calidus sanguis seu rerum inscitia vexat,
Indomita ceruice feros: vbicunque locorum
Viuitis, indigni fraternum rumpere fœdus,
Pascitur in vestrum reditum votiua iuuenca.

[a] An Mal. si tibi tantæ curæ quantæ decet esse fratrem. Quid? illáne reconciliatio firma non est? Vel, an malè sarta, &c. pertinet item ad Rescr. sine interr.

[b] C. vt alibi, calidus iuuenta.

AD ALBIVM TIBVLLVM. EPIST. IIII.

Albium Tibullum compellat, cui studium philosophiæ laudare videtur, atque id facere vt eius amore illum accendat. Recenset quibus dotibus illum dij ornauerint: deinde ita viuendum illi esse dicit, vt vnumquenque diem, extremum sibi fore putet.

ALbi, nostrorum sermonum candide iudex,
Quid nũc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat?
An tacitum syluas inter [c] reptare salubres,
Curantem quicquid dignum [d] sapiente bonóq; est?
Non tu [e] corpus eras sine pectore, dij tibi formam,
Dij tibi diuitias dederant, artémq; fruendi.
Quid voueat dulci nutricula maius alumno,
Quàm sapere & fari vt possit quæ sentiat, & cui
Gratia, fama, valetudo contingat abundè,
Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem curámque, timores inter & iras,
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
Grata superueniet, quæ non sperabitur, hora.

[c] Lentius ambulare.

[d] Sic alibi hæc duo coniungit.

[e] Co pus s. p. excors.

Me

Me pinguem & nitidum bene curata cute vises,
Quum ridere voles Epicuri de grege porcum.

AD TORQVATVM. EPIST. V.

Torquatum ad cœnam inuitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur vt curis & cupiditati diuitiarum valedicens, hilaritati se tradat: & laudes ebrietatis addit. Tria esse dicit quorum studiosus sit in apparatu conuiuij: primam autem ponit munditiem.

SI potes [a] archaicis conuiua recumbere lectis,
Nec modica cœnare times olus omne patella
Supremo te sole domi Torquate manebo
Vina bibes iterum [b] Tauro [c] diffusa palustres
Inter Minturnas, Sinuessanúmque Petrinum.
Sin melius quid habes, arcesse, vel imperium fer.
Iamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
Mitte leues spes, & certamina diuitiarum,
Et Moschi causam, cras nato Cæsare festus
Dat veniam somnúmque dies: impunè licebit
AEstiuam sermone benigno extendere noctem.
[d] Quò mihi fortunas, si non conceditur vti?
Parcus ob hæredis curam nimiúmque seuerus,
[e] Assidet insano: potare & spargere flores
Incipiam, patiárque vel inconsultus haberi.
Quid non ebrietas designat? operta recludit:
Spes iubet esse ratas: in prælia trudit inermem.
Sollicitis animis onus eximit: addocet artes.
Fœcundi calices quem non fecere disertum:
Contracta quem non in paupertate solutum?
Hæc ego procurare & idoneus imperor, & non
Inuitus: ne turpe toral, ne sordida mappa

a Aliquid ex rudis antiquitatis artificio retinentibus.
b Consule T. Statilio. Tauro
c Trãscusa è torculari vel lacu vel dolio in amphoras.
d In quem vsum. quorsum optem, vel comparem.
e Proximum insano locum tenet. i. ei simillimus est.

Corruget

Corruget nares: ne non & cantharus & lanx
[a] Ostendat tibi te, ne fidos inter amicos
Sit qui dicta foras eliminet: vt coeat par
Iungatúrque pari. [b] Brutum tibi, Septimiúmque,
Et nisi cœna prior potiórque puella Sabinum
Detinet, assumam, locus est & pluribus vmbris.
Sed [c] nimis arcta premunt olidæ conuiuia capræ.
Tu quotus esse velis, rescribe: & rebus omissis,
Atria seruantem postico falle clientem.

a Splendet instar speculi imaginem tibi ostendentis.

b Al. Brutam, & quidam, iungũt hæc cũ præc.

c Vbi nimis arctè sedetur, existit grauis alarum odor.

AD NVMICIVM EPIST. VI.

Nihil admirari, rem esse dicit quæ propemodum sola ad vitæ beatitudinem conferat: quum homines non ea tantùm quæ cupiunt, sed etiam quæ timent. illis contraria, eodem ferè modo mirentur. Verùm ex ijs quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere: omnes autem frustra in eo felicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

NIL admirari, propè res est vna, Numici,
Soláque, quæ possit facere & seruare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent, quid censes munera terræ?
Quid, maris extremos Arabas ditantis & Indos?
Ludicra quid plausus, & amici [d] dona Quiritis?
Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore?
Qui timet his aduersa, ferè miratur eodem
Quo cupiens pacto pauor est [e] vtrique molestus:
Improuisa simul species exterret vtrunque.
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuátne: quid ad rem?
Si quicquid vidit melius peiúsue sua spe,

d Honores qui a pop. deferuntur.

e Al. vtrobique.

Defixis oculis, animóque & corpore torpet?
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra quàm satis est virtutem si petat ipsam.
I [a] nunc, argentũ, & marmor vetus, æraq; & artes
Suspice, cum gemmis Tyrios mirare colores:
Gaude quod spectant oculi te mille loquentem:
Gnauus manè forum, & vespertinus pete tectum:
Ne plus frumenti dotabilis emetat agris
Mucius: [b] indignum, quòd sit peioribus ortus:
Hic tibi sit potius quàm tu mirabilis illi.
Quicquid sub terra est, in apricum proferet ætas,
Defodiet condétque nitentia. quum bene notum
Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,
[c] Ire tamen restat Numa quòd deuenit & Ancus.
Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
Quære fugam morbi: vis rectè viuere? quis non?
Si virtus hoc vna potest dare, fortis omissis
[d] Hoc age delicijs. virtutem verba putas, vt
Lucum ligna? caue ne portus occupet alter,
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas.
Mille talenta [e] rotundentur, totidem altera porro:
Tertia succedant, & quæ pars quadret aceruum.
Scilicet vxorem cum dote, fidémque, & amicos,
Et genus & formam regina pecunia donat:
Ac bene nummatum decorat Suadela, Venúsque.
Mancipijs locuples eget æris Cappadocum rex.
Ne fueris hic tu chlamydes Lucullus (vt aiunt)
Si posset centum scænæ præbere rogatus.
Qui possum tot? ait: tamen & quæram, & quot habebo

a Si ne virtus quidem ipsa expeti debet, vltra quam satis est.

b Itáne digna hæc censebis quæ tantopere admireris?

c Moriendum est.

d In hanc de comparanda virtute curã incumbe.

e Quidam exp. Congerantur ad summam complendam.

Mittam post paulo scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partem vel tolleret omnes.
Exilis domus est, vbi non & multa supersunt,
Et dominum fallunt, & prosunt furibus: ergo
Si res sola potest facere & seruare beatum,
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Si fortunatum species & gratia præstat,
Mercemur seruum, qui dictet nomina, [a] læuum
Qui fodiat latus, & cogat trans pondera dextram
Porrigere. Hic multum in Fabia valet, ille Velina:
Cuilibet hic fasces dabit, eripiétque curule
Cui volet importunus ebur. frater, pater, adde:
Vt cuique est ætas, ita quenque facetus adopta.
Si benè qui cœnat, benè viuit: lucet, eamus
Quò ducit gula: piscemur, venemur: vt olim
Gargilius, qui manè plagas, venabula, seruos,
Differtum transire forum populúmque iubebat:
Vnus vt è multis populo spectante referret
Emptum mulus aprum. crudi tumidíque lauemur,
Quid deceat, quid non obliti? [b] cerite cera
Digni: remigium vitiosum Ithacensis Vlyssei,
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si (Mimnermus vti censet) sine amore iocísque
Nil est iucundum: viuas in amore iocísque
Viue. vale, siquid nouisti rectius istis,
Candidus imperti: si non, his vtere mecum.

[a] Qui læuũ domini latus pungens, admoneat hunc vel illum esse salutandum: & cogat prensare, vel trans pondera porrecta manu (siqua fortè huiusmodi obstacula in via esse cõtingat) quem dicet multum autoritate valere in tribũ Fab. & quẽ in Vel.

[b] Tali tabula qualis erat ea qua Cerites ignominia affecti fuerunt, suffragiorum iure priuati. Ita quidam ex Gellio. lib. 16. cap. 63.

AD MAECENATEM. EPIST. VII.

Mæcenati se excusat quòd promissis non steterit. Eius in se liberalitatem commemorat & laudat: sed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuslibet diuitijs anteponendam esse,

atque adeò eum qui paucis contentus viuere didicit, incommoda quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse ferre innuit.

QVinque dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror, atqui
Si me viuere vis sanum, rectéque valentem,
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti
Mæcenas veniam: [a] *dum ficus prima calórque*
Designatorem decorat lictoribus atris:
Dum pueris omnis pater & matercula pallet:
Officiosáque sedulitas & opella forensis
Adducit febres, & testamenta resignat.
Quòd si bruma niues Albanis illinet agris,
Ad mare descendet vates tuus, & [b] *sibi parcet,*
Contractúsque leget: te dulcis amice reuiset
Cum Zephyris (si concedes) & hirundine prima.
Non, quo more piris vesci Calaber iubet hospes,
Tu, me fecisti locupletem, Vescere sodes.
Iam satis est. At tu quantumuis tolle. [c] *Benignè.*
Non inuisa feres pueris munuscula paruis.
Tam teneor dono quàm si dimittar onustus.
Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus & stultus donat quæ spernit & odit.
Hæc seges ingratos tulit, & feret omnib. annis.
Vir bonus & sapiens dignis ait esse paratum,
Nec tamen ignorat [d] *quid distent æra lupinis.*
Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
Quòd si me nolis vsquam discedere, reddes
Forte latus, nigros angusta fronte capillos:
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &

[a] *Tempus anni indicat quo multi morbis correpti moriuntur.*

[b] *Suæ valetudinis rationem habebit, & ei cõsulet.*

[c] *Miror hãc tuam in me benignitatẽ. Nimium liberaliter mecum agis.*

[d] *Quid intersit inter bonos & malos nummos.*

Inter

Inter vina fugam Cynaræ mœrere proteruæ.
Forte per angustam tenuis vulpecula rimam
Repserat in cumeram frumenti: pastáque rursus
Ire foras pleno tendebat corpore frustra.
Cui mustela procul, Si vis (ait) effugere istinc,
Macra cauum repetes arctum, quem macra subisti.
Hac ego si compellar imagine, cuncta [a] resigno:
Nec somnum plebis laudo, satur altilium, nec
Otia diuitijs Arabum liberrima muto.
Sæpe verecundum laudasti: réxque patérque
[b] Audisti coram, nec verbo parcius absens:
Inspice si possum donata reponere lætus.
Haud malè Telemachus, proles patientis Vlissei,
Non est aptus equis Ithacæ locus: [c] vt néque planis
Porrectus spatijs, néque multæ prodigus herbæ.
Atreide, magis apta tibi tua dona relinquam.
Paruum parua decent: mihi iam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus & fortis, causísque Philippus agendis
Clarus, ab officijs octauam circiter horam
Dum redit: atque foro nimium distare Carinas
Iam grandis natu queritur: conspexit (vt aiunt)
Adrasum quendam vacua tonsoris in vmbra,
Cultello proprios purgantem leniter vngues.
Demetri (puer hic non læuè iussa Philippi
Accipiebat) abi: quære, & refer, unde domo, quis,
Cuius fortunæ: quo sit patre, quóue patrono.
It, redit: & narrat, Vulteiam nomine Menam,
Præconem, tenui censu, sine crimine [d] notum,
Et properare loco & [e] cessare, & quærere & [f] vti

[a] Restituo.

[b] Appellatus es à me. Rex autem de de superiori seu potentiori amico.

[c] Vtpote neque pl.

[d] Al. natu.

[e] Feriari: vel in interquiescere.

[f] Vti quæsitis. quod auari non faciunt.

Gaudentem paruísque sodalibus, & lare certo,
Et ludis, & post decisa negotia, [a] campo.
Scitari liber ex ipso quæcunque refers: dic
Ad cœnam veniat. non sanè credere Mena:
Mirari secum tacitus. quid multa? benignè
Respondet. Negat ille mihi? Negat improbus & te
Negligit, aut horret Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato scruta popello
Occupat, & saluere iubet prior. ille Philippo
Excusare laborem, & mercenaria vincla,
Quòd non mane domum venisset: deniq;, quod non
[b] Prouidisset eum. Sic ignouisse putato
Me tibi, si cœnas hodie mecum. Vt libet. Ergo non
[c] Post nonam venies nunc i, rem strenuus auge.
Vt ventum ad cœnam est dicenda tacenda loquutus
Tandem dormitum dimittitur, hîc vbi sæpe
Occultum visus decurrere [d] piscis ad hamum,
Mane cliens & iam certus conuiua, iubetur
Rura suburbana [e] indictis comes ire Latinis.
Impositus mannis, aruum cœlúmque Sabinum
Non cessat laudare. videt ridetqué Philippus:
Et sibi dum requiem, dum risus vndique quærit,
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit: persuadet vti mercetur agellum,
Mercatur. ne te longis ambagibus vltra
Quam satis est, morer, ex nitido fit rusticus, atque
Sulcos & vineta [f] crepat mera: præparat vlmos;
Immoritur studijs, & amore senescit habendi.

a C. Martio. Vel ben. vox est respõdentis: vel iungitur cum Resp. Vtrolibet autem modo, existimatur dici ab eo qui quamuis recuset, tamen gratiam habeat. Nam esse recusantis, ostendunt quæ seq. Philippi. Negat ille mihi? Ad quæ Demet. Negat impr. b Alij Præuidisset Quidam, Prouidisset. c Alleg. vbi visus est Mænæ sæpe ad delicias mensæ Phil. redire iam illis inescatus. d Quidam Sæpe iung. cum occultũ. e Al. etiam i. fertis Lat. quas consul. indicebat seu imperabat. f Nihil aliud in ore habet quam s.

Verùm vbi oues furto, morbo, periere capellæ:
Spem mentita seges, bos est enectus arando:
Offensus damnis, media de nocte caballum
Arripit, iratúsque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul aspexit scabrum intonsúmq; Philippus
Durus (ait) Vultei nimis attentúsque videris
Esse mihi: Pol, me miserum patrone vocares,
Si velles (inquit) verum mihi [a] dicere nomen.
Quòd te per genium, dextrámque deósque Penates,
Obsecro & obtestor, vitæ, me redde priori.
Qui simul aspexit quantum dimissa petitis
Præstent, maturè redeat, repetátque relicta.
METIRI se quémq; suo modulo, ac pede, verũ est.

[a] *Al ponere*

AD CELSVM ALBINOVANVM EPIST. VIII.

Ad Celsum scribens, se minùs animo quàm corpore valere dicit, in seipso cùm alia quædam vitia tum inconstantiam reprehendens: sed ita vt illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem de non ferenda immoderatè & insolenter fortuna eum vult admoneri.

C[b] Elso gaudere, & benè rem gerere, Albinouano,
Musa rogata refer, comiti scribæque Neronis,
Si quæret quid agã: dic, multa & pulchra minantẽ,
Viuere nec rectè, nec suauiter. haud quia grando
Contuderit vites, oleámque momorderit æstus:
Nec quia longinquis armentum ægrotet in aruis:
Sed quia mente minùs validus quàm corpore toto,
Nil audire velim, nil discere, quod leuet ægrum:

[b] *Celso dic salutem meis verbis. Sed Græca expressit* χαίρειν κ̀ εὖ πράττειν.

Fidis offendar medicis, irascar amicis,
[a] *Cur me funesto properent arcere veterno:*
Quæ nocuere sequar, fugiam quæ profore credam:
Romæ Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
Post hæc, vt valeat, quo pacto rem gerat & se:
Vt placeat iuueni, percontare, atque cohorti.
Si dicet, rectè primùm gaudere, subinde
Præceptum auriculis hoc instillare memento,
[b] *Vt tu fortunam, sic nos te Celse feremus.*

[a] *Irascar am. cur prop. i. propterea quod prop. vel, Cur me f &c. cum interr. verba sunt Horatij.*

[b] *Si moderatè. for. non feras. sed ea insolescas, nec nos mores tuos feremus.*

AD CLAVDIVM NERONEM. EPIST. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat, & rogat vt in amicitiam suam eum recipiat. Sed hoc verecundè facit, & ita vt ab ipso Nerone id tanquam pro suo iure petere videri non possit.

Septimius, Claudi, nimirum intelligit vnus,
Quanti me facias. nam quum rogat, & prece cogit,
Scilicet, vt tibi se laudare & tradere coner,
Dignum mente domóq; legentis honesta Neronis:
Munere quum fungi propioris censet amici:
Quid possim videt, ac nouit me valdius ipso,
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, mea ne finxisse minora putarer.
Dissimulator opis propriæ, mihi commodus vni.
Sic ego, maioris fugiens opprobria culpæ,
Frontis ad vrbanæ descendi [c] *præmia. quòd si*
Depositum laudas ob amici iussa pudorem,
Scribe tui gregis hunc, & fortem crede bonúmque.

[c] *Præ. f. vrb. Hoc dicit, quasi hunc fructum cõsequantur quidam ex minùs verecunda commendatione, vt auctoritate & gratia valere se persuadeant.*

AD

AD FVSCVM ARISTIVM. EPIST. X.

Fusco Aristio vrbis amatori vitam rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia eius commoda recenset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam vrbanam, non rusticam, comitatur) eum deterret.

VRbis amatorem Fuscum saluere iubemus
Ruris amatores: hac in re scilicet vna
Multum dissimiles, ad cætera penè gemelli.
Fraternis animis quicquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter [a] vetuli notique columbi.
Tu [b] nidum seruas: ego laudo ruris amœni
Riuos, & musco circumlita saxa, nemúsque.
[c] Quid quæris? viuo & regno simul ista reliqui
Quæ vos ad cælum effertis rumore secundo,
[d] Vtque sacerdotis fugitiuus, liba recuso:
Pane egeo iam mellitis potiore placentis.
Viuere naturæ si conuenienter oportet,
Ponendæque domo quærenda est area primùm,
Nouistíne locum potiorem rure beato?
Est vbi [e] plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem canis, & momenta leonis,
Quum semel accepit solem [f] furibundus acutum?
Est vbi [g] diuellat somnos minus inuida cura?
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quàm quæ per pronũ trepidat cum murmure riuũ?
[h] Nempe inter varias nutritur sylua columnas,
Laudatúrque domus, longos quæ prospicit agros.

a Tanquam vet.
b Te domo tua inclusum tenes.
c Q. d. Quid maius tibi possim dicere, quam hoc, quod viuo, &c.
d Idem facio quod fac. seruus, qui excusso domini iugo, pane contentus est.
e Minus sunt frigidæ.
f Vt sanum vocat oda 29 lib. 3.
g Al. depellat.
h Q. d. Hoc quidem certè mihi fateberis, in ipsa etiam vrbe syluas inter col. versicolores nutriri. & placere domum quæ prospectum habeat in agros vnde appareat quo nos impellat natura, quam tumuis hominum fast. ei resistere conentur.

Naturam expellas furca, tamen vſque recurret,
Et mala perrumpet furtim faſtidia victrix.
Non qui Sidonio contendere callidus oſtro
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiúſque medullis,
Quàm qui non poterit vero diſtinguere falſum.
Quem res plus nimio delectauere ſecundæ,
Mutatæ quatient. ſi quid mirabere, pones
Inuitus: fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges & regum vita præcurrere amicos.
Ceruus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat: donec minor in certamine longo
Implorauit opes hominis, frenúmque recepit:
Sed poſtquam victor violens diſceſſit ab hoſte,
Non equitem dorſo, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, átque
Seruiet æternùm: quia paruo neſciat vti.
Cui [a] non conueniet ſua res, vt calceus olim,
Si pede maior erit, ſubuertet, ſi minor, [b] vret.
Lætus ſorte tua viues ſapienter Ariſti:
Nec me dimittes incaſtigatum, vbi plura
Cogere quàm ſatis eſt ac non ceſſare videbor.
Imperat aut ſeruit collecta pecunia cuique,
Tortum digna ſequi potius quàm ducere funem.
Hæc tibi dictabam poſt fanum putre Vacunæ,
Excepto quòd non ſimul eſſes, cætera lætus.

[a] Non con. quod plus minúſue habeat quàm ſatis ſit.
[b] Vret, Dolore afficiet, nimium premendo.

AD BVLLATIVM. EPIST. XI.

Ad vitæ beatitudinem nihil intereſſe dicit, quo quis loco habitet, quum hæc ab animi tranquillitate pendeat.

deat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis iudicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in ijs senserimus.

QVid tibi visa Chios, Bullati, notáque Lesbos?
Quid concinna Samos? quid Crœsi regia Sardis?
Smyrna quid, & Colopho? maiora minoráne fama?
Cunctáne præ campo & Tiberino flumine sordent?
An [a] venit in votum Attalicis ex vrbibus vna?
An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis Lebedus quàm sit Gabijs desertior atque
Fidenis vicis. tamen illic viuere vellem:
Oblitúsque meorum, obliuiscendus & illis,
Neptunum procul è terra spectare furentem.
Sed neque, qui Capua Romam petit imbre lutóque
Aspersus, volet in caupona viuere nec qui
Frigus collegit, furnos & balnea laudat,
Vt fortunatam plenè præstantia vitam.
Nec, si te validus iactauerit Auster in alto,
Idcirco nauem trans AEgæum mare vendas
[b] Incolumi Rhodos & Mitylene pulchra facit quod
Penula solstitio, campestre niualibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
[c] Dum licet, & vultum seruat fortuna benignum,
Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.
Tu, quamcunque deus tibi fortunauerit horam
Grata sume manu: nec dulcia differ in annum:
Vt quocunque loco fueris, vixisse libenter
Te dicas. nam si ratio & prudentia curas,
Non locus effusi latè maris arbiter, aufert:

a Optatur à te habitatio in vna ex Asiaticis vrb.

b Qui animo valet, qui est animo bene composito, ei non magis prodest Rhod. & Mityl. quam pen.

c Dum per fortunam tibi licet Romæ frui, ibi mane, licet placeat tibi Sa. &c.

Cœlum

Cælum non animum mutãt qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia: nauibus atq;
Quadrigis petimus bene viuere. quod petis, hic est,
Est Vlubris: animus si te non deficit æquus.

AD ICCIVM EPIST. XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si rectè fruatur, ne ab ipso quidem Ioue ditiorem effici posse. innuens nimirum, tantum esse diuitem vnumquemq;, quantum rebus vtitur. Eius exemplo, mirum non debere videri quod de Democrito narratur. Suadet illi vt Grosphum in familiaritatem suam recipiat. Quo in statu sint res Romanæ, certiorem facit.

FRuctibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci
Si rectè frueris [a] non est vt copia maior
Ab Ioue donari possit, tibi tolle querelas.
Pauper enim non est cui rerum suppetit vsus.
Si ventri bene, si lateri est pedibúsq; tuis, nil
Diuitiæ poterunt regales addere maius.
Si forte in medio positorum [b] abstemius herbis
Viuis & vrtica, [c] sic viues protinus, [d] vt te
Confestim liquidus Fortunæ riuus inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas vna virtute minora.
Miramur si Democriti pecus edit agellos,
Cultáq; dũ peregrè est animus sine corpore velox:
Quum tu inter scabiem tantam & contagia lucri,
Nil paruum sapias, & adhuc sublimia cures?
Quæ mare [e] compescant causæ, quid tẽperet annum:
Stellæ sponte sua, iussǽne vagentur & errent
Quid premat obscurum Lunæ, quid proferat orbẽ:

[a] *Gr. more, pro Fieri non potest vt.*

[b] *Quidam abst. iung. cum pos.*

[c] *Sic viues etiam deinceps (id est, æquè parco victu contẽtus eris.)*

[d] *Etiamsi statim superueniens fort. riuus te inauret.*

[e] *Comprimant, in terras obruant.*

Quid

Quid velit, & possit rerum concordia discors:
Empedocles, an Stertinij deliret acumen.
Verùm [a] *seu pisces, seu porrum & cæpe trucidas,*
Vtere Pompeio Grospho: & si quid petet, vltro
Defer. nil Grosphus nisi verum orabit & æquum.
[b] *Vilis amicorum est annona, bonis vbi quid deest.*
Ne tamen ignores quo sit Romana loco res,
Cantaber, Agrippæ, Claudî virtute Neronis
Armenius cecidit. ius imperiúmq; Phraates
Cæsaris accepit genibus minor. aurea fruges
Italiæ pleno diffudit copia cornu.

[a] *Siue opiparè, siue parcè viuis.*

[b] *Non magno constant amici, quum viris bo. aliquid deest. Virorum bo. quum impiæ premuntur, amicitia non magno emitur. Vide nũ possit intelligi, Vbi quid deest bonis, id est, vbi non adsunt ea bona quæ satis esse possint.*

AD VINNIVM ASELLAM. EPIST. XIII.

A Vinnio petit vt in offerendis Augusto suis libris & temporis & decori rationem habeat.

VT proficiscentem docui te sæpe diúq;,
Augusto reddes signata volumina Vinni,
Si validus, si lætus erit, si deniq; poscet:
Ne studio nostri pecces, odiúmq; libellis
[c] *Sedulus importes opera vehemente minister.*
Si te forte meæ grauis vret sarcina chartæ,
Abijcito potius, quàm quò perferre iuberis
Clitellas ferus impingas: Asinæq; paternum
Cognomen vertas in risum, & fabula fias.
Viribus vteris per cliuos, flumina, lamas.
[d] *Victor propositi simulac peruenerit illuc*
Sic positum seruabis onus, ne forte sub ala
Fasciculum portes librorum, vt rusticas agnum,
Vt vinosa glomos furtiuæ Pyrrhia lanæ:
Vt cum pileolo soleas conuiua tribulis.

[c] *Sed. min. ep. v. Tanta sedulitate vtens vt etiam vrgere velis.*

[d] *Itinere cõfecto ex animi sententia.*

Ne vulgo narres te ſudauiſſe ferendo
Carmina, quæ poſſunt oculos aurésq; [a] morari
Cæſaris. oratus multa prece, nitere porro.
Vade, vale: caue ne titubes, mandatáq; frangas.

[a] Detinere oculos, dicit Naſo.

AD VILLICVM SVVM EPIST. XIIII.

Villici ſui deſiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in vrbe viuere, & interim inconſtanter faſtidientis rura, quæ antea tacita prece petiiſſet. Cur autem contrà vitam ruſticam vrbanæ præferat exponit. Sed illum more hominum facere dicit, vt alienam ſortem ſuæ præferat.

Villice ſyluarum & mihi me reddentis agelli,
Quem tu faſtidis, habitatum quinq; focis, &
Quinq; bonos ſolitum [b] Bariam dimittere patres:
Certemus, ſpinas animóne ego fortius an tu
Euellas agro: & melior ſit Horatius, an res.
Me quamuis Lamiæ pietas & cura moratur,
Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
Inſolabiliter: tamen iſtuc mens animúſq;
Fert, & amat ſpatijs obſtantia rumpere clauſtra.
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe, beatum.
Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.
Stultus vterq; locum immeritum cauſatur iniquè.
In culpa eſt animus, qui ſe non [c] effugit vnquam.
Tu [d] mediaſtinus tacita prece rura petebas.
Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optas.
Me [e] conſtare mihi ſcis, & diſcedere triſtem,
Quandocunq; trahunt inuiſa negotia Romam,
Non eadem miramur: eo diſconuenit inter
Méq; & te, nam quæ deſerta & inhoſpita teſqua

[b] Al. Variã.

[c] Sic O. 16. l. 2. patria quis exul Se quoque fugit?

[d] Med. ſeruus atrienſis. quidam de ſeruo balneatoris.

[e] C. in ſententia manere.

Credis,

Credis, amœna vocat, mecum qui sentit & odit,
Quæ tu pulchra vocas, [a] fornix tibi & vncta po-
pina
Incutiunt vrbis desiderium, (video) & quòd
Angulus iste feret piper & thus, ocyus vua:
Nec vicina subest vinum præbere taberna
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cuius
Ad strepitum salias terræ grauis. & [b] tamen vrges
Iampridem non tacta ligonibus arua bouémq;
Disiunctum curas, & strictis frondibus exples.
Addit opus pigro riuus, si decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc, age, quid nostrum concentum diuidat, audi.
Quem tenues decuere togæ nitidiq; capilli:
Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci,
Quem [c] bibulum liquidi media de luce Falerni:
Cœna breuis iuuat, & prope riuum somnus in herba.
Nec lusisse pudet, sed non [d] incidere ludum.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
[e] Limat, non odio obscuro morsúq; venenat:
Rident vicini glebas & saxa mouentem.
Cum seruis urbana diaria rodere mauis:
Horum tu in numerum voto ruis. inuidet vsum
Lignorum & pecoris tibi calo argutus, & horti.
[f] Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.
Quam scit vterq;, libens, censebo, exerceat artem.

a Lupanar.
b Quamuis agrum meum fastidias.
c Bibacem.
d Finire.
e Quidam exp. Atterit, siue Minuit.
f Prouerb. in eos qui munus ad quod apti sunt, fastidiunt: alienum ad quod sunt inepti, poscunt.

AD VALLAM. Ep. XV.

Quòd Veliam & Salernum proficisci cogitet, quæ ibi sit hyems & quale cœlum, percontatur: sed se non ita salubritatis rationem habere innuit, vt non etiam aliquam voluptatis habere velit.

Q[a]Væ sit hyems Veliæ, quod cœlũ, Vala Salerni.
Quorum hominum regio, & qualis via (nam mihi Baias
Musa superuacuas Antonius, & tamen illis
Me facit inuisum, gelida quum perluor vnda
Per medium frigus. sanè myrteta relinqui,
Dictáq; cessantem neruis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit, inuidus agris,
Qui caput & stomachum supponere fontibus audet
Clusinis, Gabiósq; petunt & frigida rura.
[b] Mutandus locus est, & diuersoria nota
Præteragendus equus. quò tendis? non mihi Cumas
Est iter, aut Baias: læua stomachosus habena
[c] Dicet eques: sed equi frænato est auris in ore)
Maior vtrum populum frumenti copia pascat:
Collectósne bibant imbres, puteósne perennes
Dulcis aquæ: nam vina nihil moror illius ora
Rure meo possum quiduis perferre patiq;:
Ad mare quum veni, generosum & lene requiro:
Quod curas abigat, quod cum [d] spe diuite manet
In venas animúmq; meum: quod verba ministret:
Quod me Lucanæ iuuenem commendet amicæ.
Tractus vter plures lepores, vter educet apros.
Vtra magis pisces & echinos æquora celent:
Pinguis vt inde domum possim Phæaxq; reuerti:
Scribere te nobis, tibi nos accedere par est.
Menius, vt rebus maternis atq; paternis
Fortiter assumptis, vrbanus cœpit haberi,
Scurra vagus, non qui certum [e] præsepe teneret,
Impransus non qui ciuem dignosceret hoste:

a Iungũtur hæc versui 25. Scribere te, &c. Sũtq; interrupta interrog. vsq; ad v. 14. Maior. &c.
b Alius locus obeundus mihi est.
c Dicet eques seu equo ad diuersoria nota tẽdẽti. sed quod impetrares ab equo (nimirũ vt vellet prætergredi) si eius auris tua verba intelligeret, id impetrare potes ab ore, quod fræno parere cogitur.
d Sic O. 12. lib. 4. de vini cado Spes donare nouas largus, amaráq; Curarum soluere efficax.
e Alienas mẽsas sectãs, modò hanc, modò illam.

Quælibet in quemuis opprobria fingere sæuus:
Pernicies & tempestas barathrúmq; macelli,
Quicquid quæsierat, ventri donabat auaro,
Hic vbi nequitiæ fautoribus & timidis nil
Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat omasi
Vilis & agnini, tribus vrsis quod satis esset.
Scilicet [a] *vt ventres lamna candente nepotum*
Diceret vrendos, correctus Menius idem
Quicquid erat nactus prædæ maioris. vbi omne
Verterat in fumum & cinerem, non herculè miror
(Aiebat) si qui [b] *comedunt bona: quum sit obeso*
Nil melius turdo, nil vulua pulchrius ampla.
Nimirum hic ego sum. nam tuta & paruula laudo,
Quum res deficiunt, satis inter vilia fortis:
Verum vbi quid melius contingit & vnctius, idem
Vos sapere & solos aio bene viuere, quorum
Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

helluo

a *Me. vt nepotum ventres quouis cruciatu dignos esse diceret Lamna pro lamina.*

b *C. bona. vt faciunt quos modò dixi nepotes.*

AD QVINTIVM. EP. XVI.

Postquam agri sui formam & situm Quintio descripsit, in eóque iucundè se viuere dixit, in eius vitam inquirit: monétque ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse quam videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
Aruo pascat herum, an baccis opulẽtet oliuæ:
Pomísne, & pratis, an amicta vitibus vlmo:
Scribetur tibi forma loquaciter, & situs agri.
Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: sed vt veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Læuum discedens curru fugiente [c] *vaporet.*

c *Tepefaciat, vel Calefaciat. vt vapor pro calore.*

Temperiem

Temperiem laudes, quid si rubicunda benignè
Corna vepres & pruna ferant? si quercus & ilex,
Multa fruge pecus, multa dominum iuuet vmbra?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam riuo dare nomen idoneus, vt nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus.
Infirmo capiti fluit vtilis, vtilis aluo.
[a] Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ
Incolumem tibi me præstant Septembribus horis.
[b] Tu rectè viuis, si curas esse quod audis.
Iactamus iampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor ne cui de te plus quàm tibi credas:
Neue putes [c] alium sapiente, bonóq; beatum:
Neu, si te populus sanum rectéq; valentem
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules donec manibus tremor incidat vnctis.
STVLTORVM incurata pudor malus vlcera ce-
Siquis bella tibi terra pugnata maríq; (lat.
Dicat & his verbis vacuas permulceat aures:
[d] Téne magis saluum populus velit, an populum tu,
Seruet in ambiguo, qui consulit & tibi & vrbi,
Iupiter: Augusti laudes agnoscere possis:
Quum pateris sapiens emendatúsq; vocari,
Respondésne tuo, dic sodes, nomine? nempe
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: vt si
Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
[e] Pone, meum est, inquit: pono, tristísq; recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum:

[a] Hic meus recessus, qui mihi dulcis atque adeo amœnus est.
[b] Q. d. Ad tuam autem vitam quod attinet.
[c] Alium à sap. vel, quã sapientem.
[d] Téne m. Hic versus & sequens existimantur esse alicuius poëtæ Augusto adulantis.
[e] Depone magistratũ, inquit populus. Depone hanc rem à me datam.

Mordear opprobrijs falsis? mutémque colores?
Falsus honor iuuat, & mendax infamia terret.
Quem? nisi mendosum & mendacem? vir bonus est quis?
Qui consulta patrum, qui leges iuráque seruat:
Quo multæ magnæque secantur iudice lites:
Quo responsore & quo causæ teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Seruus: Habes pretium, loris non vreris, aio,
Non hominem occidi: non pasces in cruce coruos.
Sum bonus, & frugi: Renuit negat atque [a] Sabellus.
Cautus enim metuit foueam lupus, accipitérque
Suspectos laqueos, & opertum miluius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore.
Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ:
Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
Nam de mille fabæ modijs quum surripis vnum,
[b] Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto,
Vir bonus, omne forum quem spectat & omne tribunal,
Quandocunque deos vel porco vel boue placat:
[c] Iane pater, clarè, clarè quum dixit, Apollo:
Labra mouet, metuens audiui: pulchra Lauerna
Da mihi fallere, da iustam sanctúmque videri.
Noctem peccatis, & fraudibus obijce nubem.
[d] Quo melior seruo, quo liberior sit auarus,
In triuijs fixum quum se demittit ob assem,
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque porrò:

[a] *Ego Horat. Sabellus nego te dicendum bo. quòd hom. nõ occideris.*
[b] *A peccato abstinebis, dũ formidabis pœnam: at si spes sit fall. i. latendi. Al. Est damn. leuius mihi, nõ facinus tamen: esto, ex Accursio Fl.*
[c] *Vbi clarè Ianum vel Apoll. inuocauit, illis relictis precatur L. summissa voce. Vel, Iani quidem & Ap. nomen clarè profert, sed quæ addit, non vult audiri.*
[d] *Al. Qui mel. Si. & P.*

Qui metuens viuit, liber mihi non erit vnquam.
Perdidit arma, [a] locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat & obruitur re.
Vendere quum possis captiuum, [b] occidere noli:
Seruiet vtiliter, sine pascat durus, arétque:
Nauiget, ac medijs hyemet mercator in vndis:
Annonæ prosit, portet frumenta penúsque.
[c] Vir bonus & sapiens audebit dicere, Pentheu,
Rector Thebarum, quid me perferre, patique
Indignum coges? adimam bona. [d] nempe pecus, rem,
Lectos, argentum, tollas licet. In manicis &
Compedibus sæuo te sub custode tenebo.
Ipse deus, simulatque volam, me soluet. Opinor,
Hoc sentit, Moriar: mors [e] vltima linea rerum est.

[a] Est περιπόταντης.
[b] Non est occidēdus auarus, quē captiuum tenet pec. sed adhibendus est seruilibus ministerijs.
[c] Contra vir b. & s. aud. ex Eur. Bacchis.
[d] Nimirum bona vocas, pec. r. Vel per interr. Alij iung. cum præc.
[e] Vlt. l. finis. Met. à pict.

AD SCAEVAM. Ep. XVII.

Scæuam monet ne potentiorum amicitias spernat atque vt in suo vitæ genere Aristippum potius quam Diogenem imitetur. Ad principum amicitias peruenire, & illorum fauorem ac liberalitatem emereri, non cuiusuis esse: & quanta sit arte opus hac in re, docet.

QVamuis Scæua satis per te tibi consulis, & scis
Quo tandem pacto deceat maioribus [f] vti:
Disce docendus adhuc, quæ censet amiculus: vt si
Cæcus iter monstrare velit. tamen aspice siquid
Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur.
Si te grata quies & primam somnus in horam
Delectat, si te puluis strepitúsque rotarum,
Si lædit caupona: Ferentinum ire iubebo.
Nam neque diuitibus contingunt gaudia solis:

[f] Vti amicitia & famil. potentiorum. Sic mox, regibus vti.

Nec vixit malè [a] qui natus moriénsque fefellit.
Si prodesse tuis, paulóque benignius ipsum
Te tractare voles: accedes siccus ad vnctum.
Si pranderet olus patienter, regibus vti
Nollet Aristippus. Si sciret regibus vti,
Fastideret olus, qui me notat. Vtrius horum
Verba probes & facta, doce: vel, iunior, audi
Cur sit Aristippi potior sententia. namque
Mordacem Cynicum sic eludebat (vt aiunt)
Scurror ego ipse [b] mihi, populo tu. rectius hoc &
Splēdidius multò est, [c] equus vt me portet, alat rex
Officium facio. tu poscis [d] vilia: verum es
Dante minor: quamuis fers te nullius egentem.
Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,
Tentantem maiora, ferè præsentibus æquum.
Contrà, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor vitæ via si conuersa decebit.
Alter purpureum non expectabit amictum,
Quidlibet. indutus celeberrima per loca, vadet,
Personámque feret non inconcinnus vtramque:
Alter Mileti textam cane peius & angue
Vitabit chlamyden: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum, refer, & sine viuat ineptus.
Res gerere, & captos ostendere ciuibus hostes,
Attingit solium Iouis, & cœlestia tentat.
[e] Principibus placuisse viris, non vltima laus est.
Non cuiuis homini contingit adire Corinthum,
[f] Sedit qui timuit ne non succederet: esto.
Quid? qui peruenit, fecitne viriliter? atqui
Hîc est, aut nusquā quod quærimus. hic onus horret.

a Qui vixit ita obscurus & ignotus, vt cius & ortus et mors homines latuerint Iuxta illud Epic. λάθε βιώσας.

b Mihi i. in meum cōmodum: tu pop. i. in gratiam pop. vt ei risum moueas.

c Prouerbiū, quo signific. quidā se cōmodè viuere, quippe qui alienis ped. iter faceret, aliena quadra pasceretur.

d Al. vilia rerum.

e Q. d. Quod si ita est, non vlt. in laude poni debet plac.

f Sic dicitur, supersedere aliquo labore

Vt paruis animis & paruo corpore maius:
Hic subit, & perfert, aut virtus nomen inane est,
Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.
Coram rege suo de paupertate tacentes,
Plus poscente ferent. distat, sumásne pudenter,
An rapias. atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, nec pascere [a] firmus,
Qui dicit: clamat, victum date, succinit alter,
Et mihi diuiduo findetur munere quadra.
Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet
Plus dapis, & rixæ multò minus inuidiæque.
Brundusium comes aut Surrentũ ductus amœnum,
Qui queritur salebras, & acerbum frigus, & imbres,
Aut cistam effractam & subducta viatica plorat:
Nota refert meretricis acumina, sæpe catellam,
Sæpè periscelidem raptam sibi flentis: vti mox
Nulla fides damnis verísque doloribus adsit.
Nec semel irrisus, triuijs [b] attollere curat
Fracto crure planum: licet illi plurima manet
Lacryma: per sanctum iuratus dicat Osirim,
Credite: non ludo, crudeles tollite claudum.
Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat,

a Non firmus in suppeditãdis alimentis. firmitatẽ & constantiam in ea re non seruat.

b Alludit ad prouerb. Tollat te qui non nouit. Aptè legeretur, curet: Vti mox nulla f. adsit, nec s. irr. curet.

AD LOLLIVM. Ep. XVIII.

Quæ ad conseruandam amicitiam facienda sint, quæ item vitanda, ac præsertim quomodo quis erga potẽtiorem amicum gerere se debeat, Lollium docet. Initiũ autem sumit ab ijs qui dum tenere modũ non norunt, vel scurrarum potiùs quàm amicorũ fungi officio viden-

videntur, vel asperitate agresti (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) vtuntur. Postremò eum ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ consequi possit hortatur.

SI benè te noui, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis speciem præbere, professus amicum.
Vt matrona meretrici dispar erit atque
Discolor, infido scurræ distabit amicus.
Est huic, diuersum vitio vitium propè maius,
Asperitas agrestis, & inconcinna, grauísque,
Quæ se commendat tonsa cute, dentibus atris:
Dum vult libertas mera dici, veráque virtus.
VIRTVS est medium vitiorum, & [a] vtrinque reductum.
Alter, in obsequium plus æquo pronus, & [b] imi
Derisor lecti, sic nutum diuitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit:
Vt puerum sæuo credas dictata magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.
Alter rixatur de lana sæpè caprina,
Propugnat, nugis armatus: Scilicet, [c] vt non
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, vt non
Acriter elatrem, pretium ætas altera sordet.
Ambigitur quid enim? Castor sciat, an docilis plus
Brundusium Numici melius via ducat, an Appi.
Quem damnosa Venus, quem preceps alea nudat:
[d] Gloria quem suprà vires & vestit & vngit:
Quem tenet argenti sitis importuna famésque,
Quem paupertatis pudor & fuga: diues amicus,
Sæpè decem vitijs instructior, odit & horret.

a Ab vtroque extremo remotum, Media est inter vitia.
b Imi d.l. Accumbentium in imo lecto, vbi & ipse P.
c Nolim merere alt. ætatem, vt non liceat mihi latratu meo obtinere quod pl. Si ætas altera mihi proponatur silentij pretium, sordebit.
d Quem gloriæ amor cogit vestitu sumptuosiore & vnguento largiori vti.

Aut, si non odit, regit: ac, veluti pia mater,
Plus quàm se sapere, & virtutibus esse priorem
Vult: & ait propè vera, [a] Meæ (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes: tibi paruula res est.
[b] Arcta decet sanum comitem toga: desine mecum
Certare. Eutrapelus cuicunque nocere volebat,
Vestimenta dabat preciosa. beatus enim iam
Cum pulchris tunicis sumet noua consilia, & spes:
Dormiet in lucem: scorto postponet honestum
Officium, nummos alienos [c] pascet: ad imum
Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam:
Commissúmque teges & vino tortus & ira.
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:
Nec quum venari volet ille, poëmata panges.
[d] Gratia, sic fratrum geminorum, Amphionis atque
Zethi, dissiluit: donec suspecta seuero
Conticuit lyra fraternis cessisse putatur
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperijs: quotiésque educet in agros
Aetolis onerata plagis iumenta, canésque,
Surge, & inhumanæ [e] senium depone Camœnæ:
Cœnes ut pariter pulmenta laboribus empta:
Romanis solenne viris opus, vtile famæ,
Vitæque & membris, præsertim quum valeas, &
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis, adde, virilia quod speciosius arma
Non est qui tractet scis quo clamore coronæ
Prælia sustineas campestria denique sæuam
Militiam puer & Cantabrica bella tulisti,

[a] Al. Mihi contendere noli. vt sit pro mecum.
[b] Vestitus parui pretij cum sanitate mentis debet esse coniunctus: non admittit stultitiam. Vel per hypall.
[c] Augebit, seu amplificabit, fœnus addendo. Q. vult, malè, poscet.
[d] Amicitia dissoluta est ex studiorum dissimilitudine.
[e] Seueritatē, qualis est senum, qui ab omni relaxatione animi abhorrent.

Sub

Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit,
Et nunc, siquid abest, Italis adiudicat armis.
At, ne te retrahas, & inexcusabilis absis:
Quamuis nil [a] extra numerum fecisse modúmque
Curas, interdum nugaris rure paterno.
Partitur lintres exercitus: Actia pugna
Te duce per pueros hostili more [b] refertur.
Aduersarius est frater: lacus, Adria: donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.
Consentire suis studijs qui crediderit te,
Fautor vtroque tuum laudabit [c] pollice ludum.
Protinus vt moneam (siquid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpè videto.
Percontatorem fugito, nam garrulus idem est:
Nec retinent patulæ commissa fideliter aures:
Et semel emissum volat irreuocabile verbum.
Non [d] ancilla tuum iecur vlceret vlla puérue,
Intra marmoreum venerandi limen amici:
Ne dominus pueri pulchri, charæue puellæ
Munere te paruo beet, aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, & [e] quondam non dignũ [f] tradimus. ergo
Quem sua culpa premit, deceptus omitte tueri:
Vt penitus notum si tentent crimina, serues,
Tuterísque tuo fidentem præsidio: [g] qui

[a] Ineptè, vel contra decorum: per metaph. Sic alibi illa coniungit.
[b] R. simulatur, vel repræsentatur. Sic dicit. referre speciẽ.
[c] Poll. vtroq; compresso. Nam premere poll. gestus erat fauentis teste Plin. Alij, pro Vtraque manu. vt sit, Applaudet tibi.
[d] Ne anc. vel pueri amore capiaris ne dominus illam vel illũ tibi dans: beneficiũ magni loco numeret quod paruũ est: vel recusans, & tibi commodum se non præbens, animum tuum angat.
[e] Q. interdum.
[f] Tr. commendamus.
[g] In quem immerentem quum maledicta iaciuntur, nónne idem periculũ tibi impendere sentis?

Dente Theonino quum circumroditur, ecquid
Ad te pòſt paulò ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet:
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
Expertus metuit. tu, [a] dum tua nauis in alto eſt,
Hoc age, ne mutata retrorſum te ferat aura,
Oderunt hilarem triſtes, triſtémque iocoſi:
Sedatum celeres, agilem gnauúmque remiſſi:
Potores [b] bibuli media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis
Nocturnos iures te formidare vapores.
[c] Deme ſupercilio nubem. plerumque modeſtus
Occupat [d] obſcuri ſpeciem, taciturnus acerbi,
Inter cuncta leges & percunctabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter æuum:
Ne te ſemper inops agitet vexétque cupido,
Ne pauor, & rerum mediocriter vtilium ſpes.
Virtutem doctrina paret, naturáue donet:
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum:
Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,
An ſecretum iter, & fallentis ſemita vitæ.
Me quoties [e] reficit gelidus Digentia riuus,
Quem Mandela bibit, rugoſus frigore pagus:
Quid ſentire putas? quid credis amice precari?
Sit mihi, quod nunc eſt, etiam minus: vt mihi [f] viuā
Quod ſupereſt æui, ſiquid ſupereſſe volunt dij.
Sit bona librorum & prouiſæ frugis in annum
Copia: ne fluitem dubiæ ſpe pendulus horæ.
Hæc ſatis eſt orare Iouem, qui donat & aufert:

[a] Dum in curſu es.

[b] Bib. potores Al. luce.

[c] Aufer è vultu triſtitiam. Ne ſit tibi vultus tetricus. Sic νεφέλην ὀφρύων. Soph. exp. tecti: qui dixit.

[d] Ob. Quidā Gr. κρυψίνους.

[e] Animum recreat ſeu relaxat.

[f] Vt viuam m. Dūmodo viuam. Ea conditione vt v. mihi. i. meo arbitratu, nullius voluntati obnoxius.

Det vitam, det opes: [a] æquũ mĩ animũ ipse parabo.

AD MAECENATEM. EPIST. XIX.

Prauum quorundam in imitandis poetarum vitijs potius quàm virtutibus studium reprehendit. Imitatores vocans seruum pecus, se contra vestigijs aliorum insistere voluisse negat: Deinde rationem reddit curij qui librorum eius lectione domi delectarentur, eósque laudarent, foris eos vituperarent.

PRisco si credis Mæcœnas docte Cratino,
Nulla placere diu nec viuere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus: vt malè sanos
[b] Adscripsit Liber Satyris, Faunísque poetas.
Vina ferè dulces oluerunt mane Camœnæ:
Laudibus arguitur vini vinosus Homerus,
Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda. [c] forum, puteálque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare seueris.
Hoc simul edixit, non cessauere poetæ
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? siquis vultu toruo ferus, & pede nudo,
Exiguæque togæ simulet [d] textore Catonem,
Virtutémne repræsentet morésque Catonis?
Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum studet vrbanus, tendítque disertus haberi.
Decipit exemplar vitijs [e] imitabile. quòd si
Pallerem casu, biberent exangue cuminum.
O imitatores, seruum pecus, vt mihi sæpe
Bilem, sæpe iocum vestri mouêre tumultus.
Libera per vacuum posui vestigia princeps:
Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit

Dux,

a Qui se æquabilẽ præbeat.

b Adscripsit numero Satyrorum & Faun. Quidam hæc iung. cum seq. accip. partic. vt, pro ex quo, vel postquam.

c F. Siccoso (i. vino non madentes) causas agere & iudicia exercere iubebo: nec permittam seueros cantare.

d Text. Ita dictum, vti f. Curtatus inæquali tonsore capillos.

e Quod adiuncta habet vitia imitatu facilia.

Dux, regit examen. Parios ego primus iambos
Ostendi Latio, numeros animósque sequutus
Archilochi, non res & agentia verba Lycamben,
Ac, ne me folijs ideo breuioribus ornes,
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
Tēperat Archilochi Musam pede mascula [a] Sappho,
Temperat Alcæus: sed rebus & ordine dispar,
Nec socerum quærit quem versibus oblinat atris,
Nec sponsæ laqueum famoso carmine nectit.
Hunc ego non alio dictum prius ore, [b] Latinis
Vulgaui fidicen. iuuat immemorata ferentem
Ingenuis oculísque legi manibúsque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet amétq; domi, premat extra limen iniquus?
Non ego ventosæ plebis suffragia venor,
Impensis cœnarum, & tritæ munere vestis,
Non ego, nobilium scriptorum auditor & vltor,
Grammaticas ambire tribus & pulpita dignor.
Hinc illæ lacrymæ, spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, & [c] nugis addere pondus:
Si dixi, rides, ait: & [d] Iouis auribus ista
Seruas, fidis enim manare poetica mella
Te solum, tibi pulcher. Ad hæc ego [e] naribus vti
Formido: &, luctantis acuto ne secer vngui,
Displicet iste locus, clamo: & [f] diludia posco.
Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

[a] Sapphici & Alcaici versus.

[b] Al. Latinus.

[c] Nugas ostentare. Rem leuem magni facere.

[d] Augusti, Iouis nostri.

[e] Quidam de irrisione intell.

[f] Intermissionem, à gladiat. metaph.

AD LIBRVM SVVM. EPIST. XX.

Librum suum compellat, in lucem prodire cupientem:

tem: à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus, nec non de corporis statura, & ætate, quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

V[a] Ertumnum Ianumq; liber spectare videris:
Scilicet vt prostes [b] Sosiorum pumice mundus.
Odisti claues, & grata sigilla pudico:
Paucis ostendi gemis: & communia laudas,
Non ita nutritus. fuge quò discedere gestis.
Non erit emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices: vbi quis te læserit. & scis
In breue te cogi, quum plenus languet [c] amator.
Quòd si non odio peccantis desipit augur,
Charus eris Romæ, donec te deserat [d] ætas.
Contrectatus vbi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut tineas pasces taciturnus inertes,
Aut fugies Vticam, aut vnctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus: vt ille
Qui malè parentem in rupes protrusit asellum
Iratus. quis enim inuitum seruare laboret?
Hoc quoq; te manet, vt pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis [e] balba senectus.
Quum tibi sol tepidus plures admouerit aures,
Me libertino natum patre, & in tenui re
[f] Maiores pennas nido extendisse loquêris:
Vt quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis vrbis belli placuisse domiq;:
Corporis exigui, præcanum, solibus aptum:
Irasci celerem, tamen vt placabilis essem.
Forte meum siquis te percontabitur æuum,

a *Vertumni & Iani templa. quòd ante hæc libri, sicut aliæ res venales, prostarent.*

b *Sos. librariorum seu bibliopolarũ.*

c *Am. qui paulo antè tui amator erat. i. tui legẽdi cupidus.*

d *AEtas prima. i. iuuentus.*

e *Balbus senex, pueros elementa docens. quasi ipse liber pueros elementa docturus sit. P.*

f *Maiora quàm pro natalibus meis consequutum esse. Siue, ad maiora peruenisse.*

Me quater undenos sciat impleuisse decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER SECVNDVS.

AD AVGVSTVM. EPIST. I.

Queritur de prauo Romanorum suæ ætatis iudicio, poemata è vetustate æstimantium, & noua, non obaliud quàm quòd noua essent, fastidientium: quum tamen multa sint in veteribus poetis reprehensione digna. Poeticæ studium non multis antè seculis Romæ coli cœptum esse dicit: & fatetur quidem non minùs indoctos, quàm doctos poemata scribere, sed aliqua commoda hunc illorum errorem consequi, atque adeo, qualescunque sint, illo suo poeticæ studio ipsi reipub. vtiles esse ostendit. Poesin initiò rudem, nonnisi serò ex Græcorum lectione expoliri cœpisse ait, quum Græcia capta cæteras etiam artes agresti Latio intulit. Vulgi de comœdia, tanquam opere minimè laborioso, iudicium reprehendit: & quæ à scribendis fabulis multos deterreant exponit. Postremò de poetis illis agit qui non spectatoribus scribunt, sed lectoribus: & Augustum ad calcar illis addendũ hortatur, eius de Virgilio & Vario iudicium laudans.

QVum tot sustineas & tanta negotia solus
Res Italas armis tuteris, moribus ornes:
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.

[a] Romulus, & Liber pater, & cum Castore Pollux,
Post ingentia facta, deorum in templa recepti,
Dum terras hominúmque colunt genus, aspera bella
Componunt, agros assignant, oppida condunt:
Plorauere suis non respondere fauorem
Speratum meritis. [b] diram qui contudit hydram,
Notáque fatali portenta labore subegit,
Comperit [c] inuidiam supremo fine domari.
Vrit enim fulgore suo, qui prægrauat artes
Infra se positas: extinctus amabitur idem.
Præsenti tibi maturos largimur honores,
Iurandásque tuum per nomen ponimus aras,
Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus, sapiens & iustus in vno
Te nostris ducibus te Graijs anteferendo,
Cætera nequaquam simili ratione modóque
AEstimat: &, nisi quæ terris semota suísque
Temporibus defuncta videt, fastidit & odit.
Sic fautor veterum, vt [d] tabulas peccare vetantes
Quas bis quinque viri sanxerunt, fœdera regum
Vel Gabijs vel cum rigidis æquata Sabinis,
Pontificum libros, annosa volumina vatum,
Dictitet Albano Musas in monte loquutas.
Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina: non est quòd multa loquamur
[e] Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
Venimus ad summum fortunæ: pingimus atque
Psallimus, & luctamur Achiuis doctius vnctis.
Si meliora dies, vt vina, poemata reddit,

[a] Hæc referuntur ad ista seq. Præsenti tibi mat. per comparationem q.d. Tu vero contrà consequeris iam nunc hon.

[b] D. q. Hercules: Inuidetur ijs in quibus aliqua præstantia elucescit, sed ijdem post mortem amantur.

[c] Sic Naso, Pascitur in viuis liuor post f. q.

[d] Leges XII. tab. & fœdera regum Rom. cum Gab. &c.

[e] Perinde est ac si mihi dicant, nihil duri esse, &c. .i. manifestè falsa dicant.

Scire

Scire velim, pretium chartis [a] quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos veterésque referri debet? an inter
Viles atque nouos? excludat iurgia finis.
Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.
Quid? qui deperijt minor vno mense, vel anno,
Inter quos referendus erit? veterésne poetas?
An quos & præsens & postera respuet ætas?
Iste quidem veteres inter ponetur honestè,
Qui vel mense breui vel toto est iunior anno.
Vtor permisso, [b] caudæque pilos vt equinæ
Paulatim vello, & demo vnum, demo etiam vnum:
Dum cadat elusus ratione ruentis acerui.
Qui redit ad fastos, & virtutem æstimat annis,
Miratúrque nihil nisi quod [c] Libitina sacrauit.
Ennius, & sapiens & fortis, & alter Homerus,
Vt critici dicunt, leuiter curare videtur
Quò [d] promissa cadant & somnia Pythagorea,
Næuius in manibus non est, & mentibus hæret
Penè recens. adeo sanctum est vetus omne poema.
Ambigitur quoties vter vtro sit prior, aufert
Pacuuius docti famam senis, Accius alti:
Dicitur Afrani toga conuenisse Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi:
Vincere Cæcilius grauitate, Terentius arte.
Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos numerátque poetas
Ad nostrum tempus, [e] Liui scriptoris ab æuo.
Interdum vulgus rectum videt, est vbi peccat.
Si veteres ita miratur laudátque poetas,

[a] Quoto demum anno hanc laudem seu titulum hunc, antiquitatis sibi arrogent.

[b] Alludit ad id quod Sertorius in exemplum socijs proposuit: de quo Plut.

[c] Vide s. Ode 30. lib. 3.

[d] Ita negligēter scribit. vt nullā rationē habere videatur eius quod dixerit: somniasse mortuum se esse, & in suum corpus (sec. Pyth. sententiā) animam Homeri immigrasse.

[e] Liuij Andronici.

Vt nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam nimis antiquè, si pleraque durè
Dicere credit eos, ignauè multa, fatetur:
Et sapit, & mecum facit, & Ioue iudicat æquo.
Non equidem insector, delendáque carmina Liui
Esse reor, memini quæ [a] plagosum mihi paruo
Orbilium dictare: sed emendata videri,
Pulchráque, & exactis minimum distantia, miror.
Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, &
Si versus paulo concinnior vnus & alter,
Iniustè totum [b] ducit [c] vendítque poema.
[d] Indignor quicquam reprehendi, non quia crassè
Compositum illepidéue putetur, sed quia nuper:
Nec veniam antiquis, sed honorem & præmia posci.
[e] Rectè nécne crocum florésque perambulet Attæ
Fabula, si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti penè patres: ea quum reprehendere coner
Quæ grauis AEsopus, quæ doctus Roscius egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt:
Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ
Imberbes didicere, senes perdenda fateri.
Iam saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
Quod [f] mecum ignorat, solus vult scire videri:
Ingeniis non ille fauet, plauditque sepultis,
Nostra sed impugnat, nos nostraque liuidus odit.
Quòd si tam Græcis nouitas inuisa fuisset
Quàm nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet
Quod legeret tereretque viritim publicus vsus?
Vt primùm positis [g] nugari Græcia bellis

Cœpit,

[a] Plagas multas seu graues discip. infligentem.

[b] Quidam D. exp. ostentat, producit quasi in pompa.

[c] Vendit autem, venditat.

[d] Indignor honore & præmiis dignos censeri, nedum veniam erratorũ illis peti.

[e] R. n. cr. An meritò veniant in scenã croco perfusam, vt Luc.

[f] Perinde atque ego.

[g] Ad res minùs serias animum cõuerteret.

Cœpit, & in vitium fortuna labier æqua,
Nunc athletarum studijs, nunc arsit equorum:
Marmoris aut eboris fabros aut æris amauit:
Suspendi picta vultum mentémque tabella:
Nunc tibicinibus, nunc est gauisa tragœdis:
Sub nutrice puella velut si luderet infans:
Quod cupidè petijt, [a] maturè plena reliquit.
[b] Quid placet aut odio est, quod non mutabile
credas?

[a] Maturè satiata, id est citò.
[b] Vicissitudo est in reb. quæ placent & in ijs quæ displ.
[c] Respondere ius.

Hoc paces habuere bonæ, ventíque secundi.
Romæ dulce diu fuit & solenne reclusa
Mane domo vigilare, clienti [c] promere iura:
Cautos nominibus certis expendere nummos,
Maiores audire, minori dicere per quæ
Crescere res posset, minui damnosa libido.
Mutauit mentem populus leuis, & calet vno
Scribendi studio pueri patrésque seueri
Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Inuenior Parthis mendacior: & prius orto
Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.
Nauem agere ignarus nauis timet: abrotonum ægro
Non audet nisi qui didicit, dare: quod medicorum
est,
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
[e] Scribimus indocti doctique poemata passim.
Hic error tamen & leuis hæc insania quantas
Virtutes habeat, sic collige. vatis auarus
Non [f] temere est animus: versus amat, hoc studet
vnum:

[e] Quum in illis art. nemo quicquam aggrediatur, nisi earum peritus: nos contra tam indoctè quàm docti scr.

Detrimen-

Detrimenta, fugas seruorum, incendia ridet:
Non fraudem socio, pueróue incogitat vllam
Pupillo: viuit siliquis & pane secundo.
Militiæ quanquam piger & malus, vtilis vrbi:
Si das hoc, paruis quoque rebus magna iuuari.
Os tenerum pueri balbúmque poeta figurat
Torquet ab obscœnis iam nunc sermonibus aurem:
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Asperitatis & inuidiæ corrector & iræ.
Rectè facta refert: [a] orientia tempora notis
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret vnde preces, vatem ni Musa dedisset?
Poscit opem chorus, & præsentia numina sentit:
Cœlestes implorat aquas docta prece blandus:
Auertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem & locupletem frugibus annum.
Carmine dij superi placantur, carmine manes.
Agricolæ prisci, fortes, paruóque beati,
Condita post frumenta, leuantes tempore festo
Corpus, & ipsum animum spe finis dura ferentem,
Cum socijs operum, & pueris, & coniuge fida,
Tellurem porro, Syluanum lacte piabant,
Floribus & vino Genium, [b] memorem breuis æui.
Fescennina per hunc inuenta licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit:
Libertásque recurrentes accepta per annos
Lusit amabiliter: donec iam sæuus apertam
In rabiem verti cœpit iocus, & per honestas
Ire domus impunè minax. doluere cruento

[a] Proponens exempla, facit vt or. tēp. i. venientia, cuiusmodi futura sint æstimemus, & instruamur ex ante gestis P.

[b] Qui vt memor est br. æui, ita & alios memores facit.

Dente lacessiti: fuit [a] intactis quoque cura
Conditione super communi. quinetiam lex
Pœnáque lata, malo quæ nollet carmine quenquam
Describi. vertêre modum, formidine fustis,
Ad bene dicendum delectandúmque redacti.
Græcia [b] capta ferum victorem cēpit, & artes
Intulit agresti Latio. sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius: & graue virus
Munditiæ pepulere. sed in longum tamen æuum
Manserunt hodiéque manent vestigia ruris.
Serus enim Græcis admouit acumina charis:
Et post Punica bella quietus, quærere cœpit
Quid Sophocles & Thespis & AEschylus vtile ferent.
Tentauit quoque rem si dignè vertere posset:
Et placuit sibi, natura sublimis & acer.
Nam [c] spirat tragicum satis, & feliciter audet:
Sed turpem putat in scriptis metuítque lituram.
Creditur, [d] ex medio quia res arcessit, habere
Sudoris minimum, sed habet comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. aspice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi:
Vt patris attenti, lenonis vt insidiosi:
Quantus sit Dorsennus edacibus in parasitis:
Quàm non adstricto percurrat pulpita socco.
Gestit enim nummum in loculos dimittere, post hunc
Securus cadat, an recto stet fabula talo.
Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
Exanimat lentus spectator, sedulus inflat.
Sic leue, sic paruum est, animum quod laudis auarum

Subru-

[a] Etiam non lacessiti prospiciendum putauerunt huic malo communi.

[b] Quum Ro. Græciam cepissent, vicissim capti sunt illius artibus. i. amore artiũ illius. Vel, Cepit vict. subegit illius ingenium. vt dicitur subactum ingenium.

[c] Spiritus tragicos habet.

[d] Quia petit argumentũ è medio, è vita communi, & quidem plebeiorum. Al. accessit, non arcessit.

Subruit aut reficit. valeat res ludicra, si me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Sæpe etiam audacem fugat hoc terrétque poetam,
Quòd numero plures, virtute & honore minores,
Indocti stolidíque, & [a] depugnare parati
Si discordet eques, media inter carmina poscunt
Aut vrsum aut pugiles. his nam [b] plebecula gaudet.
Verùm equitis quoque iam migrauit ab aure voluptas
Omnis ad incertos oculos & gaudia vana.
Quattuor aut plures aulæa [c] premuntur in horas
Dum fugiunt equitum turmæ, peditúmque cateruæ.
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis.
Esseda festinant, pilenta, petorrita, naues:
Captiuum portatur ebur, [d] captiua Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus, seu
Diuersum confusa genus panthera camelo,
Siue elephas albus vulgi conuerteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Vt sibi præbentem mimo spectacula plura.
Scriptores autem narrare putaret [e] asello
Fabellam surdo. nam [f] quæ peruincere voces
Eualuere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum:
Tanto cum strepitu ludi spectantur, & artes
[g] Diuitiæ q; peregrinæ: quibus oblitus actor

[a] Ita pertinaces vt p. sint ad arma venire, nisi assentiantur equites.

[b] P. vide prol.

[c] Hæc Terentij Aulæa quibus obtenditur scena, remouentur, dum aliquod pugnæ simulacrum editur, dum vincti reges in triumphum ducuntur.

[d] Captiui Cor. simulacrum.

[e] Prouerb. Surdo fab. narrare.

[f] Cuius histrionis vox quantumuis contenta in- inter hos strepitus & clamores exaudiri possit?

[g] Q.d. Quo peregrino vestitu & cultu non dico ornatus, sed fœdatus.

Quum stetit in scena; [a] concurrit dextera læua.
Dixit adhuc aliquid? Nil sanè. Quid placet ergo?
[b] Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes me, quæ facere ipse recusem,
Quum rectè tractent alij, laudare [c] malignè,
Ille [d] per extentum funem mihi posse videtur
Ire poeta, meum qui pectus [e] inaniter angit,
Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
Vt magus: modò me Thebis, modò ponit Athenis.
Verùm age, & his, qui se lectori credere malunt,
Quàm spectatoris fastidia ferre superbi,
Curam redde breuem: si munus Apolline dignum
Vis complere libris, & vatibus addere calcar,
Vt studio maiore petant Helicona virentem.
[f] Multa quidem nobis facimus mala sæpe poetæ,
(Vt vineta egomet cædam mea) quum tibi librum
Sollicito damus, aut fesso: quum lædimur, vnum
Si quis amicorum est ausus reprendere versum:
Quum loca iam recitata reuoluimus irreuocati:
Quum lamentamur, non apparere labores
Nostros, & tenui deducta poemata filo:
Quum speramus eò rem venturam, vt simulatque
Carmina rescieris nos fingere, commodus vltro
Accersas, & egere vetes, & scribere cogas.
Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
[g] AEdituos habeat belli spectata domique
Virtus, indigno non committenda poetæ.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui versibus & malè natis

[a] Conc. Comploduntur manus. Plausus editur.
[b] Vestitus ianthinus. i. violacei coloris.
[c] M. parcè detrahere eorum laudi.
[d] Per ext. f. Rem difficillimam præstare posse videtur, & vel idē quod funambuli, esse facturus, si opus sit.
[e] In. angit. Angit pectus licet metu inani. i. ita me afficit suis verbis vt angat, irritet, &c.
[f] Multa q. n. f. m. s. p. sed tamen nonnulli sunt quib. aliquid concedendum est.
[g] Aed. metaph. q. d. custodes. In quorum tutela sit, vt ædit. dicitur ab æde tuenda.

Rettulit acceptos, regale numisma philippos.
Sed veluti tractata notam labémque remittunt
Atramenta, ferè scriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. idem rex ille, poema
Qui tam ridiculum tam carè prodigus emit:
Edicto vetuit nequis se, præter Apellem,
Pingeret, aut [a] alius Lysippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum simulantia. quòd si
Iudicium subtile videndis artibus illud
Ad libros & ad hæc Musarum dona vocares,
[b] Bœotum in crasso iurares aere natum.
At néque dedecorant tua de se iudicia, átque
Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius Variúsque poetæ:
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quàm per vatis opus mores animíque virorum
Clarorum, apparent, nec sermones ego mallem
Repentes per humum, quàm res componere gestas:
Terrarúmque situs, & flumina dicere, & arces
Montibus impositas, & barbara regna, tuísque
Auspicijs totum confecta duella per orbem,
Claustráque custodem pacis cohibentia Ianum,
Et formidatam Parthis te principe Romam:
Si, [c] quantum cuperem, possem quóque. sed néque paruum
Carmen maiestas recipit tua, nec meus audet
Rem tentare pudor quam vires ferre recusent.
[d] Sedulitas autem, stultè quem diligit, vrget:
Præcipuè quum se numeris commendat & arte.
Discit enim citius meminítque libentius illud

[a] Al. quàm Lys.

[b] Iur. Al. ex esse. B. Alij Bœotũ.

[c] Sic sat. i. l. 2. cupidum p. opt. Vires deficiunt.

[d] Sedulitas grauat eum cui stultè aliquod officiũ testandi amoris sui causa defert. Præsertim quum scribendis versibus eum vult testari. Quod dixit vrget, dicit postea Grauat.

Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
Nil moror officium, quod me grauat: ac nêque ficto
In peius vultu proponi cereus vsquam,
Nec prauè factis decorari versibus opto:
Ne rubeam pingui donatus munere: & vnà
Cum scriptore meo, capsa porrectus aperta
Deferar in vicum vendentem thus & odores,
Et piper, & quicquid chartis amicitur ineptis.

AD IVLIVM FLORVM. EPIST. II.

Excusat se Iulio Floro, querenti quòd nec epistolam vllam, nec ea quę promiserat carmina misisset. Ac primùm se pigrũ fatetur esse, atque id ille prædixisse ait: ideóq; se vitioso seruo comparat, cuius emptor sit Florus à venditore de vitio pręmonitus. Deinde se, quod de Luculli milite narrat, imitari velle dicit: ac, quum paupertate ad versus faciendos impulsus fuerit, nunc eas facultates consequutũ quę satis esse possint, malle somno id temporis dare quod alioqui scribendis versibus daturus esset. Affert & alias rationes cur nõ scribat: quarum vna conuenit cum his Nasonis verbis.
Carmina secessum scribentis & otia quærunt.
Denique, quamuis poetę vulgo mutuis laudibus se ornent, multa componi ab illis quę merito risu excipiantur. Contrà, verò, ad scribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris esse, & quæ animum etiam torqueat: at sibi non tanti esse sapientem scriptorem haberi. Sibi igitur, quum iam prouectæ sit ætatis, ad alios numeros animum esse appellendũ: nimirum ad numeros & artem vitæ bene instituendæ. Atque adeo se iam in eo totum esse, vt fruendo modicis opibus quæ adsunt, discat maiores non concupiscere.

cere. Verùm ad benè beatéque viuendum (quod vocant rectè viuere) non satis esse carere auaritia, sed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

FLore, bono claróque fidelis amice Neroni,
Siquis forte velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabijs: & tecum sic [a] agat, Hic &
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos,
Fiet eritque tuus, nummorum millibus octo:
[b] Verna ministerijs ad nutus aptus heriles:
Literulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: [c] argilla quiduis imitaberis vda.
Quinetiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
Multa fidem promissa leuant, vbi plenius æquo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
[d] Res vrget me nulla: meo sum pauper in ære.
Nemo hoc mangonijs faceret tibi. non temere à me
Quiuis ferret idem semel hic cessauit: & (vt fit)
[e] In scalis latuit metuens pendentis habenæ.
Des nummos, [f] excepta nihil te si fuga lædat.
Ille ferat pretium, pœnæ securus opinor.
Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est lex.
Insequeris tamen hunc, & lite moraris iniqua.
Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi
Talibus officijs propè mancum: ne mea sæuus
Iurgares ad te quòd epistola nulla veniret.
Quid tum profeci? mecum facientia iura
Si tamen attentas? quereris super hoc etiam quòd
Expectata tibi non mittam carmina mendax.

[a] *Agat, quidam exp. Loquatur. Rectius, Paciscatur.*
[b] *V. Seruus, ex ancilla mea natus: aptus minist. ad nutus domini obeundis*
[c] *Arg. Talem reddes eum qualem libuerit, flectendo eius ingenium velut argillam.*
[d] R. vr. *Nihil est propter quod necesse sit mihi cum vendere. nam quamuis pauper sim, in ære alieno non sum, sed meo.*
[e] *In sc. Latuit met. h. p. id est, lori, quod serui vincti cædebantur flagris.* [f] *Ex. Si quidem nullum tibi scrupulum (vel metum inijciat fuga à me excepta, & quam præstare nolo.*

Luculli [a] miles collecta viatica multis
Aerumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
Perdiderat: post hoc [b] vehemens lupus, & sibi &
Iratus pariter, ieiunis dentibus acer, (hosti
Præsidium regale loco deiecit (vt aiunt)
Summè munito & multarum diuite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honestis:
Accipit & bis dena super sestertia nummûm.
Forte sub hoc tempus castellum euertere prætor
Nescio quod cupiens, hortari cœpit eundem
Verbis, quæ timido quóque possent addere mentem.
I bone quò virtus tua te vocat: i pede fausto
Grandia laturus meritorum præmia. quid stas?
Post hæc ille catus, [c] Quantumuis rusticus, ibit,
Ibit eò quò vis, qui zonam perdidit: inquit.
[d] Romæ nutriri mihi contigit: átque doceri,
[e] Iratus Graijs quantum nocuisset Achilles,
Adiecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
Scilicet vt possem curuo dignoscere rectum,
Atque inter syluas Academi quærere verum.
Dura sed amouere loco me tempora grato:
Ciuilisque rudem belli tulit æstus in arma,
Cæsaris Augusti non responsura lacertis.
Vnde simul primùm me dimisere Philippi,
Decisis humilem pennis, inopémque paterni
Et laris & fundi: paupertas impulit audax
Vt versus facerem, sed, quod non desit, habentem
Quæ poterunt vnquam satis expurgare [f] cicutæ,
Ni melius dormire putem, quàm scribere versus?
Singula de nobis anni prædantur euntes:

a Id est milites, vt quidam volunt. Alij tamen de certo quodam milite intell.

b V. ad prædandũ factus acrior ex illa egestate, vt lup. ex fame.

c Q. d. Inopia quantumuis rusticum ad illud audiendum compellet.

d Imitari se velle dicit illius militis Luculli institutum.

e Ir. Gr. Doceri quantũ Ach. ir. id est doceri Iliadẽ Homeri.

f Quidam elleborum intell. quasi ita vocet ad medicamentorum infamiam. Alioqui Auicennã cicutã vocasse elleborum nigrũ.

Eripu-

Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludum:
Tendunt extorquere poemata, quid faciam vis?
Deniq; non omnes eadem mirantur amántq;:
Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis:
Ille, [a] Bioneis sermonibus, & [b] sale nigro.
Tres mihi conuiuæ propè dissentire videntur,
Poscentes vario multum diuersa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis tu quod iubet alter.
Quod petis, id sanè est inuisum acidúmq; duobus.
Præter cætera, me Romæne poemata censes
Scribere posse, inter tot curas, tótq; labores?
Hic [c] sponsum vocat, hic auditum scripta relictis
Omnibus officijs. cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Auentino: visendus vterq;.
Interualla vides humanè commoda: verùm
[d] Puræ sunt plateæ, nihil vt meditantibus obstet.
Festinat calidus mulis gerulísq; redemptor:
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignũ:
Tristia robustis luctantur funera plaustris:
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
I nunc, & versus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit vrbes.
Rite cliens Bacchi, somno gaudentis & vmbra:
Tu me inter strepitus nocturnos atq; diurnos
Vis canere, & contracta sequi vestigia vatum?
Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas,
Et studijs annos septem dedit, insenuítq;
Libris & curis, statua taciturnius exit

[a] Comicis versibus, à Bione Aristophanis patre.
[b] S. nigro. Sal. mordacibus & amarulentiæ plenis. Vt cõtra dicuntur candidus & candor, quæ ad animum referuntur.
[c] Fideiussũ, ad fideiubendum. Quidã exp. Interualla humano more commoda, id est, non valdè commod, quales esse solent res humanæ.
[d] Puræ, vacuæ obstaculis.

Ple-

Plerunq; & risu populum quatit: hîc ego rerum
Fluctibus in medijs, & tempestatibus vrbis,
Verba lyræ motura sonum connectere digner?
Frater erat Romæ [a] consulti rhetor: vt alter
Alterius sermone meros audiret honores:
Gracchus vt hic illi foret, huic vt Mutius ille.
Quî minus argutos vexat furor iste poëtas?
Carmina compono, hic elegos: mirabile visu
Cælatúmq; nouem Musis opus aspice primùm,
Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
-spectemus vacuam Romanis vatibus [b] ædem.
Mox etiam (si fortè [c] vacas) sequere, & procul audi
Quid ferat, & quare sibi nectat vterq; coronam.
Cædimur, & totidem plagis consumimus hostem,
Lento [d] Samnites ad lumina prima duello.
Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
Fit Mimnermus, & optiuo cognomine crescit.
Multa fero, vt placem genus irritabile vatum,
Quum scribo, & supplex populi suffragia capto.
Idem, finitis studijs, & mente recepta,
[e] Obturem patulas impunè legentibus aures.
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent scribentes, & se venerantur, & vltro
(Si taceas) laudant quicquid scripsere, beati.
At qui legitimum cupiet fecisse poëma,
Cum tabulis animum censoris sumet honesti:
Audebit quæcunq; parum splendoris habebunt,
Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
Verba mouere loco: quamuis inuita recedant,

[a] Iuriconsulti.

[b] AEdem Apoll. & bibliothecam ei adiunctā.

[c] Al. vacat.

[d] S. gladiatorum genus. Tanquam Sam.

[e] Obturare possim, vel ausim, Obt. mihi licet?

Et

Et versentur adhuc [a] intra penetralia Vestæ.
Obscurata diu populo bonus eruet atq;
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc situs informis premit & deserta vetustas.
Adsciscet noua, quæ genitor produxerit vsus.
Vehemens & liquidus, puróq; simillimus amni,
Fundet opes, Latiúmq; beabit diuite lingua.
Luxuriantia compescet, nimis aspera sano
Leuabit cultu, virtute carentia tollet:
Ludentis speciem dabit, & [b] torquebitur: vt qui
Nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa [c] mouetur.
Prætulerim scriptor delirus inérsq; videri,
Dum mea delectent mala me, vel deniq; fallant,
Quam sapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis.
Qui se credebat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus sessor plausórq; theatro:
Cætera qui vitæ seruaret munia recto
More: bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
Comis in vxorem: posset qui ignoscere seruis,
Et [d] signo læso non insanire lagenæ:
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic vbi cognatorum opibus curísq; refectus,
Expulit elleboro morbum bilémq; meraco,
Et redit ad sese, Pol, me occidistis amici
Non seruastis (ait) cui sic extorta voluptas,
Et demptus per vim mentis gratissimus error.
Nimirum [e] sapere est abiectis vtile nugis,
Et tempestiuum pueris concedere ludum:
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,

a Quidam exp. Quamuis non debeant loco moueri vtpote eius sanctitati vota.

b Quod dixit torqueri. Quidam aliter.

c Saltat.

d Non irasci ad insaniam vsque ob leue seruorum pecc. quale est quum lagenam resignant.

e Q.d. Si sapiam, numeros illos pueris relinquã, vt nugas illorum ætati aptas: ipse aliud num. genus discã. vel Sap. pro Sapienter vitam instituere.

Sed veræ numeróſq; modóſq; ediſcere vitæ.
Quocirca mecum loquor hæc, tacitúſq; recordor:
Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphæ,
Narrares medicis: quòd quanto plura paraſti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi, monſtrata radice vel herba,
Non fieret leuius: fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
Rem dij donarent, illi decedere prauam
Stultitiam: & quum ſis nihilo ſapientior, ex quo
Plenior es, tamen vteris monitoribus iiſdem?
At ſi diuitiæ prudentem reddere poſſent,
Si cupidum timidúmq; minus te: nempe ruberes,
Viueret in terris te ſiquis auarior vno.
Si propriũ eſt quod quis libra [a] mercatus & ære eſt,
Quædam (ſi credis conſultis) mancipat vſus:
Qui te poſcit ager, tuus eſt: & villicus Orbi
Quum ſegetes occat, tibi mox frumenta daturus,
Te dominum ſentit. das nummos: accipis vuam,
Pullos, oua, cadum temeti. nempe modo iſto
Paulatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis
(Aut etiam ſupra) nummorum millibus emptum.
Quid refert, viuas numerato nuper an olim?
Emptor Aricini quondam Veientis & arui,
Emptum cœnat olus, quamuis [b] aliter putat: emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
[c] Sed vocat vſq; ſuum, quà populus adſita certis
Limitibus vicina refugit iurgia. tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc prece, nunc pretio, nũc vi, nunc ſorte ſuprema,

[a] Al. mercatur & ære.

[b] Se fruct. ſuis ali. putat, non autem emptis.

[c] Suum voc. quod eo vſque patet, vbi pop. adſita pro limite eſt, qui diſtinguat agrum vicini à ſuo. Quidam adſita exp. viti maritata.

Permutet

Permutet dominos, & cedat in altera iura.
Sic quia perpetuus nulli datur vsus, & hæres
Hæredem alterius, velut vnda superuenit vndam:
Quid vici prosunt? aut horrea? quidue Calabris
Saltibus adiecti Lucani? si metit Orcus
Grandia cum paruis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
Argentum, vestes Gætulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum cessare, & ludere, & vngi
Præferat Herodis palmetis pinguibus: alter
Diues & importunus, ad vmbram lucis ab ortu,
Syluestrem [a] flammis & ferro mitiget agrum:
Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
Naturæ deus humanæ, mortalis in vnum-
-quodq; caput: vultu mutabilis, albus, & ater.
Vtar, & ex modico, quantum res poscet, aceruo
Tollam: nec metuam quid de me iudicet hæres.
Quòd non plura datis inuenerit. & tamen idem
Scire volam quantum simplex hilarísq; nepoti
Discrepet, & quantum discordet parcus auaro.
Distat enim, spargas tua prodigus, an neq; sumptum
Inuitus facias, neq; plura parare labores.
Ac potius, puer vt festis quinquatribus, olim
Exiguo gratóq; fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda domus procul absit. ego, [b] vtrũ
Naue ferar magna an parua, ferar vnus & idem.
[c] Non agimur tumidis velis aquilone secundo:
Non tamen aduersis ætatem ducimus austris.
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,

[a] Frutic. & arb. Syluestribus, partim succisis, partim incẽsis, fertiliorẽ reddat: aut, faciat vt non adeo sit sterilis.

[b] Siue magna n. siue p. Vel, Vtrum naue m. an parua ferar, nihil refert. ferar enim vnus & idẽ.

[c] Alleg. Si non ingentes nobis sunt opes, at certè non sumus inopes.

Extremi

Extremi primorum, extremis usq; priores.
Non es auarus: abi. quid? cætera iam simul isto
Cum uitio fugêre? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
Nocturnos lemures, portentáq; Thessala rides?
[a] Natales gratè numeras? ignoscis amicis?
Lenior & melior fis accedente senecta?
Quid te exempta iuuat spinis de pluribus una?
Viuere si rectè nescis, decede peritis.
Lusisti satis: edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibi est: ne potum largius æquo
Rideat & pulset lasciua decentius ætas.

[a] Quidam exp. Tui generis autores libenter recenses? Alij de ætate intell. de qua ingrauescente non libenter cogitamus.

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

H[b]Vmano capiti ceruicem pictor equinam,
Iungere si velit, & varias inducere plumas,
Vndiq; collatis membris: vt turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa supernè:
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite Pisones, isti tabulæ fore librum
Persimilem, cuius, velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species: vt nec pes nec caput vni
Reddatur formæ. [c] pictoribus atq; poëtis

[b] Corpori cuidam ex diuersi generis membris conflato cõparat poema, cuius partes nullã inter se conuenientiam habent.

[c] Hypophora ex dicto vulgi, Atqui pict. &c.

Quidlibet

Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.
Scimus, & hanc veniã petimúsq; damúsq; vicissim:
Sed non vt placidis coëant immitia, non vt
Serpentes auibus geminentur, tigribus agni.
[a] Inceptis grauibus plerunq; & magna professis
Purpureus, latè qui splendeat, vnus & alter
Assuitur pannus: quum lucus, & ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluuius describitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: & fortasse [b] cupressum
Scis simulare. quid hoc? si fractis enatat exspes
Nauibus, ære dato qui pingitur? amphora cœpit
Institui, currente rota cur vrceus exit?
Deniq; sit quod vis, simplex duntaxat & vnum.
Maxima pars vatũ (pater, & iuuenes patre digni)
Decipimur specie recti. breuis esse laboro,
Obscurus fio. [c] sectantem læuia, nerui
Deficiunt animíq;: professus grandia, turget:
Serpit humi tutus nimium, timidúsq; procellæ.
Qui variare cupit rem prodigialiter vnam,
Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum.
IN VITIVM ducit culpæ fuga, si caret arte.
[d] AEmilium circa ludum faber [e] imus & vngues
Exprimet, & molles imitabitur ære capillos:
Infelix operis summa, quia ponere totum
Nesciet, hunc ego me, siquid componere curem,
Non magis esse velim, quàm prauo viuere naso,
Spectandum nigris oculis nigróq; capillo.
Sumite materiam vestris qui scribitis æquam
Viribus: & versate diu, quid ferre recusent,

[a] In eos qui ornatum suo poemati quęrunt ex quibuslibet digressionibus & epeisodijs.

[b] Imitari vis pictorem, qui quod in pingenda cupresso esset exercitatus, eius picturã illi etiam tabellæ inseruit in qua depingendum illi erat naufragium.

[c] Dum nimis ornatus sum studiosus, & polito genere orationis delector.

[d] Gladiatorium.

[e] Imus, Cuius tab. est infima, Alijs nomen prop.

Quid

Quid valeant humeri. cui lecta [a] potenter erit re[s],
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis hæc virtus erit, & venus (aut ego fallor)
Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici
Pleráque differat, & præsens in tempus omittat.
Hoc amet, hoc spernat promissi carminis autor.
In verbis etiam tenuis cautúsque serendis,
Dixeris egregiè, notum si callida verbum
Reddiderit [b] iunctura nouum. si forte necesse est
[c] Indicijs monstrare recentibus abdita [d] rerum,
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget: dabitúrque licentia sumpta pudenter.
Et noua fictáque nuper habebunt verba fidem, si
Græco fonte cadant, parcè detorta. quid autem
Cæcilio Plautóque [e] dabit Romanus, ademptum
Virgilio Varióque? ego, cur acquirere pauca
Si possum, inuideor? quum lingua Catonis & Enni
Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum
Nomina protulerit? licuit, sempérque licebit,
Signatum præsente nota [f] producere nomen.
Vt syluæ folijs pronos mutantur in annos,
Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas,
Et iuuenum ritu florent modò nata, vigéntque.
Debemur morti nos nostráque. [g] siue receptus
Terra Neptunus, classes aquilonibus arcet,
Regis opus: sterilísue diu palus, aptáque remis,
Vicinas vrbes alit, & graue sentit aratrum:
Seu cursum mutauit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
Nedum sermonum stet honos, & gratia viuax.

[a] Q.d Habita potentiæ suæ ratione id est, virium suarum.
[b] Quidam intell. de ea quã compositionem dicimus: vt Cic. iuncta dicit quæ nos composita.
[c] Ind. vocabulis.
[d] Post rerum in al. est partic. &c.
[e] Al. dedit. Ad Virg. i. negatum, nõ concessum.
[f] Al. Procudere.
[g] Siue portus Iulius, mari in Lucr. & Auernum lacũ immisso, naues à ventis defendit (quod est Aug. opus) siue Pontina palus siccata, nunc aretur, & fruges vicinis vrb. ministret

Multa renascentur quæ iam cecidere, cadéntque
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus:
Quem penes arbitrium est & ius & norma loquendi.
Res gestæ regúmque, ducúmque, & tristia bella,
Quo scribi possent, numero, monstrauit Homerus.
[a] Versibus impariter iunctis querimonia primùm,
Pòst etiam [b] inclusa est voti sententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiserit autor,
Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.
Archilochum proprio rabies armauit iambo.
Hunc [c] socci cepere pedem grandésque cothurni,
Alternis aptum sermonibus, & populares
Vincentem strepitus, & natum rebus agendis.
Musa dedit [d] fidibus diuos, pueróśque deorum,
Et pugilem victorem, & equum certamine primum
Et iuuenum curas & libera vina referre.
Descriptas seruare vices operúmque colores
Cur ego si nequeo ignoróque, poëta salutor?
Cur nescire, pudens prauè, quàm discere malo?
Versibus exponi tragicis res comica non vult:
Indignatur item priuatis ac propè socco
Dignis carminibus narrari cœna Thyestæ.
Singula quæque locum teneant sortita decenter.
Interdum tamen & vocem comœdia tollit,
Iratúsque Chremes tumido delitigat ore:
Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri.
Telephus & Peleus, quum pauper & exul vterque,
[e] Proycit ampullas, & sesquipedalia verba:
Si curat cor spectantis tetigisse querela.

[a] Vers. elegis, vt mox.
[b] Illis scriptæ fuerunt res lætæ, & quæ ex animi sententia euenerant
[c] Soc. & cot. Comœdia & trag.
[d] Lyricis versibus.
[e] Reijcit à se.

Non satis est pulchra esse poëmata: dulcia sunto,
Et quôcunque volent, animum auditoris agunto.
Vt ridentibus arrident, ita flentibus adsunt
Humani vultus. si vis me flere, dolendum est
Primùm ipsi tibi: tunc tua me infortunia lædent.
Telephe, vel Peleu, malè si mandata loquêris,
Aut dormitabo, aut ridebo, tristia mæstum
Vultum verba decent: iratum, plena minarum:
Ludentem, lasciua: seuerum, seria dictu.
[a] Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum: iuuat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum mærore graui deducit, & angit:
Pòst effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites peditésque cachinum.
Intererit multum [b] diuúsne loquatur an heros:
Maturúsne senex, an adhuc florente iuuenta
Feruidus: an matrona potens, an sedula nutrix:
Mercatórne vagus, cultórne virentis agelli:
Colchus, an Assyrius, Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam sequere, aut sibi conuenientia finge
Scriptor. honoratum si fortè reponis Achillem:
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Iura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox, inuictáque: flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
Siquid inexpertum scenæ committis, & audes
Personam formare nouam, seruetur ad imum
Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.
Difficile est propriè [c] communia dicere: túque

[a] Affectum varium pro mutatione fortunæ nobis indit: facitque vt eũ vultu prodamus, deinde & verbis declaremus.

[b] Sic v. 227. Ne, quicunq; deus, quicũq; adhibebitur heros.

[c] Arg. fabularum in medio posita, & à nemine præoccupata sic tractare vt ex ijs propria facias.

Rectius

Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quàm si proferres ignota indictáque primus.
Publica materies priuati iuris erit, si
Nec circa vilem patulúmque moraberis orbem:
Nec verbum verbo curabis reddere, [a] fidus
Interpres: nec desilies imitator in arctum,
Vnde pedem [b] proferre pudor vetet, aut operis lex:
Nec sic incipies, vt scriptor cyclicus olim,
FORTVNAM PRIAMI CANTABO, ET NOBILE BELLVM.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur ineptè:
Dic mihi musa virum, captæ post tempora Troiæ
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat: vt speciosa dehinc miracula promat,
Antiphatem, Scyllámq;, & cum Cyclope Charybdim.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Troianum orditur ab [c] ouo,
Semper ad euentum festinat: & in medias res,
Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ
Desperat tractata nitescere posse, relinquit.
Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primò ne medium, medio ne discrepet imum.
Tu, quid ego & populus mecum desideret audi.
Si plausoris eges aulæa manentis, & vsque
Sessuri, donec cantor, vos plaudite, dicat:
Aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores:
Mobilibúsque decor naturis dandus & annis.

[a] F. int. i. confid. Perinde ac si fidi interpretis officio fungi velles.

[b] Al. referre.

[c] Ouo ex qua exclusa fuit Helena.

Reddere qui voces iam scit puer, & pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere: & iram
Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbis iuuenis, tandem custode remoto,
Gaudet equis canibúsque, & aprici gramine campi:
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper:
Vtilium tardus prouisor, prodigus æris:
[a] Sublimis, cupidúsq; & amata relinquere pernix.
Conuersis studijs, ætas animúsque virilis
Quærit opes & amicitias, [b] inseruit honori:
Commisisse cauet quod mox mutare laboret.
Multa senem circumueniunt incommoda: vel quòd
Quærit, & inuentis miser abstinet, ac timet vti:
Vel quòd res omnes timidè gelidéque ministrat,
Dilator, spe longus, iners, [c] auidúsque futuri:
Difficilis, querulus: laudator temporis acti
Se puero, censor castigatórque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda secum,
Multa recedentes adimunt. ne fortè seniles
Mandentur iuueni partes, pueróse viriles,
Semper in adiunctis æuóque [d] morabimur aptis.
Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.
Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus. & quæ
Ipse sibi tradit spectator. non tamen intus
Digna geri, promes in scænam: multáque tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præsens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palàm coquat exta nefarius Atreus:
Aut in auem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
Quod-

[a] *Elatus. Elato animo.*
[b] *Ambitiosus est.*
[c] *Cupidus sciend. quæ futura sunt, contra illud. Quid sit futurum cras, fuge quærere. Qis.exp. Cupidus vitæ.*
[d] *Non discedemus ab ijs quæ vnamquamque ætatem consequuntur, & illi conueniunt. Vel, Cogitatio nostr. immorabitur in ijs, quæ, &c.*

Quodcunque ostendis mihi sic, incredulus odi.
Néue minor neu sit quinto productior actu
Fabula, quæ posci vult, & spectata reponi.
Nec [a] deus intersit, nisi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.
Actoris partes chorus officiúmque virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non proposito conducat & hæreat aptè,
Ille bonis faueátque, & concilietur [b] amicis:
Et regat iratos, & amet peccare timentes,
Ille dapes laudet mensæ breuis. ille salubrem
Iustitiam, legésque, & apertis otia portis.
Ille tegat commissa: deósque precetur & oret
Vt redeat miseris, abeat fortuna superbis.
Tibia non, vt nunc, orichalco [c] vincta, tubæque
Aemula, sed tenuis simpléxque foramine pauco
Aspirare, & adesse choris erat [d] vtilis, atque
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu.
Quò sanè populus numerabilis, vtpote paruus,
Et frugi, castúsque verecundúsque coibat.
Postquam cœpit agros extendere victor, & vrbem
Latior amplecti murus: vinóque diurno
Placari Genius festis impunè diebus:
Accessit numerísque modísque licentia maior,
Indoctus quid enim saperet, libérque laborum,
Rusticus, vrbano confusus, turpis honesto?
Sic priscæ [e] motúmque & luxuriam addidit arti
Tibicen: traxítque vagus per pulpita vestem.
Sic etiam fidibus [f] voces creuere sonoris,

[a] Cic. Vt tragici poëtæ, quum explicare arg. exitum non potestis confugitis ad deũ. Hinc prou. θεός ἀπὸ μηχανῆς..

[b] Al. amicè. Legitur verò & concilietur amicis.

[c] Al. iuncta. Qu. vincta orich. exp. orichalco ex parte circundata.

[d] Vtilis aspirare, adesse, compl. Gr. more. For. p. quatuor foram.

[e] Mot. de saltatione, vel de gestu.

[f] Ex voc. i. sonis, quidam chordas int. vt dicat ch. esse additas. Sexta illos qui trag. deducunt, ἀπὸ τοῦ τράγου.

Et tulit eloquium insolitum facundia præceps:
Vtiliúmque sagax rerum & diuina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
Carmine qui [a] tragico vilem certauit ob hircum,
Mox etiam agrestes satyros [b] nudauit, & asper
Incolumi grauitate iocum tentauit: eò quòd
Illecebris erat & grata nouitate morandus
Spectator, functúsque sacris, & potus, & exlex.
Verùm ita risores, ita commendare dicaces
Conueniet satyros, ita vertere seria ludo:
Ne, quicunque deus, quicunque adhibebitur heros,
Regali conspectus in auro nuper & ostro,
[c] Migret in obscuras humili sermone tabernas:
Aut, dum vitat humum, nubes & inania captet.
Effutire leues indigna tragœdia versus:
Vt festis matrona moueri iussa diebus,
Intererit satyris paulum pudibunda proteruis.
Non ego inornata & [d] dominantia nomina solùm,
Verbáque, Pisones, satyrorum scriptor amabo:
Nec sic enitar tragico differre colori,
Vt nihil intersit, Dauúsne loquatur, & audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum:
An custos famulúsque dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen sequar: vt sibi quiuis
Speret idem: sudet multum, frustráque laboret
Ausus idem tantum series iuncturaque pollet,
Tantum de medio sumptis accedit honoris.
Syluis deducti caueant (me indice) Fauni
Ne, velut innati triuijs, ac penè forenses,
Aut nimium teneris iuuenentur versibus unquam

a i. hirco qui illius scriptoribus præmium erat.
b Nud. Nudos introduxit.
c Humilē opificū & tabernariorum sermonem imitetur.
d Quorum vsus dominatur: quibus res quātūuis obscenæ propriè appellātur.

Aut

Aut immunda crepent ignominiosáque dicta.
Offenduntur enim quibus est equus & pater & res:
Nec, siquid fricti ciceris probat & nucis emptor,
Aequis accipiunt animis donántue corona.
Syllaba longa breui subiecta, vocatur Iambus,
Pes citus: vnde etiam [a] trimetris accrescere iussit
Nomen Iambeis: quum senos redderet ictus,
Primus ad extremum similis sibi non ita pridem,
Tardior vt paulò grauiórque veniret ad aures,
Spondeos stabiles in iura paterna recepit
Commodus, & patiens: non vt de sede secunda
Cederet aut quarta [b] socialiter, hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus, & Enni.
In [c] scœnam missos magno cum pondere versus,
Aut operæ celeris nimium, curáque carentis,
Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
Non quiuis videt immodulata poëmata iudex:
Et data Romanis venia est indigna poëtis.
Idcircóne vager, scribámque licenter? an omnes
Visuros peccata putem mea, tutus, & [d] intra
Spem veniæ cautus? vitaui denique culpam,
Non laudem merui. vos exemplaria Græca
Nocturna versate manu, versate diurna.
At nostri proaui Plautinos & numeros &
Laudauere sales: nimium patienter vtrumque,
(Ne dicam stultè) mirati: si modò ego & vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimúmque sonum digitis callemus & aure.
Ignotum tragicæ genus inuenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poëmata Thespis:

a Iussit Iambeos versus trimetros quoque nominari.
b Commodè se & patientem ea in re præbens: sed non ita vt secunda etiam & quarta sede cedere vellet, sociali quodã amore.
c In sc. m. Iãbus rarus, versus iamb. in scenam productos, qui nimis tardi sunt ob spondeos, accusat vel nimiæ festinantiæ, vel ignorationis artis.
d Quidam rep. extra pro intra. At intra sp. v. intelligo. Quãuis veniam sperem mihi datum iri, cautè agere malens.

Quæ canerent agerentque peruncti facibus ora.
Post hunc personæ pallæque repertor honestæ
Aeschylus, & modicis instrauit pulpita tignis,
Et docuit magnúmque loqui nitique cothurno.
Successit vetus his comœdia, non sine multa
Laude. sed [a] in vitium libertas excidit, & vim
Dignam lege regi. [b] lex est accepta: chorúsque
Turpiter obticuit, sublato iure nocendi.
Nil intentatum nostri liquere poëtæ:
Nec minimum meruere decus, vestigia Græca
Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
Vel qui prætextas vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret clarísue potentius armis,
Quàm lingua, Latium: [c] si non offenderet v-
num-
-quemque poëtarum limæ labor & mora. vos ô
Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non
Multa dies & multa litura coercuit, atque
[d] Perfectum decies non castigauit ad vnguem.
[e] Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit, & excludit sanos Helicone poëtas
Democritus: bona pars non vngues ponere curat,
Non barbam: secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium noménque poëtæ,
Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam
Tonsori Licino commiserit. ô ego læuus,
Qui purgor bilem sub verni temporis horam.
Non alius faceret meliora poëmata. verùm
[f] Nil tanti est. ergo fungar vice cotis, acutum

[a] In ep. ad Aug. -donec iã sæuus aper tam In rabiẽ verti cœpit, iocus, &c.
[b] L. est. acc. Ibid. quinetiam lex.
[c] Pœnáq; lata, malo quæ nollet car. q. Describi. In ead. ep. de hoc quæritur Sed turpem putat in scriptis metuitq; lituram.
[d] Perf. vng. Al. præfectum vng. vt sit metaph. à marmorarijs, vel à fictor.
[e] Ing. m. In eos qui, quod Democr. furorẽ, quendã ad poeticã requiri putaret ideo illuuie & squalore necnon solitudine nomẽ poëtarũ aucuparẽtur.

[f] N. t. facio, vt eius obtinẽdi causa insan. esse, aut ins simulare velim.

Red-

Reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi.
Munus & officium, nil scribens ipse, docebo:
Vnde parentur opes: quid alat formétque poetam:
Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat error
Scribendi rectè, sapere est & principium & fons,
Rem tibi [a] Socraticæ poterunt ostendere chartæ:
Verbáque prouisam rem non inuita sequentur.
Qui didicit, patriæ quid debeat, & quid amicis:
Quo sit amore parens, quo frater amãdus & hospes:
Quod sit conscripti, quod iudicis officium: quæ
Partes in bellum missi ducis: ille profectò
Reddere personæ scit conuenientia cuique.
Respicere exemplar vitæ morúmque iubebo
Doctum imitatorem, & veras hinc ducere voces.
Interdum speciosa [b] locis, moratáque rectè
Fabula, nullius veneris, sine [c] pondere & arte,
Valdius oblectat populum, meliúsque moratur,
Quàm versus inopes rerum, [d] nugæque canoræ.
Graijs ingenium, Graijs dedit ore rotundo
Musa loqui, præter laudem nullius auaris.
[e] Romani pueri longis rationibus assem
Discunt in partes centum diducere. dicat
Filius Albini, si de quincunce remota est
Vncia, quid superat? poteras dixisse, triens. [f] eu,
Rem poteris seruare tuam. redit vncia: quid fit?
Semis. ad hæc animos ærugo & cura peculî
Quum semel imbuerit, speramus carmina fingi
Posse linenda cedro, & leui seruanda cupresso?
Aut prodesse volunt aut delectare poetæ,
Aut simul & iucunda & idonea dicere vitæ.

[a] Scripta discipulorum Socr.

[b] Ornata dictis sententijs philosophicis. Al. iocis.

[c] P. verborum. Quæ grauitate caret.

[d] N. c. Versus canori quidem, sed quibus subsint res futiles. Vide sat. 6. lib. 1.

[e] Quo pueri magnis ex centur. orti &c.

[f] Eu, vt Gr. εὖ. Sic apud Ter. ex Agr. gramm.

Quicquid præcipies, esto breuis: vt citò dicta
Percipiant animi dociles, teneántque fideles.
Omne superuacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis causa, sint proxima veris.
Nec quodcunque volet, poscat sibi fabula credi:
Neu pransæ Lamiæ viuum puerum extrahat aluo.
[a] Centuriæ seniorum agitant expertia frugis,
Celsi prætereunt austera poemata [b] Rhamnes.
Omne tulit punctum qui miscuit vtile dulci,
Lectorem delectando, paritérque monendo.
Hic meret æra liber Sosijs: hic & mare transit,
Et longum noto scriptori prorogat æuum.
Sunt delicta tamen quibus ignouisse velimus.
Nam neque chorda sonum reddit quem vult manus & mens,
Poscentique grauem persæpe remittit acutum:
Nec semper feriet quodcunque minabitur arcus.
Verùm vbi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis: quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cauit natura. quid ergo?
Vt scriptor si peccat idem librarius vsque,
Quamuis est monitus, venia caret: & citharœdus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
Sic mihi, qui multum cessat, [c] fit Chœrilus ille,
Quem bis térque bonum cum risu miror, & idem
Indignor: [d] quandoque bonus dormitat Homerus.
Verùm opere in longo fas est obrepere somnum.
Vt pictura, poesis, erit quæ, si propius stes,
Te capiet magis: & quædam, si longius abstes.
Hæc amat obscurum, volet hæc sub luce videri,

a Seniores poemata inutilia reprehendunt.
b Rh. Equites. Quidam per hos intell. quoslibet iuuenes generosos & qui animo excelso.
c Chœrilo fit similis: quem miror & rideo si contingat ei vt duobus aut tribus locis rectè scribat.
d Quoties dorm. optimus poeta, qualis fuit Hom. Alij non de alio quàm ipsomet Hom. intell.

Iudicis argutum quæ non formidat acumen.
Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.
O maior iuuenum, quamuis & voce paterna
Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum
Tolle memor: certis [a] medium & tolerabile rebus
Rectè concedi. [b] consultus iuris, & actor
Causarum mediocris, abest virtute diserti
Messalæ, nec scit quantum Cassellius Aulus:
Sed tamen in pretio est. mediocribus esse poetis
Non homines, non dij, non concessere [c] columnæ.
Vt gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum vnguentū & Sardo cum melle papauer
Offendunt, poterat duci quia cœna sine istis:
Sic animis natum inuentúmq; poema iuuandis
Si paulum à summo discessit, vergit ad imum.
Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis:
Indoctúsque pilæ discíue trochíue quiescit,
Ne spissæ risum tollant impunè coronæ:
Qui nescit, versus tamen audet fingere. quid ni?
Liber & ingenuus, præsertim [d] census equestrem
Summam nummorum, vitióque remotus ab omni.
Tu [e] nihil inuita dices faciésue Minerua:
Id tibi iudicium est, ea mens: siquid tamen olim
Scripseris, in Metij descendat iudicis aures,
Et patris, & nostras: nonúmq; prematur in annum.
Membranis intus positis, delere licebit
Quod non edideris: [f] nescit vox missa reuerti.
Syluestres homines sacer interprésque deorum

[a] Mediocritatem, Mediocrem & tolerabilem peritiam.

[b] C. iu. Hæc velut per parenth. hoc modo. Certis rebus med. concedi: at mediocr. esse po. &c.

[c] C. ad quas prostant libri. vt sat. 4. lib. 1. Nulla tab. meos hab. neq; pila lib. Alij referūt ad col. quæ erant vbi recitabantur tra.

[d] Habens eq. censum. Cui inuentus fuit census equestris, quum censeretur.

[e] Eo iudicio eáque prudentia es, vt nihil sis dicturus vel fact. inuita Minerua.

[f] At quum edid. non licebit. quia nescit vox m. r.

Cædibus

Cædibus & victu fœdo deterruit Orpheus.
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidósque leones.
Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda
Ducere quò vellet. fuit hæc sapientia quondam,
Publica priuatis secernere, sacra profanis:
Concubitu prohibere vago, dare iura maritis:
Oppida moliri: leges incidere ligno.
Sic honor & nomen diuinis vatibus atque
Carminibus venit, post hos insignis Homerus,
Tyrtæúsque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit. [a] dictæ per carmina sortes:
Et vitæ monstrata via est: & [b] gratia regum
Pierijs tentata modis: ludúsque repertus,
Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi Musa lyræ solers, & cantor Apollo.
Natura fieret laudabile carmen an arte,
Quæsitum est: ego nec studium sine diuite vena,
Nec rude quid prosit video ingenium. alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè,
Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer: sudauit, & alsit:
Abstinuit Venere & [c] vino, [d] qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuítque magistrum.
Nunc satis est dixisse, [e] Ego mira poemata pango.
Occupet extremum scabies: mihi turpe relinqui est,
Et, quod non didici, sanè nescire fateri.
Vt præco ad merces turbam qui cogit emendas,
Assentatores iubet ad lucrum ire poeta,
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.

[a] Edita fuerũt oracula.
[b] Carmina. scribendo tentata fuit ad regum amicitiã via. Reperta sunt quæ ad oblectationem facerent vt comœdiæ. trag. mimi.
[c] Al. Baccho.
[d] Qui adhibetur ad canẽdas laudes Apoll.
[e] Ex puerorum lusu hoc dictum natũ esse aiunt.

Si verò est [a] vnctum qui rectè ponere possit,
Et spondere leui pro paupere, & eripere atris
Litibus implicitum: mirabor si sciet inter-
noscere mendacem verúmque beatus amicum.
Tu seu donaris seu quid donare voles cui,
Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
Lætitiæ. clamabit enim, Pulchrè, bene, rectè.
Pallescet super his: etiam [b] stillabit amicis
Ex oculis rorem: saliet, tundet pede terram.
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus ex animo: sic
Derisor vero plus laudatore mouetur.
Reges dicuntur multis vrgere [c] culullis,
Et torquere mero, quem perspexisse laborent
An sit amicitia dignus. si carmina condes,
Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.
Quintilio siquid recitares, corrige, sodes,
Hoc (aiebat) & hoc: melius te posse [d] negares,
Bis térque expertum frustra: delere iubebat,
Et malè tornatos [e] incudi reddere versus.
Si defendere delictum quàm vertere malles,
Nullum vltra [f] verbum, aut operam [g] sumebat inanem,
Quin sine riuali téque & tua solus amares.
Vir bonus & prudens versus reprehendet [h] inertes:
Culpabit duros: incomptis allinet atrum
Transuerso calamo signum: ambitiosa recidet
Ornamenta: parum claris lucem dare coget:
Arguet ambiguè dictum: mutanda notabit:
Fiet Aristarchus, nec dicet, Cur ego amicum

a Opiparam cœnam præbere.

b Lacrymas emittet, quas præ gaudio se emittere simulabit.

c Poculis quibusdam grandioribus. Diminut. à culeo.

d Si negares.

e Recudere. Ita mutare emendando vt alij esse viderentur.

f Verbum addebat.

g Al. insumebat.

h Arte carentes.

Offen-

Offendam in nugis? Hæ nugæ seria ducent
In mala, [a] derisum semel, exceptúmque sinist
Vt, [b] mala quem scabies aut morbus regius v
Aut fanaticus error, & iracunda [c] Diana,
Vesanum tetigisse timent fugiúntque poetam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incautíque sequu
Hic, dum sublimes versus ructatur, & errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum, foueámue: licet, succurrite, [d] longum
Clamet, io ciues, non sit qui tollere curet.
Siquis curet opem ferre, & demittere funem,
Quî scis an prudens huc se deiecerit, atque
Seruari nolit? dicam, Siculíque poetæ
Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus AEtnam
Insiluit. sit ius liceátque perire poetis.
Inuitum qui seruat, [e] idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit: nec, si retractus erit, iam
Fiet [f] homo, & ponet famosæ mortis amorem.
Nec satis apparet cur versus factitet: vtrum
Minxerit [g] in patrios cineres, an triste [h] bid
Mouerit incestus. certè furit, ac velut vrsus,
Obiectos caueæ valuit si frangere clathros,
Indoctum doctúmque fugat recitator acerbus.
Quem verò arripuit, tenet, occidítque legendo,
Non missura cutem nisi plena cruoris [i] hirudo.

a Sic paulo antè, Derisor vero plus laud. mo. ill.
b Al. quidã intell. de ea quam Gr. ψώραν ἀγρίαν. Aduersus eos qui non nisi furore quodam & afflatu diuino percitos ad poeticam aptos esse putabant.
c D. vnde σεληνόληπτοι dicuntur, & e Lat. lymphati.
d Longum clamet. Io ciues succ.
e Idem atque ille qui occidit.
f Ad mentem humanam redibit, id est sanam. Quasi insanus, non sit homo, quòd extra se dicatur esse. Desinet, vel lex haberi deus, vt Emp.
g In p. c. In paternum sepulc
h Bid. locum fulmine tactum: qui cæsis bidentibus expiab
i n. Tanquam hirudo, quæ dimittere non solet. n. pl. cruoris.

FINIS.

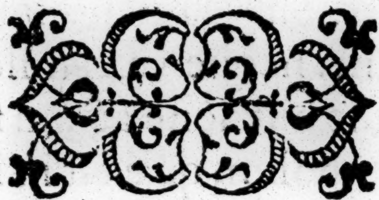
Offendam in nugis? Hæ nugæ seria ducent
In mala, [a] derisum semel, exceptúmque sinistrè.
Vt, [b] mala quem scabies aut morbus regius vrget,
Aut fanaticus error, & iracunda [c] Diana,
Vesanum tetigisse timent fugiúntque poetam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incautíque sequuntur.
Hic, dum sublimes versus ructatur, & errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum, foueámue: licet, succurrite, [d] longum
Clamet, io ciues, non sit qui tollere curet.
Siquis curet opem ferre, & demittere funem,
Quî scis an prudens huc se deiecerit, atque
Seruari nolit? dicam, Siculíque poetæ
Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
Insiluit. sit ius liceátque perire poetis.
Inuitum qui seruat, [e] idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit: nec, si retractus erit, iam
Fiet [f] homo, & ponet famosæ mortis amorem.
Nec satis apparet cur versus factitet: vtrum
Minxerit [g] in patrios cineres, an triste [h] bidental
Mouerit incestus. certè furit, ac velut vrsus,
Obiectos caueæ valuit si frangere clathros,
Indoctum doctúmque fugat recitator acerbus.
Quem verò arripuit, tenet, occiditque legendo,
Non missura cutem nisi plena cruoris [i] hirudo.

[a] Sic paulo antè, Derisor vero plus laud. mo. ill.
[b] Al. quidā intell. de ea quam Gr. ψώραν ἀγρίαν. Aduersus eos qui non nisi furore quodam & afflatu diuino percitos ad poeticam aptos esse putabant.
[c] D. unde σεληνόληπτοι dicuntur, & à Lat. lymphati.
[d] Longum clamet. Io ciues succ.
[e] Idem atque ille qui occidit.
[f] Ad mentem humanam redibit, id est sanam. Quasi insanus, non sit homo, quòd extra se dicatur esse. Vel, Desinet, vel lex haberi deus, vt Emp.
[g] In p. c. In paternum sepulcrum.
[h] Bid. locum fulmine tactum: qui cæsis bidentibus expiabatur.
[i] n. Tanquam hirudo, quæ dimittere non solet. n. pl. cruoris.

FINIS.

IVNII IVVENALIS ET A. PERSII SATYRÆ.

Annotatiunculis, quæ breuis commentarij vice esse possint, illustratæ.

LONDINI

Apud Nin. Newtonum, & Arnoldum Hatfildum.

1585.

IVVENALIS VITA.

IVNIVS Iuuenalis, vt Suidas testatur, vixit tempore Domitiani Imperatoris, oriundus ex Aquino Volscorum oppido, quemadmodum ipse videtur innuere Satyra tertia circa finem, cum ait:

-Ergo vale nostri memor, & quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino.

Quanquam non desunt qui Suidæ fidem eleuare conentur, hac certè in parte, ea coniectura ducti, quòd liberius scripserit in ipsum quoque Imperatorem, quàm vt ferri potuerit si vixisset. Sub Traiano igitur Satyras scripsisse volunt: neque verisimile esse, quod ille ait, à Paride histrione actum fuisse in exilium, in Pentapolim, quæ est in Libya, cum Domitiano mortuo nihil potuerit Paris. Vtcunque est, certe Sidonius Apollinaris id videtur significare, cùm ait se tamen illum intelligit:

Nec qui consimili deinde casu
Ad vulgi tenuem strepentis auram
Irati fuit histrionis exul.

De eius morte parum constat, nisi quòd in exilio vitam finisse arbitrantur.

IUN. IUVENALIS AQUINATIS SATYRA PRIMA.

SEmper ego auditor tantum? nunquámne reponam?
Vexatus totius rauci Theseide Codri?
Impune ergo mihi recitauerit ille togatas
Hic elegos? impune diem consumpserit ingens
Telephus? aut summi plena iam margine libri
Scriptus, & in tergo, necdum finitus, Orestes?
Nota magis nulli domus est sua, quam mihi lucus
Martis, & Aeolijs vicinum rupibus antrum
Vulcani: quid agant venti: quas torqueat vmbras
Aeacus: vnde alius furtiuæ deuehat aurum
Pelliculæ: quantas iaculetur Monychus ornos,
Frontinis platani conuulsáque marmora clamant
Semper, & assiduo ruptæ lectore columnæ.
Expectes eadem à summo, minimóque poeta.
Et nos ergo manum ferulæ subduximus: & nos
Consilium dedimus Syllæ, priuatus vt altum
Dormiret. stulta est clementia, cùm tot vbique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.
Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus eques Auruncæ flexit alumnus:
Si vacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Cùm tener vxorem ducat spado: Meuia Tuscum
Figat aprum, & nuda teneat venabula mamma

Queritur otium suum sibi perire, dũ ignauus ad fastidium poetas recitantes cogitur audire, cum tamen ipse aliquid possit scribere.

Quòd potissimum Satyram scribat, temporis sui mores esse in causa.

Lucilius Satyricus.

Patricios omnes opibus cum prouocet vnus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat
Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi
Crispinus, Tyrias humero reuocante lacernas,
Ventilet æstiuum digitis sudantibus aurum
Nec sufferre queat maioris pondera gemmæ.
Difficile est Satyram non scribere. nam quis iniquæ
Tam patiens vrbis, tam ferreus, vt teneat se?
Causidici noua cum veniat lectica Mathonis
Plena ipso: & post hunc magni delator amici,
Et citò rapturus de nobilitate comesa
Quod superest: quem Massa timet: quem munere palpat
Carus: & à trepido Thymele summissa Latino.
Cum te summoueant, qui testamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos euehit optima summi
Nunc via processus, vetulæ vesica beatæ.
Vnciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem:
Partes quisque suas ad mensuram inguinis hæres
Accipiat, sanè mercedem sanguinis, & sic
Palleat, vt nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut lugdunensem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta siccum iecur ardeat ira?
Cum populum gregibus comitũ premat hic spoliator
Pupilli prostantis? at hic damnatus inani
Iudicio (quid enim saluis infamia nummis?)
Exul ab octaua Marius bibit, & fruitur dijs
Iratis: at tu victrix prouincia ploras.
Hæc ego non credam Venusina digna lucerna?
Hæc ego non agitem: sed quid magis Heracleas,

Cinamus ex tonsore, & Chrispinus è seruo facti erant equites.

Mag. delat. M. Regulus imperatoris amicus delatoribus etiã alijs erat formidabilis.

Ab oct. non solum securus est sed ante tempus cibo destinatum genio indulget, quod erat hora nona.

Aut

Aut Diomedeas, aut mugitum labyrinthi?
Et mare percussum puero, fabrumque volantem?
Cum leno accipiat mœchi bona, si capiendi
Ius nullum uxori, doctus spectare lacunar,
Doctus & ad calicem vigilanti stertere naso,
Cùm fas esse putet curam spectare cohortis
Qui bona donauit præsepibus, & caret omni
Maiorum censu, dum peruolat axe citato
Flaminiam, puer Authomedon: nam lora tenebat
Ipse lacernatæ cum se iactaret amicæ.
Nónne libet medio ceras implere capaces
Quadriuio? cum iam sexta ceruice feratur
Hinc, átque inde patens, ac nuda penè cathedra,
Et multum referens de Mæcenate supino
Signator falso qui se lautum, átque beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat vda.
Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
Porrectura viro miscet sitiente rubetam,
Instituítque rudes melior Locusta propinquas
Per famam, & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid breuibus Gyaris, et carcere dignum,
Si vis esse aliquis. probitas laudatur, & alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, mensas,
Argentum vetus, & stantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurus corruptor auaræ?
Quem sponsæ turpes, & prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio versum
Qualemcúnque potes, quales ego, vel Cluuienus.
Ex quo Deucalion nymbis tollentibus æquor
Nauigio montem ascendit, sortésque poposcit,

Leno maritus qui uxorem prostituit, quæ cum non possit adulteri sui ius hæreditatis capere, accipiat ipse.

Ipse, Nero. Hexaphoro feratur Regulus ille omnium bipedum, vt Plinius ait, nequissimus.

Locusta venefica, cuius opera vsus Nero, Britannicum sustulit: autor. Suetonius.

Caper in cælatura poculorum.

Argumentũ Satyræ nostræ sunt vitiorum genera, quæ ab orbe condito cœperunt ad hæc tempora magis inualescere.

Paulatimque anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas.
Quicquid agunt homines, votum, timor, Ira, voluptas
Gaudia, discursus nostri farrago libelli est.
Et quando vberior vitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit sinus? alea quando
Hos animos: neque enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulæ, posita sed luditur arca:
Prælia quanta illic dispensatore videbis
Armigero: simpléxne furor sestertia centum
Perdere? & horrenti tunicam non reddere seruo?
Quis totidem erexit villas? quis fercula septem
Secretò cœnauit auus? nunc sportula primo
Limine parua sedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inspicit, & trepidat, ne
Suppositus venias, ac falso nomine poscas.
Agnitus accipies, iubet à præcone vocari
Ipsos Troiugenas. nam vexant limen & ipsi
Nobiscum da Prætori, da deinde Tribuno.
Sed libertinus prior est, Prior, inquit, ego sum.
Cur timeam, dubitemve locum defendere? quamuis
Natus ad Euphraten, molles quod in aure fenestræ
Arguerint, licet ipse negem: sed quinque tabernæ
Quadringenta parant. quid confert purpura maius
Optandum, si Laurenti custodit in agro
Conductas Coruinus oues? ego possideo plus
Pallante, & Licinis, expectent ergo Tribuni.

Sportula, quæ olim in vsum pauperum clientũ reperta erat, iam dispensatur in ditissimos quosque.

Pallas Claudij libertus ditissimus prætorijs ornamentis donatus per Claudium.

Vin-

Vincant diuitiæ, sacro nec cedat honori
Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum
Maiestas: etsi funesta pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Vt colitur pax, átque fides, victoria, virtus,
Quæque salutato crepitat concordia nido.
Sed cum summus honor finito computet anno.
Sportula quid referat, quantum rationib. addat.
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc est
Et panis, furnúsque domi? densissima centum
Quadrantes lectica petit, sequitúrque maritum
Languida, vel prægnans, & circumducitur vxor.
Hic petit absenti nota iam callidus arte,
Ostendens vacuam, & clausam pro coniuge sellam.
Galla mea est, inquit: citius dimitte, moraris,
Profer Galla caput. noli vexare, quiescit.
Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum.
Sportula deinde forum, iurísque peritus Apollo,
Atque triumphales, inter quas ausus habere
Nescio quis titulos AEgyptius, atque Alabarches,
Cuius ad effigiem non tantum meiere fas est.
Vestibulis abeunt veteres, lassique clientes,
Votáque deponunt, quanquam longissima cœnæ
Spes homini, caules miseris, atque ignis emendus.
Optima syluarum interea, pelagique vorabit
Rex horum, vacuísque toris tantum ipse iacebit.
Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, vna comedunt patrimonia mensa.

Si diuites sportulam captent quid non facient clientes quib. hinc suppeditatur res domestica.

Triumphales statuæ erant in foro Augusti, quas ipse dedicauerat, inter quas tandem Crispinus nō veritus sit collocari homo libertinus.

Nullus iam parasitus erit, sed quis feret istas
Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum?
Pœna tamen præsens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas,
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.
It noua, nec tristis per cunctas fabula cœnas,
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit vlterius quod nostris moribus addat
Posteritas, eadem cupient, faciéntque minores,
Omne in præcipiti vitium stetit. vtere velis,
Totos pande sinus: dicas hic forsitan, vnde
Ingenium par materiæ? vnde illa priorum
Scribendi quodcúnque animo flagrante liberet
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoscat Mutius, an non?
Pone Tigillinum, tæda lucebis in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media sulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehatur
Pensilibus plumis, átque illinc despiciat nos
Cum veniet contra, digito compesce labellum,
Accusator erit, qui* verbum dixerit, hic est.
Securus licet AEneam, Rutilúmque ferocem
Committas, nulli grauis est percussus Achilles:
Aut multum quæsitus Hylas, vrnámque secutus,
Ense velut stricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
Criminibus: tacita sudant præcordia culpa,
Inde iræ, & lacrimæ, tecum prius ergo voluta

In voracitatem & gulam Roma. qui exclusis omnibus, ventri suo tantum indulgebant, & hoc immodicè.

Hortatur seipsum poeta ad scribendū, cum abundè suppetat materia tametsi non sit securum liberè loqui, ne supplicio afficiatur insigni.

*alias, verum Verba monitoris, indicantis periculū ne Corycæus aliquis deferat, tutius esse historias aut fabulas scribere quemadmodum Virgi. & Homerus.

Hæc animo antè tubas: galeatum serò duelli
Pœnitet. experiar quid concedatur in illos
Quorum Flaminia tegitur cinis, átque Latina.

SATYRA II.

VLtra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios simulant & bacchanalia viuunt, In eos qui impudenter aliorum vitam censebant, cum ipsi vitijs intercutibus maderent.
Indocti primum, quanquam plena omnia gypso
Chrysippi inuenias, nam perfectissimus horum
Si quis Aristotelem similem, vel Pittacon emit,
Et iubet archetypos pluteum seruare Cleanthas,
Fronti nulla fides: quis enim non vicus abundat
Tristibus obscenis? castigas turpia cùm sis
Inter Socraticos notissima fossa cinædos.
Hispida membra quidem, & duræ per brachia setæ
Promittunt atrocem animum: sed podice læui Marisca fici genus, & vlcus quod medici fungum vocant.
Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariscæ.
Rarus sermo illis, & magna libido tacendi.
Atque supercilio breuior coma. verius ergo,
Et magis ingenuè Peribonius, hunc ego fatis
Imputo, qui vultu morbum, incessúque fatetur.
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse Tolerabilior apertè malus quàm hypocrita & seuerus.
Dat veniam. sed peiores, qui talia verbis
Herculis inuadunt, & de virtute locuti
Clunem agitant. ego te ceuentem Sexte verebor?
Infamis Varillus ait, quo deterior te? Culpa careat necesse est alieni vitij castigator.
Loripedem rectus derideat: AEthiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?

Quis cœlum terris non misceat, & mare cœlo
Si fur displiceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuset mœchos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ si dicant discipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Concubitu: qui tunc leges reuocarat amaras
Omnibus, átque ipsis Veneri Martíque timendas
Cùm tot abortiuis fœcundam Iulia vuluam
Solueret, & patruo similes effunderet offas.
Nónne igitur iure, ac merito vitia vltima fictos
Contemnunt Scauros, & castigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, vbi nunc lex Iulia? dormis?
Ad quem subridens: felicia tempora, quæ te
Moribus opponunt, habeat iam Roma pudorem.
Tertius è cœlo cecidit Cato sed tamen unde
Hæc emis? hirsuto spirant opobalsama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare taberna.
Quod si vexantur leges, ac iura: citari
Ante omnes debet Scatinia respice primùm
Et scrutare viros: faciunt hi plura, sed illos
Defendit numerus, iunctæque vmbone phalanges.
Magna inter molles concordia non erit vllum
Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
Tædia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam.
Hispo subit iuuenes, & morbo pallet vtróque.
Nunquid nos agimus causas? ciuilia iura
Nouimus? aut vllo strepitu fora vestra mouemus?
Luctantur paucæ, comedunt collyphia paucæ.
Vos lanam trahitis, calathísque peracta refertis

Velle-

Qualis, Domitianus Iuliam fratris filiam, quæ marito nupserat, corripit reuocata lege Iulia.

Ironia.

Lex Scatinia contra eos qui muliebria patiebantur, quos peculiariter insectatur poëta hac satyra.

Virorum mollities.

Vellera, vos tenui pregnantem stamine fusum
Penelope melius, melius torquetis Arachne,
Horrida quale facit residens in codice pellex.
Notum est, cur solo tabulas impleuerit Hister
Liberto, dederit viuus cur multa puellæ.
Diues erit, magno quæ dormit tertia lecto.
Tu nube, atq; tace: donant arcana cylindros.
De nobis post hæc tristis sententia fertur.
Dat veniam coruis, vexat censura columbas.
Fugerunt trepidi vera ac manifesta canentem
Stoicidæ: quid enim falsi Laronia? sed quid
Non facient alij, cum tu multitia sumas
Cretice? & hanc vestem populo mirante perores
In Proculas, & Pollineas? est mœcha Labullæ.
Damnetur si vis, etiam Carphinia, talem
Non sumet damnata togam, sed Iulius ardet,
AEstuo, nudus agas: minus est insania turpis.
En habitum, quo te leges, ac iura ferentem
Vulneribus crudis populus modo victor, & illud
Montanum positis audiret vulgus aratris.
Quid? non proclames, in corpore iudicis ista
Si videas? quæro an deceant multitia testem.
Acer, & indomitus, libertatisq; magister
Cretice pelluces: dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures, sicut grex totus in agris
Vnius scabie cadit, & porrigine porci,
Vuáq; conspecta liuorem ducit ab vua.
Fœdius hoc aliquid quandóq; audebis amictu:
NEMO repentè fuit turpissimus. accipient te
Paulatim qui longa domi redimicula sumunt

Hister paruulus cuius alibi meminit, qui libertum hæredē reliquit, ob turpitudinē ab illo sibi præstitam.

Maior est honestatis ratio in adultera si in publicum procederet, quàm in te, qui eius rei censuram tibi assumis, cùm sis ipse perditissimus.

In sacerdotes Mineruæ, quos in Albana Domitianus instituerat.

Frontibus, & toto posuere monilia collo,
Atq; Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratere deam: sed more sinistro
Exagitata procul non intrat fœmina limen,
Solis ara deæ maribus patet: ite profani,
Clamatur, nullo gemit hîc tibicina cornu.
Talia secreta coluerunt Orgia tæda
Cecropiam soliti Baptæ lassare cotytto.
Ille supercilium madida fuligine tactum
Obliqua produxit acu, pingítq; trementes
Attollens oculos, vitreo bibit ille Priapo,
Reticulúmq; comis auratum ingentibus implet,
Cærulea indutus scutulata, aut galbana rasa:
Et per Iunonem, domini iurante ministro.
Ille tenet speculum patici gestamen Othonis
Actoris Arunci spolium, quo se ille videbat
Armatum, cùm iam tolli vexilla iuberet,
Res memoranda nouis annalibus, atq; recenti
Historia, speculum ciuilis sarcina belli,
Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
Et curare cutem summi constantia ciuis,
Bebriaci in campo spolium affectare palati,
Et pressum in faciem digitis extendere panem:
Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,
Mœsta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus verbis pudor, aut reuerentia mensæ,
Hic turpis Cybeles, & fracta voce loquendi
Libertas, & crine senex phanaticus albo
Sacrorum antistes, rarum ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducendúsq; magister.

Baptæ Eupolidis comœdia, in sacra quæ Cotittia dicebantur, in quibus pervigilabant. non sine flagitijs.

Actor. Hemistichium Virgilianũ, ironicè speculum hominis fortissimi spolium vocant.

Quid

Quid tamen expectant, Phrygio, quos tẽpus erat iã
More superuacuam cultris abscindere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem
Cornicini, siue hic recto cantauerat ære.
Signatæ tabulæ, dictum feliciter ingens.
Cœna sedet, gremio iacuit noua nupta mariti.
O proceres censore opus est, an aruspice nobis?
Scilicet horreret, maioráq; monstra putares:
Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum?
Segmenta, & longos habitus, & flammea sumit
Arcano qui sacra ferens nutantia loro
Sudauit clypeis ancilibus, ô pater urbis
Vnde nefas tantum Latijs pastoribus? vnde
Hæc tetigit Gradiue tuos vrtica nepotes?
Traditur ecce viro clarus genere, atq; opibus vir
Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,
Nec quereris patri, vade ergo, & cede seueri
Iugeribus campi, quem negligis. officium cras
Primo sole mihi peragendum in valle Quirini.
Quæ causa officij? quid quæris? nubit amicus,
Nec multos adhibet liceat modò viuere, fient,
Fient ista palàm, cupient & in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
Quòd nequeunt parere, & partu retinere maritos,
Sed melius, quod nil animis in corpore iuris.
Natura indulget, steriles moriuntur, & illis
Turgida non prodest condita pixide Lyde.
Nec prodest agili palmas præbere luperco.
Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi.
Lustrauitq; fuga mediam gladiator arenam.

Recto ære, tubicen erat, inquit, aut certè Cornicen.

Salij Martis sacerdotes soli Ancile ẽ cœlo delapsum ferebãt & pertractabant.

Pœna matrimonij fœde contracti, vt nunquam pariant nuptæ.

Fuscina, ludus gladiatorius in quo Retiarius fuscina & reti vtebatur.

Es Capitolinis generosior, & Marcellis,
Et Catulis, Paulísq; minoribus, & Fabijs, &
Omnibus ad Podium spectantibus. his licet ipsum
Admoneas, cuius tunc munere retia misit,
Esse aliquos manes, & subterranea regna,
Et contum, & Stygio ranas in gurgite nigras,
Atq; vna transire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lauantur:
Sed tu vera puta. Curius quid sentit, & ambo
Scipiades? quid Fabricius? manésq; Camilli?
Quid Cremeræ legio? & Cannis consumpta iuuentus
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Vmbra venit, cuperent lustrari, si qua darentur
Sulfura cum tædis, & si foret humida laurus.
Illuc heu miseri traducimur, arma quid vltra
Littora Iuuernæ promouimus? & modò captas
Orcadas? ac minima contentos nocte Britannos?
Sed quæ nunc populi fiunt victoris in vrbe,
Non faciunt illi quos vicimus, & tamen vnus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis,
Mollior ardenti sese indulsisse Tribuno.
Aspice quid faciant commercia: venerat obses.
Hic fiunt homines: nam si mora longior vrbem
Indulsit pueris, non vnquam deerit amator:
Mittentur braccæ, cultelli, fræna, flagellum.
Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

Si, inquit, crederet esse inferos is, cuius iussu tot millia trucidantur, non exhiberet gladiatores cum tanta carnificina, sed certè crederet, si saperet.

Zalates obses Armenius contagione moru̅ corruptus turpe obsequium Tribuno præstitit.

SATYRA III.

Quamuis digressu veteris confusus amici,
Laudo tamen vacuis quod sedem figere Cumis.

Ostendit in vrbe bonis viris locum

Destinet.

Destinet, atq; vnum ciuem donare Sibyllæ.
Ianua Baiarum est, & gratum littus, amœni
Secessus, ego vel Prochytam præpono Saburræ.
Nam quid tam miserum, & tam solum vidimus, vt
non
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum assiduos, ac mille pericula sæuæ
Vrbis, & augusto recitantes mense poëtas?
Sed cum tota domus rheda componitur vna,
Substitit ad veteres arcus, madidámq; Capenam,
Hic vbi nocturnæ Numa constituebat amicæ.
Nunc sacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudæis, quorum cophinus, fœnúmq; supellex.
Omnis enim populo mercedem pendere iussa est
Arbor, & eiectis mendicat sylua camænis.
In vallem AEgeriæ descendimus, & speluncas
Dissimiles veris. quanto præstantius esset
Numen aquæ, viridi si margine clauderet vndas
Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum?
Hic tunc Vmbricius, quando artibus, inquit, honestis
Nullus in vrbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor est, heri quam fuit, atq; eadem cras
Deteret exiguis aliquid, proponimus illuc
Ire, fatigatas vbi Dædalus exuit alas.
Dum noua canities, dum prima, & recta senectus
Dum superest Lachesi quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
Cedamus patria: viuant Arturius istic,
Et Catulus. maneant qui nigrum in candida vertunt.

non esse, atque ob id se gratulari Vmbrisio aruspici, quod Cumas migret. quamuis doleat amicum discedere.

Lucus AEgeriæ nymphæ.

Romanorum auaritia, qui etiam à mendicis Iudæis tributum exigebant, & quidem cùm in syluis agerent.

Vbi Dæd. Cumis, cum ex Creta euolasset.

Queis facile est ædem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluuiem, portandum ad busta cadauer,
Et præbere caput domina venale sub hasta.
Quondam hi cornicines, municipalis arenæ
Perpetui comites, notæq; per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, & verso pollice vulgi
Quemlibet occidunt populariter, inde reuersi
Conducunt foricas, & cur non omnia? cum sint
Quales ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit, quoties voluit fortuna iocari.
Quid Romæ faciam? mentiri nescio: librum
Si malus est, nequeo laudare & poscere: motus
Astrorum ignoro, funus promittere patris
Nec volo, nec possum: ranarum viscera nunquam
Inspexi. ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, nôrint alij, me nemo ministro
Fur erit: atq; ideo nulli comes exeo tanquam
Mancus, & extinctæ corpus non vtile dextræ.
Quis nunc diligitur, nisi conscius? & cui feruens
AEstuat occultis animus, sempérq; tacendis?
Nil tibi se debere putat, nil conferet vnquam,
Participem, qui te secreti fecit honesti.
Charus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
Accusare potest. tanti tibi non sit opaci
Omnis arena Tagi, quódq; in mare voluitur aurum,
Vt somno careas, ponendáq; præmia sumas
Tristis, & à magno semper timearis amico.
Quæ nunc diuitibus gens acceptissima nostris,
Et quos præcipuè fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obstabit. Non possum ferre Quirites

Citharœdi & tubicines eò proueh ũtur, vt non solum ludos gladiatorios possint exhibere, sed quemuis etiam impunè trucident.

Quid Romæ agendum sit: qui in pretio velit haberi.

Periculosa res magnorũ secreta miscere.

Græcam

Græcam vrbem, quamuis quota portio fæcis Acheæ.
Iampridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes,
Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas
Obliquas, nec non gentilia tympana secum
Vexit, & ad Circum iussas prostare puellas.
Ite quibus grata est picta lupa barbara mitra.
Rusticus ille tuus sumit rechedipna Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Scyone, ast hic Amidone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis
AEsquilias, dictúmq; petunt à vimine collem,
Viscera magnarum domuum, dominíq; futuri
Ingenium velox, audacia perdita, sermo
Promptus, & Isæo torrentior. ede quid illum
Esse putes? quemuis hominem secum attulit ad nos:
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur schœnobates, medicus, magus, omnia nouit.
Græculus esuriens, in cœlum, iusseris, ibit.
Ad summam non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax
Qui sumpsit pennas, mediis sed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit? fultúsq; toro meliore recumbet
Aduectus Romam, quo pruna, & coctona vento?
Vsq; adeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
Hausit Auentini bacca nutrita Sabina?
Quid quód adulandi gens prudentissima, laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum inualidi collum, ceruicibus æquat
Herculis, Antæum procul à tellure tenentis.

Soli assentatores, & nebulones sunt in pretio, cuiusmodi sunt Græculi & Barbari quidam.

Alabanda vrbs Cariæ felicissima, atque ob id voluptatibus deditissima.

Quiduis pollicentur illi, etiam se in cœlum volaturos, si opus sit, quemadmodum Dædalus.

Græcorum fœda adulatio.

Miratur

Eorundem actio.

Miratur vocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare: sed illis
Creditur, an melior cum Thaida sustinet, aut cum
Vxorem comœdus agit, vel Dorida nullo
Cultam palliolo: mulier nempe ipsa videtur,
Non persona loqui: vacua & plana omnia dicas
Infra ventriculum, & tenui distantia rima.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
Natio comœda est: rides? maiore cachinno
Concutitur: flet, si lacrimas aspexit amici:
Nec dolet, igniculum brumæ si tempore poscas,
Accipit endromydem. si dixeris æstuo, sudat.
Non sumus ergo pares: melior qui semper & omni
Nocte, diéq; potest alienum sumere vultum,
A facie iactare manus, laudare paratus,
Si bene ructauit, si rectum minxit amicus.
Si trulla inuerso crepitum dedit aurea fundo.
Prætereà sanctum nihil est, & ab inguine tutum,
Non matrona laris, non filia virgo, neq; ipse
Sponsus læuis adhuc, non filius antè pudicus.
Horum si nihil est, aulam resupinat amici.
Scire volunt secreta domus: atq; inde timeri.
Et quoniam cœpit Græcorum mentio, transi
Gymnasia, atq; audi facinus maioris abollæ.
Stoicus occîdit Baream delator amicum,
Discipulúmq; senex, ripa nutritus in illa,
Ad quam Gorgonei delapsa est penna caballi.
Non est Romano cuiquam locus hic, vbi regnat

Antio. Stratocles, & Demetrius actores comœdiarum peritissimi. quorum meminit Quintil. lib. 11. circa finem.

Eorundem libido.

P. AEgnatius pecunia corruptus Soronum Baream falso testimonio oppressit. autor Tacitus in Nerone.

Pro-

Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erymanthus,
Qui gentis vitio nunquam partitur amicum
Solus habet, nam cùm facilem stillauit in aurem.
Exiguum de naturæ, patriæque veneno,
Limine summoueor, perierunt tempora longi
Seruitij, nusquam minor est iactura clientis.
Quod porrò officium (ne nobis blandiar) aut quod
Pauperis hic meritum? si curet nocte togatus
Currere, cùm Prætor lictorem impellat, & ire
Præcipitem iubeat dudum vigilantibus orbis:
Ne prior Albinam, aut Modiam collega salutet.
Diuitis hic serui claudit latus ingenuorum
Filius: alter enim quantum in legione Tribuni
Accipiunt, donat Caluinæ, vel Catienæ.
Vi semel, atque iterum super illam palpitet: at tu
Cùm tibi vestiti facies scorti placet, hæres,
Et dubitas alta Chionem deducere sella.
Da testem Romæ tam sanctum, quàm fuit hospes
Numinis Idæi: procedat vel Numa, vel qui
Seruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam,
Protinus ad censum, de moribus vltima fiet
Quæstio, quot pascit seruos, quot possidet agri
Iugera, quàm multa, magnáque paropside cœnat,
QVANTVM quisque sua nummorum seruet in arca,
Tantum habet & fidei: iures licet & Samothracum
Et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur, atque deos, dijs ignoscentibus ipsis.
Quid, quòd materiam præbet causásque iocorum

Pauperis obsequium inutile in diuites, cum ipse magistratus officijs præueniat & salutationibus, maximè autẽ vetulas orbas & senes.

Hosp. Nasica qui Rheam è Phrygia delatam excepit hospitio. Vel qui S.L. Metellus Pont. vbi vi flamma visum amisit.

Pauper si per omnia sacra deieret, peierare creditur

Omnibus hic idem, si fœda, & scissa lacerna,
Si toga sordidula est, & rupta calceus alter
Pelle patet, vel si consuto vulnere crassum,
Atque recens linum ostendit non vna cicatrix.
NIL HABET infœlix paupertas durius in se,
Quàm quòd ridiculos homines facit: exeat, inquit
Si pudor est, & de puluino surgat equestri,
Cuius res legi non sufficit, & sedeant hic
Lenonum pueri quocunque in fornice nati.
Hic plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos iuuenes, iuuenésque lanistæ.
Sic libitum vano, qui nos distinxit, Othoni.
Quis gener hic placuit censa minor, atque puellæ
Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?
Quando in consilio est ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migrasse Quirites.
HAVD facilè emergũt, quorũ virtutibus obstat
Res angusta domi. sed Romæ durior illis
Conatus, magno hospitium miserabile, magno
Seruorum ventres, & frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit
Translatus subitò ad Marsos, mensámq; Sabellam,
Contentúsque illic Veneto, duróque cucullo.
Pars magna Italiæ est (si verũ admittimus) in qua
Nemo togam sumit nisi mortuus, ipsa dierum
Festorum herboso colitur siquando theatro
Maiestas: tandémque redit ad pulpita notum
Exodium, cum personæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans.
Aequales habitus illic similémque videbis

Notat Domitianum qui reuocarat legem Othonis Tri. plebis iã abolitam ne in quatuordecim gradibus spectaret cui non esset census equestris.

Transl. Curiũ Dentat. intelligit, qui deuictis Sãnitibus & Sabinis, continentissimè vixit.

Or-

Orcheſtram, & populum clari velamen honoris:
Sufficiunt tunicæ ſummis ædilibus albæ.
Hic vltra vires habitus nitor, hic aliquid plus,
Quàm ſatis eſt, interdum aliena ſumitur arca.
Commune id vitium eſt: hic viuimus ambitioſa
Paupertate omnes: quid te moror? OMNIA Romæ
Cum pretio quid das, vt Coſſum aliquando ſalutes?
Vt te reſpiciat clauſo Veiento labello?
Ille metit barbam. crinem hic deponit amati.
Plena domus libis vænalibus: accipe, & illud
Fermentum tibi habe, præſtant tributa clientes.
Cogimur & cultis augere peculia ſeruis.
Quis timet, aut timuit gelida Præneſte ruinam?
Aut poſitis nemoroſa inter iuga Volſiniis, aut
Simplicibus Gabiis, aut proni Tyburis arce?
Nos vrbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte ſui. nam ſi labentibus obſtat
Villicus, & veteris rimæ contexit hiatum,
Securos pendente iubet dormire ruina.
Viuendum eſt illic, vbi nulla incendia, nulli
Nocte metus: iã poſcit aquam, iam friuola trãsfert
Vcalegon, tabulata tibi iam tertia fumant.
Tu neſcis: nam ſi gradibus trepidatur ab imis
Vltimus ardebit, quem tegula ſola tuetur
A pluuia, molles vbi reddunt oua columbæ.
Lectus erat Codro Procula minor, vrceoli ſex
Ornamentum abaci, nec non & paruulus infra
Cantarus, & recubans ſub eodem marmore Chiron,
Iámque vetus Græcos ſeruabat ciſta libellos.
Et diuina opici rodebant carmina mures,

Simplicitas in ſpectaculis municipalium.

Tutius extra vrbẽ viuere.

Tibicen pro fulcimento.

Vcalegon vicinus, alludẽs ad illud Vergilii: Iã proximus ardet Vcalegon.

Codrus Poëta qui ſupra Theſeida recitabat, homo extremæ paupertatis.

Nil habuit Codrus, quis enim negat? & tamen illud
Perdidit infœlix totum nil. vltimus autem
Aerumnæ cumulus, quòd nudum, & frustra rogantem
Nemo cibo, nemo hospitio, tectóque iuuabit.
Si magna Astyrij cecidit domus, horrida mater
Pullati proceres differt vadimonia Prætor:
Tunc gemimus casus vrbis, tunc odimus ignem.
Ardet adhuc, & iam occurrit qui marmora donet
Conferat impensas, hic nuda, & candida signa,
Hic aliquid præclarum Eupranoris, & Polycleti,
Phecasianorum vetera ornamenta deorum.
Hic libros dabit, & forulos, mediámque Mineruam:
Hic modium argenti: meliora, ac plura reponit
Persicus orborum lautissimus, & meritò iam
Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
Si potes auelli Circensibus, optima Soræ,
Aut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur:
Quanti nunc tenebras vnum conducis in annum.
Hortulus hic, puteúsque breuis, nec reste mouendus
In tenues plantas facili diffunditur haustu.
Viue bidentis amans, & culti villicus horti,
Vnde epulum possis centum dare Pythagoreis.
Est aliquid quocunque loco, quocunque recessu,
Vnius sese dominum fecisse lacertæ.
Plurimus hic æger moritur vigilando, sed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, & hærens
Ardenti stomacho: nam quæ meritoria somnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in vrbe,
Inde caput morbi: rhedarum transitus arcto

Astyrij, alij Arcurij legunt. Cuius suprà meminit, vt scelerati, qui nigrum in candida vertãt.

Fabrateriæ & Frusinon, i. oppida Cãpaniæ. in via Latina Strabo lib. 3.

Incommoda pauperũ ex insomnijs.

Vico-

Vicorum inflexu, & stantis conuicia mandræ
Eripiunt somnum* Druso, vitulísque marinis.
Si vocat officium, turba cedente vehetur
Diues, & ingenti curret super ora Liburno,
Atque obiter leget, aut scribet, vel dormiet intus:
Námque facit somnum, clausa lectica fenestra.
Antè tamen veniet: nobis properantibus obstat
Vnda prior, magno populus premit agmine lumbos
Qui sequitur, ferit hic cubito, ferit assere duro
Alter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam,
Pinguia crura luto, planta mox vndique magna
Calcor, & in digito clauus mihi militis hæret.
Nónne vides, quanto celebretur sportula fumo?
Centum conuiuæ, sequitur sua quemque culina.
Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res
Impositas capiti, quot recto vertice portat
Seruulus infœlix & cursu ventilat ignem,
Scinduntur tunicæ sertæ: modò longa coruscat
Sarraco veniente abies, atque altera pinum
Plaustra vehunt, nutant altè, populóq; minantur.
Nam si procubuit, qui saxa Ligustica portat
Axis, & euersum fudit super agmina montem,
Quid superest de corporibus? quis membra quis ossa
Inuenit? obtritum vulgi perit omne cadauer
More animæ, domus intereà secura patellas
Iam lauat, & bucca foculum excitat, & sonat vnctis
Strigilibus, pleno componit lintea gutto.
Hæc inter pueros variè properantur: at ille
Iam sedet in ripa, tetrúmque nouitius horret
Porthmea, nec sperat cœnosi gurgitis aluum

*Vrso.

Liburno, lecticario ex Liburnia Dalmatiæ vicina regione.

Corbulo vir validissimus, tempore Neronis claruit, cuius meminit Tacitus.

Imitatur Horat. qui ferè ijsdem verbis descripsit vrbis tumultus.

πορθμέα portatorem: vt Maro appel-

Infælix, nec habet quem porrigat ore trientem,
Respice nunc alia, ac, diuersa pericula noctis,
Quod spatium tectis sublimibus, vnde cerebrum
Tecta ferit, quoties rimosa, & curta fenestris
Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent,
Et lædant silicem: possis ignauus haberi,
Et subiti casus improuidus, ad cænam si
Intestatus eas, adeò tot fata, quot illa
Nocte patent vigiles te prætereunte fenestræ.
Ergo optes, votúmque feras miserabile tecum,
Vt sint contentæ patulas effundere pelues.
Ebrius, ac petulans, qui nullum fortè cecîdit
Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus.
Ergo non aliter poterit dormire: quibusdam
Somnum rixa facit: sed quamuis improbus annis,
Atque mero feruens, cauet hunc, quē coccina læna
Vitari iubet, & comitum longissimus ordo:
Multum præterea flammarum, atque ænea lampas.
Me, quem Luna solet deducere, vel breue lumen
Candelæ, cuius dispenso, & tempero filum,
Contemnit: miseræ cognosco præmia rixæ.
Si rixa est, vbi tu pulsas, ego vapulo tantùm.
Stat contrà, staríque iubet. parere necesse est:
Nam quid agas? cùm te furiosus cogat, & idem
Fortior: Vnde venis exclamat, cuius aceto,
Cuius concha tumes? quis tecum sectile porrum
Sutor, & elixi veruecis labra comedit?
Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem.
Ede vbi consistas, in qua te quæro proseucha.

[Ad] Charontem. qui animas transfretat.

Improbitas iuuentutis, quæ nō possit dormire, nisi quempiam pulsauerit.

Contentionis initium.

Concha faba elixa cum cortice.

προσευχὴ

Dici-

Dicere si tentes aliquid, tacitus ve recedas,
Tantundem est: feriunt pariter vadimonia deinde
Irati faciunt: libertas pauperis hæc est,
Pulsatus rogat, & pugnis concisus adorat,
Vt liceat paucis cum dentibus inde reuerti.

> Horatij hic locus, vbi mēdici stipem efflagitant.

Nec tamen hæc tantùm metuas, nam qui spoliet te
Non deerit, clausis domibus, postquam omnis vbique
Fixa catenatæ siluit compago tabernæ.
Interdum & ferro subitus grassator agit rem,
Armato quoties tutæ custode tenentur,
Et Pontina palus, & gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes tanquam ad viuaria currunt.

> Furta & latrocinia cōmitti in media vrbe, quibus tota ferè scatet.

Qua fornace graues, qua non incude catenæ?
Maximus in vinclis ferri modus, vt timeas, ne
Vomer deficiat, ne marræ, & sarcula desint.
Fœlices proauorum atauos, fœlicia dicas
Secula quæ quondam sub regibus, atque tribunis
Viderunt vno contentam carcere Romam.
His alias poteram, & plures subnectere causas.
Sed iumenta vocant, & sol inclinat: eundum est.
Nam mihi commota iamdudum mulio virga
Innuit: ergo vale nostri memor, & quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoque ad Eluinam Cererem, vestrámque Dianam.
Conuelle à Cumis satyrarum: ego (ni pudet illas)
Adiutor gelidos veniam caligatus in agros.

> Iuuenalis patria Aquinū oppidum in via Latina, quæ est Cāpania, autor Strab. lib. 5.

SATYRA IIII.

Ecce iterum Crispinus, & est mihi sæpè vocandus.

> In Crispinū Aegyptiū flagitijs cooper-

tus, & ventris mancipium inuehitur, atq; per occasionem in Domitiani crudelitatem & luxū.

Ad partes, monstrum nulla virtute redemptum
A vitijs, æger, solâque libidine fortis,
Delicias viduæ tantum aspernatur adulter.
Quid refert igitur quantis iumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorum vectetur in vmbra,
Iugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus fœlix, minimè corruptor, & idem
Incestus, cum quo nuper vittata iacebat
Sanguine adhuc viuo terram subitura sacerdos.
Sed tunc de factis leuioribus, & tamen alter
Si fecisset idem, caderet sub iudice morum.
Nam quod turpe bonis Titio, Serióque decebat
Crispinum: quid agas, cum dira & fœdior omni
Crimine persona est? mulum sex milibus emit
Aequantem sanè paribus sestertia libris,
Vt perhibent, qui de magnis maiora loquuntur.
Consilium laudo artificis, si munere tanto
Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
Est ratio vlterior, magnæ si misit amicæ,
Quæ vehitur clauso latis specularibus antro
Nil tale expectes, emit sibi, multa videmus,
Quæ miser & frugi non fecit Apicius, hoc tu
Succinctus patria quondam Crispine papyro.
Hoc pretium squamæ? potuit fortasse minoris
Piscator quàm piscis emi, prouincia tanti
Vendit agros, sed maiores Appulia vendit.
Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
Induperatorem? cum tot sestertia partem
Exiguam, & modicæ sumptam de margine cœnæ
Purpureus magni ructaret scurra palati,

Apicius omnium epulonum, vt ait Plin. altissimus gurges.

Iam

Iam princeps equitum, magna qui voce solebat,
Vendere municipes fracta de merce siluros?
Incipe Calliope, licet hic considere, non est
Cantandum, res vera agitur; narrate puellæ
Pierides, prosit mihi vos dixisse puellas.
Cum iam semianimum laceraret Flauius orbem
Vltimus, & caluo seruiret Roma Neroni,
Incidit Adriaci spatium admirabile rhombi
Ante domũ Veneris, quam Dorica sustinet Ancon,
Impleuitq; sinus, neque enim minor hæserat illis,
Quos operit glacies Mæotica, ruptaque tandem
Solibus effundit torpentis ad hostia ponti
Desidia tardos, & longo frigore pingues.
Destinet hoc monstrum cymbæ, linique magister
Pontifici summo: quis enim proponere talem,
Aut emere auderet? cum plena & littora multo
Delatore forent dispensi protinus algæ
Inquisitores agerent cum remige nudo,
Non dubitaturi fugitiuum dicere piscem,
Depastúmque diu viuaria Cæsaris, inde
Elapsum veterem ad dominum debere reuerti.
Si quid Palphurio, si credimus Armillato
Quicquid conspicuum, pulchrúmq; ex æquore toto est,
Res fisci est, vbicunque natat: donabitur ergo,
Ne pereat, iam letifero cedente pruinis
Autumno, iam quartanam sperantibus ægris.
Stridebat deformis hyems, prædámque recentem
Seruabat, tamen hic properat, velut vrgeat Auster
Vtque lacus superant, vbi quanquam diruta seruat

Crispinus ex ἰχθυοπώλα eques factus.

Cum imperaret Domitianus alter Nero, captus est piscis Anconæ miræ magnitudinis, qui mox Cæsari fuit exhibitus.

Palphurius Sura delator acerrimus, cum armillato, quorum meminit Suetonius.

Ignem Troianum, Vestam colit Alba minorem,
Obstitit intranti miratrix turba parumper,
Et cessit, facili patuerunt cardine valuæ.
Exclusi expectant admissa obsonia patres.
Itur ad Atridem, tunc Picens accipe, dixit,
Priuatis maiora focis: genialis agatur
Iste dies, propera stomachum laxare saginis,
Et tua seruatum consume in secula rhombum.
Ipse caput voluit quid apertius? & tamen illi
Surgebant cristæ: nihil est quod credere de se
Non possit, cum laudatur dijs æqua potestas.
Sed deerat pisci patinæ mensura. vocantur
Ergo in consilium proceres, quos oderat ille,
In quorum facie miseræ magnæque sedebat
Pallor amicitiæ, primus clamante Liburno,
Currite iam sedit, rapta properabat ab olla
Pegasus, attonitæ positus modò villicus vrbi.
An ne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
Interpres legum sanctissimus, omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Iustitia: venit & Crispi iucunda senectus,
Cuius erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium, maria, ac terras populósque regenti
Quis comes vtilior, si clade, & peste sub illa
Sæuitiam damnare, & honestum afferre liceret
Consilium? sed quid violentius aure tyranni?
Cum quo de pluuijs, aut æstibus, aut nimboso
Vere locuturi fatum pendebat amici?
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentum, nec ciuis erat, qui libera posset

Atridem à crudelitate, vt Orestes, aut Nero, qui matrem suam occiderunt.

Pegasus iuris consultus celeberrimus tempore Vespasiani Cæsaris.

Vibius Crispus vir facetissimus, & integerrimus.

Tyranni crudelitas.

Verba animi proferre, & vitam impendere vero.
Sic multas hyemes, atque octogesima vidit
Solstitia, his armis, illa quoque tutus in aula.
Proximus eiusdem properabat Acilius æui
Cum iuuene indigno, quem mors tam sæua maneret,
Et domini gladijs iam destinata: sed olim
Prodigio par est in nobilitate senectus,
Vnde fit, vt malim fraterculus esse gigantum.
Profuit ergo nihil misero, quòd cominus vrsos
Figebat Numidas, albana nudus arena
Venator, quis enim iam non intelligat artes
Patritias? quis priscum illud miretur acumen
Brute tuum? facile est barbato imponere regi.
Nec melior vultu quamuis ignobilis ibat
Rubrius, offensæ veteris reus, atque tacendæ.
Et tamen improbior Satyram scribente cinædo,
Montani quoque venter adest abdomine tardus,
Et matutino sudans Crispinus amomo,
Quantum vix redolent duo funera, sæuior illo
Pompeius tenui iugulos aperire susurro.
Et qui vulturibus seruabat viscera Dacis
Fuscus marmorea meditatus prælia villa.
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Qui nunquam visæ flagrabat amore puellæ,
Grande, & cōspicuū nostro quoq; tēpore monstrum,
Cæcus adulator, dirúsque à ponte satelles,
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandáque deuexæ iactaret basia rhedæ.
Nemo magis rhombum stupuit, nam plurima dixit
In læuum conuersus: at illi dextra iacebat

Facilius imposuit Brutus Tarquinio stolido regi, quàm hodie nostris si viueret.

Cinædo. Nerone, qui maledicentissimum carmen scripsit in Quintilianum.

Cornelius Fuscus qui in Dacia perijt.

Catullus Messalinus cæcus, sed pestilentissimus sycophanta.

Bellua: sic pugnas Cilicis laudabat, & ictus,
Et pegma, & pueros inde ad velaria raptos.
Non cedit Veiento, sed vt fanaticus œstro
Percussus Bellona tuo diuinat, & ingens
Omen habes, inquit, magni, clarique triumphi,
Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Aruiragus, peregrina est bellua, cernis
Erectas in terga sudes? hoc defuit vnum
Fabricio, patriam vt rhombi memoraret, & annos.
Quidnam igitur censes? conciditur? absit ab ille
Dedecus hoc, Montanus ait, testa alta paretur,
Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
Debetur magnus patinæ, subitúsque Prometheus,
Argillam, atque rotam citius properate: sed ex hoc
Tempore iam Cæsar figuli tua castra sequantur.
Vicit digna viro sententia: nouerat ille.
Luxuriam imperij veterem, noctésque Neronis
Iam medias, aliámque famem cum pulmo Falerno
Arderet, nulli maior fuit vsus edendi,
Tempestate mea, Circeis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, Rutupinóue edita fundo
Ostrea, callebat primo deprendere morsu.
Et semel aspecti littus dicebat echini.
Surgitur, & misso proceres exire iubentur
Consilio, quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & festinare coactos,
Tanquam de Geticis aliquid, toruisque Sicambris
Dicturus, tanquam diuersis partibus orbis
Anxia præcipiti venisset epistola penna.
Atque vtinam his potius nugis tota illa dedisset
Tempora

Curtius Mõtanus ventricosus, & abdomini seruiens: propterea ait eum se dignam sententiam dixisse.

Rutupinum oppidum Britanniæ maritimum, cuius meminit Ptolemæus & Lucanus.

Tempora sæuitiæ, claras quibus abstulit vrbi
Illustrésque animas, impune, & vindice nullo:
Sed perijt postquam cerdonibus esse timendus
Cœperat, hoc nocuit Lamiarum cæde madenti

Domitianus postquam cœpit sæuire in plebem, statim perijt.

SATYRA V.

SI te propositi nondum pudet, atq; eadem est mens,
Vt bona summa putes, aliena viuere quadra,
Si potes, illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
Cæsaris ad mensas, nec vilis Galba tulisset,
Quamuis iurato metuam tibi credere testi.
Ventre nihil noui frugalius. hoc tamen ipsum
Defecisse puta, quod inani sufficit aluo
Nulla crepido vacat? nusquam pons, & tegetis pars
Dimidia breuior? tantíne iniuria cœnæ
Tam ieiuna fames? cum possis honestius illic
Et tremere, & sordes farris mordere canini
Primo fige loco, quod tu discumbere iussus
Mercedem solidam veterum capis officiorum,
Fructus amicitiæ magnæ cibus, imputat hunc rex,
Et quamuis rarum tamen imputat: ergo duos post
Si libuit menses neglectum adhibere clientem,
Tertia ne vacuo cessaret culcitra lecto,
Vna simus ait votorum summa, quid vltrà
Quæris? habet Trebius propter quod rumpere somnum
Debeat, & ligulas dimittere sollicitus, ne
Tota salutatrix iam turba peregerit orbem
Syderibus dubijs, aut illo tempore, quo se
Frigida circumagunt pigri sarraca Bootæ.

Ad Trebium amicum, quē monet, vt à vita parasitica se subducat, cum ob multa alia, tū maximè ob contumeliam & auaritiam diuitum.

Conuiuator putat se tecum bellè agere, si semel te donauit vna cœna.

Qualis

Qualis cœna tamen? vinum quod succida nolit
Lana pati, de conuiua Corybanta videbis
Iurgia proludunt, sed mox & pocula torques
Saucius, & rubra deterges vulnera mappa,
Inter vos quoties, libertorúmque cohortem
Pugna Saguntina feruet commissa lagena.
Ipse capillato diffusum consule potat
Calcatámque tenet bellis socialibus vuam,
Cardiaco nunquam cyathum missurus amico,
Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cuius patriam, titulúmque senectus
Deleuit multa veteris fuligine testæ:
Quale coronati Thrasea, Heluidiúsque bibebant
Brutorum, & Cassi natalibus. ipse capaces
Heliadum crustas, & inæquales beryllos
Virro tenet Phialas, tibi non committitur aurum,
Vel si quando datur custos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, vnguésque obseruet acutos
Da veniam, præclara illic laudatur iaspis?
Nam Virro (vt multi) gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in vaginæ fronte solebat
Ponere zelotypo iuuenis prælatus Hyarbæ,
Tu Beneuentani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem vasorum quattuor ac iam
Quassatum, & rupto poscentem sulfura vitro.
Si stomachus domini feruet vinóque, cibóque
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem vobis poni modò vina querebar.
Vos aliam potatis aquam, tibi pocula cursor
Getulus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,

Sarraca genus vehiculi, cuius alib. meminit.

Cap. cons. Opimianum vinum intelligit, quod seruatum est in multa secula.

Thrasea & Heluidius duo libertatis amatores Bruti & Cassij natales celebrabant.

Iuue. præl. Aeneas qui in gladij capulo gemmas ferebat, non poculis. 4. Aeneid.

Decocta aqua niue refrigerata. Neronis inuentum.

Et cui per mediam nolis occurrere noctem.
Cliuoſæ veheris dum per monumenta Latinæ,
Flos Aſiæ ante ipſum pretio maiore paratus,
Quàm fuit & Tulli cenſus pugnacis, & Anci.

Flos Aſiæ pincerna formoſiſſimus ex Aſia, & idem pretioſiſſimus.

Et, ne te teneam Romanorum omnia regum
Friuola, quod cum ita ſit tu Getulum Ganymedem
Reſpice, cùm ſities: neſcit tot millibus emptus
Pauperibus miſcere puer, ſed forma, ſed ætas
Digna ſupercilio: quando ad te peruenit ille?
Quando vocatus adeſt caldæ, gelidæque miniſter?

Seruorum arrogãtia.

Quippe indignatur veteri parere clienti,
Quódq; aliquid poſcas, & quòd ſe ſtante recumbas
Maxima quæque domus ſeruis eſt plena ſuperbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, ſolidæ iam mucida fruſta farinæ
Quæ genuinum agitent, non admittentia morſum.

Genuinus dens dictus quòd à genis pendeat: autor Feſtus.

Sed tener & niueus, mollique ſaligine factus
Seruatur domino, dextra cohibere memento.
Salua ſit artocopi reuerentia: finge tamen te
Improbulum, ſuper eſt illic qui ponere cogat.
Vis tu conſuetis audax conuiua caniſtris
Impleri, paníſque tui nouiſſe colorem.
Scilicet hoc fuerat, propter quod ſæpe relicta
Coniuge, per montem aduerſum, gelidáſque cucurri
AEſquilias, fremeret ſæua cum grandine vernus
Iupiter, & multo ſtillaret penula nimbo.

Scilicet, irronicè ferè vſurpatur vt hic, & Terẽt. Id populus curat ſcilicet.

Aſpice quàm longo diſtendat pectore lancem
Quæ fertur domino ſquilla, & quibus vndique ſepta
Haſparagis, qua deſpiciat conuiuia cauda,

Diuiti ſquilla lautiſſimus piſcis apponitur clienti verò gammarus viliſſimus.

Cum

Cum venit excelsi manibus sublata ministri.
Sed tibi dimidio constrictus gammarus ouo
Ponitur exigua feralis cœna patella,
Ipse Venafrano piscem perfundit: at hic, qui
Pallidus offertur misero tibi caulis, olebit
Laternam. illud enim vestris datur alueolis. quod
Canna Micipsarum prora subuexit acuta,
Propter quod Romæ cum Boccare nemo lauatur,
Quòd tutos etiam facit à serpentibus atris.
Mulus eris domino, quem misit Corsica, vel, quem
Taurominitanæ rupes, quando omne peractum est
Et iam defecit nostrum mare, dum gula sæuit
Retibus assiduis penitus scrutante macello
Proxima, nec patitur Thyrrhenum crescere piscem.
Instruit ergo focum prouincia, sumitur illinc
Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
Virroni muræna datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo: nam dum se continet Auster,
Dum sedet, & siccat madidas in carcere pennas,
Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
Aut glacie aspersus maculis Tyberinus, & ipse
Vernula riparum pinguis torrente cloaca,
Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
Ipse pauca velim, facilem si præbeat aurem,
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
A Seneca, quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat
Largiri, nanque & titulis, & fascibus olim
Maior habebatur donandi gloria: solum
Poscimus, vt cœnes ciuiliter, hoc face. & esto,

Boccar rex fuit Mauritaniæ, vbi oleum adeo tetri est odoris, vt serpentes etiam non ferant.

Lenas, quiuis auarus captator: & Aurelia, orba & opulenta anus.

Lupus in Tybri natus, stercore pastus, & insulsus pauperi obtruditur.

Petimus bone vir, non vt sis alter Seneca aut Piso viri liberalissimi, sed tantùm vt æqualiter cũ conuiuis bibas & edas.

Esto

Esto (vt nunc multi) diues tibi, pauper amicis.
Anseris ante ipsum magni iecur, anseribus par
Altilis, & flaui dignus ferro Meleagri
Fumat aper, post hunc raduntur tubera, si ver
Tunc erit, & facient optata tonitrua cœnas
Maiores, tibi habe frumentum Aledius inquit,
O Libye, disiunge boues, dum tubera mittas.
Structorum intereà, ne qua indignatio desit,
Saltantem spectas, & chironomonta volanti
Cultello, donec peragat dictata magistri
Omnia, nec minimo sanè discrimine refert
Quo gestu lepores, & quo gallina secetur.
Ducêris planta, velut ictus ab Hercule Cacus.
Et ponêre foris si quid tentaueris vnquam
Hiscere, tanquam habeas tria nomina. quando propinat
Virro tibi, sumitque tuis contacta labellis
Pocula, quis vestrum temerarius vsque adeò, quis
Perditus, vt dicat regi bibe? plurima sunt, quæ
Non audent homines pertusa dicere læna.
Quadringenta tibi si quis deus, aut similis dijs
Et melior fatis donaret homuncio, quantus
Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus,
Da Trebio, pone ad Trebium, vis frater ab illis
Ilibus? ò nummi vobis hunc præstat honorem,
Vos estis fratres dominus tamen, & domini rex
Si vis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
Luserit AEneas, nec filia dulcior illo.
Iucundum, & charum sterilis facit vxor amicum:
Sed tua nunc Mycale pariat licet & pueros tres

Χειρονομόν Græcè vsurpauit alibi. Χειρονομόντα qui manibus & corpore gesticulatur.

Tria nomina hoc est, sis nobilis: quanquam aliter interpretetur Politia. misc. cap. 31.

Si ditatus es, facile inuenies cultores, & obseruatores: maximè autem, si sine liberis.

In gremium patris fundat, simul ipse loquaci
Gaudebit nido, viridem thoraca iubebit
Afferri, minimásque nuces, assémque rogatum
Ad mensam, quoties parasitus venerit infans
Vilibus ancipites fungi ponuntur amicis,
Boletus domino, sed qualem Claudius edit,
Ante illum vxoris, post quem nil amplius edit.
Virro sibi, & reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari, quorum solo pascaris odore,
Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,
Credere quæ possis surrepta sororibus Aphris.
Tu scabie fruêre mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma, & galea, metuénsque flagelli
Discit ab hirsuta iaculum torquere capella.
Forsitan impensæ Virronem parcere credas:
Hoc agit, vt doleas: nam quæ comœdia? mimus
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt
Si nescis, vt par lacrymas effundere bilem
Cogaris, preßóque diu stridere molari.
Tu tibi liber homo, & regis conuiua videris,
Captum te nidore suæ putat ille culinæ:
Nec malè coniectat: quis enim tam nudus, vt illum
Bis ferat Hetruscum puero si contigit aurum?
Vel nodus tantum, & signum de paupere loro?
Spes bene cœnandi vos decipit: ecce dabit iam
Semesum leporem, atq; aliquid de clunibus apri.
Ad nos iam venit minor altilis, inde parato,
Intactóque omnes, & stricto pane tacetis:
Ille sapit, qui te sic vtitur, omnia ferre
Si potes, & debes, pulsandum vertice raso

Præbebis

Claudius Boleto ab Agrippina Vxore medicato extinctus est.

Sor. Aphr. hortis Hesperidum.

Contumeliæ diuitum in pauperes, ex quorum dolore capiant voluptatem.

Quis ferat talem insolentiam, nisi planè seruus: certè dum ob ventrem seruis potenti, liber non es.

Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

SATYR. SEXTA.

CRedo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, visámq; diu, cum frigida paruas
Præberet spelunca domos, ignémque larémque
Et pecus, & dominos communi clauderet vmbra.
Syluestrem montana torum cùm sperneret vxor
Frondibus, & culmo, vicinarúmque ferarum
Pellibus: haud similis tibi Cynthia, nec tibi, cuius
Turbabit nitidos extinctus passer ocellos:
Sed potanda ferens infantibus vbera magnis,
Et sæpe horridior glandem ructante marito,
Quippe aliter tunc orbe nouo, cǽlóque recenti
Viuebant homines, qui rupto robore nati,
Compositique luto nullos habuere parentes,
Multa pudicitiæ veteris vestigia forsan,
Aut aliqua extiterant, & sub Ioue, sed Ioue nondũ
Barbato, nondum Græcis iurare paratis
Per caput alterius: cum furem nemo timeret
Caulibus, aut pomis, & aperte viueret horto,
Paulatim deinde ad superos Astræa recessit
Hac comite, atque duæ pariter fugêre sorores,
Antiquum, & vetus est alienum Posthume lectum
Concutere, atque sacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas:
Viderunt primos argentea sæcula mœchos.
Conuentum tamen, & pactum, & sponsalia nostra
Tempestate paras, iámque à tonsore magistro

Vrsidium monet ne facile patiatur se matrimonio alligari, eius incommoda ob oculos ponens: & miro stomacho mulierum mores & vitia insectatur.

Græc. hoc est cum syncerè inter se viuerent, nec esset opus iureiurando vt postea.

Astræa, quæ teste Hes. cum pudicitia in cœlum euolauit, offensa hominum moribus.

Pectoris, & digito pignus fortaſſe dediſti.
Certè ſanus eras, vxorem poſthume ducis?

Quibus angeres potius quàm duceres vxorem, qua commodiùs poſſes carere.

Dic qua Tiſiphone? quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam ſaluis tot reſtibus vllam?
Cùm pateant altæ caligantéſque feneſtræ?
Cum tibi vicinum ſe præbeat AEmilius pons?
Aut ſi de multis nullus patet exitus, illud
Nónne putas melius, quod tecum puſio dormit?
Puſio qui noctu non litigat? exigit à te
Nulla iacens illic munuſcula, nec queritur, quòd
Et lateri parcas, nec quantum iuſſit, anheles?

Lex Iulia, quæ cauet, vt adulteri deprehenſi dent pœnas.

Sed placet Vrſidio lex Iulia, tollere dulcem
Cogitat hæredem cariturus turture magno,
Mulorumque iubis: & captatore Macello,
Quid fieri non poſſe putes ſi iungitur vlla
Vrſidio? ſi mœchorum notiſſimus olim
Stulta maritali iam porrigit ora capiſtro?
Quem toties texit perituri ciſta Latini.

Perit. qui cum timeret delatores, illis vxorem ſubmittebat.

Quid? quod & antiquis vxor de moribus illi
Quæritur. ô medici mediam pertundite venam:
Delicias hominis Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni cæde iuuencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici
Paucæ adeo Cereris vittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oſcula. necte coronam

Theſmophoria agebantur νηφαλιους per ſobrias & caſtas fœminas.

Poſtibus, & denſos per limina tende corymbos
Vnus Iberinæ vir ſufficit, ocyus illud
Extorquebis, vt hæc oculo contenta ſit vno.
Magna tamen fama eſt cuiuſdam rure paterno
Viuentis: viuat Gabijs, vt vixit in agro,

Viuat

Viuat Fidenis, & agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat? nil actũ in montibus? aut in
Speluncis? adeò senuerunt Iuppiter & Mars?
Porticibus tibi ne monstratur fœmina voto
Digna tuo? cuneis an habent spectacula totis
Quod securus ames, quódque inde excerpere possis?
Chironomon Ledam molli saltante Batillo
Tuccia vesicæ non imperat, Appula gannit
Sicut in amplexu, subitum & miserabile longum
Attendit Thymele, Thymele tunc rustica discit.
Ast aliæ quoties aulæa recondita cessant,
Et vacuo clausóque sonant fora sola theatro,
Atque à plebeis longè Magalesia, tristes
Personam Thyrsúmque tenent, & subligar Acci
Vrbicus ex odio risum mouet Attellanæ
Gestibus Autonoës, hunc diligit AElia pauper
Soluitur his magno comœdi fibula, sunt quæ
Chrysogonum cantare vetent, Hispulla tragedo
Gaudet: an expectas, vt Quintilianus ametur?
Accipis vxorem, de qua citharœdus Echion,
Aut Glaphyrus fiat pater, Ambrosiúsq; choraules.
Longa per angustos figamus pulpita vicos:
Ornentur postes, & grandi ianua lauro
Vt testudineo tibi Lentule conopæo,
Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans
Nupta Senatori comitata est Hippia ludum
Ad Pharon, & Nilum, famosáque mœnia Lagi,
Prodigia, & mores vrbis, damnante Canopo.
Immemor illa domus, & coniugis, atque sororis,
Nil patriæ indulsit, plorantésque improba natos,

Iupiter & Mars adulteri insignes, vt scribunt poetæ.

Megalesia, ludi Circenses in honorẽ magnæ matris deũm dedicati.

Quintilianus quiuis doctus & probus vir, vt alibi pro diserto.

Senat. veientoris vxor, relicto marito secuta est gladiatorem in Aegyptum.

Vtque magis stupeas, ludos, Paridémque reliquit.
Sed quanquam in magnis opibus, plumáq; paterna
Et segmentatis dormisset paruula cunis,
Contempsit pelagus, famam contempserat olim
Cuius apud molleis minima est iactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus, latéque sonantem
Pertulit Ionium constanti pectore, quamuis
Mutandum toties esset mare: iusta pericli
Si ratio est, & honesta, timent, pauidóque gelantur
Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis.
Fortem animum præstant rebus, quas turpiter audent.
Si iubeat coniux, durum est conscendere nauim,
Tunc sentina grauis, tunc summus vertitur aër.
Quæ mœchum sequitur, stomacho valet, illa maritum
Conuomit, hæc inter nautas & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarsit forma? qua capta iuuenta est
Hippia? quid vidit propter quod Ludia dici
Sustinuit? nam Sergiolus iam radere guttur
Cœperat, & secto requiem sperare lacerto.
Præterea multa in faciem deformia, sicut
Attritus galea, mediisque in naribus ingens
Gibbus, & acre malum semper stillantis ocelli:
Sed gladiator erat, facit hoc illos Hyacinthos,
Hoc pueris, patriæque, hoc prætulit illa sorori,
Atq; viro: ferrum est, quod amant: hic Sergius idem
Accepta rude cœpisset Veiento videri.
Quid priuata domus, quod fecerit Hippia curas?

Mulierum incœpto facinore constantia.

Ludia vt suprà Ludiũ dixerat scenicum aut gladiatorem, Sergium nimirum quẽ erat sequuta.

Hyacinthi: suaues & delicatos: vt Hyacinthus Apollinis amasius.

Respice riuales diuorum, Claudius, audi,
Quæ tulerit: dormire virum cum senserat vxor,
Ausa palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos,
Linquebat comite ancilla non amplius vna,
Et nigrum flauo crinem abscondente galero,
Intrauit calidum veteri centone lupanar,
Et cellam vacuam, átque suam: tunc nuda pupillis
Constitit auratis, titulum mentita Lyciscæ,
Ostendítque tuum generose Britannice ventrem:
Excepit blanda intrantes, átque æra poposcit,
Mox lenone suas iam dimittente puellas
Tristis abit, sed quod potuit, tamen vltima cellam
Clausit, adhuc ardens rigidæ tentigine vuluæ,
Et lassata viris nondum satiata recessit:
Obscurísque genis turpis, fumóque lucernæ,
Fœda lupanaris tulit ad puluinar odorem,
Hippomanes, carménque loquar, coctúmq; venenum,
Priuignóque datum faciunt grauiora coactæ
Imperio sexus, minimúmque libidine peccant.
Optima sed quare cosennia teste marito?
Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam,
Nec Veneris pharetris macer est, aut lampade feruet.
Inde faces ardent, veniunt à dote sagittæ.
Libertas emitur: coràm licet innuat, átque
Rescribat, vidua est locuples, quæ nupsit auaro.
Cur desiderio Bibulæ Sertorius ardet?
Si verum excutias, facies, non vxor amatur,
Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet,
Fiant obscuri dentes, oculique minores,

Massalinæ Claudij vxoris impudicitia.

Britannicus qui etiam Germanicus est dictus, a Nerone veneno sublatus.

Mariti laudant vxores non ob probitatem, sed propter dotē.

Nonnullas magis ob venustatem quam pudicitiam amari.

Collige sarcinulas dicet libertus, & exi
Iam grauis es nobis, & sæpe emungeris, exi
Ocyus, & propera, sicco venit altera naso.
Interea calet, & regnat, poscitque maritum
Pastores, & ouem Canusinam, vlmósque Falernas,
Quantulum in hoc, pueros omnes, ergastula tota,
Quódque domi non est, & habet vicinus, amatur.

Vxorum importunitas & ingluuies.

Mense quidem brumæ, cum iam mercator Iason
Clausus, & armatis obstat casa candida nautis,
Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus
Myrrhina, deinde adamas notissimus, & Berenices
In digito factus preciosior, hunc dedit olim
Barbarus incestæ, dedit hunc Agrippa sorori,
Obseruant vbi festa mero pede sabbata reges,
Et vetus indulget senibus clementia porcis.
Nulláne de tantis gregibus tibi digna videtur?
Sit formosa, decens, diues, fœcunda, vetustos
Porticibus disponat auos, intactior omni
Crinibus effusis bellum dirimente Sabina,
Rara auis in terris, nigróque simillima cygno.
Quis feret vxorem, cui constant omnia? malo,

Agrippa Iudæorum rex post mortem Herodis cui nupserat Beronice soror, suspectus fuit de incestu cum illa admisso.

Malo Venusinam, quàm te Cornelia mater
Graccorum, si cum magnis virtutibus affers
Grande supercilium, & numeras in dote triumphos.
Tolle tuum precor Annibalem, victúmque Syphacem
In castris, & cum tota Carthagine migra,
Parce precor Pæan, & tu depone sagittas,
Nil pueri faciunt: ipsam configite matrem
Amphion clamat, sed Pæan contrahit arcum.

Felicium superbia.

Extulit

Extulit ergo gregem natorum, ipsúmq; parentem,
Dum sibi nobilior Latonæ gente videtur,
Atq; eadem scropha Niobe fœcundior alba.
Quæ tanti grauitas? quæ forma, vt se tibi semper
Imputet? (huius enim rari, summiq; voluptas
Nulla boni) quoties animo corrupta superbo
Plus aloës, quàm mellis habet. quis deditus autem
Vsq; adeo est, vt non illam, quam laudibus effert,
Horreat? ínq; dies septenis oderit horis?
Quædam parua quidem, sed non toleranda maritis
Nam quid rancidius, quàm quod se non putat vlla
Formosam nisi quæ de Thusca Græcula facta est?
De Sulmonensi mera Cecropis, omnia Græce,
Cùm sit turpe magis nostris nescire Latinè.
Hoc sermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta, quid vltra?
Concumbunt Græcè? dones tamen ista puellis,
Túne etiam, quam sextus & octogesimus annus
Pulsat, adhuc Græcè: non est hic sermo pudicus
In vetula, quoties lasciuum interuenit illud
Ζωὴ καὶ ψυχὴ modo sub lodice relictis
Vteris in turba: quod enim non excitet inguen
Vox blanda, & nequam? digitos habet: vt tamen omnes
Subsidant pennæ, dicas hæc mollius AEmo
Quanquam & Carpophoro, facies tua cõputat annos
Se tibi legitimis pactam, iunctámq; tabellis
Non es amaturus, ducendi nulla videtur
Causa, nec est quare cœnam, & mustacea perdas
Labente officio, crudis donanda, nec illud,

Niobe, Amphionis Thebani vxor ob fœcunditatem elata, se Latonæ pretulit: quare postea pœnas dedit cæsis liberis & marito.

In affectam mulierum Græcitatem, qua blanditias suas exprimebant.

Nequam. lasciua & nullius frugi, quod nihil queat.

Quod

Muſtacea genus panis in nuptijs conuiuis dabatur ſub finem officij. Quo probior quiſque eſt, hoc magis vxor eius ingenio volet abuti: & vbique præeſſe ac imperare marito.

Quod prima pro nocte datur, cum lance beata
Dacicus, & ſcripto radiat Germanicus auro.
Si tibi ſimplicitas vxoria, deditus vni
Eſt animus, ſubmitte caput ceruice parata
Ferre iugum: nullam inuenies, quæ parcat amanti,
Ardeat ipſa licet, tormentis gaudet amantis,
Et ſpolijs: igitur longè minus vtilis illi
Vxor, quiſquis erit bonus, optandúſq; maritus,
Nil vnquam inuita donabit coniuge: vendes
Hac obſtante nihil: nihil, hæc ſi nolit, emetur.
Hæc dabit affectus, ille excludetur amicus
Iam ſenior, cuius barbam tua ianua vidit.
Teſtandi cum ſit lenonibus, atq; laniſtis
Libertas, & iuris idem contingat arenæ,
Non vnus tibi riualis dictabitur hæres.
Pone crucem ſeruo: meruit quo crimine ſeruus
Supplicium? quis teſtis adeſt? quis detulit? audi,
Nulla vnquam de morte hominis cunctatio longa
eſt.
O demens, ita ſeruus homo eſt? nil fecerit, eſto,
Hoc volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas.

Subinde alijs nubit, & mox ad priſtinum maritum reuertitur.

Imperat ergo viro: ſed mox hæc regna relinquit,
Permutátq; domos, & flammea conterit, inde
Aduolat, & ſpreti repetit veſtigia lecti.
Ornatas paulò antè fores, pendentia linquit
Vela domus, & adhuc virides in limine ramos.
Sic creſcit numerus, ſic fiunt octo mariti,

Socrus & vxoris artes in miſerum maritum.

Quinq; per autumnos, titulo res digna ſepulchri.
Deſperande tibi ſalua concordia ſocru:
Illa docet ſpolijs nudi gaudere mariti:

Illa

Illa docet missis à corruptore tabellis,
Nil rude, nil simplex rescribere: decipit illa
Custodes, aut ære domat, tunc corpore sano
Aduocat Archigenem, onerosáque pallia iactat.
Abditus intereà latet, & secretus adulter
Impatiénsque moræ pauet, & præputia ducit.
Scilicet expectas, vt tradat mater honestos,
Aut alios mores, quàm quos habet? vtile porrò
Filiolam turpi vetulæ producere turpem:
Nulla ferè causa est, in qua non fœmina litem
Mouerit: accusat Manilia, si rea non est.
Componunt ipsæ per se, formántque libellos,
Principium, atque locos Celso dictare paratæ
Endromydas Tyrias, & fœmineum ceroma.
Quis nescit? aut quis non vidit vulnera pali?
Quem cauat assiduis sudibus, scutóque lacessit,
Atque omnes implet numeros dignissima prorsus
Florali matrona tuba, nisi si quid in illo
Pectore plus agitat, veræque paratur arenæ.
Quem præstare potest mulier galeata pudorem,
Quæ fugit à sexu? vires amat, hæc tamen ipsa
Vir nollet fieri: nam quantula nostra voluptas?
Quale decus rerum, si coniugis auctio fiat?
Baltheus, & manicæ, & cristæ, crurísque sinistri
Dimidium tegmen, vel si diuersa mouebit
Prælia, tu felix ocreas vendente puella.
Hæc sunt, quæ tenui sudant in Cyclade, quarum
Delicias & panniculus bombicinus vrit,
Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus,
Et quanto galeæ curuetur pondere, quanta

Manilia scortum, quæ Hostilium Mācinum lapide percussit, & per tribunos plebis absoluta est.

Cels. Cornelius Celsus orator & medicus cuius erat liber de medicina.

Turpe est mulierem tractare arma, omissis domesticis officiis.

Poplitibus ſedeat, quàm denſo faſcia libro,
Et ride ſcaphium poſitis cum ſumitur armis.
Dicite vos neptes Lepidi, cæciue Metelli
Gurgitis, aut Fabij, quæ Ludia ſumpſerit: vnquam
Hos habitus? quando ad palum gemat vxor Aſylli?
Semper habet lites, alternáq; iurgia lectus,
In quo nupta iacet, minimum dormitur in illo
Tunc grauis illa viro, tunc orba tigride peior,
Cum ſimulat gemitus occulti conſcia facti.
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Vberibus ſemper lacrymis, ſempérq; paratis
In ſtatione ſua, atq; expectantibus illam,
Quo iubeat manare modo: tu credis amorem,
Tu tibi tunc* curruca places, fletúmq; labellis
Exorbes, quæ ſcripta, & quas lecture tabellas,
Si tibi zelotypæ retegantur ſcrinia mœchæ?
Sed iacet in ſerui complexibus, aut equitis: dic,
Dic aliquem ſodes, dic Quintiliane colorem.
Hæremus: dic ipſa: olim conuenerat, inquit,
Vt faceres tu quod velles, nec non ego poſſem
Indulgere mihi: clames licet, & mare cælo
Confundas, homo ſum: nihil eſt audacius illis
Deprenſis, iram, atq; animos à crimine ſumunt.
Vnde hæc monſtra tamen, vel quo de fonte requiris?
Præſtabat caſtas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec vitijs contingi parua ſinebat
Tecta labor, ſomníq; breues, & vellere Tuſco
Vexatæ, duræq; manus, ac proximus vrbi
Annibal, & ſtantes Collina in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala: ſæuior armis

σκάφιον matella in qua mingũt fœminæ. autor Iulius Pollux.

Mulierum malitia.

*Curruta legunt alij, vt ſit is qui alienos liberos pro ſuis educat.

Vnde morũ corruptela, inquit, niſi ex diuturno otio & ſecũda fortuna.

Lux-

Luxuria incubuit, victúmq; vlciscitur orbem:
Nullum crimen abest, facinúsq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit: hinc fluxit ad Histros
Et Sybaris colles: hinc & Rhodos, atq; Miletos,
Atq; coronatum & petulans, madidúmq; Tarentū.
Prima peregrinos obscœna pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt secula luxu
Diuitiæ molles: quid enim Venus ebria curat?
Inguinis, & capitis quæ sint discrimina, nescit.
Grandia quæ mediis iam noctibus ostrea mordet,
Cùm perfusa mero spumant vnguenta falerno,
Cum bibitur concha, cum iam vertigine tectum
Ambulat, & geminis exurgit mensa lucernis.
I nunc, & dubita qua sorbeat aëra sanna
Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ,
Maura pudicitiæ veterem cum præterit aram,
Noctibus hîc ponunt lecticas micturiunt hîc
Effigiémq; deæ longis syphonibus implent,
Inq; vices eequitant, ac luna teste mouentur,
Inde domos abeunt: tu calcas luce reuersa
Coniugis vrinam magnos visurus amicos.
Nota bonæ secreta deæ, cum tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter, vinóq; feruntur
Attonitæ, crinémq; rotant vlulante priapo
Mænades: ô quantus tunc illis mentibus ardor
Concubitus quæ vox saltante libidine, quantus
Ille meri veteris per crura madentia torrens.
Lenonum ancillas posita Laufella corona
Prouocat, & tollit prudentis præmia coxæ.
Ipsa Medullinæ frictum crissantis adorat.

Palmam

Histri & Sybaritæ populi voluptatibus addictissimi, vnde ab his histriones, ab illis Sybariticæ delitiæ appellatæ.

Tectum ebriis ambulare videtur, & lucernæ præ vertigine duplices apparere.

σίφωνες. fistulæ per quas aqua fluit, à sono, quem videntur exprimere.

μαινάδες bacchæ, à furore sic dictæ, ostendit autem sacra Bonæ deæ aqua sacrilega, & flagitiosa, ac Bacchanalia ipsa.

Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.
Nil tibi per ludum simulabitur, omnia fient
Ad verum, quibus incendi iam frigidus æuo
Laomedontiades, & Nestoris hernia possit.
Tunc prurigo moræ impatiens, tum fœmina simplex,
Et pariter toto repetitur clamor ab antro.
Iam fas est, admitte viros, dormitat adulter.
Illa iubet sumpto iuuenem properare cucullo:
Si nihil est, seruis incurritur: abstuleris spem
Seruorum, venit conductus aquarius: hic si
Quæritur, & desunt homines, mora nulla per ipsam,
Quo minus imposito clunem summittat asello.
Atque vtinam ritus veteres, & publica saltem
His intacta malis agerentur sacra: sed omnes
Nouerunt Mauri atque Indi, quæ psaltria penem
Maiorem, quàm sint duo Cæsaris Anticatones,
Illuc, testiculi sibi conscius vnde fugit mus,
Intulerit, vbi velari pictura iubetur,
Quæcunque alterius sexus imitata figuram est.
Et quis tunc hominum contemptor numinis? aut quis
Simpuuium ridere Numæ, nigrúmque catinum?
Et Vaticano fragiles de monte patellas
Ausus erat: sed nunc ad quas non Clodius aras?
Audio quid veteres olim moneatis amici:
Pone seram: cohibe: sed quis custodiet ipsos
Custodes? cauta est, & ab illis incipit vxor.
Iámque eadem summis pariter, minimísque libido,
Nec melior, pedibus silicem quæ conterit atrum,
Quàm quæ longorum vehitur ceruice Syrorum.
Vt spectet ludos, conducit Ogulnia vestem,

Hernia morbus qui Græcis κήλη, & ἐντεροκήλη. dicitur autore Cornelio Celso.

Anticatones, libri duo Cæsaris in Catonem Vticensem, in cuius laudes scripserat Cicero libellū.

Clodius sumpta muliebri veste, Pompeiam Cæsaris vxorem in sacris bonæ deæ violauit.

Com-

Conducit comites, sellam, ceruical, amicas,
Nutricem, & flauam, cui det mandata, puellam.
Hæc tamen argenti superest quodcunq; paterni
Leuibus athletis, ac vasa nouissima donat.
Multis res angusta domi est, sed nulla pudorem
Paupertatis habet: nec se metitur ad illum,
Quem dedit hæc, posuitq; modis: tamen vtile quid sit
Prospiciunt aliquando: viri frigúsq; famémq;
Formica tandem quidam expaucre magistra.
Prodiga non sentit pereuntem fœmina censum,
At velut exhausta rediuiuus pullulet arca
Nummus, & è pleno semper tollatur aceruo,
Non vnquam reputant, quanti sibi gaudia constet.
Sunt quas eunuchi imbelles, ac mollia semper
Oscula delectent, & desperatio barbæ,
Et quòd abortiuo non est opus, illa voluptas
Summa tamen, quod iam calida, & matura iuuenta
Inguina traduntur medicis iam pectine nigro.
Ergo expectatos, ac iussos crescere primum
Testiculos, postquam cœperunt esse bilibres,
Tonsoris damno tantum rapit Heliodorus
Conspicuus longè, cunctísq; notabilis intrat
Balnea, nec dubiæ custodem vitis, & horti
Prouocat à domina factus spado: dormiat ille
Cum domina: sed tu iam durum Posthume, iámq;
Tundendum eunucho Bromium committere noli.
Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem vendentis Prætoribus, organa semper
In manibus, densi radiant testudine tota

Quædam ita ambitiosæ sunt, vt cùm sint paupe-res, tamen splendidæ vi-deri velint.

ευνεχοι qui & spadones dicti ab eo quod cubi-culis præ-sunt.

Tonsoris dãno fiebant spadones quia barbam non produ-cunt.

Immodica earum vo-luptas ex musica.

Sardony-

Quædam ex nobili familia Ianum rogabat an Pollio citharœdus futurus esset victor in certamine Capitolino.

Sardonyces: cryspo numerantur pectine chordæ,
Quæ tener Hedymeles operam dedit, hunc tenet, hoc se
Solatur, gratóque indulget basia plectro.
Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti
Cum farre & vino Ianum, Vestámque rogabat,
An Capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, & fidibus promittere: quid faceret plus
AEgrotante viro? medicis quid tristibus erga
Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putauit
Pro cithara velare caput, dictatáque verba
Protulit (vt mos est) & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc quæso dic antiquissime diuûm,
Respondes his Iane pater? magna otia cœli.
Non est (vt video) non est: quod agatur apud vos:
Hæc de comœdis te consulit, illa tragœdum
Commendare volet, varicosus fiet aruspex.
Sed cantet potius, quàm totum peruolet vrbem
Audax, & cœtus possit quàm ferre virorum.
Cúmque paludatis ducibus præsente marito
Ipsa loqui recta facie, strictísque mamillis.
Hæc eadem nouit, quid toto fiat in orbe,
Quid Seres, quid Thraces agant, secreta nouercæ,
Et pueri, quis amet, quis decipiatur adulter.
Dicet quis viduam prægnantem fecerit, & quo
Mense, quibus verbis concumbat quæque, modis quot:
Instantem regi Armenio, Parthóque cometen
Prima videt, famam, rumorésque illa recentes
Excipit ad portas, quosdam facit isse Niphatem
In populos, magnóque illic cuncta arua teneri
Diluuio, nutare vrbes, subsidere terras

Vari. nimium diu stãdo venæ intumescunt, & in varices conuertũtur.

Mulierum curiositas & loquacitas.

Niphates Armeniæ fluuius & mons eiusdẽ nominis.

Quocunque

Quocunque in triuio, cuicunque est obuia narrat.
Nec tamen id vitium magis intolerabile, quã quòd
Vicinos humiles rapere, & concidere loris
Exorata solet: nam si latratibus alti
Rumpuntur somni, fustes huc ocyus inquit,
Afferte, atque illis dominum iubet antè feriri,
Deinde canem: grauis occursu teterrima vultu
Balnea nocte subit: conchas & castra moueri
Nocte iubet, magno gaudet sudare tumultu,
Cum lassata graui ceciderunt brachia massa,
Callidus, & cristæ digitos impressit aliptes.
Ac summum dominæ femur exclamare coëgit.
Conuiuæ miseri intereà somnóque, faméque,
Vrgentur, tandem illa venit rubicundula, totum
Oenophorum sitiens, plena quod tenditur vrna
Admotum pedibus, de quo sectarius alter
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim,
Dum redit, & terram luto ferit intestino.
Marmoribus riui properant, aut lata Falerno
Peluis olet, nam sic tanquam alta in dolia longus
Deciderit serpens, bibit, & vomit: ergo maritus
Nauseat, atque oculis bilem substringit opertis.
Illa tamen grauior, quæ cùm discumbere cœpit.
Laudat Virgilium, perituræ ignoscit Elysæ,
Committit vates, & comparat inde Maronem,
Atque alia parte in trutina suspendit Homerum.
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
Turba iacet, nec causidicus, nec præco loquatur.
Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis,
Tot pariter pelues, & tintinnabula dicas

Etiam exorata sæuit in supplices ob eam rem lauiculam.

Strepitus, & apparatus dũ lauant in balneis.

Pedibus, seruis, quibus apponebatur pessimum vinũ, quo vomitum prouocabant, vt esset maior edendi appetitus.

Inter pocula de poëtis disputat, vt Virgiliũ laudet, qui ita scitè causas necis Didonis descripserit, vt illi possit ignosci, si sibi mortem consciuit.

Pulsari: iam nemo tubas atque æra fatiget,
Vna laboranti poterit succurrere lunæ.
Imponit finem sapiens & rebus honestis.
Nam quæ docta nimis cupit & facunda videri,
Crure tenus medio tunicas succingere debet,
Cædere Syluano porcum, quadrante lauari.
Non habeat matrona, tibi quæ iuncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes.
Sed quædam ex libris & non intelligat: odi
Hanc ego, quæ repetit, volultque Palæmonis artem
Seruata semper lege, & ratione loquendi,
Ignotósque mihi tenet antiquaria versus,
Nec curanda viris opicæ castigat amicæ
Verba, solœcismum liceat fecisse marito.
Nil non permittit mulier sibi: turpe putat nil,
Cùm virides gemmas collo circundedit, & cum
Auribus extensis magnos commisit elenchos.
Intolerabilius nihil est, quàm fœmina diues.
Interea fœda aspectu, ridendáque multo
Pane tumet facies, aut pinguia Poppæana
Spirat, & huic miseri viscantur labra mariti.
Ad mœchum veniet lota cute, quando videri
Vult formosa domi? mœchis foliata parantur.
His emitur quicquid graciles huc mittitis Indi
Tandem aperit vultum, & tectoria prima reponit,
Incipit agnosci, atque illo lacte fouetur
Propter quod secum comites educit asellas,
Exul hyperboreum si dimittatur ad axem.
Sed quæ mutatis inducitur, atque fouetur

Vxor non nimium sit erudita.

Palæmon grãmaticus arrogantissimus qui se poëtarum arbitrũ, ex Virgilij versu dicebat.

Elenchos, vniones fastigiata longitudine, vt ait Plin.

Foliata, vnguenta ex spicis nardi, ac folijs preciosissima.

Tot

Tot medicaminibus, coctæque siliginis offas
Accipit, & madidæ, facies dicetur, an vlcus?

Offas, frusta panis macerati cum lacte asinino ad tollendas rugas.

Est operæpretium penitus cognoscere toto
Quid faciant, agiténtque die, si nocte maritus
Auersus tacuit, perijt libraria, ponunt
Cosmetæ tunicas, tardè venisse Liburnus
Dicitur, & pœnas alieni pendere somni
Cogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Hic scutica: sunt quæ tortoribus annua præstent,
Verberat, atque obiter facilem linit, audit amicas,
Aut latam pictæ vestis considerat aurum,
Et cædens longi relegit transacta diurni:

Annua, stipêdium aut victum vnius anni, qua voce Suetonius in Tiberio vsus est.

Et cædit, donec lassis cædentibus, exi
Intonat horrendum iam cognitione peracta
Profectura domo Sicula non mitior aula.
Nam si constituit, solitóque decentius optat
Ornari, & properat, iámque expectatur in hortis
Aut apud Isiacæ potius sacraria lenæ.

Sicula aula, quæ tyrannos semper aluit.

Componit crinem laceratis ipsa capillis.
Nuda humeros Psecas infœlix, nudísque mamillis
Altior hic quare cincinnus? Taurea punit
Continuo flexi crinem facinúsque capilli.
Quid Psecas admisit? quænam est hic culpa puellæ?
Si tibi displicuit nasus tuus? altera læuum
Extendit, pectítque comas, & voluit in orbem.
Est in consilio matrona, admotáque lanis
Emerita quæ cessat acu sententia prima
Huius erit, post hanc ætate, atque arte minores
Censebunt, tanquam famæ discrimen agatur,
Aut animæ, tanti est quærendi cura decoris.

ψεκὰς stilla, & ancillæ nomen apud Ouid. è Dianæ ministris vna.

Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Aedificat caput, Andromachen à fronte videbis
Post minor est: aliam credas, cedo, si breue parui
Sortita est lateris spatium, breuiórque videtur
Virgine Pygmea nullis adiuta cothurnis,
Et leuis erecta consurgit ad oscula planta.
Nulla viri cura intereà, nec mentio fiet
Damnorum, viuit tanquam vicina marito,
Hoc solo proprior, quòd amicos coniugis odit,
Et seruos, grauis est rationibus: ecce furentis
Bellonæ, matrísque deûm chorus intrat, & ingens
Semiuir obscœno facies reuerenda minori,
Mollia qui rupta secuit, genitalia testa,
Iampridem cui rauca cohors, cui Tympana cedunt
Plebeia, & Phrygia vestitur bucca Tiara.
Grande sonat, metuíq; iubet Septembris, & Austri
Aduentum, nisi si centum lustrauerit ouis,
Et xerampelinas vestes donauerit ipsi,
Vt quicquid subiti, & magni discriminis instat
In tunicas eat, & totum semel expiet annum.
Hybernum fracta glacie descendet in amnem,
Ter matutino Tyberi mergetur, & ipsis
Vorticibus timidum caput abluet, inde superbi
Totum regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis
Erumpet genibus, si candida iusserit Io,
Ibit ad Aegypti finem, calidásque petitas
A Meroë portabit aquas, vt spargat in æde
Isidis, antiquo quæ proxima surgit ouili.
Credit enim ipsius dominæ se voce moneri,
Et animam, & mentem, cum qua dij nocte loquuntur.

Andromachem, quæ procera à poetis fingitur.

Mariti ne meminit quidem, nisi vt eius amicos odio prosequatur.

Ingens semiuir, antistes quem alij reuerentur sacerdotes notat autem multam superstitionem.

ξηραμπελιναι Vestes ampelini coloris: alij ξυλαμπελινας legunt, lini enim genus xylon.

Templum Isidis in campo Martio.

Ergo hic præcipuum, summúmq; meretur honorem,
Qui grege linigero circundatus, & grege caluo
Plangentis populi currit derisor Anubis.
Ille petit veniam, quoties non abstinet vxor
Concubitu sacris obseruandísque diebus:
Magnáque debetur violato pœna cadurco.
Et mouisse caput visa est argentea serpens
Illius lachrymis, meditatáque murmura præstant
Vt veniam culpæ non abnuat, ansere magno
Scilicet, & tenui popano correptus Osyris,
Cùm dedit ille locum, cophino, fœnóque relicto
Arcanam Iudæa tremens mendicat in aurem
Interpres legum Solymarum, & magna sacerdos
Arboris, ac summi fida internuncia cœli.
Implet & illa manum, sed parcius ære minuto.
Qualiacunque voles Iudæi somnia vendunt.
Spondet amatorem tenerum, vel diuitis orbi
Testamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
Tractato, Armenius, vel Commagenus aruspex,
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,
Interdum & pueri, faciet quod deferat ipse.
Chaldæis sed maior erit fiducia quicquid
Dixerit Astrologus, credent à* fonte relatum
Hammonis, quoniam Delphis oracula cessant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.
Præcipuus tamen est horum, qui sæpius exul,
Cuius amicitia, conducendáque tabella
Magnus ciuis obit: & formidatus Othoni,
Inde fides arti sonuit si dextera ferro,
Læuáque si longo castrorum in carcere mansit.

Anubis sacerdos Isidis

πόπανον, ait Suidas, placenta tenuis & rotunda.

Iudæorum impostura.

Habetur quidem, inquit, fides Armenijs vatibus, sed maior Chaldæis.

*A fonte. Seleucus, cuius consilio Galba imperator ab Othone iugulatus est.

Nemo mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui penè perit, cui vix in Cyclada mitti
Contigit, & parua tandem caruisse Seripho.
Consulit ictericæ lento de funere matris,
Ante tamen de te Tanaquil tua quando sororem
Efferat, & patruos, an sit victurus adulter
Post ipsam: quid enim maius dare numina possunt?
Hæc tamen ignorat quid sydus triste minetur
Saturni, quo læta Venus se proferat astro,
Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro,
Illius occursus etiam vitare memento,
In cuius manibus ceu pinguia succina tritas
Cernis ephemeridas, quæ nullum consulit, & iam
Consulitur, quæ castra viro patriámque petente
Non ibit pariter numeris reuocata Thrasylli,
Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro: si prurit frictus ocelli
Angulus, inspecta genesi collyria poscit.
Aegra licet iaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris,
Si mediocris erit, spatium lustrabit vtrumque
Metarum, & sortes ducet, frontémque manúmque
Præbebit vati crebrum popysma roganti,
Diuitibus responsa dabit Phryx augur, & inde
Conductus dabit astrorum, mundique peritus,
Atque aliquis senior qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo positum est & in aggere fatum,
Quæ nudis longum ostendit ceruicibus aurum
Consulit antè Phalas, delphinorúmque columnas,
An saga vendenti nubat caupone relicto:

Nonnullæ in parentum mortem inquirunt.

ἐφημερίδας, quas Lacinidiaria vocant. Sentit autem eas, quæ omnia ex astrorum præscripto faciunt.
Petosiris insignis astrologus. Plin. test. lib. 7.

Phalæ turrès editæ & ligneæ ad spectandum erectæ.

Hæ tamen & partus subeunt discrimen, & omnes
Nutricis tolerant fortuna vrgente labores.
Sed iacet aurato vix vlla puerpera lecto.
Tantum artes huius, tantum medicamina possunt.
Quæ steriles facit, atque homines in ventre necandos
Conducit. gaude infælix, atque ipse bibendum
Porrige quicquid erit: nam si distendere vellet,
Et vexare vterum pueris salientibus, esses
Aethiopis fortasse pater: mox decolor hæres
Impleret tabulas, nunquam tibi manè videndus.
Transeo suppositos, & gaudia votáque sæpe
Ad spurcos decepta lacus, atque inde petitos
Pontifices Salios, Scaurorum nomina falso
Corpore laturos: stat fortuna improba noctu,
Arridens nudis infantibus. hos fouet omnes,
Inuoluítque sinu domibus tunc porrigit altis,
Secretúmque sibi mimum parat: hos amat, his se
Ingeret, atque suos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus, hic Thessala vendit
Philtra, quibus valeant mentem vexare mariti,
Et solea pulsare nates: quòd desipis inde est,
Inde animi caligo, & magna obliuio rerum,
Quas modò gessisti: tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias, vt auunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli
Infudit: quæ non faciet, quod principis vxor?
Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant,
Non aliter, quàm si fecisset Iuno maritum
Insanum: minus ergo nocens erit Agrippinæ

Diuites matronæ fœtus suos pharmacis necant plerique, aut sterilitatem inducunt.

Suppositos, nothos, & suppositios, quos pro suis indicant patres.

φίλτρα veneficia quibus amor conciliatur.

Auunculus Neronis, Caligula imperator, qui ab vxore dato Hippomane, in furorem versus est, quo correptus multos varijs supplicijs affecit.

Boletus: siquidem vnius præcordia pressit
Ille senis, tremulúmque caput descendere iussit
In cælum, & longam manantia labra saliuam.
Hæc poscit ferrum atque ignes, hæc potio torquet,
Hæc lacerat mistos equitum cum sanguine patres.
Tanti partus equæ, tanti vna venefica constat.

Matrū crudelitas in proprios filios

Oderunt natos de pellice: nemo repugnet,
Nemo vetet, iamiam priuignum occidere fas est.
Vos ego pupilli moneo, quibus amplior est res,
Custodite animas, & nulli credite mensæ.
Liuida materno feruent adipata veneno.
Mordeat antè aliquis, quicquid porrexerit illa,
Quæ peperit, timidus prægustet pocula pappas.

Pontia, quæ vt adultero nuberet, duos filios veneno sustulit, cuius meminit Martialis: O mater, qua nec Pontia deterior.

Fingimus hæc, altum Satyra sumente cothurnum
Scilicet & finem egressi, legémque priorum,
Grande Sophoclæo carmen bacchamur hiatu
Montibus ignotum Rutulis, cælóque Latino,
Nos vtinam vani: sed clamat Pontia feci,
Confiteor, puerísque meis aconita paraui:
Quæ deprensa patent, facinus tamen ipsa peregi.
Túne duos vna sæuissima vipera cœna?
Túne duos? septem, si septem fortè fuissent,
Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur, & Progne. nil contrà conor, & illæ
Grandia monstra suis audebant temporibus: sed

Minus flagitiosum, si irato quid designauerint, quàm destinato animo.

Non propter nummos, minor admiratio summis
Debetur monstris, quoties facit ira nocentem
Hunc sexum, & rabie iecur incendente feruntur
Præcipites: vt saxa iugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, cliuósque latus pendente recedit.

Illam

Illam ego non tulerim, quæ cõputat, & scelus ingens
Sana facit. spectant subeuntem fata mariti
Alcestim, & similis si permutatio detur
Morte viri, cupiant animam seruare catellæ.
Occurrent multæ tibi Belides, atque Eryphilæ,
Mane Clytemnestram nullus non vicus habebit.
Hoc tantum refert quòd Tyndaris illa bipennem
Insulsam, & fatuam læua, dextráque tenebat.
At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ,
Sed tamen & ferro, si prægustaret Atrides
Pontica ter victi cautus medicamina regis.

Hodie, inquit, passim maritos necant, sed ferè veneno, nisi antidotis muniantur.

SATYRA VII.

ET spes & ratio studiorum in Cæsare tantum.
Solus enim tristes hac tempestate camœnas
Respexit, cum iam celebres, notique poetæ
Balneolum Gabijs, Romæ conducere furnos
Tentarent, nec fœdum alij nec turpe putarent.
Præcones fieri, cùm desertis Aganippes
Vallibus, esuriens migraret in atria Clio:
Nam si Pieria quadrans tibi nullus in arca
Ostendatur, ames nomen, victúmque Macheræ,
Et vendas potius, commissa quod auctio vendit
Stantibus œnophorum, tripodes, armaria, cistas
Halcyonem, Bacchi Thebas, & Therea Fausti.
Hoc satius, quàm si dicas, sub iudice vidi,
Quod non vidisti: faciant equites Asiani.
Quanquam, & Cappadoces faciant, equitésque Bithyni,
Altera quos nudo traducit Gallia talo.

Ad Telesinum poetam, quod nulla spes emolumenti sit studiosis, nisi fortè ab vno Traiano Cæsare.

Halcyo. tragædiam de Halcyone Ceycis vxore.

Asianorum fidem eleuat & Cicero, in oratione pro L. Flacco.

Nemo tamen studijs indignum ferre laborem
Cogetur posthac, nectit quicunque canoris
Eloquium vocale modis, Lauríumque momordit.
Hoc agite ô Iuuenes, circumspicit, & stimulat vos,
Materiámque sibi ducis indulgentia quærit.
Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præsidia, atque ideo croceæ membrana tabellæ
Impletur, lignorum aliquid posce ocyus, & quæ
* Componis, dona Veneris Telesine marito,
Aut claude, & positos tinea pertunde libellos.
Frange miser calamos, vigilatáque prælia dele,
Qui facis in parua sublimia carmina cella,
Vt dignus venias hederis, & imagine macra.
Spes nulla vlterior: didicit iam diues auarus
Tantum admirari, tantum laudare disertos,
Vt pueri Iunonis auem, sed defluit ætas,
Et pelagi patiens, & cassidis, atque ligonis,
Tædia tunc subeunt animos, tunc séque suámque
Terpsichoren odit facunda, & nuda senectus.
Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
Quem colit, & Musarum, & Apollinis æde relicta.
Ipse facit versus, atque vni cedit Homero
Propter mille annos: at si dulcedine famæ
Succensus recites, Maculenus commodat ædes,
Ac longè ferrata domus seruire iubetur,
In qua sollicitas imitatur ianua portas.
Scit dare libertos extrema in parte sedentes
Ordinis, & magnas comitum disponere voces.
Nemo dabit regnum quanti subsellia constent,
Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,

Ducis, Traianum intelligit, cuius benignitate ingenia alebantur.

* Conscribis.

Veneris marito, Vulcano.

Combure potius quæ scripseris, quam ea sine emolumento edi patiaris.

Iun. autem, περίφρασις pauonis, qui Iunoni sacer est.

Diues fortasse commodabit ædes suas recitaturo, sed præterea nihil.

Quæ-

Quæque reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuique in puluere sulcos
Ducimus, & littus tenui versamus aratro.
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali, tenet insanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde senescit.
Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta,
Hunc, qualem nequeo monstrare, & sentio tantum
Anxietate carens, animus facit omnis acerbi
Impatiens, cupidus syluarum, aptúsque bibendis
Fontibus Aonidum, neque enim cantare sub antro
Pierio, thyrsúmue potest contingere sana
Paupertas, atque æris inops, quo nocte, diéque
Corpus eget, satur est, cum dicit Horatius, ohe.
Quis locus ingenio? nisi cum se carmine solo
Vexant, & dominus Cyrrhæ, Nysæque feruntur
Pectora nostra duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitæ, currus, & equos, faciésque deorum
Aspice, & qualis rutulum confundat Erynnis.
Nam si Virgilio puer, & tolerabile desit
Hospitium, caderent omnes à crinibus hydri,
Surda nihil gemeret graue buccina, poscimus, vt sit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cuius & alueolos, & lenam pignorat Atreus.
Non habet infelix Numitor, quod mittat amico,
Quintillæ quod donet habet, nec defuit illi
Vnde emeret multa pascendum carne leonem

Iam

Poetæ, tametsi suo magno malo, non possunt auelli a scribendo, morbo quodam inueterato infecti.

Consummatus poeta esse non potest qui paupertate vexatur.

Non possunt quicquam eximij meditari poetæ, nisi Apollinis, & Bacchi furore agitentur, & curiæ vacēt.

Erynnis, Alecto quæ Turnum ad bellū suscipiendum compellit. Aeneid. lib. 7.

Diuites habent vnde alant leones, vnde poetas alant, non habent.

Iam domitum: constat leuiori bellua sumptu
Nimirum, & capiunt plus intestina poetæ.
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
Marmoreis, & Sarrano, tenuique * Saleio.
Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad vocem iucundam, & carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit cum Statius vrbem,
Promisitque diem: tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantáque libidine vulgi
Auditur: sed cum fregit subsellia versu,
Esurit, intactum Paridi nisi vendat Agauen.
Ille & militiæ multis largitur honorem,
Semestri vatum digitos circumligat auro.
Quod nō dant proceres, dabit histrio. tu Camerinos,
Et bareas, tu nobilium magna atria curas,
Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
Haud tamen inuideas vati, quem pulpita pascunt.
Quis tibi Mecœnas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterū? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium, tunc vtile multis
Pallere, & vinum toto nescire Decembri.
Vester porrò labor fœcundior historiarum
Scriptores, perit hic plus temporis, atq; olei plus:
Namque oblita modi millesima pagina surgit
Omnibus, & crescit multa damnosa papyro.
Sic ingens rerum numerus iubet, atq; operum lex.
Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus apertæ?
Quis dabit historico, quantum daret acta legenti?
Sed genus ignauum, quod tecto gaudet & vmbra.
Dic igitur quid causidicis ciuilia præstent

* Salino. Salei, poetæ egregij, sed pauperis meminit Tacitus.

Statius alioqui poeta optimus nullum habet qui det quicquam, præter vnum Paridem histrionem.

Proculeius eques liberalissimus in fratres suos spoliatos bello ciuili.

Acta leg. scribe actuario.

Officia?

Officia? & magno comites in fasce libelli?
Ipsi magna sonant, sed tunc cum creditor audit
Præcipuè, vel si tetigit latus acrior illo,
Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen, — Nomen pro debito vsurpauit. vt Horat. Nomina sectatur, &c.
Tunc immensa caui spirant mendacia folles,
Conspuitúrque sinus, veram deprehendere messem
Si libet: hinc centum patrimonia causidicorum,
Parte alia solum Russati pone Lacertæ.
Consedêre duces: surgis tu pallidus Aiax — Consed. Hemistichum Ouidij. ex Metamorph. lib. 13.
Dicturus dubia pro libertate bubulco
Iudice: rumpe miser tensum iecur, vt tibi lassô
Figantur virides scalarum gloria palmæ. — Scal. quæ gemoniæ dicebantur, in quas rei vnco trahebantur.
Quod vocis pretium? siccus petasunculus, & vas
Pelamydum, aut veteres Aphrorum Epimenida bulbi
Aut vinum Tyberi deuectum quinque lagenæ,
Si quater egisti, si contigit aureus vnus,
Inde cadunt partes in fœdere Pragmaticorum.
AEmilio dabitur, quantum petet, & melius nos
Egimus: huius enim stat currus aheneus, alti
Quadriiuges in vestibulis, atque ipse feroci
Bellatore sedens curuatum hostile minatur
Eminus, & statua meditatur prælia lusca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit, exitus hic est
Tongilli, magno cum rhinocerote lauari — Rinoc. vase ex Rhinocerotis cornu.
Qui solet, & vexat lutulenta balnea turba,
Pérque forum iuuenes longo premit assere Medos — Magno strepitu agit omnia, sed hoc expedit vt pluris fiat.
Empturos pueros, argentum, myrrhina, villas.
Spondet enim Tirio stlataria purpura filo:
Et tamen hoc ipsis est vtile: purpura vendit

Causidi-

Causidicum. vendunt amethystina: conuenit illis
Et strepitu, & facie maioris viuere census.
Sed finem impensæ non seruat prodiga Roma.
Vt redeant veteres, Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
Respicit hoc primum, qui litigat, an tibi serui
Octo, decem comites, post te an sit sella, togati
Ante pedes. ideo conducta Paulus agebat
Sardonyce, atque ideo pluris, quam Cossus agebat,
Quàm Basilus: rara in tenui facundia panno,
Quando licet flentem Basilo producere matrem?
Quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
Gallia, vel potius nutricula causidicorum
Aphrica, si placuit mercedem imponere linguæ
Declamare doces, ô ferrea pectora Vectî,
Cum perimit sæuos classis numerosa tyrannos.
Nam quæcunque sedés modo legerat, hæc eadem stans
Proferet, atque eadem cantabit versibus iisdem.
Occidit miseros crambe repetita magistros.
Quis color, & quod sit causæ genus, atque vbi summa
Quæstio, quæ veniant diuersa parte sagittæ.
Scire volunt omnes, mercedem soluere nemo.
Mercedem appellas? quid enim scio? culpa docentis
Scilicet arguitur, quod læua in parte mamillæ
Nil salit Arcadico iuueni, cuius mihi sexta
Quaque die miserum dirus caput Annibal implet.
Quicquid id est, de quo deliberat, an petat vrbem
A Cannis, an post nimbos, & fulmina cautus
Circumagat madidas à tempestate cohortes.

Nam tanta est seculi nostri stoliditas, vt non virtutem, sed splendorem spectemus.

Rhetorum misera conditio, qui magno labore, sed nullo fructu docent iuuenes declamare.

Arca. si iuuenis sit hebeti & asinino ingenio imputatur præceptori, quod nihil didicerit.

Quan-

Quantum vis ſtipulare, & protinus accipe, quod do.
Vt toties illum pater audiat, aſt alij ſex
Et plures vno conclamant ore ſophiſtæ.
Et veras agitant lites raptore relicto,
Fuſa venena ſilent, malus, ingratúſque maritus,
Et quæ iam veteres ſanant mortaria cæcos.
Ergo ſibi dabit ipſe rudem, ſi noſtra mouebunt
Conſilia, & vitæ diuerſum iter ingredietur.
Ad pugnam qui rhethorica deſcendit ab vmbra,
Summula ne pereat, qua vilis teſſera venit
Frumenti, quippe hæc merces lautiſſima, tenta
Chryſogonus quanti doceat, vel Pollio quanti
Lautorum pueros artem ſcindens Theodori,
Balnea ſexcentis, & pluris porticus, in qua
Geſtetur dominus, quoties pluit, an ne ſerenum
Expectet, ſpargátque luto iumenta recenti?
Hic potius: nanque hic mundæ nitet vngula mulæ.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat, & algentem rapiat cœnatio ſolem.
Quanticunque domus, venit qui fercula doctè
Componit, veniet qui pulmentaria condit,
Hos inter ſumptus ſeſtertia Quintiliano
Vt multum duo ſufficient: res nulla minoris
Conſtabit patri, quàm filius: vnde igitur tot
Quintilianus habet ſaltus? exempla nouorum
Fatorum tranſi, felix, & pulcher: & acer,
Felix, & ſapiens, & nobilis, & generoſus
Appoſitam nigræ lunam ſubtexit alutæ,
Felix, orator quoque maximus, & iaculator.
Et ſi perfrixit, cantat bene, dictat enim, quæ

Bona pars, inquit omiſſis frigidis declamatiunculis, ſe transferent ad veras cauſas agendas, ſi quidē mihi credēt. Vberior quæſtus redit citharœdis quam oratoribus. qui planè negliguntur, etiam ab ijs qui non dubitāt ingentem ſumptum facere in rebus nihil ad rem facientibus.

Quintiliani rara felicitas.

Sydera te excipiant modo primos incipientem
Edere vagitus, & adhuc à matre rubentem

Rhetor cons. Hoc contigisse Quintiliano testatur.

SI FORTVNA volet, fies de rhetore Consul:
Si volet hæc eadem, fies de Consule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? an ne aliud quàm

Ausonius ex mulotriba consul factus est.

Sydus, & occulti miranda potentia fati?
Seruis regna dabunt, captiuis fata triumphos:
Felix ille tamen, coruo quoque rarior albo.

Thrasymachus & Secundus, Rhetores ob pretij exiguitatem à professione destiterunt.

Pœnituit multos vanæ, sterilisque cathedræ,
Sicut Thrasymachi probat exitus, atque Secundi
Carinatis, & hunc inopem vidistis Athenæ,
Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.
Dij maiorum vmbris tenuem, & sine pondere terram
Spirantésque crocos, & in vrna perpetuum ver,
Qui præceptorem sancti voluere parentis
Esse loco: metuens virgæ iam grandis Achilles
Cantabat patrijs in montibus, & cui non tunc
Eliceret risum citharœdi cauda magistri?
Sed Ruffum, atque alios cędit sua quęque iuuentus,

Ruffus orator, qui Ciceronem Gallicæ cuiusdam eloquentiæ esse dixit.

Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit,
Quis gremio Enceladi, doctique Palemonis affert
Quantum grammaticus meruit labor? & tamen ex hoc
Quodcunque est (minus est autem quam rhetoris æra)
Discipuli custos præmordet Acœnitus ipse,
Et qui dispensat, frangit sibi, cede Palæmon,
Et patere inde aliquid decrescere, non aliter, quam
Institor hybernæ tegetis, niueique cadurci,

Carminator.

Dum modo non pereat, mediæ quod noctis ab hora
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat,
Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
Dum modo non pereat totidem olfecisse lucernas,
Quot stabant pueri, cum totus decolor esset
Flaccus & hæreret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni
Non egeat: sed vos sæuas imponite leges,
Vt præceptori verborum regula constet,
Vt legat historias, autores nouerit omnes
Tanquam vngues, digitósque suos, vt fortè rogatus
Dum petit aut thermas, aut Phœbi balnea, dicat
Nutricem Anchisæ, nomen, patriámque nouercæ
Archemori, dicat quot Acestes vixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus vini donauerit vrnas,
Exigite, vt mores teneros ceu pollice ducat
Vt si quis cera vultum facit: exigite, vt sit
Et pater ipsius cœtus, ne turpia ludant,
Ne faciant vicibus: non est leue tot puerorum
Obseruare manus, oculósque in fine trementes.
Hæc, inquit, cures, & cùm se verterit annus,
Accipe victori populus quod postulat aurum.

Ingratitudo in preceptores, ques mercede sua defraudant parentes discipulorum. Indigna à præceptore exiguntur. Anchemoli alij legunt, de quo ver. Anchemolum thalamos ausum incestare nouercæ.

SATYRA VIII.

Ad Ponticum de vera nobilitate, quæ non maiorum imaginibus censenda est, sed ab animi virtutibus.

Stemmata quid faciunt? quid prodest Pontice longo
Sanguine censeri, pictósque ostendere vultus
Maiorum? & stantes in curribus Æmilianos?

Et curios iam dimidios? nasúmque minorem
Coruini, & galbam auriculis, nasóque carentem?
Quis fructus generis tabula iactare capaci
Fumosos equitum cum dictatore magistros,
Si coram Lepidis malè viuitur? effigies quò
Tot bellatorum, si luditur alea pernox?
Antè Numantinos si dormire incipis ortus
Luciferi, quo signa duces, & castra mouebant?
Cur Allobrogicis, & magna gaudeat ara
Natus in Herculeo Fabius lare? si cupidus, si
Vanus, & Euganea quantumuis mollior agna
Si tenerum attritus Catinensi pumice lumbum?
Squalentes traducit auos? emptórque veneni
Frangenda miseram funestat imagine gentem?
Tota licet veteres exornent vndique ceræ
Atria, NOBILITAS sola est, átque vnica virtus.
Paulus, vel Cossus, vel Drusus moribus esto,
Hos ante effigies maiorum pone tuorum,
Præcedant ipsas illi te Consule virgas.
Prima mihi debes animi bona, sanctus haberi,
Iustitiæque tenax factis dictísque mereris:
Agnosco procerem: salue Getulice, seu tu
Syllanus quocunque alio de sanguine rarus
Ciuis, & egregius patriæ contingis ouanti.
Exclamare libet populus quod clamat Osiri
Inuento: quis enim generosum dixerit hunc qui
Indignus genere, & præclaro nomine tantum
Insignis? nanum cuiusdam Atlanta vocamus.
AEthiopem cygnum: paruam extortámque puellam.

Fab. is tantum à Fabij Maximi patris moribus degenerauit, vt ei à prætore paternis bonis interdictum sit autor Valer. li. 3. cap. 5.

Vera nobilitas vnde proficiscatur.

Europen:

Europen: canibus pigris, scabiéque vetusta
Læuibus, & siccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo, si quid adhuc est,
Quod fremit in terris violentius. ergo cauebis,
Et metues, ne tu sis Creticus, aut Camerinus.
Hic ego quem monui? tecum est mihi sermo Rubelli
Plance, tumes alto Drusorum sanguine, tanquam
Feceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses.
Vt te conciperet, quæ sanguine fulget Iuli,
Non quæ ventoso conducta sub aere texit:
Vos humiles, inquis, vulgi pars vltima nostri,
Quorum nemo queat patriam monstrare parentis
Ast ego Cecropides, viuas, & orginis huius
Gaudia longa feras: tamen ima plebe Quiritem
Facundum inuenies: solet hic defendere causas
Nobilis indocti, veniet de plebe togata
Qui iuris nodos, & legum ænigmata soluat.
Hic petit Euphraten iuuenis, domitíque Bataui
Custodes aquilas, armis industrius at tu
Nil nisi Cecropides, truncóque simillimus Hermæ,
Nullo quippe alio vincis discrimine, quàm quod
Illi marmoreum caput est, tua viuit imago.
Dic mihi Teucrorum proles, animalia muta
Quis generosa putet, nisi fortia? nempe volucrum.
Sic laudamus equum facilè cui plurima palma
Feruet, & exultat rauco victoria Circo,
Nobilis hic, quocunque venit de gramine, cuius
Clara fuga ante alios, & primus in æquore puluis
Sed venale pecus Corithæ, posteritas &

Vide ne cum Creticus audis aut Camerinus, id per iocum dicatur, vt Pumilionem vocamus Atlantem.
Rubellius Plancus, qui depulso Nerone propter generis claritatē successor omnium ore petebatur: autor Tacitus in Nerone.
Maior in plebeijs nonnūquam industria quàm in torquatis quibusdam stupidissimis.
Vt equus generosus appellatur qui cæteros excellit cursu, vndecunque natus sit: ita qui animi bonis cæteris præstat.

Hirpini, si rara iugo victoria sedit.
Nil ibi maiorum respectus, gratia nulla
Vmbrarum, dominos pretijs mutare iubentur
Exiguis, tritóque trahunt epirhedia collo
Segnipedes, dignique molam versare Nepotis.
Ergo vt miremur te, non tua, primum aliquid da
Quod possim titulis incidere præter honores,
Quos illis damus, & dedimus, quibus omnia debes.
Hæc satis ad iuuenem, quem nobis fama superbum
Tradit & inflatum, plenúmque Nerone propinquo.
Rarus enim fermè sensus communis in illa
Fortuna: sed te censeri laude tuorum
Pontice noluerim, sic vt nihil ipse futuræ
Laudis agas: miserum est aliorum incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.
Stratus humi palmes viduas desiderat vlmos.
Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer, ambiguæ si quando citabere testis,
Incertæque rei, Phalaris licet imperet, vt sis
Falsus, & admoto dictet periuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere causas.
Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum
Gaurana, & Cosmi toto mergatur aheno.
Expectata diu tandem prouincia cum te
Rectorem accipiet, pone iræ fræna, modúmque
Pone & auaritiæ, miserere inopum sociorum.
Ossa vides regum vacuis exhausta medullis.
Respice quid moneant leges, quid curia mandet:
Præmia quanta bonos maneant, quã fulmine iusto

Et

Nepos molitoris nomen, cuius meminit Martialis.

Non committas vt in alicuius gratiam periurus sis, etiam si pereundum esset.

Et Capito, & Tutor ruerint damnante Senatu
Piratæ Cilicum, sed quid damnatio confert,
Cum Pensa eripiat, quicquid tibi Nata reliquit?
Præconem Chæripppe tuis circumspice pannis,
Iámque tace, furor est post omnia perdere naulum,
Non idem gemitus olim, nec vulnus erat par
Damnorum socijs florentibus, & modò victis:
Plena domus tunc omnis, & ingens stabat aceruus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,
Et cum Parrhasij tabulis, signísque Myronis
Phidiacum viuebat ebur, nec non Polycleti
Multus vbique labor, raræ sine Mentore mensæ.
Inde Dolabella est, atque hinc Antonius, inde
Sacrilegus Verres, referebant nauibus altis
Occulta spolia & plures de pace triumphos.
Nunc socijs iuga pauca boum, & grex paruus equarum
Et pater armenti capto eripietur agello,
Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum
Si quis in ædicula deus vnicus, hæc etenim sunt
Pro summis, nam, sunt hæc maxima. despicias tu
Forsitan imbelles Rhodios, vnctámque Corinthum:
Despicias merito: quid enim resinata iuuentus,
Curáque totius facient tibi leuia gentis?
Horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis,
Illiriúmque latus parce & messoribus illis,
Qui saturant vrbem, circo, scenæque vacantem.
Quantæ autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
Cum tenues nuper Marius discinxerit Aphros?

Capito Cossutianus damnatus fuit repetundarũ, quod Ciliciã prouinciam spoliasset.

Olim prouinciæ florentiores erant, quæ nunc à prætoribus sunt exhaustæ.

Nunc non solum pretiosa, sed vilissima quæq; surãtur, & miseros prouinciales spoliãt: quanquam non ita tutũ sit Hispanos compilare atq; Græcos imbelles, & voluptatibus deditos.

Marius ita Africam exhausit, vt non sit quod tollatur amplius.

Curandum in primis ne magna iniuria fiat
Fortibus, & miseris: tollas licet omne quod vsquã est
Auri átque argenti, scutum gladiúmque relinques,
Et iacula & galeam spoliatis arma supersunt.
Quod modo proposui non est sententia, verum
Credite me vobis solium recitare Sibyllæ.
Si tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
Vendit acersecomes, si nullum in coniuge crimen,
Nec per conuentus, nec cuncta per oppida curuis
Vnguibus ire parat nummos raptura Celæno,
Tunc licet à Pico numeres genus, altáque si te
Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
Inter maiores ipsúmque Promethea ponas:
De quocúmque voles proauum tibi sumito libro.
Quod si præcipitem rapit ambitus, átque libido
Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
Delectant hebetes lasso lictore secures,
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas, clarámque facem præferre pudendis.
OMNE animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto maior, qui peccat habetur.
Quò mihi te solitum falsas signare tabellas
In templis quæ fecit auus: statuámque parentis
Ante triumphalem? quo si nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperta cucullo?
Præter maiorum cineres atque ossa volucri
Carpento rapitur pinguis Damasippus, & ipse,
Ipse rotam stringit multo sufflamine Consul,
Nocte quidem, sed Luna videt, sed sydera testes
Intendunt oculos, finitum tempus honoris,

ἀκερσεκόμης intonsus quales erant Romanis in delitijs pueri. Pico, rege Aboriginũ.

Si violentus es & crudelis non modo nõ proderit tibi nobilitas, sed oberit etiam. Damasip. Neronem latenter perstringit, qui fuit aurigandi studiosissimus, vt scribit Suet.

Cùm

Cùm fuerit clara Damasippus luce flagellum
Sumet, & occursum nusquam trepidabit amici
Iam senis, ac virga prior innuet, atque maniplos
Soluet, & infundet iumentis hordea lassis.
Intereà dum lanatas, toruúmque iuuencum
More Numæ cædit Iouis ante altaria, iurat
Hipponam, & facies olida ad præsepia pictas,
Sed cum peruigiles placet instaurare popinas,
Obuius assiduò Syrophœnix vdus amomo
Currit, Idumææ Syrophœnix incola portæ,
Hospitis affectu dominum, regémque salutat,
Et cum venali Cyane succincta lagena.
Defensor culpæ dicet mihi, fecimus & nos
Hæc iuuenes: esto, desisti nempe nec vltrà
Fouisti errorem: breue sit quod turpiter audes.
Quædam cùm prima resecentur crimina barba,
Indulge veniam pueris. Damasippus ad illos
Thermarum calices, inscriptáque lintea vadit
Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis
Amnibus, & Rheno, atque Istro præstare Neronem
Securum valet hæc ætas: mitte ostia Cæsar,
Mitte, sed in magna legatum quære popina,
Inuenies aliquo cum percussore iacentem
Permistum nautis, aut furibus, aut fugitiuis,
Inter carnifices & fabros sandapilarum,
Et resupinati cessantia tympana Galli,
Æqua ibi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior vlli.
Quid facias talem sortitus Pontice seruum?

Hipp. Agasonum deam summè auri gationi dedi tam vult ostendere.

Non pudet nobiles & iam grandes in ebriosoru compotationes ingredi.

Sandapila, qua plebeiorum, & damnatorum cadauera effe rebantur.

Nempe in Lucanos, aut Thusca ergastula mittas.
At vos Troiugenæ vobis ignoscitis, & quæ
χλευασμὸς Turpia cerdoni, Volesos, Brutósque decebunt.
Quid si nunquam adeò fœdis adeóque pudendis
Vtimur exemplis, vt non peiora supersint?
Consumptis opibus vocem Damasippe locasti
Sipario, clamosum ageres vt phasma Catulli.
Laureolum velox etiam bene Lentulus egit,
Iudice me, dignus vera cruce, nec tamen ipsi
Ignoscas populo: populi frons durior huius
Qui sedet, & spectat triscurria patritiorum,
Planipedes audit Fabios, ridere potest qui
Mamercorum alapas quanti sua funera vendant.
Quid refert? vendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant celsi prætoris vendere ludis.
Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone,
Quid satius? mortem sic quisquam exhorruit vt
sit
Zelotypus Thymeles stupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen, citharœdo principe natus
Nobilis, hæc vltra, quid erit nisi ludus & illud
Dedecus vrbis habes, nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce supina.
Damnat enim tales habitus, & damnat & odit,
Nec galea frontem abscondit: mouet ecce tridentem,
Postquam vibrata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad spectacula vultum
Erigit, & tota fugit agnoscendus arena.
Credamus tunicæ, de faucibus aurea cùm se
Porrigat, & longa iactetur spira galero.

Laureolum, fabulam Nauij de Laureo in crucem sublate.

Non mirum si mores ciuium sint corrupti, cum princeps sit corruptissimus. Vnde non pudet optimates palam in arenam sese demittere, quod infamium hominum est.

Ergo

Ergo ignominiam grauiorem pertulit omni
Vulnere, cum Graccho iussus pugnare secutor.
Libera si dentur populo suffragia quis tam
Perditus, vt dubitet Senecam præferre Neroni,
Cuius supplicio non debuit vna parari
Simia: nec serpens vnus, nec culeus vnus?
Par Agamemnonidæ crimen, sed causa facit rem
Dissimilem: quippe ille deis autoribus vltor
Patris erat cæsi media inter pocula, sed nec
Electræ iugulo se polluit, aut Spartani
Sanguine coniugij, nullis aconita propinquis
Miscuit, in scena nunquam cantauit Orestes,
Troica non scripsit, quid enim Virginius armis
Debuit vlcisci magis, aut cum Vindice Galba?
Quid Nero tam sæua crudáq; tyrannide fecit
Hæc opera, atq; hæc sunt generosi principis artes,
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita saltu
Prostitui, Graiæq; apium meruisse coronæ:
Maiorum effigies habeant insignia vocis,
Ante pedes domiti longum tu pone Thyestæ
Syrma, vel Antigones seu personam Menalippes,
Et te marmoreo citharam suspende Colosso.
Quis Catilina tuis natalibus, atq; Cethegi
Inueniet quicquam sublimius? arma tamen vos
Nocturna, & flammas domibus, templisq; parastis,
Vt Brachatorum pueri, Senonúmq; minores
Ausi quod liceat tunica punire molesta,
Sed vigilat Consul, vexilláque vestra coërcet
Hic nouus Arpinâs ignobilis, & modò Romæ
Municipalis eques galeatum ponit vbique

Parricidium Neronis, multo quàm id quod patrauit, Orestes, crudelius.

Virginius Ruffus iuue. Vindex, & Galba exercitus duces desciuerunt à Nerone.

Præsi-

Cicero quãuis illis videretur obſcurior, plus profuit Reipub. & reportauit tantum gloriæ quantum Cæſar Auguſtus.

Præſidium attonitis, & in omni gente laborat
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis & tituli, quantum non Leucade, quantum
Theſſaliæ campis Octauius abſtulit vdo
Cædibus aſſiduis gladio: ſed Roma parentem,
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
Arpinas alius Volſcorum in monte ſolebat
Poſcere mercedes alieno laſſus aratro,

Marius & ipſe Arpinas humili loco natus fortiſſimè ſe geſſit pro libertate patriæ, iã tũ in ſummo periculo conſtituta.

Nodoſam poſt hæc frangebat vertice vitem,
Si lentus pigra muniret caſtra dolabra:
Hic tamen & Cimbros, & ſumma pericula rerum
Excipit, & ſolus trepidantem protegit vrbem.
Atq; ideò poſtquam ad Cimbros, ſtragémque volabant
Qui nunquam attigerant maiora cadauera corui,
Nobilis ornatur lauro collega ſecunda:

Deciorum victus.

Plebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt
Nomina pro totis legionibus, hi tamen & pro
Omnibus auxilijs, atq; omni plebe Latina
Sufficiunt dijs infernis, terræq; parenti,

Reg. vltim. Seruius Tullus vir ignobilis, omnium conſenſu ob virtutem Rex declaratur.

Pluris enim Decij, quam qui ſeruantur ab illis.
Ancilla natus trabeam, & diadema Quirini,
Et faſces meruit regum vltimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum clauſtra tyrannis
Exulibus iuuenes ipſius Conſulis, & quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret.
Quod miraretur cum Coclite Mutius, & quæ
Imperij finem Tyberinum virgo natauit.
Occulta ad patres produxit crimina ſeruus
Matronis lugendus, at illos verbera iuſtis

Afficiunt pœnis, & legum prima securis.
Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
AEacidæ similis, Vulcaniáq; arma capessas,
Quàm te Thersitæ similem producat Achilles.
Et tamen vt longè repetas, longéq; reuoluas
Nomen, ab infami gentem deducis Asylo.
Maiorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit, aut illud, quod dicere nolo.

SATYRA IX.

Ad Næuolũ quẽdam qui cinædis operam præstabat, sed nullo ferè quæstu, vnde sub eius persona sui temporis fœditatem & auaritiam insectatur.

SCire velim quare toties mihi Næuole tristis
Occurras, fronte obducta, ceu Marsya victus,
Quid tibi cum vultu, qualem deprensus habebat
Rauola, dum Rhodopes vda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambenti crustula seruo.
Non erat hac facie miserabilior Crepercius
Pollio, qui triplicem vsuram præstare paratus
Circuit, & fatuos non inuenit, vnde repentè
Tot rugæ? certè modico contentus agebas
Vernam equitem, conuiua ioco mordente facetus,
Et salibus vehemens intra pomœria natis.
Omnia nunc contrà, vultus grauis, horrida sicca
Sylua comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
Præstabat calidi circumlita fascia visci,
Sed fruticante pilo neglecta, & squallida crura.
Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimq; domestica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore. deprendas & gaudia, sumit vtrunq;
Inde habitum facies: igitur flexisse videris

Visco cum resina & cera facies nitidior reddebatur.

Propositum,

Propositum, & vitæ contrarius ire priori.
Nuper enim (vt repeto) fanum Isidis & Ganymede
Pacis, & aduectæ secreta palatia Matris,
Et Cererem (nam quo non prostat fœmina templo?)
Notior Aufidio mœchus celebrare solebas
(Quod taceo) atq; ipsos etiam inclinare maritos.
Vtile & hoc multis vitæ genus, at mihi nullum
Inde operæpretium, pingues aliquando lacernas
Munimenta togæ duri, crassiq; coloris,
Et malè percussas textoris pectine Galli
Accipimus, tenue argentum, venæq; secundæ.
Fata regunt homines, fatum est in partibus illis,
Quas sinus abscondit: nam si tibi sydera cessant
Nil faciet longi mensura incognita nerui.
Quamuis te nudum spumanti Virro labello
Viderit, & blandæ, assiduæ densæq; tabellæ
Sollicitent, ἤθυς γὰρ γλυκέος ἀνδρα κιναιδόν.
Quod tamen vlterius monstrum, quam mollis auarus?
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
Computat, atq; cauet. ponatur calculus, adsint
Cum tabula pueri, numera sestertia quinq;
Omnibus in rebus numerentur deinde labores,
An facile & pronum est agere intra viscera penem
Legitimum, atq; illic hesternæ occurrere cœnæ?
Seruus erit minus ille miser, qui foderit agrum,
Quàm dominum, sed tu sanè tener, & puerum te
Et pulchrum, & dignum cyatho, cœlóq; putabas.
Vos humili asseclæ vos indulgebitis vnquam
Cultori, iam nec morbo donare parati?

Aduectæ mat. Cybeles templum, quod extructum erat in palatio.

Venæ sec. minus purũ, ac per hoc vilius vt secundarium panem dicimus.

Vlterius, peius: quasi vltra quod non sit deterius.

Assecle, ministri ab assequendo.

En

En cui tu viridem vmbellam, cui succina mittas
Grandia, natalis quoties redit, aut madidum ver
Incipit, & strata positus, longáq; cathedra
Munera fœmineis tractas secreta Calendis. Calen. Martiæ quibus mulieribus munera mittebantur.
Dic passer cui tot montes, tot prædia seruas
Appula, tot miluos intra tua pascua lassos?
Te Trisolinus ager fœcundis vitibus implet,
Suspectúmq; iugum Cumis, & Gaurus inanis. Suspect. quod imminet ciuitati Missenum videtur innuere promontorium.
Nam quis plura linit victuro dolia musto?
Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
Iugeribus paucis? meliúsne hic rusticus infans
Cum matre, & casulis & cum lusore catello
Cymbala pulsantis legatus fiet amici?
Improbus es, cum poscis, ait, sed pensio clamat,
Posce, sed appellat puer vnicus, vt Polyphemi
Lata acies, per quam solers euasit Vlysses. Odysseæ. li. 9.
Alter emendus erit, namq; hic non sufficit, ambo
Pascendi, quid agam bruma spirante? quid oro?
Quid dicam scapulis seruorum mense Decembri,
Et pedibus? durate, atq; expectate cicadas? Cicadas, æstatem: nam æstate potissimum canunt.
Verum vt dissimules, vt mittas cætera, quanto
Metiris pretio, quod ni tibi deditus essem,
Deuotúsq; cliens, vxor tua virgo maneret?
Scis certè quibus ista modis, quàm sæpe rogaris,
Et quæ pollicitus, fugientem sæpe puellam
Amplexu rapuit tabulas quoq; ruperat, & iam
Signabat, tota vix hæc ego nocte redemi
Te plorante foris: testis mihi lectulus, & tu,
Ad quem peruenit lecti sonus, & dominæ vox,
Instabile ac dirimi cœptum, & iam penè solutum

Tab. rup. quibus contractum erat matrimonium, & alias cum alio marito parabat.

Coniugium in multis domibus seruauit adulter.
Quò te circumagas? quæ prima, aut vltima ponas?
Nullum ergo meritum est ingrate, ac perfide? nullũ,
Quòd tibi filiolus, vel filia nascitur ex me?
Tollis enim, & libris actorum spargere gaudes
Argumenta viri, foribus suspende coronas.
Iam pater es, dedimus quod famæ opponere possis,
Iura parentis habes, propter me scriberis hæres,
Legatum omne capis, necnon & dulce caducum
Commoda præterea iunguntur multa caducis,
Si numerum, si tres impleuero, iusta doloris
Næuole causa tui: contrà tamen ille quid affert?
Negligit, atq; alium bipedem sibi quærit asellum.
Hæc soli commissa tibi celare memento,
Et tacitus nostras intra te fige quere las.
Nam res mortifera est inimicus pumice læuis.
Qui modo secretum commiserat, ardet, & odit,
Tanquam prodiderim quicquid scio: sumere ferrum,
Fuste aperire caput, candelam apponere valuis
Non dubitat, nec contemnas, aut despicias, quòd
His opibus nunquam cara est annona veneni.
Ergo occulta teges, vt curia Martis Athenis.
O Corydon Corydon, secretum diuitis vllum
Esse putas? serui vt taceant, iumenta loquentur,
Et canis, & postes, & marmora, claude fenestras
Vela tegant rimas, iunge ostia, tollito lumen
E medio, clament omnes, propè nemo recumbat,
Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
Proximus ante diem campo siet audiet & quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri

Acta, libri in quibus liberorum nomina scribebant carentes qui publicè & priuatim asseruabantur.

Si tres, Nam qui in vrbe tres liberos suscepissent, immunitate donabantur.

Carptores:

Carptores: quod enim dubitant componere crimen
In dominos? quoties rumoribus vlciscuntur
Balthea? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, & miseram vinosus inebriet aurem.

Balthea, lora quibus sæpe cæsi sunt.

Illos ergo roges quicquid paulò antè petebas
A nobis, taceant illi, sed prodere malunt
Arcanum, quàm subrepti potare falerni,
Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.

Faciens, sacrificans Bonæ deæ.

Viuendum rectè cum propter plurima, tum his
Præcipuè causis vt linguas mancipiorum
Contemnas: nam lingua mali pars pessima serui.
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis
Quorum animas & farre suo custodit, & ære:
Idcirco vt possim linguam contemnere serui,
Vtile consilium modô, sed commune dedisti.
Nunc mihi quid suades post damnum temporis, & spes
Deceptas? festinat enim decurrere velox
Flosculus angustæ, miseræq; breuissima vitæ
Portio: dum bibimus, dum serta, vnguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.

Vitæ breuitas.

Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus
Stantibus, & saluis his collibus, vndiq; ad illos
Conueniunt & carpentis, & nauibus omnes,
Qui digito scalpunt vno caput: altera maior
Spes superest, tu tantum erucis imprime dentem.
Hæc exempla para felicibus, at mea Clotho
Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter.
O parui, nostriq; lares, quos thure minuto,
Aut farre, & tenui soleo exornare corona,

Qui digito. hoc versu, mollem, & pathicum perstringit.

Quãdo ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
A tegete, & baculo? viginti millia fœnus
Pignoribus positis, argenti vascula puri,
Sed quæ Fabricius censor notet, & duo fortes
De grege Mœsorum, qui me ceruice locata
Securum iubeant clamoso insistere circo.
Sit mihi præterea curuus celator, & alter,
Qui multas facies pingat citò, sufficient hæc.
Quando ego pauper ero, votum miserabile, nec spes
His saltem, nam cum pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras illa de naue petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige surdo.

Mœsia regio Pannoniæ finitima, vnde mittebantur robustissimi serui.

SATYRA X.

Insectatur stulta hominum vota, qui vitijs excæcati, nesciant quid optant: à dijs autem nihil esse optandum colligit, quã sanam mentem & sensuum integritatem.

OMnibus in terris, quæ sunt à Gadibus vsque
Auroram, & Gangem pauci dignoscere possunt
Vera bona, atque illis multum diuersa remota
Erroris nebula: quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, vt te
Conatus non pœniteat, votique peracti?
Euertêre domos totas optantibus ipsis
Dij faciles, nocitura toga, nocitura petuntur
Militia, & torrens dicendi copia, multis
Et sua mortifera est facundia. viribus ille
Confisus periit, admirandisque lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exuperãs patrimonia census,
Quanto delphinis balæna Britannica maior.
Temporibus diris igitur, iussuque Neronis

Longinum, & magnos Senecæ prædiuitis hortos
Clausit, & egregias Lateranorum obsidet ædes
Tota cohors, rarus venit in cœnacula miles.
Pauca licèt portes argenti vascula puri,
Nocte iter ingressus gladium, contúmque timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis vmbram.
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima ferè vota, & cunctis notissima templis.
Diuitiæ vt crescant, vt opes, vt maxima toto
Nostra sit arca foro, sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time, cùm pocula sumes
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.
Iámne igitur laudas, quòd de sapientibus alter
Ridebat, quoties à limine mouerat vnum,
Protuleràtque pedem, flebat contrarius alter?
Sed facilis cuiuis rigidi censura cachinni.
Mirandum est vnde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non esset vrbibus illis
Prætexta, & trabeæ, fasces, lectica, tribunal.
Quid si vidisset Prætorem in curribus altis
Extantem, & medio sublimem in puluere circi
In tunica Iouis, & pictæ sarrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ, magnæque coronæ
Tantum orbem, quanto ceruix non sufficit vlla?
Quippe tenet sudans hanc publicus, & sibi consul
Ne placeat, curru seruus portatur eodem,
Da nunc & volucrem, sceptro quæ surgit eburno,
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia, & niueos ad frena Quirites.

Cassius, Longinus, Seneca & Plautus Lateranus propter diuitias à Nerone ad necem compulsi sunt.

Sap. Democritus, qui ob id γελασῖνος dictus est. Heraclitus.

Tunica Iouis triumphali veste, quam ex templo Iouis sumptam induebant.

Defossa in loculis, quos sportula fecit amicos.
Tunc quoque materiam risus inuenit ad omnes
Occursus hominum, cuius prudentia monstrat
Summos posse viros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, crassóque sub aëre nasci.
Ridebat curas, necnon & gaudia vulgi,
Interdum & lacrymas, cum fortunæ ipse minaci
Mandaret laqueum, mediúmq; ostenderet vnguē.
Ergo superuacua, aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est genua incærare deorum.
Quosdam præcipitat subiecta potentia magnæ
Inuidiæ, mergit longa, atque insignis honorum
Pagina, descendunt statuæ, restémque sequuntur.
Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
Cædit & immeritis franguntur crura caballis,
Iam strident ignes, iam follibus atque caminis
Ardet adoratum populo caput & crepat ingens
Seianus, deinde ex facie toto orbe secunda
Fiunt vrceoli, pelues, sartago, patellæ.
Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum
Cretatúmque bouem, Seianus ducitur vnco
Spectandus: gaudent omnes quæ labra? quis illi
Vultus erat? nunquam, si quid mihi credis, amaui
Hunc hominem sed quo cecidit sub crimine? quisnam
Delator? quibus indicijs, quo teste probauit?
Nil horum, verbosa & grandis epistola venit
A Capreis benè habet, nil plus interrogo: sed quid
Turba tremens? sequitur fortunam, vt semper, & odit

Democritus exemplo est, bonos viros vbique posse nasci, vt qui in Thracia barbarissima regione natus sit.

Exemplo Seiani ostendit nimiam potentiam multis esse exitio.

Dam-

Damnatos: idem populus, si Nortia Thusco
Fauisset, si oppressa foret secura senectus
Principis, hæc ipsa Seianum diceret hora
Augustum: iampridem, ex quo suffragia nulli
Vendimus, effugit curas: nam qui dabit olim
Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
Continet, atque duas tantùm res anxius optat
Pannum, & Circenses: perituros audio multos.
Nil dubium, magna est fornacula, pallidulus mi
Brutidius meus ad Martis fuit obuius aram,
Quàm timeo victus ne pœnas exigat Aiax,
Vt malè defensus, curramus præcipites, &
Dum iacet in ripa, calcemus Cæsaris hostem.
Sed videant serui, ne quis neget, & pauidum in ius
Ceruice astricta dominum trahat: hi sermones
Tunc de Seiano, secreta hæc murmura vulgi,
Vis ne salutari sicut Seianus? habere
Tantundem? atque illi sellas donare curules?
Illum exercitibus præponere? tutor haberi
Principis augusta Caprearum in rupe sedentis
Cum grege Chaldæo? vis certè pila, cohortes,
Egregios equites, & castra domestica: quid ni
Hæc cupias? & qui nolunt occidere quenquam.
Posse volunt sed quæ præclara, & prospera tanti,
Vt rebus lætis par sit mensura malorum:
Huius qui trahitur prætextam sumere mauis?
An Fidenarum, Gabiorúmque esse potestas?
Et de mensura ius dicere? vasa minora
Frangere pannosus vacuis ædilis Vlubris?
Ergo quid optandum foret: ignorasse fateris

Aiax, hoc est, periculũ est, ne multi sibi inferant manus dum citati ad causam dicendã desperent de salute, vt puta malè sibi conscij.

Chal. Trasyllo mathematico Chaldæo vtebatur in primis Tiberius.

Aediles, annonæ, mẽsuris & id genus præfecti.

Seianum, nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsæ turris tabulata, vnde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.
Quid Crassos? quid Pompeios euertit? & illum,
Ad sua quæ domitos deduxit flagra Quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnáque numinibus vota exaudita malignis.

Gen. Cereris, Plutonem.

Ad generum Cereris sine cæde & vulnere pauci
Descendunt reges, & sicca morte tyranni.
Eloquium ac famam Demosthenis, aut Ciceronis

Pueri quinquatribus precantur à Minerua eloquentiam cum plerumque sit perniciosa.

Incipit optare, & totis quinquatribus optat,
Quisquis adhuc vno partam colit asse Mineruam,
Quem sequitur custos angustæ vernula capsæ,
Eloquio sed vtérque perit orator, vtrumque
Largus, & exundans letho dedit ingenij fons,
Ingenio manus est & ceruix cæsa, nec vnquam
Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.
O fortunatam natam me consule Romam.
Antoni gladios potuit contemnere, si sic
Omnia dixisset, ridenda poëmata malo,
Quàm te conspicuæ diuina Philippica famæ,
Volueris à prima quæ proxima: seuus & illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem, & pleni moderantem fræna Theatri.

Demosthenes μαχαιροποιȣ̃ filius hausto veneno perijt.

Dijs ille aduersis genitus, fatóque sinistro,
Quem pater ardentis massæ fuligine lippus
A carbone, & forcipibus, gladiósque parante
Incude, & luto Vulcano ad rhetora misit.

Bellorum exuuiæ, truncis affixa trophæis
Lorica, & fracta de casside buccula pendens.
Et curtum temone iugum, victæque triremis
Aplustre, & summo tristis captiuus in arcu,
Humanis maiora bonis creduntur: ad hæc se
Romanus, Graiúsque ac barbarus Induperator
Erexit, causas discriminis, atque laboris
Inde habuit: tantò maior famæ sitis est, quàm
Virtutis: quis enim virtutem amplectitur ipsam,
Præmia si tollas? patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, & laudis, titulíque cupido
Hæsuri saxis cinerum custodibus, ad quæ
Discutienda valent sterilis mala robora ficus,
Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulchris,
Expende Annibalem: quot libras in duce summo
Inuenies: hic est, quem non capit Aphrica Mauro
Perfusa Oceano, Nilóque admota tepenti
Rursus ad Aethiopum populos, alióśque elephantos,
Additur imperijs Hispania, Pyrenæum
Transilit. opposuit natura, Alpémque niuemque.
Diduxit scopulos, & montem rupit aceto,
Iam tenet Italiam, tamen vltra pergere tendit,
Actum, inquit, nihil est, ni Pœno milite portas
Frangimus, & media vexillum pono Suburra
O qualis facies, & quali digna tabella,
Cum Getûla ducem portaret bellua luscum.
Exitus ergo quis est? O gloria vincitur idem
Nempe, & in exilium præceps fugit, atque ibi magnus,

Laudē quærere ex re bellica laboris & calamitatis plenum.

Ster. ficus, caprificus, quæ ex muris erumpens saxa discutit.

Annibalis insatiabilis imperandi cupiditas, sed miserabilis exitus.

Luscum, nā fuit altero oculo captus in Apennini transitu.

Mirandúsque cliens sedet ad prætoria regis,
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno,
Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
Non gladij, non saxa dabunt, non tela, sed ille
Cannarum vindex, ac tanti sanguinis vltor
Annulus. I, demens, & sæuas curre per Alpeis,
Vt pueris placeas, & declamatio fias.
Vnus Pelleo iuueni non sufficit orbis,
Aestuat infœlix angusto limite mundi,
Vt Gyaræ clausus scopulis, paruáque Seripho.
Cùm tamen à figulis munitam intrauerit vrbem,
Sarcophago contentus erit. MORS sola fatetur
Quantula sint hominum corpuscula, creditur olim
Velificatus Athos, & quicquid Græcia mendax
Audet in historia: cùm stratum classibus ijsdem,
Suppositúmque rotis solidum mare, credimus altos
Defecisse amnes, epotáque flumina Medo
Prandente, & madidis cantat quæ Sostratus alis.
Ille tamen qualis redijt Salamine relicta,
In Corum, atque Eurum solitus sæuire flagellis
Barbarus, Aeolio nunquam hoc in carcere passos,
Ipsum compedibus, qui vinxerat Ennosigæum,
Mitius id sanè, quod non & stigmate dignum
Credidit, huic quisquam vellet seruire deorum?
Sed qualis redijt? nempe vna naue cruentis
Fluctibus ac tarda per densa cadauera prora.
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da spatium vitæ, multos da Iuppiter annos,
Hoc recto vultu, solum hoc & pallidus optas.
Sed quàm continuis & quantis longa senectus

Bithyno, regi Prusiæ, ad quem confugerat.

Medo prand. Xerxis historiam vt fabulosam notat, quæ à Græcia prodita multa portentosa continet.

Ennosig. Neptunum.

Stulta vota longæ vitæ cùm ea nihil sit miserius & contrà.

Plena

Plena malis: deformem & tetrum ante omnia vultum
Dissimilémque sui, deformem pro cute pellem,
Pendentésque genas, & taleis aspice rugas:
Qualeis vmbriferos vbi pandit Tabraca saltus,
In vetula scalpit iam mater simia bucca.

Tabraca, oppidum Africæ, vbi magna est simiarum copia.

Plurima sunt iuuenum discrimina, pulchrior ille
Hoc, atque ille alio, multum hic robustior illo,
Vna senum facies, cum voce trementia labra,
Et iam leue caput, madidíque infantia nasi,
Frangendus misero gingiua panis inermi,
Vsque adeo grauis vxori, natísque sibique,
Vt captatori moueat fastidia Cosso.
Non eadem vini, atque cibi torpente palato
Gaudia, nam coitus iam longa obliuio: vel si
Coneris, iacet exiguus cum ramice neruus,
Et quamuis tota palpetur nocte iacebit,
Anne aliquid sperare potest hæc inguinis ægri
Canities? quid, quòd merito suspecta libido est:
Quæ venerem affectat sine viribus? aspice partis
Nunc damnū alterius: nam, quæ cantante voluptas
Sit licet eximius cytharædus? siue Seleucus,
Et quibus aurata mos est fulgere lacerna.

Ramex qui Græce κιρσοκηλη dicitur ab eo quod venæ intumescant atq; intorqueantur.

Aul. lac. tibicines: qui vt ait Hor. trahunt per pulpita vesta

Quid refert magni sedeat qua parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiat, atque tubarum
Concentus? clamore opus est, vt sentiat auris.
Quem dicat venisse puer, quot nuntiet horas.
Præterea minimus gelido iam corpore sanguis
Febre calet sola: circumsilit agmine facto
Morborum omne genus, quorum si nomina quæras

Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœchos

Themison, quem hic mordet, vt bonus medicus commendatur à Cor. Cels.

Quot Themison ægros Autumno occiderit vno,
Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hirrus
Pupillos, quot longa viros exorbeat vno
Maura die, quot discipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot villas possideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & luscis inuidet, huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis

Desipientia membrorum mutilatione grauior.

Ipse ad conspectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantùm, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore volat pleno mater ieiuna, sed omni
Membrorum damno maior dementia, quæ nec
Nomina seruorum, nec vultum agnoscit amici,
Cum quo præterita cœnauit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit. nam codice sæuo
Hæredes vetat esse suos, bona tota feruntur
Ad Phialem, tantum artificis valet halitus oris,

Multa ferenda, etsi adsit bona valetudo.

Quod steterat multis in carcere fornicis annis.
Vt vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
Funera natorum, rogus aspiciendus amatæ
Coniugis, & fratris, plenæque sororibus vrnæ.
Hæc data pœna diu viuentibus, vt renouata
Semper clade domus multis in luctibus, inque
Perpetuo mærore, & nigra veste senescant.
Rex Pylius (magno si quicquam credis Homero)
Exemplum vitæ fuit à cornice secundæ.

Felix nimirum, qui tot per secula mortem
Distulit, atque suos iam dextra computat annos,
Quique nouum toties mustum bibit: oro parumper
Attendas, quantum de legibus ipse queratur
Fatorum, & nimio de stamine, cùm videt acris
Antilochi barbam ardentem: nam quærit ab omni
Quisquis adest socio, cur hæc in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admiserit æuo.
Hæc eadem Peleus, raptum cùm luget Achillem
Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troia Priamus venisset ad vmbras
Assaraci magnis solennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum ceruicibus, inter
Iliadum lacrymas, vt primos edere planctus
Cassandra inciperet, scissáque Polyxena palla:
Si foret extinctus diuerso tempore, quo iam
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
Euersa, & flammis Asiam, ferróque cadentem.
Tunc miles tremulus posita tulit arma tyara,
Et ruit ante aram summi Iouis, vt vetulus bos,
Qui domini cultris tenue & miserabile collum
Præbet, ab ingrato iam fastiditus aratro.
Exitus ille vtcunque hominis: sed torua canino
Latrauit rictu, quæ post hunc vixerat vxor.
Festino ad nostros, & regem transeo Ponti,
Et Crœsum, quem vox iusti facunda Solonis
Respicere ad longæ iussit spatia vltima vitæ.
Exilium, & carcer Minturnarúmque paludes,
Et mendicatus victa Carthagine panis

Alius. Laertes Vlyssis pater, qui errante Vlysse se in agro macerabat.

Mint. pal. vbi latuit C. Marius vnde extractus est, & posteà exul in Aphrica mendicauit.

Hinc

Hinc causas habuere, quid illo ciue tulisset
Natura in terris, quid Roma beatius vnquam,
Si circumducto captiuorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalasset opimam,
Cùm de Theutonico vellet descendere curru?
Prouida Pompeio dederat Campania febres
Optandas, sed multæ vrbes, & publica vota
Vicerunt: igitur fortuna ipsius, & vrbis
Seruatum victo caput abstulit hoc cruciatu
Lentulus, hac pœna caruit, ceciditque Cethegus
Integer, & iacuit Catilina cadauere toto.
Formam optat modico pueris, maiore puellis
Murmure, cum Veneris fanum videt anxia mater
Vsque ad delicias votorum, cur tamen, inquit,
Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed vetat optari faciem Lucretia qualem
Ipsa habuit, cuperet Rutilæ Virginia gibbum
Accipere, atque suam Rutilæ dare, filius autem
Corporis egregij miseros, trepidósque parentes
Semper habet, rara est adeo concordia formæ
Atque pudicitiæ, sanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas.
Præterea castum ingenium, vultúmq; modestum
Sanguine feruentem tribuat natura benigna
Larga manu, quid enim puero conferre potest plus
Custode, & cura natura potentior omni?
Non licet esse viros, nam prodiga corruptoris
Improbitas ipsos audet tentare parentes.
Tanta in muneribus fiducia, nullus ephæbum
Deformem sæua castrauit in arce tyrannus.

Cum Pompeius Neapoli ægrotaret, vota publicè suscepta sunt in eius salutem, vt bello ciuili & multis malis reseruatus videatur.

Virginia, virgo plebeia, quæ ob pulchritudinem perijt.

Si quis etiam benignitate naturæ sit castus & pudicus, tamen ob formam plerunque periclitatur.

Nec

Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, vel
Strumosum, atque vtero pariter gibbóque tumentem.
Nunc ergo iuuenis specie lætare tui, quem
Maiora expectant discrimina: fiet adulter
Publicus & pœnas metuet quascunque mariti
Exigere irati: nec erit felicior astro
Martis, vt in laqueos nunquã incidat. exigit autem
Interdum ille dolor plus, quàm lex vlla dolori
Concessit. necat hic ferro, secat ille cruentis
Verberibus, quosdam mœchos & mugilis intrat.
Sed tuus Endimion dilectæ fiet adulter
Matronæ, mox cum dederit Seruilia nummos,
Fiet & illius quam non amat, exuet omnem
Corporis ornatum: quid enim vlla negauerit vdis
Inguinibus siue est hæc Hippia, siue Catulla?
Deterior totos habet illic fœmina mores.
Sed casto quid forma nocet, quid profuit olim
Hyppolito graue propositum: quid Bellerophonti?
Erubuit nempe hæc ceu fastidita repulsa.
Nec Shtenebœa minus, quã Cressa excanduit, & se
Concussere ambæ. mulier sæuissima tunc est
Cùm stimulos odio pudor admouet. elige quidnam
Suadendum esse putes, cui nubere Cæsaris vxor
Destinat. optimus hic, & formosissimus idem
Gentis patritiæ rapitur miser extinguendus
Messalinæ oculis dudum sedet illa parato
Flammeolo, Tyriúsque palam genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabuntur
Antiquo, veniet cum signatoribus auspex.

Imitatio Horatiana ex secundo Sermon.

Hic se precipitem tecto dedit, ille flagellis ad mortem cæsus.

Sthenobœa vxor Præti regis, quæ Bellerophontem perdidit.

C. Sylius formosissimus, cum in eum exarsisset Messalina coactus est dimissa vxore sua palam Messalinam ducere, unde mox re cognita, Sylius interfectus est.

Hæc tu secreta, & paucis commissa putabas:
Non nisi legitimè vult nubere: quid placeat, dic,
Ni parere velis pereundum est ante lucernas.
Si scelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
Nota vrbi, & populo contingat principis aures,
Dedecus ille domus sciet vltimus: intereà tu
Obsequere imperio, si tanti est vita dierum
Paucorum, quicquid leuius, meliúsque putaris,
Præbenda est gladio pulchra hæc, & cãdida ceruix.
Nil ergo optabunt homines? si consilium vis,
Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conueniat nobis, rebúsque sit vtile nostris.
Homo Dijs charior, quã sibi ipsi.
Nam pro iucundis aptissima quæque dabunt Dij.
Charior est illis homo, quàm sibi nos animorum
Impulsu, & cæca, magnáque cupidine ducti,
Coniugium petimus, partúmque vxoris, at illis
Notum qui pueri, qualísque futura sit vxor.
Vt tamen & poscas aliquid, voueásque sacellu
Exta, & candiduli diuina tomacula porci,
Orandum est, vt sit mens sana in corpore sano.
Quid à dijs potissimum petendum.
Fortem posce animum, & mortis terrore carentem,
Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoscunque labores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, & potiores
Herculis ærumnas credat, sæuósque labores,
Et Venere, & cœnis, & plumis Sardanapali.
Monstro, quod ipse tibi possis dare, semita certè
Vnica via ad beatam vitam per virtutem.
Tranquillæ per virtutem patet vnica vitæ.
NVLLVM *numen abest, si sit prudentia: sed te*
Nos facimus fortuna Deam, cœloque locamus.

SATY-

SATYRA XI.

Ad Persicũ amicum suũ quem frugi conuiuio inuitarat, contra eos, qui exquisitius lautiisque comessentur, quàm facultates ferant.

ATticus eximiè si cœnat, lautus habetur:
Si Rutilus, demens: quid enim maiore cachinno
Excipitur vulgi, quàm pauper Apicius? omnis
Conuictus, thermæ, stationes, omne theatrum
De Rutilo. nam dum valida, ac iuuenilia membra
Sufficiunt Galeæ, dúmque ardens sanguine fertur
Non cogente quidem, sed nec prohibente Tribuno
Scripturus leges, & regia verba lanistæ.
Multos porrò vides, quos sæpe elusus ad ipsum
Creditor introitum solet expectare macelli,
Et quibus in solo viuendi causa palato est.
Egregius cœnat meliúsque miserrimus horum,
Et citò casurus iam perlucente ruina.
Intereà gustus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretijs obstantibus. interius si
Attendas, magis illa iuuant quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile est perituram arcessere summam
Lancibus oppositis, vel matris imagine fracta,
Et quadringentis nummis condire gulosum
Fictile, sic veniunt ad miscellanea ludi,
Refert ergo quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
Sumit, & à censu famam trahit. illum ego iure
Despiciam, qui scit quanto sublimior Atlas
Omnibus in Libya sit montibus, hic tamen idem
Ignoret, quantum ferrata distet ab arca
Sacculus, è cœlo descendit γνῶθι σεαυτὸν

Miscel. lud. hoc est, absumptis opibus coguntur fieri ludij, & histriones quales solent conuenire in Miscellis ludis.

Figendum,

Apohpthegma illud, inquit, nosce teipsum, non solum ad corporis staturam aut formam pertinet: sed ad omnia vitæ officia, vt nihil supra vires attentes.

Impudentia nepotum, qui cum decoxerint & ob æs alienum coguntur fugere, nihil curant.

Figendum, & memori tractandum pectore, siue
Coniugium quæras, vel sacri in parte Senatus
Esse velis: nec enim loricam poscit Achillis
Thersites, in quá se traducebat Vlysses
Ancipitem, ceu tu magno discrimine causam
Protegere affectas. te Consule, dic tibi qui sis
Orator vehemens, an Curtius, an Matho, buccæ
Noscenda est mensura tuæ, spectandaque rebus
In summis, minimis, etiam cum piscis emetur,
Nec mullum cupias, cum sit tibi gobio tantum
In loculis: quis enim te deficiente crumena,
Et crescente gula manet exitus, ære paterno,
Ac rebus mersis in ventrem, fœnoris atque
Argenti grauis, & pecorum, agrorúmque capacem?
Talibus à dominis post cuncta nouissimus exit
Annulus & digito mendicat Pollio nudo.
Non præmaturi cineres, nec funus acerbum
Luxuriæ, sed morte magis metuenda senectus.
Hi plerunque gradus, conducta pecunia Romæ,
Et coram dominis consumitur. inde vbi paulum
Nescio quid superest, & pallet fœnoris autor,
Qui vertêre solum, Baias, & ad hostia currunt.
Cedere nanque foro iam non tibi deterius, quàm
AEsquilias à feruenti migrare Suburra.
Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
Mœstitia est, caruisse anno Circensibus vno.
Sanguinis in facie non hæret gutta, morantur
Pauci ridiculum, & fugientem ex vrbe pudorem
Experiêre hodie nunquid pulcherrima dictu
Persice non præstem vita, nec moribus, & re,

Sed

Sed laudem siliquas occultus ganeo, pultes
Coram alijs dictem puero, sed in* ore placentas.
Nam cum sis conuiua mihi promissus, habebis
Euandrum, venies Tyrynthius, aut minor illo
Hospes, & ipse tamen contingens sanguine cœlum,
Alter aquis, alter flammis ad sydera missus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis
De Tyburtino veniet pinguissimus agro
Hœdulus, & toto grege mollior: inscius herbæ,
Necdum ausus virgas humilis mordere salicti.
Qui plus lactis habet, quam sanguinis, & montani
Asparagi, posito quos legit villica fuso.
Grandia præterea, tortóque calentia fœno
Oua adsunt ipsis cum matribus, & seruatæ
Parte anni, quales fuerant in vitibus, vuæ,
Signinum, Syriúmque pyrum, de corbibus ijsdem
AEmula Picenis, & odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam
Autumnum, & crudi posuere pericula succi.
Hæc olim nostri iam luxuriosa Senatus
Cœna fuit. Curius paruo quæ legerat horto
Ipse focis breuibus ponebat oluscula, quæ nunc
Squallidus in magna fastidit compede fossor
Qui meminit calidæ sapiat quid vulua popinæ.
Sicci terga suis rara pendentia crate,
Moris erat quondam festis seruare diebus,
Et natalicium cognatis ponere lardum,
Accedente noua, si quam dabat hostia, carne:
Cognatorum aliquis titulo ter consulis, atque
Castrorum imperijs, & dictatoris honore

* aure

Accipiam te eo apparatu, quo Euander Herculem & Aeneam, nimirum frugaliter.

Asparagi, herba quam quidam corrudam vocant. dicta à caulis asperitate.

Hæc cœna nostra, olim fuisset lauta, nam Curius Dentatus ipse herbis & cæpis nonnunquam vescebatur.

Frugalitas priscorum Romanorũ.

Functus,

Functus, ad has epulas solito maturius ibat:
Erectum domito referens à monte ligonem.
Cum tremerent autem Fabios, durúmque Catonem,
Et Scauros, & Fabricios, rigidíque seueros
Censoris mores etiam collega timeret,
Nemo inter curas, & seria duxit habendum,
Qualis in Oceani fluctu testudo nataret,
Clarum Troiugenis factura, ac nobile fulcrum,
Sed nudo latere, & paruis frons ærea lectis
Vile coronati caput ostendebat aselli,
Ad quod lasciui ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
Tunc rudis, & Graias mirari nescius artes,
Vrbibus euersis prædarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Vt Phaleris gauderet equus, cælatáque cassis
Romuleæ simulachra feræ mansuescere iussæ
Imperij fato, & geminos sub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis, & hasta,
Pendentísque Dei perituro ostenderet hosti.
Argenti quod erat solis fulgebat in armis.
Ponebant igitur Tusco farrata catino
Omnia tunc, quibus inuideas, si liuidulus sis.
Templorum quoque maiestas præsentior, & vox
Nocte fere media, mediámque audita per vrbem
Littore ab Oceani Gallis venientibus, & dijs
Officium vatis peragentibus: his monuit nos,
Hanc rebus Latijs curam præstare solebat
Fictilis, & nullo violatus Iuppiter auro.
Illa domi natas, nostráque ex arbore mensas

Lecti olim non erant vt nunc, pretiosi & fabrefacti.

Tusc. cat. fictili. Nam vasa Aretina præcipuè laudantur. Religio purior erat, & dij magis propitij, tametsi minori apparatu colerentur.

Tempora viderunt: hos lignum stabat in vsus,
Annosam si forte nucem deiecerat Eurus.
At nunc diuitibus cœnandi nulla voluptas,
Nil rhombus, nil dama sapit, putêre videntur
Vnguenta, átque rosæ, latos nisi sustinet orbes
Grande ebur, & magno sublimis pardus hiatu,
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes.
Et Mauri celeres, & Mauro obscurior Indus,
Et quos deposuit Nabathæo bellua saltu,
Iam nimios, capitique graues: hinc surgit orexis,
Hinc stomacho bilis: nam pes argenteus illis,
Annulus in digito quod ferreus. ergo superbum
Conuiuam caueo, qui me sibi comparat, & res
Despicit exiguas: adeò nulla vncia nobis
Est eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac
Materia: quin ipsa manubria cultellorum
Ossea: non tamen his vlla vnquam obsonia fiunt
Rancidula, haud ideo peior gallina secatur,
Sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis
Pergula, discipulus Triphori doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, átque aper, & pygargus,
Et Scythicæ volucres, & phœnicopterus ingens:
Et Getulus orix, hebeti lautissima ferro
Ceditur, & tota sonat vlmea cœna Suburra.
Nec frustum capreæ subducere, nec latus Aphræ
Nouit auis noster tyrunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguæ frustis imbutus ofellæ,
Plebeios calices, & paucis assibus emptos
Porriget incultus puer, átque à frigore tutus,
Non Phryx aut Lycius non à mangone petitus

Syene, insula in Aethiopię finibus, in qua magna vis elephantorum nascitur.

Thessella, tali à tessera deflexum.

Triphorus hic docebat artē structoriam in Suburra, & secandi gestus cultro & ligneis ferculis repraesentabat.

Quisquam erit, & magno, cum poscis, posce Latinè
Idem habitus cunctis, tonsi, erectique capilli,
Atque hodie tantum propter conuiuia pexi.
Pastoris duri est hic filius, ille bubulci:
Suspirat longo non visam tempore matrem
Et casulam, & notos tristis desiderat hædos,
Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris,
Quales esse decet, quos ardens purpura vestit,
Nec pugillares defert in balnea raucus
Testiculos, nec vellendas iam præbuit alas,
Crassa nec opposito pauidus tegit inguina gutto.
Hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis
A quibus ipse venit, quorum sub vertice lusit:
Namque vna, atque eadem vini patria, atque ministri.

Puerum simplicem, & modestum multis circumstantijs describit.

Forsitan expectes, vt Gaditana canoro
Incipiat prurire choro: plausúque probatæ
Ad terram tremulo descendant clune puellæ,
Irritamentum veneris languentis, & acres
Diuitis vrticæ: maior tamen ista voluptas
Alterius sexus: magis ille extenditur, & mox
Auribus, atque oculis concepta vrina mouetur.
Non capit has nugas humilis domus, audiat ille
Testarum crepitus cum verbis, nudum olido stans
Fornice mancipium quibus abstinet, ille fruatur
Vocibus obscœnis, omnique libidinis arte,
Qui Lacedemonium pedemate lubricat orbem:
Namque ibi fortunæ veniam damus, alea turpis,
Turpe & adulterium mediocribus. hæc eadem illi

Gadita, Gaditanæ saltationes molles & lasciuæ in conuiuijs adhibebantur, ad exhibar annos conuiuarum animos.

πηδημα genus salta-

Omnia

Omnia cum faciant, hilares, nitidíque vocantur.
Nostra dabunt alios hodie conuiuia ludos,
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altisoni dubiam facientia carmina palmam,
Quid refert tales versus qua voce legantur?
Sed nunc dilatis, auerte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam cessare diem: non fœnoris vlla
Mentio, nec prima si luce egressa, reuerti
Nocte solet, tacito bilem tibi contrahit vxor
Humida suspectis referens multitia rugis,
Vexatásque comas, & vultum, aurémque calentem.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen,
Pone domum, & seruos, & quicquid frangitur illis
Aut perit, ingratos ante omnia pone sodales.
Intereà Megalesiacæ spectacula mappæ
Idæum solenne colunt, similísque triumpho
Prædo caballorum prætor sedet, ac mihi pace
Immensæ, nimiæque licet si dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit, & fragor aurem
Percutit, euentum viridis quo colligo panni.
Nam si deficeret, mæstam, attonitámque videres
Hanc vrbem, veluti Cannarum in puluere victis
Consulibus, spectent iuuenes, quos clamor & audax
Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ.
Nostra bibat vernum contracta cuticula solem,
Effugiátque togam, iam nunc in balnea salua
Fronte licet vadas, quanquam solida hora supersit
Ad sextam, facere hoc non possis quinque diebus

tionis Laconicæ, in qua pedes in orbem ad nates torquebātur.

Hortatur conuiuam suum ad hilaritatem, & animi tranquillitatem omissis curis & suspicionibus.

Viri pan. factionis Prasinæ, cui fauebat bona pars ciuitatis.

Continuis, quia sunt talis quoque tædia vitæ
Magna. voluptates commendat rarior vsus.

SATYRA XII.

Ad Coruinũ cui scribit se pro salute Catulli amici, qui naufragus enatauerat dijs vota soluturum: ac obiter in captatores testamentorum, nominatim Næuium & Histrum Pacuuium qui ex eo quæstu ditati erant.

NAtali Coruine die mihi dulcior hæc lux
Quæ festus promissa deis animalia cespes
Expectat, niueam reginæ cædimus agnam.
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura,
Sed procul extensum petulans quatit hostia funem
Tarpeio seruata Ioui, frontémque coruscat:
Quippe ferox vitulus templis maturus, & aræ,
Spargendúsque mero, quem iam pudet vbera matris
Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similísque affectibus esset,
Pinguior Hispulla traheretur taurus, & ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
Iret, & à grandi ceruix ferienda ministro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque passi
Nuper. & incolumem sese mirantis amici.

Amici, Catulli vt paulo pòst testatur.

Nam præter pelagi casus, & fulguris ictum
Euasi, densæ cælum abscondêre tenebræ
Nube vna, subitúsque antennas impulit ignis,
Cum se quísque illo percussum crederet, & mox
Attonitus nullum conferri posse putaret
Naufragium velis ardentibus. omnia fiunt
Talia, tam grauiter, si quando poetica surgit
Tempestas: genus ecce aliud discriminis, audi

Poë. surg. tam sæua fu-

Et miserere iterum: quanquam sint cætera sortis
Eiusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam votiua testantur fana tabella
Plurima (pictores quis nescit ab Iside pasci?)
Accidit & nostro similis fortuna Catullo,
Cum plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum ventis, imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens euadere damno
Testiculorum, adèo medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea sunt dicebat cuncta Catullus,
Præcipitare volens etiam pulcherrima, vestem
Purpuream teneris, quóque Mecœnatibus aptam.
Atque alias, quarum generosi graminis ipsum
Infecit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, & Bœticus adiuuat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, vrnæ cratera capacem,
Et dignum sitiente Pholo, vel coniuge Fusci.
Adde & bascandas, & mille escaria, multum
Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebúsque salutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cæci propter patrimonia viuunt.
Iactatur rerum vtilium pars maxima, sed nec
Damna leuant, tunc aduersis vrgentibus, illuc

it illa tempestas, quàm ea quæ a poetis describi solet cu[illegible] contention[illegible] exaggerent rem.

Alias, vestes Bœticas, quæ ex natiua lana texebantur citra tinctoris operam.

Emp. Ol. Philippus Amynthæ filius qui Olynthum à proditore redemit.

Decidit, vt malum ferro summitteret, ac se
Explicat angustum, discriminis vltima quando
Præsidia afferimus, nauem factura minorem,
I nunc & ventis animam committe, dolato
Confisus ligno, digitis à morte remotus
Quattuor, ac septem, si sit latissima tæda.
Mox cum reticulis, & pane, & ventre lagenæ,
Aspice sumendas in tempestate secures,
Sed postquam iacuit planum mare, tempora postquam
Prospera vectoris, fatúmque valentius Euro,
Et pelago, postquam Parcæ meliora benignæ
Pensa manu ducunt hilares, & staminis albi
Lanificæ modica non multa fortior aura
Ventus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
Vestibus extensis, & quod superauerat vnum,
Velo prora suo, iam deficientibus Austris,
Spes vitæ cum sole redit, tum gratus Iulo,
Atque nouercali sedes prælata Lauino,
Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit lætis Phrygibus mirabile sumen,
Et nunquam visis triginta clara mamillis,
Tandem intrat positas, inclusa per æquora moles,
Tyrrhenámque Pharon, porrectáque brachia rursus,
Quæ pelago occurrunt medio, longéque relinquunt
Italiam. non sic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit: sed trunca puppe magister
Interiora petit Baianæ peruia cymbæ.

Lig. Alludit ad dictũ philosophi cuiusdam qui cum audisset nauem trium digitorum esse crassitudine, tantum, inquit, à morte absunt qui nauigant.

Tunc

Tunc ſtagante ſinu gaudent ibi vertice raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ,
Ite igitur pueri, linguis animiſque fauentes, Ling. fauen. verba quibus in ſacris ſolennium indicebatur.
Sertáque delubris, & farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebámque virentem,
Iam ſequar, & ſacro, quod præſtat, rite peracto
Inde domum repetam, graciles vbi parua coronas
Accipiunt fragili ſimulacra nitentia cera,
Hic noſtrum placabo Iouem, laribúſque paternis
Thura dabo, atque omnes violæ iactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit ianua ramos, Nemo ſuſpicetur me id agere vt captem hominem. nam orbus non eſt neque admodum locuples.
Et matutinis operatur feſta lucernis.
Nec ſuſpecta tibi ſint hæc Coruine, Catullus,
Pro cuius reditu tot pono altaria, paruos
Treis habet hæredes, libet expectare, quis ægram
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam ſterili. verum hæc nimia eſt impenſa, coturnix
Nulla vnquam pro patre cadet ſentire calorem
Si cœpit locuples Gallita, & Paccius orbi,
Legitimè fixis veſtitur tota tabellis
Porticus, exiſtunt qui promittant hecatomben. ἑκατόμβη ſacrificium dictu à numero boum.
Quatenus hic non ſunt nec venales elephantes,
Nec latio, aut vſquam noſtro ſub ſydere talis
Bellua concipitur, ſed furua gente petita
Arboribus Rutulis, & Turni paſcitur agro
Cæſaris armentum nulli ſeruire paratum
Priuato, ſiquidem Tyrio ſeruire ſolebant
Annibali, & noſtris ducibus, regíque Moloſſo.
Horum maiores, & dorſo ferre cohortes
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turriam

Nulla igitur mora per Nouium, mora nulla per
Histrum
Pacuuium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante lares Gallitæ victima sacra
Tantis digna deis, & captatoribus horum,
Alter enim si concedas mactare, vouebit
De grege seruorum magna, & pulcherrima quæque
Corpora, vel pueris, & frontibus ancillarum
Imponit vittas: & si qua est nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etsi
Non sperat tragicæ furtiua piacula ceruæ.
Laudo meum ciuem, nec comparo testamento
Mille rates, nam si libitinam euaserit æger,
Delebit tabulas inclusus carcere nassæ,
Post meritum sanè mirandum, atque omnia soli
Forsan Pacuuio breuiter dabit, ille superbus
Incedit victis riualibus. ergo vides, quàm
Grande operæ pretium faciat iugulata Mycœnis.
Viuat Pacuuius quæso, vel Nestora totum:
Possideat, quantum rapuit Nero, montibus aurum
Exæquet, nec amet quenquam, nec ametur ab vllo.

Tanta est captatorum improbitas, vt, vel propriæ filiæ non parcant, si per leges liceret, modo spes prædæ affulgeat.

SATYRA XIII.

EXemplo quodcúnque malo committitur, ipsi
Displicet autori, prima est hæc vltio, quòd se
Iudice, nemo nocens absoluitur, improba quamuis
Gratia fallacis Prætoris vicerit vrnam.
Quid sentire putas omnes Caluine recenti
De scelere, & fidei violatæ crimine? sed nec

Ad Caluinũ quem consolatur, vehementer dolentem propter pecuniã ab eo apud

Tam

Tam tenuis census tibi contigit, vt mediocris
Iacturæ te mergat onus, nec rara videmus
Quæ pateris, casus multis hic cognitus, ac iam
Tritus, & è medio Fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus, flagrantior æquo
Non debet dolor esse viri, nec vulnere maior.
Tu quamuis leuius minimam, exiguámq; malorum
Particulam vix ferre potes, spumantibus ardens
Visceribus: sacrum tibi quod non reddat amicus,
Depositum, stupet hæc, qui iam post terga reliquit
Sexaginta annos Fonteio Consule natus.
At nihil in melius tot rerum proficis vsu?
Magna quidem sacris quæ dat præcepta libellis
Victrix fortunæ sapientia. DICIMVS autem
Hos quoq; felices, qui ferre incommoda vitæ,
Nec iactare iugum vita didicere magistra.
Quæ tam festa dies, vt cesset prodere furem?
Perfidiam, fraudes, atq; omni ex crimine lucrum
Quæsitum, & partos gladio, vel pyxide nummos?
RARI quippe boni: numero vix sunt totidem, quot
Thebarum portæ, vel diuitis ostia Nili,
Nona ætas agitur, peiorâq; secula ferri
Temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, & à nullo posuit natura metallo.
Nos hominum, diuúmq; fidem clamore ciemus,
Quanto Fessidium laudat vocalis agentem
Sportula. dic senior bulla dignissime nescis
Quas habeat Veneres aliena pecunia, nescis
Quem tua simplicitas risum vulgo moueat, cum
Exigis à quoquam ne peieret, & putet vllis

quem deposuerat sibi abnegatam dicens non carere supplicio eũ qui fidem non seruat. Nam vt maximè hominum iudicium euadat talis, conscientiæ carnificinam non euadet.

Iact. iug. detrectare, & frangi fortunæ insultibus.

Rari, alludit ad Græciæ sapientes, qui numero septem fuere, vt Thebis portæ, & Nili ostia.

Esse aliquod numen templis, aræq; rubenti?
Quondam hoc indigenæ viuebant more, prius quàm
Sumeret agrestem posito diademate falcem
Saturnus fugiens, tunc cum virguncula Iuno,
Et priuatus adhuc Idæis Iupiter antris,
Nulla super nubes conuiuia cœlicolarum,
Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis vxor
Ad cyathos, & iam siccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat sibi quisq; deus, nec turba deorum
Talis, vt est hodie, contentáq; sydera paucis
Numinibus, miserum vrgebant Atlanta minori
Pondere: nondum aliquis sortitus triste profundi
Imperium, aut Sicula toruus cum coniuge Pluton,
Nec rota, nec furiæ, nec saxum, aut vulturis atri
Pœna, sed infernis hilares sine regibus vmbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis æuo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si iuuenis vetulo non assurrexerat, & si
Barbato cuicunq; puer, licet ipse videret
Plura domi farra, & maiores glandis aceruos.
Tam venerabile erat præcedere quattuor annis,
Primáq; par adeò sacræ lanugo senectæ.
Nunc si depositum non inficietur amicus,
Si reddat veterem cum tota ærugine follem,
Prodigiosa fides, & Tuscis digna libellis,
Quæq; coronata lustrari debeat agna,
Egregium sanctúmq; virum, si cerno, bimembri
Hoc monstrum puero, & miranti iam sub aratro
Piscibus inuentis, & fœtæ comparo mulæ,

Indigenæ, qui Græce vocantur à τό Joves.

Hercul. vxor, Hebe, Iouis, & Iunonis filia, quæ cum Ganymede est dijs à cyathis.

Sanctitas priscæ vitæ & probati mores.

Tusc. lib. quæ ex disciplina Hetrusca expietur: nam aruspicina inuenta est in Hetruria, ostendit autem suo seculo monstri esse simile, si quis fidem seruet.

Sollicitus

Sollicitus tanquam lapides effuderit imber,
Examénq; apium longa consederit vua
Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris, & lactis vortice torrens.
Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilega, quid si bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? maiorem tertius illa
Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ?
Tam facile, & pronum est superos contemnere testes
Si mortalis idem nemo sciat, aspice quanta
Voce neget, quæ sit ficti constantia vultus.
Per solis radios, Tarpeiáq; fulmina iurat,
Et Martis frameam, & Cyrrhæi spicula vatis,
Per calamos venatricis, pharetrámq; puellæ,
Pérq; tuum pater AEgæi Neptune tridentem,
Addit & Herculeos arcus hastámq; Mineruæ,
Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
Si verò & pater est, comedam, inquit, flebile nati
Sinciput elixi, Pharióq; madentis aceto.
Sunt qui in Fortunæ iam casibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri
Natura voluente vices, & lucis, & anni,
Atq; ideo intrepidi, quæcunq; altaria tangunt.
Est alius metuens, ne crimen pœna sequatur:
Hic putat esse Deos, & peierat, atq; ita secum
Decernat quodcunque volet de corpore nostro
Isis, & irato feriat mea lumina sistro,
Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthisis, & vomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram

Cyrrhæ. vatis Apollinis qui in Cyrrha Delphis vicino oppido colebatur.

Præpostera quorundam superstitio.

Ne

Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
Archigene, quid enim velocis gloria plantæ
Præstat, & esuriens Piseæ ramus oliuæ?
Vt sit magna, tamen certè lenta ira Deorum est.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me veniunt? sed & exorabile numen
Fortasse experiar, solet his ignoscere, multi
Committunt eadem diuerso crimina fato.
Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema.
Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant. tunc te sacra ad delubra vocantem
Præcedit, trahere immo vltrò, ac vexare paratus.
Nam cum magna malæ superest audacia causæ,
Creditur à multis fiducia, mimum agit ille,
Vrbani qualem fugitiuus scurra Catulli.
Tu miser exclamas, vt Stentora vincere possis,
Vel potius quantum Gradiuus Homericus audis
Iupiter hæc? nec labra moues, cum mittere vocem
Debueras vel marmoreus, vel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia thura soluta
Ponimus, & sectum vituli iecur, albáq; porci
Omenta? vt video nullum discrimen habendum est
Effigies inter vestras, statuámq; Batilli.
Accipe quæ contrà valeat solatia ferre,
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit
A Cynicis tunica distantia, non Epicurum
Suspicit exigui lætum plantaribus horti.
Curentur dubij medicis maioribus ægri,
Tu venam vel discipulo committe Philippi:
Si nullum in terris tam detestabile factum

For. verba sunt eius qui flagitium admisit.

Mim. fabulã in qua introducitur seruus clamore mirabili.

Stat. Bath. pueri Samij, quæ à Polycrate erectã fuit citharœdico ornatu. Is fuit qui ab Anacreonte poëta etiam dilectus fuit.

Ostendis,

Ostendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
Te veto, nec plana faciem contundere palma,
Quandoquidem accepto claudenda est ianua dam-
no.
Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Planguntur nummi, quàm funera. nemo dolores
Finget in occasu, vestem diducere summam*

* alias in hoc casu.

Contentus, vexare oculis humore coacto:
Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.
Sed si cuncta vides simili fora plena querela,
Si decies lectis diuersa in parte tabellis
Vana superuacui dicunt chirographa ligni,
Arguit ipsorum quos litera, gemmáq; princeps

χειρόγραφα schedæ propria manu conscriptæ, quibus nos creditori obligamus.

Sardonicus, loculis quæ custoditur eburnis
Te nunc delicias extra communia censes
Ponendum, quia tu gallinæ filius albæ.
Nos viles pulli nati infelicibus ouis.
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos maiora ad crimina: confer
Conductum latronem, incendia sulphure cœpta,
Atq; dolo, primos cum ianua colligit ignes:
Confer & hos veteris qui tollunt grandia templi

Rub. donaria, quæ propter vetustatem ipsam meritò religiosa haberi debebant.

Pocula adorandæ rubiginis, & populorum
Dona, vel antiquo positas à rege coronas.
Hæc ibi si non sunt, minor extat sacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis & faciem ipsam
Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat,
An dubitet solitus totum conflare Tonantem?
Confer & artifices, mercatorémq; veneni,
Et deducendum corio bouis in mare, cum quo

Clauditur aduersis innoxia simia fatis.

Gall. Rutilius Gallicus sub Domitiano præfectus vrbis.

Hæc quota pars scelerum, quæ custos Gallicus vrbis
Vsq; à Lucifero, donec lux occidat, audit.
Humani generis mores tibi nosse volenti
Sufficit vna domus: paucos consume dies, &
Dicere te miserum, postquam illinc veneris, aude.
Quis tumidum guttur miratur in Alpibus? aut quis

Infan. mamil. in Meroë insula fœminæ mãmas habent infantibus pares.

In Meroë crasso maiorem infante mamillam?
Cærula quis stupuit Germani lumina? flauam
Cæsariem? & madido torquentem cornua cirro?
Nempe quod hæc illis natura est omnibus vna.
Ad subitas Thracum volucres, nubémq; sonoram
Pygmæus paruis currit bellator in armis,
Mox impar hosti, raptúsq; per aëra curuis
Vnguibus à sæua fertur grue: si videas hoc
Gentibus in nostris risu quatiere: sed illic
Quanquam eadem assiduè spectentur prælia, ridet
Nemo, vbi tota cohors pede non est altior vno.
Nulláne periuri capitis, fraudísq; nefandæ
Pœna erit? abreptum crede hunc grauiore catena
Protinus, & nostro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio. manet illa tamen iactura, nec vnquam
Depositum tibi sospes erit, sed corpore trunco
Inuidiosa dabit minimus solatia sanguis.
At vindicta bonum vita iucundius ipsa,
Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum aut leuibus videas flagrantia causis,
Quantulacunq; adeò est occasio, sufficit iræ.
Chrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis

Inge-

Ingenium, dulcíq; senex vicinus Hymetto,
Qui partem acceptæ sæua inter vincla cicutæ
Accusatori nollet dare plurima felix
Paulatim vitia, atq; errores exuit omnes.
Prima docens rectum sapientia, quippe minuti
Semper, & infirmi est animi, exiguíq; voluptas
Vltio, continuo sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet, quàm fœmina, cur tamẽ hos tu
Euasisse putes, quos diri conscia facti
Mens habet attonitos? & surdo verbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multo sæuior illis,
Quas & Cæditius grauis inuenit, aut Rhadamanthus,
Nocte, diéq; suum gestare in pectore testem.
Spartano cuidam respondit Pythia vates,
Haud impunitum quondã fore, quod dubitaret
Depositum retinere, & fraudem iure tueri
Iurando: quærebat enim quæ numinis esset
Mens, & an hoc illi facinus suaderet Apollo.
Reddidit ergo metu, non moribus, & tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, verámq; probauit,
Extinctus tota pariter cum prole, domóq;
Et quamuis longa deductis gente propinquis,
Has patitur, pœnas peccandi sola voluntas.
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat vllum,
Facti crimen habet, cedo si conata peregit?
Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat
Faucibus vt morbo siccis, intérq; molares
Difficili crescente cibo: sed vina misellus

Senex, Socrates cuius patientia multis ex-emplis, [illegible] [illegible]bata est

Conscientia satis graue supplicium est, sontibus.

Pyth. Historiã de Glauco Lasedæmonio prolixè tractat Herodot. lib. 6. quam hic poëta obiter indicauit.

Pœna qua laborant ij qui sibi sunt malè conscij aut certè mali aliquid versant in animo.

Expuit,

Expuit, albani veteris pretiosa senectus
Displicet: ostendas melius, densissima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta falerno.
Nocte breuem si fortè indulsit cura soporem,
Et toto versata toro iam membra quiescunt,
Continuo templum, & violati numinis aras:
Et quod præcipuis mentem sudoribus vrget,
Te videt in somnis tua sacra, & maior imago
Humana turbat pauidum, cogitq; fateri.

Ma. huma. venerabili & diuina specie, vt Sueton. in Claudio.

Hi sunt qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent.
Cum tonat, exanimes primo quoq; murmure cœli
Non quasi fortuitu, nec ventorum rabie, sed
Iratus cadat in terras, & vindicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempestas, velut hoc dilata sereno.
Prætereà lateris vigili cum febre dolorem

Lateris dolo. quem Græci πλευρίτιδα appellant.

Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum
Infesto credunt à numine, saxa Deorum
Hæc, & tela putant pecudem spondere sacello
Balantem, & laribus cristam promittere Galli
Non audent: quid enim sperare nocentibus ægris
Concessum? vel quæ non dignior hostia vita?
Mobilis, & varia est fermè natura malorum,
Cùm scelus admittunt, superest constantia, quid fas,
Atq; nefas, tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari nescia. nam quis
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
Eiectum semel attrita de fronte ruborem?
Quisnam hominum est, quē tu contentū videris vno

Qui semel assueuit vitijs, non facile se postea ab illis abstinere potest, donec pendeat, aut stranguletur.

Flagi-

Flagitio? dabit in laqueum vestigia noster
Perfidus, & nigri patietur carceris vncum,
Aut maris Aegei rupem, scopulósque frequentes
Exulibus magnis, pœna gaudebis amara,
Nominis inuisi, tandémque fatebere lætus
Nec surdum, nec Tiresiam quenquam esse Deorum.

SATYRA XIIII.

Ad Fuscinũ in parentes qui liberos suos sceleratis moribus corrumpant, quos optimis exemplis debebant formare & prouocare ad meliora.

PLurima sunt, Fuscine, & fama digna sinistra,
Et, quod maiorum, vitio, sequitúrque minores
Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,
Quæ monstrant ipsi pueris, tradúntque parentes.
Si damnosa senem iuuat alea, ludit & hæres
Bullatus, paruóque eadem mouet arma fritillo,
Nec de se melius cuiquam sperare propinquo
Concedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem iure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente,
Et cana monstrante gula, cùm septimus annus
Transierit puero nondum omni dente renato,
Barbatos licèt admoueas mille inde magistros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & à magna non degenerare culina.

Filij non docentur humanitatem & clementiam, sed potius crudelitatem & tyrannidem in seruos.

Mitem animum, & mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atque animos seruorum, & corpora, nostra
Materia constare putat, paribúsque elementis?
An sæuire docet Rutilus, qui gaudet acerbo

Plagarum strepitu, & nullam Sirena flagellis
Comparat Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus
Tam fœlix quoties aliquis tortore vocato
Vritur ardenti duo propter lintea ferro,
Quid suadet iuueni lætus stridore catenæ,
Quem mirè afficiunt inscripta ergastula, carcer
Rusticus? expectas vt non sit adultera Largæ
Filia quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
Vt non ter decies respiret? conscia matri
Virgo fuit, ceras nunc hac dictante pusillas
Implet, & ad mœchum dat eisdem ferre cinædis.
Sic natura iubet, velocius, & citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis
Cum subeant animos autoribus. vnus, & alter
Forsitan hæc spernant iuuenes, quibus arte benigna
Et meliore luto finxit præcordia Titan.
Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt
Et monstrata diu veteris trahit orbita culpæ.
Abstineas igitur damnis huiusce, etenim vel
Vna potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti, quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac prauis omnes sumus, & Catilinam
Quocunque in populo videas, quocunque sub axe.
Sed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus vsquam.
Nil dictu fœdum, visúque hæc limina tangat,
Intra quæ puer est, procul hinc procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti,

Afficiunt, delectant, hoc quidem in loco, est autem verbũ medium.

Natura faciles sumus ad vitia.

Titan Prometheus Iapeti filius Titani nepos.

Ad deteriora faciles sumus nostra spõte, quẽadmodũ probat exemplũ, quod Catilinas & seditiosos vbiq; facile inue-

Maxima debetur puero reuerentia: si quid
Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans,
Nam siquid dignum censoris fecerit ira,
Quandoquidem similem tibi se non corpore tantum
Nec vultu dederit, morum quoque filius, & cum
Omnia deterius tua per vestigia peccet,
Corripies nimirum, & castigabis acerbo
Clamore, ac post hæc tabulas mutare parabis.
Vnde tibi frontem libertatémque parentis,
Cum facias peiora senex? vacuúmque cerebro
Iampridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?
Hospite venturo cessabit nemo tuorum,
Verre pauimentum, nitidas ostende columnas,
Arida cum tota descendat aranea tela,
Hic lauet argentum, vasa aspera tergeat alter,
Vox domini fremit instantis, Virgámque tenentis,
Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
Atria displiceant oculis venientis amici,
Ne perfusa luto sit porticus, & tamen vno
Se modio scobis hæc emendat seruulus vnus.
Illud non agitas, vt sanctam filius omni
Aspiciat sine labe domum, vitióque carentem?
Gratum est, quod patriæ ciuem populóque dedisti,
Si facis, vt patriæ sit idoneus, vtilis agris,
Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit quibus artibus, & quibus hunc tu

nias: Brutū aut Catonem non ita.

Cucurbita, Phreneticis solet admoueri, occipitio inciso cucurbitula, si néque mens constet, neq; somnus accedat, autor Cor. Celsus.

Pulchrum est gignere pueros, si ita educantur, vt reip sint vtiles.

Vt Ciconiarum pulli à teneris assuefacti, [illegible] liberi tales euadunt, quales à parentibus instituuntur.

Moribus instituas: serpente Ciconia pullos
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta,
Illi eadem sumtis quærunt animalia pennis
Vultur iumento, & canibus, crucibúsque relictis,
Ad fœtus properat, partémque cadaueris affert.
Hic est ergo cibus magni quoque vulturis, & se
Pascentis, propria cùm iam facit arbore nidos.
Sed leporem, aut capream famulæ Iouis, & generosæ
In saltu venantur aues, tunc præda cubili
Ponitur: inde autem, cùm se matura leuabit
Progenies stimulante fame, festinat ad illam
Quam primùm rupto prædam gustauerit ouo.

Cur. lit. sunt qui putent Iuuenalem allusisse ad nomen Caietæ, nam curua Caietas Lacones appellant, autor Strabo.

Aedificator erat Centronius, & modo curuo
Littore Caietæ, summa nunc Tyburis arte,
Nunc Prænestinis in montibus, alta parabat
Culmina villarum, Græcis, longéque petitis
Marmoribus vincens Fortunæ, atque Herculis ædem.
Vt spado vincebat Capitolia nostra Posides,
Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes nec parua tamen mensura relicta
Partis erat. totam hanc turbauit filius amens,
Dum meliore nouas attollit marmore villas,

In superstitionem Iudæorũ occasione sumpta à patrib. superstitiosis, qui filios suo exemplo in Iudaismum inducunt.

Quidam sortiti metuentem sabbata patrem.
Nil præter nubes, & cœli numen adorant,
Nec distare putant humana carne suillam,
Qua pater abstinuit, mox & præputia ponunt:
Romanas autem soliti contemnere leges,
Iudaicum ediscunt, & seruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunque volumine Moses:

Non

Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti,
Quæsitum ad fontem, solos deducere verpos.
Sed pater in causa, cui septima quæque fuit lux
Ignaua; & partem vitæ non attigit vllam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cætera, solam
Inuiti quoque auaritiam exercere iubentur.
FALLIT enim vitium specie virtutis, & umbra,
Cùm sit triste habitu, vultúque & veste seuerum,
Nec dubiè tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela suarum
Certa magis, quàm si fortunas seruet easdem
Hesperidum serpens, aut Ponticus. adde quòd hunc, de
Quo loquor, egregium populus putat, atque verendum
Artificem, quippe his crescunt patrimonia fabris.
Sed crescunt quocúnque modo, maioráque fiunt
Incude assidua, sempérque ardente camino.
Et pater ergo animi fœlicis credit auaros
Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis esse putant: iuuenes hortatur, vt illam
Ire viam pergant, & eidem incumbere sectæ.
Sunt quædam vitiorum elementa, his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediscere sordes,
Mox acquirendi docet insatiabile votum,
Seruorum ventres modio castigat iniquo,
Ipse quoque esuriens, neque enim omnia sustinet vnquam

Fallit enim iuxta illud, Decipimur specie recti.

Ponticus, qui apud Colchos seruabat aureũ vellus à Phrixo suspẽsum.

Secta à sequendo, quæ propriè est philosophorũ: autor Senec.

Mucida Cærulei panis consumere frusta.
Hesternum solitus medio seruare minutal
Septembri, necnon differre in tempora cœnæ
Alterius, concham æstiui cum parte lacerti
Signatam, vel dimidio, putrísq; siluro
Filáq; sectiui numerata includere porri.
Inuitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
Sed quo diuitias hæc per tormenta coactas?
Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis
Vt locuples moriaris egenti viuere fato?
Interea pleno cum turget sacculus ore,
CRESCIT amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.
Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur
Altera villa tibi,* cum rus non sufficit vnum,
Et proferre libet fines: maiórq; videtur,
Et melior vicina seges, mercaris & hanc, &
Arbusta, & densa montem qui canet oliua.
Quorum si pretio dominus non vincitur vllo,
Nocte boues macri, lassóq; famelica collo
Armenta ad virides huius mittuntur aristas,
Nec prius inde domum, quam tota noualia sæuos
In ventres abeant, vt credas falcibus actum.
Dicere vix possis, quam multi talia plorent,
Et quot venales iniuria fecerit agros.
Sed qui sermones quæ fœdæ buccina famæ?
Quid nocet hoc? inquit, tunicam mihi malo Lupini,
Quàm si me toto laudet vicinia pago

De ponte mendicus, nam in pontibus mendicant stipem.

Seges à serendo, est fructus & terra, quæ seritur.

Tunicam. verba auari qui iuxta il-

Exigui

Exigui ruris paucissima farra secantem.
Scilicet & morbis, & debilitate carebis,
Et luctum, & curam effugies, & tempora vitæ
Longa tibi post hæc fato meliore dabuntur,
Si tantum culti solus possederis agri,
Quantum sub Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis ætate, ac Punica passis
Prælia, vel Pyrrhum immanem, gladiosque Molossos,
Tandem pro multis vix iugera bina dabantur
Vulneribus, merces ea sanguinis, atque laboris
Nullis visa vnquam meritis minor, aut ingratæ
Curta fides patriæ, saturabat glebula talis
Patrem ipsum, turbámq; casæ, quæ fœta iacebat,
Vxor, & infantes ludebant quattuor, vnus
Vernula, tres domini, sed magnis fratribus horum
A scrobe, vel succo redeuntibus altera cœna
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollæ.
Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto,
Inde ferè scelerum causæ. nec plura venena
Miscuit, aut ferro grassatur sæpius vllum
Humanæ mentis vitium, quàm sæua cupido
Indomiti census. nam diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri: sed quæ reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor est vnquam properantis auari?
Viuite contenti casulis, & collibus istis
O pueri, Marsus dicebat, & Hernicus olim,
Vestinúsque senex, panem quæramus aratro,
Qui satis est mensis, laudant hoc numina ruris,

lud Horatij: Populus me exsibilat ait, at mi[illegible] plau[illegible]do ipse [illegible]

Ex priscorũ frugalitate ostendit temporis sui fastum & auaritiam: nam cum ætate & bello iam confecti essent, bene secum agi putabant si vno aut altero iugere agri donarentur.

Non facile potest quispiam iustè & citò ditescere.

Cuiusmodi præceptis veteres liberos suos exhortati sint.

Quorum ope,& auxilio gratè post munus aristæ
Contingunt homines veteris fastidia quercus,
Nil vetitum fecisse voles,quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi,qui summouet Euros
Pellibus inuersis: peregrina,ignotáque nobis
Ad scelus, atque nefas, quodcunque est, purpura ducit.
Hæc illi veteres præcepta minoribus. at nunc
Post finem autumni media de nocte supinum
Clamosus iuuenem pater excitat,accipe ceras,
Scribe puer,vigila,causas age,perlege rubras
Maiorum leges,aut vitem posce libello.
Sed caput intactum buxo,naresque pilosas
Annotet,& grandes miretur Lælius alas,
Dirue Maurorum attegias, castella Brigantum,
Vt locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
Afferat, aut longos castrorum ferre labores
Si piget,& trepido soluunt tibi cornua ventrem
Cum lituis audita pares,quod vendere possis
Pluris dimidio,nec te fastidia mercis
Vllius subeant ablegandæ Tyberin vltra
Nec credas ponendum aliquid discriminis inter
Vnguenta,& Corium. Lucri bonus est odor ex re
Qualibet,illa tuo sententia semper in ore
Versetur,dijs atque ipso Ioue digna poëtæ:
Vnde habeas quærit nemo,sed oportet habere,
Hoc monstrant vetulæ pueris poscentibus assem.
Hoc discunt omnes ante alpha,& beta puellæ.
Talibus instantem monitis quencunque parentem
Sic possum affari: dic ô vanissime,quis te

Ambitio, causa omniũ scelerum.

Vitem, Centurionis munus qui vitem gestat.

Sol. si non sis animosus in bello.

Sent. poetæ Ennij. cuius est versus ille. vnde habeas,&c.

Festinare iuuet? meliorem præsto magistro
Discipulum, securus abi, vincêris vt Aiax
Præterijt Telamonem, vt Pelea vicit Achilles,
Parcendum est teneris, nondum impleuere medullas
Natiuæ mala nequitiæ: cum pectere barbam
Cœperit, & longi mucronem admittere cultri,
Falsus erit testis, vendet periuria summa
Exigua, Cereris tangens arámque pedémque.

Quid opus est iuuentutem in[illegible]ges, cum per[illegible]d vitia sit proclivis, & te in ea re facilè superabit.

Elatam iam crede nurum, si limina vestra
Mortifera cum dote subit. quibus illa premetur
Per somnum digitis? nam quæ terráque, marique
Acquirenda putes, breuior via conferet illi.
Nullus enim magni sceleris labor. hæc ego nunquam
Mandaui, dices olim, nec talia suasi:

Quib. dig. quasi dicat, aconito infectis fœminis, vel tactu præsentissimo veneno, autor Plinius.

Mentis causa malæ tamen est, & origo penes te,
Nam quisquis magni census præcepit amorem,
Et læuo monitu pueros producit auaros,
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, & totas effundit habenas
Curriculo, quem si reuoces, subsistere nescit,
Et te contempto rapitur, metísque relictis.

Et qui. Quidam putant hunc versum esse nothum.

Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, adeò indulgent sibi latius ipsi.
Cum dicis iuueni, stultum, qui donet amico,
Qui paupertatem leuet, attollátque propinqui,
Et spoliare doces, & circumscribere, & omni
Crimine diuitias acquirere: quarum amor in te est,
Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum

Cum pater stultum esse ait beneficium amico præstare, in causa est, vt filius sordidus sit.

Menœceus Thebanus, qui ex oraculi monitu pro salute patriæ sponte se transfixit, & in medias hostium acies coniecit, vt scribit Papinius, lib. XI. Theb.

Dilexit Thebas, si Græcia vera Menœceus,
In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, & horrida bella capessunt
Continuo, tanquam & tubicen surrexerit vnà.
Ergo ignem, cuius scintillas ipse dedisti,
Flagrantem latè, rapientem cuncta videbis.
Nec tibi parcetur misero, trepidúmque magistrum
In cauea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis genesis tua, sed graue tardas
Expectare colos, morieris stamine nondum
Abrupto, iam nunc obstas, & vota moraris,
Iam torquet iuuenem longa & ceruina senectus.
Ocyus Archigenem quære, átque eme, quod Mithridates
Composuit, si vis aliam decerpere ficum,
Atque alias tractare rosas: medicamen habendum est,
Sorbere ante cibum quod debeat aut pater, aut rex
Monstro voluptatem egregiam, qui nulla theatra,
Nulla æquare queas Prætoris pulpita lauti,
Si spectas quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiscus, & ad vigilem ponendi Castora nummi,
Ex quo Mars vltor galeam quóque perdidit, & res
Non potuit seruare suas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas,
Tanto maiores humana negotia ludi,
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora? quique solent rectum descendere funem?
Quàm tu, Corycia semper qui puppe moraris,

Cast. apud mensarios qui in foro erant, vbi erant ædes Castoris & Pollucis.
Cory. piratica, quales sunt Cilices.

Atque habitas Coro semper tollendus, & Austro
Perditus, ac vilis sacci mercator olentis?
Qui gaudes pingui antiquæ de littore Cretæ
Passum, & municipes Iouis aduexisse lagenas?
Hic tamen ancipiti figens vestigia planta
Victum illa mercede parat, brumámque, famémque,
Illa reste cauet, tu propter mille talenta,
Et centum villas temerarius, aspice portus,
Et plenum magnis trabibus mare. plus hominum est iam
In pelago, veniet classis quocúnque vocarit
Spes lucri, nec Carpathium, Getuláque tantum
Æquora transiliet sed longè Calpe relicta,
Audiet Herculeo stridentem gurgite solem.
Grande operæpretium est, vt tenso folle reuerti
Inde domum possis, tumidáque superbus aluta
Oceani monstra, & iuuenes vidisse marinos.
Non vnus mentes agitat furor ille sororis,
In manibus vultu Eumenidum terretur, & igni.
Hic boue percusso mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum, parcat tunicis licet, átque lacernis
Curatoris eget, qui nauem mercibus implet
Ad summum latus, & tabula distinguitur vda,
Cum sit causa mali tanti, & discriminis huius
Concisum argentum in titulos, faciésque minutas,
Occurrunt nubes, & fulgura: soluite funem
Frumenti dominus clamat, piperísque coemtor,
Nil color hic cœli, nil fascia nigra minatur,
Æstiuum tonat infelix, ac forsitan ipsa

Passum. vini genus, quod ex Creta notissimum mittebatur, fit autem ex vuis ad solem passis & arefactis, vnde nomen habet.

Cum multa sint insaniæ genera sua quadam insania laborat auarus.

Concisum, περιφρασις pecuniæ quæ varijs titulis & imaginibus signatur.

Nocte

Zonam, crumenulam in qua aurũ recondebant, & ea se præcingebant.

Nocte cadet fractis trabibus, fluctúque premetur
Obrutus, & Zonam læua, morsúque tenebit.
Sed cuius votis modo non suffecerat aurum
Quod Tagus, & rutila voluit Pactolus arena,
Frigida sufficient velantes inguina panni,
Exiguúsque cibus, mersa rate naufragus assem
Dum rogat, & picta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis, cura maiore metúque
Seruantur. misera est magni custodia census.
Dispositis prædiues hamis vigilare cohortem
Seruorum noctu Licinus iubet attonitus, pro
Electro, signísque suis, Phrygiáque columna,
Atque ebore, & lata testudine, dolia nudi
Non ardent Cynici: si fregeris, altera fiet
Cras domus, atque eadem plumbo commissa manebit,

Alexander vidit Diogenem se feliciorem, qui nihil cuperet, cum ipse vno mundo nõ esset contentus.

Sensit Alexander, testa cùm vidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic qui
Nil cuperet, quàm qui totum sibi posceret orbem,
Passurus gestis æquanda pericula rebus.
Nullum numen abest si sit prudentia, sed te,
Nos facimus fortuna deam, mensura tamen quæ
Sufficiat census, si quis me consulat, edam,
In quantum sitis, atque fames, & frigora poscunt,
Quantum Epicure tibi paruis suffecit in hortis,
Quantum Socratici ceperunt ante penates,
Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
Acribus exemplis videor te claudere. misce
Ergo aliquid nostris de moribus, effice summam

Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis
Hæc quoque si rugam trahit, extenditque labellum,
Sume duos equites, fac tertia quadringenta,
Si nondum impleui gremium, si panditur vltrà,
Nec Cræsi fortuna vnquam, nec Persica regna
Sufficient animo, nec diuitiæ Narcissi,
Indulsit Cæsar, cui Claudius omnia, cuius
Paruit imperijs vxorem occidere iussus.

Othon, qui tulerat legem ne quis sederet in 24. gradibus, nisi qui quadringenta sestertia haberet.

SATYRA XV.

Ad Volusium Bithynicum, de immanitate & superstitione Aegyptiorũ, qui præpostera religione feras colunt, homines iugulant, ferinis carnibus abstinent, humanis vescuntur.

QVis nescit Volusi Bithynice, qualia demens
AEgyptus portenta colat? crocodilon adorat
Pars hæc, illa pauet saturam serpentibus Ibim.
Effigies sacri nitet aurea cercopitheci
Dimidio magicæ resonant vbi Memnone chordæ,
Atque vetus Thebe centum iacet obruta portis,
Illic cæruleos, hic piscem fluminis, illic
Oppida tota canem venerantem, nemo Dianam:
Porrum & cæpe nefas violare, ac frangere morsu,
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina, lanatis animalibus abstinet omnis
Mensa: nefas illic fœtum iugulare capellæ,
Carnibus humanis vesci licet: attonito cum
Tale super cœnam facinus narraret Vlysses
Alcinoo, bilem, aut risum fortasse quibusdam
Moueat, vt mendax aretalogus, in mare nemo
Hunc abicit, sæua dignum, veráque Charybdi,

Ea quæ Vlysses narrabat Alcinoo, & si fabulosa erant, tamen minus erant atrocia quàm quod narrabo.

Fingen-

Fingentem immanes Læstrigonas, & Cyclopas?
Nam citius Scyllam vel concurrentia saxa
Cyanes, plenos & tempestatibus vtres
Crediderim, aut tenui percussum verbere Circes
Et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.
Tam vacui capitis populum Phæaca putauit?
Sic aliquis merito nondum ebrius, & minimum qui
De Corcyrea temetum duxerat vrna.
Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.
Nos miranda quidem sed nuper Consule Vinco
Gesta super calidæ referemus mœnia Copti,
Nos vulgi scelus & cunctis grauiora cothurnis.
Nam scelus à Pyrrha, quanquam omnia syrmata voluas
Nullus apud tragicos populus facit, accipe nostro,
Dira quod exemplum feritas produxerit æuo.
Inter finitimos vetus, atque antiqua simultas,
Immortale odium, & nunquam sanabile vulnus,
Ardet adhuc Compos, & Tentyra: summus vtrinque
Inde furor vulgo, quod numina vicinorum
Odit vterque locus, quum solos credat habendos
Esse deos, quos ipse colit, sed tempore festo
Alterius populi rapienda occasio cunctis
Visa inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
Lætum, hilarémque diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentirent positis ad templa, & compita mensis,
Peruigilique toro, quem nocte ac luce iacentem
Septimus interea sol inuenit, horrida sanè
AEgyptus, sed luxuria, quantum ipse notaui,

Coptus commune Arabum & Aegyptiorum emporium.

Odium inter Aegyptios ob religionem. Nam qui Combi habitant, Crocodilum colunt: qui verò Tentyram, accipitrem.

Barbara famoso non cedit * *turba Canopo.*
Adde quod & facilis victoria de madidis, &
Blæsis, atque mero titubantibus, inde virorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
Vnguenta, & flores, multæque in fronte coronæ.
Hinc ieiunum odium: sed iurgia prima sonare
Incipiunt animis ardentibus. hæc tuba rixæ,
De hinc clamore pari concurritur, & vice teli
Sæuit nuda manus, paucæ sine vulnere malæ
Vix cuiquam, aut nulli toto certamine nasus
Integer, aspiceres iam cuncta per agmina vultus
Dimidios, alios facies, & hiantia ruptis
Ossa genis plenos oculorum sanguine pugnos.
Ludere se credunt ipsi tamen & pueriles
Exercere acies, quòd nulla cadauera calcent,
Et sanè quòd tot rixantis millia turbæ
Sic viuunt omnes: ergo acrior impetus, & iam
Saxa inclinatis per humum quæsita lacertis
Incipiunt torquere, domestica seditione
Tela, nec hunc lapidem, quali se Turnus, & Aiax,
Et quo Tytides percussit pondere coxam
AEneæ, sed quem valeant emittere dextræ
Illis dissimiles, & nostro tempore natæ.
Nam genus hoc viuo iam decrescebat Homero.
Terra malos homines nunc educat, atque pusillos.
Ergo deus quicunque aspexit, ridet, & odit.
A diuerticulo repetatur fabula, postquàm
Subsidijs aucti pars altera promere ferrum
Audet, & infestis pugnam instaurare sagittis,
Terga fugæ celeri præstantibus omnibus instant,

**ripa Canop. vbi templum erat Serapidis, ad cuius sacra magna vis hominum confluebat non sine nequitia.*

Contentionem illam iocum arbitrantur, nisi aliquot pereant.

Turnus, Aeneid. 11 Aiax in Hectorẽ Iliad. 7. & Diomed. in 5 saxum miræ magnitudinis in Aeneam misit.

Palm. quæ & in Aegypto, vbi Tentyra est, plurima prouenit.

Qui

Exaggeratio sceleris.

Qui vicina colunt vmbrosæ Tentyra palmæ.
Labitur hic quidam, nimia formidine cursum
Præcipitans, capitúrque: ast illum in plurima sectum
Frusta, ac particulas, vt multis mortuus vnus
Sufficeret, totum corrosis ossibus edit
Victrix turba, nec ardenti decoxit aheno,
Aut verubus: longum vsqueadeo, tardúmque putauit
Expectare focos, contenta cadauere crudo.
Hinc gaudere libet, quòd non violauerit ignem,
Quem summa cœli raptum de parte Prometheus
Donauit terris: elemento gratulor, & te
Exultare reor: sed qui mordere cadauer
Sustinuit, nihil vnquam hac carne libentius edit.
Nam scelere in tanto ne quæras, & dubites, an
Prima voluptatem gula senserit: vltimus autem
Qui stetit absumpto iam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
Vascones, vt fama est alimentis talibus vsi
Produxere animas: sed res diuersa, sed illic
Fortunæ inuidia est, bellorúmque vltima, casus
Extremi, longæ dira obsidionis egestas.
Huius enim, quod nunc agitur, miserabile debet
Exemplum esse cibi, sicut modo dicta mihi gens
Post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis
Pallorem, ac maciem, & tenues miserantibus artus
Membra aliena fame lacerabant, esse parati

Vasc. à Sentorio obsessi ne fidem Po. Ro. violarent, cadaueribus vescebantur, dum fame vrgerentur vt scribunt Plutarchus & Appianus.

Et sua. quisnam hominum veniam dare, quisue deorum
Viribus abnuerit dira, atque immania passis,
Et quibus ipsorum poterant ignoscere manes,
Quorum corporibus vescebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent, nec enim omnia, quædam
Pro vita facienda putat: sed Cantaber vnde
Stoicus, antiqui præsertim ætate Metelli?
Nunc totus Graias, nostrásque habet orbis Athenas.
Gallia causidicos docuit facunda Britannos.
De conducendo loquitur iam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus, & par
Virtute átque fide: sed maior clade Saguntus
Tale quid excusat Mæotide sæuior ara
AEgyptus, quippe illa nefandi Taurica sacri
Inuentrix, homines (vt iam quæ carmina tradunt
Digna fide credas) tantum immolat, vlterius nil
Aut grauius cultro timet hostia: quis modo casus
Impulit hos? quæ tanta fames, infestáque vallo
Arma coëgerunt, tam detestabile monstrum
Audere? an ne aliam terra Memphitide sicca
Inuidiam facerent nolenti surgere Nilo?
Qua nec terribiles Cymbri, nec Britones vnquam
Sauromatæque truces, aut immanes Agathyrsi.
Hac sæuit rabie imbelle, & inutile vulgus
Paruula fictilibus solidum dare vela phaselis,
Et breuibus pictæ remis incumbere testæ.
Nec penam sceleri inuenies, nec digna parabis
Supplicia his populis in quorum mente pares sunt,

Zeno, qui pro vita tuenda ab honesto recedendum non putat.

Thule, insula vltima ad Septentrionem, nunc Islandia dicitur.

Mæot. Taurica regio in Chersoneso ad ostia Mæotidis sita est, vbi Dianæ immolabantur hospites.

Saur. Græcis sunt ij, qui Latinè Sarmatæ vocantur.

Et similes ira, átque fames. mollissima corda
Humano generi dare se natura fatetur,
Quæ lacrymas dedit, hæc nostri pars* optima sensus.

*aliàs, intima: & lacrymis penitissimos affectus exprimi intelligas.

Plorare ergo iubet causam lugentis amici,
Squalloremque rei, pupillum ad iura vocantem
Circumscriptorem, cuius manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli,
Naturæ imperio gemimus cum funus adultæ
Virginis occurrit, vel terra clauditur infans,
Et minor igne rogi: quis enim bonus, aut face dignus

Minor igne, iunior, quàm qui cremari meruerit. Nam scribit Plin. li. 7. priscis fuisse morem, hominem prius quàm edito dente non cremari.

Arcana qualem Cereris vult esse sacerdos,
Vlla aliena sibi credat mala? separat hoc nos
A grege mutorum, átque ideo venerabile soli
Sortiti ingenium diuinorúmque capaces,
Atque exercendis, capiendísque artibus apti
Sensum à celesti demissum traximus arce,
Cuius egent prona, & terram spectantia mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animum quóque, mutuus vt nos
Affectus petere auxilium, & præstare iuberet,
Dispersos trahere in populum, & migrare vetusto
De nemore, & proauis habitatas linquere syluas,
AEdificare domos, laribus coniungere nostris
Tectum aliud, tutos vicino limine somnos
Vt collata daret fiducia, protegere armis
Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere ciuem,
Communi dare signa tuba, defendier iisdem

Turribus, átque vna portarum claue teneri.
Sed iam serpentum maior concordia: parcit
Cognatis maculis similis fera, quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore vnquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem
Perpetuam: sæuis inter se conuenit vrsis.
Ast homini ferrum letale incude nefanda
Produxisse parum est, cum rastra, & sarcula tantum
Assueti coquere, & marris, ac vomere lassi
Nescierint primi gladios excudere fabri.
Aspicimus populos, quorum non sufficit iræ
Occidisse aliquem, sed pectora, brachia, vultum
Crediderint genus esse cibi: quid diceret ergo,
Vel quò non fugeret, si nunc hæc monstra videret
Pythagoras: cunctis animalibus abstinuit qui
Tanquam homine, & ventri indulsit non omne legumen?

Peius conuenit hominibus inter se quàm inter belluas ferocissimas.

Tanta est hominum inter se atrocitas, vt non contenti sint mutua cæde, nisi etiam se mutuo deuorent.

SATYRA XVI.

QVis numerare queat felicis præmia, Galle,
Militiæ? nam si subeantur prospera castra,
Me pauidum excipiet tyronem porta secundo
Sydere: plus etenim fati valet hora benigni,
Quam si nos Veneris commendet epistola Marti,
Et samia genitrix quæ delectatur arena.
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
Audeat, immo & si pulsetur, dissimulet, nec

Ostendit quanta cõmoda & priuilegia leges & imperatores ijs qui militiam sequuntur, indulserint.

Audeat excussos Prætori ostendere dentes,
Et nigram in faciem tumidis liuoribus offam,
Atque oculos medico nil promittente relictos.
Bardiacus iudex datur hæc punire volenti
Calceus, & grandes magna ad subsellia suræ,
Legibus antiquis castrorum, & more Camilli
Seruato, miles nec vallum litiget extra,
Et procul à signis. iustissima Centurionum
Cognitio est igitur de milite, nec mihi deerit
Vltio, si iustæ defertur causa querelæ.
Tota cohors tamen est inimica, omnésque manipli
Consensu magno officiunt, curabitis, vt sit
Vindicta grauior, quàm iniuria? dignum erit ergo
Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,
Cùm duo crura habeas ostendere tot caligatos,
Millia clauorum quis tam procul absit ab vrbe?
Præterea, quis tam Pylades molem aggeris vltra
Vt veniat? lachrymæ siccentur protinus, & se
Excusatoros non sollicitemus amicos.
Da testem, iudex quem dixerit, audeat ille
Nescio quis pugnos vidit qui, dicere vidi,
Et credam dignum barba dignúmque capillis
Maiorum, citius falsum producere testem
Contra paganum possis, quàm vera loquentem,
Contra fortunam armati, contráq; pudorem.
Præmia nunc alia, atq; alia emolumenta notemus
Sacramentorum, conuallem ruris auiti
Improbus, aut campum mihi si vicinus ademit,
Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo,

Bar. Centurio & miles datur militi iudex ex instituto Camilli, ne miles extra castra in ius vocaretur.

Vagel. causidici audacissimi, qui vel causas periculosas suscipiebat.

Pagan. cum qui miles non est. nam apud iurisconsultos opponuntur paganus & miles.

Debitor

Debitor aut ſumptos pergit non reddere nummos,
Vana ſuperuacui dicens chirographa ligni,
Expectandus erit, qui lites inchoet, annus
Totius populi: ſed tunc quóque mille ferenda
Tædia, mille moræ, toties ſubſellia tantum
Sternuntur, iam facundo ponente lacernas
Cæditio, & fuſco iam micturiente, parati
Digredimur, lentáque fori pugnamus arena.

An. tot. vix tandem niſi poſt longum interuallum conueniunt iudices, neq; ſemper ius dicunt.

Aſt illis quos arma tegunt, & balteus ambit,
Quod placidum eſt, illis præſtatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo ſufflamine litis,
Solis præterea præſtandi militibus ius
Viuo patre datur, nam quæ ſunt parta labore
Militiæ, placuit non eſſe in corpore cenſus,
Omne tenet cuius regimen pater, ergo Coranum
Signorum comitem, caſtrorúmque æra merentem
Quamuis iam tremulus captat pater: hunc labor æquus
Prouehit, & pulchro reddit ſua dona labori-
Ipſius certe Ducis hoc referre videtur,
Vt qui fortis erit, ſit feliciſſimus idem,
Vt læti phaleris omnes, & torquibus omnes.

Ex filijs familias tantum militi viuo patre teſtari conceditur, & quod parauit peculium in eius arbitrio eſſe, vt eſt apud iuriſconſultos.

FINIS.

A. PERSII VITA.

AVlus Persius Flaccus vt auctor est Eusebius, Volaterris Etruriæ ciuitate natus est, quod & ipse videtur innuere, cùm ait satyra sexta:

Mihi nunc Ligus ora
Intepet, hibernátque meum mare, quà latus ingens
Dant scopuli, & multa litus se valle receptat,
Lunai, &c. Describit enim portus Lunæ, quod oppidũ est in Etruria, quò secesserat, & mare suum vocat, nimirum se Etruscum significans. Natus est, vt quidam volunt, sub Tiberio principe, eius imperij anno XXI, mortuus Neronis nono, cum ageret tricesimum ætatis suæ annum, Romam literarũ causa profectus, sumpta virili toga, Cornuto philosopho dedit operam, quem præcipuè obseruabat, vt ipse testatur Satyra quinta.

Cum primum pauido custos mihi purpura cessit,
Bulláque succinctis laribus donata pependit.
Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos
Socratico Cornute sinu.

Amicos in primis coluit, Minutium Macrinum equestris ordinis principem, & Cæsium Bassum poëtam Lyricũ. Præter has satyras nihil scripsisse testatur Quintilianus lib. decimo de satyra loquens, in hanc sententiam: Multum, & veræ gloriæ, quamuis vno libro, Persius meruit Et Martialis:

Sæpius in libro memoratur Persius vno,
Quàm leuis in tota Marsus Amazonide.

AVLI PERSII FLACCI POETAE VOLATERARNI, SATYRARVM LIBER VNICVS.

PROLOGVS.

NEc fonte labra prolui caballino,
Nec in bicipiti somniasse Parnasso
Memini, ut repente sic poëta prodirem,
Heliconidásq; pallidámque Pyrenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hederæ sequaces, ipse semipaganus
Ad sacra vatum carmen offero nostrum.
Quis expediuit psittaco suum χαῖρε;
Coruos quis olim concauum salutare,
Picasque docuit nostra verba conari?
Magister artis, ingeníque largitor
Venter, negatas artifex sequi voces.
Quòd si dolosi spes refulserit nummi,
Coruos poëtas, & poëtridas picas
Cantare credas Pegaseium melos.

Hæc præfatio, quæ primæ satyræ argumenti vice est, notat quorundam stultitiam & sordes, qui sine labore poetam nasci putant, ipsi interim nihil cuiquã donantes.

SATYRA I.

In scriptores qui tantum ad voluptatẽ inepta quædam & nihil ad bonos mores facientia scriberent.

O Curas hominum, ô quantum est in rebus inane?
Quis leget hæc? min' tu istud ais? nemo hercule. nemo?

Vel duo, vel nemo: turpe, & miserabile, quare
Ne mihi Polidamas, & Troiades Labeonem
Praetulerint: nugae, non si quid turbida Roma
Eleuet, accedas, examénve improbum in illa
Castiges trutina, nec te quaesiueris extra.
Nam Romae quis non? ah si fas dicere: sed fas,
Tunc, cum ad canitiem, & nostrum istud viuere triste
Aspexi, & nucibus facimus quaecunque relictis.
Cum sapimus patruos, tunc tunc ignoscite, nolo.
Quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.
Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber
Grande aliquid, quod pulmo animae praelargus anhelet.
Scilicet haec populo pexúsque togáque recenti,
Et naturalitia tandem cum sardonyche albus,
Sede leget celsa, liquido cùm plasmate guttur
Mobile colluerit, patranti fractus ocello:
Hic neque more probo videas, neque voce serena
Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
Intrant, & tremulo scalpuntur vbi intima versu.
Tùm vetule auriculis alienis colligis escas?
Auriculis, quibus & dicas cute perditus, ohe
Quid didicisse, nisi hoc fermentum, & quae semel intus
Innata est, rupto iecore exierit caprificus?
En pallor, seniúmque: ô mores, vsque adeóne
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
At pulchrum est, digito monstrari, & dicier, hic est.
Tén' cirratorum centum dictata fuisse

Tantum hoc spectant hodie qui scribunt, vt gloriam & famam captēt, non vt prosint, cum effoeminata voce recitent.

Ohe, quid prodest didicisse literas nisi ostentes eruditionem tuam quam tanto studio parasti.

Pro

Pro nihilo pendas? Ecce inter pocula quærunt
Romulidæ saturi, quid dia poëmata narrent.
Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læna est,
Rancidulum quiddam balba de nare locutus,
Phyllidas, Hypsipylas, vatum & plorabile si quid
Eliquat, & tenero supplantat verba palato,
Assensere viri: nunc non cinis ille poëtæ
Felix: nunc leuior cippus non imprimit ossa?
Laudant conuiuæ: nunc non è manibus illis,
Nunc non è tumulo, fortunatáq; fauilla
Nascentur violæ? rides ait, & nimis vncis
Naribus indulges. an erit, qui velle recuset
Os populi meruisse, & cedro digna locutus
Linquere? nec scombros metuẽtia carmina, nec thus?
Quisquis es, ô modo quem ex aduerso dicere feci
Non ego, cùm scribo, si fortè quid aptius exit,
Quando hæc rara auis est, si quid tamẽ aptius exit,
Laudari metuam: neq; enim mihi cornea fibra est,
Sed recti finémq;, extremúmq; esse recuso
Euge tuum, & bellè: nam belle hoc excute totum,
Quid non intus habet: non hic est Ilias Acci
Ebria veratro, non siqua elegidia crudi
Dictârunt proceres, non quicquid deniq; lectis
Scribitur in citreis. calidum scis ponere sumen,
Scis comitem horridulum trita donare lacerna.
Et verum inquis, amo, verum mihi dicito de me.
(Qui pote?) vis dicam? nugaris, cum tibi calue
Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet,
O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit,

Phyllis & Hypsipyle Heroides ex Ouidij episto-lis satis notæ.

In scribendo non hoc spectandum, vt laudemur tantum, sed vltro, quia honestum est, id agendum.

Ilias. Nihil moror Accium Labeonẽ qui elleboro se purgat & cœnis laudatores redimit.

Nec

Nec manus auriculas imitata est mobilis albas,
Nec linguæ, quantum sitiat canis Appula, tantum.
Vos ô patritius sanguis, quos viuere fas est
Occipiti cæco, posticæ occurrite sannæ.
Quis populi sermo est? quis enim, nisi carmina molli
Nunc demum numero fluere, vt per læue seueros
Effundat iunctura vngues? scit tendere versum
Non secus, ac si oculo rubricam dirigat vno.
Siue opus in mores, in luxum, & prandia regum
Dicere, res grandes nostro dat Musa poëtæ.
Ecce modo heroas sensus afferre videmus
Nugari solitos Græcè, nec ponere lucum
Artifices, nec rus saturum laudare, vbi corbes,
Et focus, & porci & fumosa* palilia fœno.
Vnde Remus sulcóq; terens dentalia Quinti,
Cum trepida ante boues Dictatorem induit vxor,
Et tua aratra domum lictor tulit: euge poëta.
Est nunc Brysei quem venosus liber Atti,
Sunt quos Pacuuiúsq; & verrucosa moretur
Antiopa ærumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cum videas, quæris ne, vnde hæc, sartago loquendi
Venerit in linguas? vnde istud dedecus in quo
Trossulus exultat tibi per subsellia læuis?
Nil ne pudet capiti non posse pericula cano
Pellere? quin tepidum hoc optes audire decenter.
Fur es, ait Pedio: Pedius quid: crimina rasis
Librat in antithetis, doctas posuisse figuras
Laudatur, bellum hoc: hoc bellum? an Romule ceues?
Men' moueat quippe: & cantet si naufragus, assem

Felix qui non est tam stupidus, quin sentiat ludatorum subsannationes cũ alioqui laudant.

Siue comœdiam siue tragœdiam velit scribere magnus artifex.

* palilia.

In κακοζήλους, & nimium antiquitatis admiratores, vitia pro virtutibus æmulantes.

Quidam tam gloriæ sunt auidi, vt velin capitis sui periculo ad eloquentiam quandam conuertantur.

Pro-

Protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes? verum, nec nocte paratum
Plorabit, qui me volet incuruasse, querela.
Sed numeris decor est, & iunctura addita crudis.
Claudere sic versum didicit Berecynthius Atys
Et qui Cæruleum dirimebat Nerea delphin,
Sic costam longo subduximus Apennino,
Arma virum nō ne hoc spumosum, & corticē pingui.
Vt ramale vetus * vægrandi subere coctum?
Quidnam igitur tenerum, & laxa ceruice legendū?
Torua Mimallonis implerunt cornua bombis,
Et raptum vitulo caput ablatura superbo
Bassaris, & lyncem Mænas fluxura corymbis
Huion ingeminat, reparabilis adsonat Echo,
Hæc fierent, si testiculi vena vlla paterni
Viueret in nobis? summa delumbe saliua
Hoc natat in labris, & in vdo est Mænas, & Atys,
Nec pluteum cædit, nec demorsos sapit vngues.
Sed quid opus teneras mordaci radere vero
Auriculas? vide sis ne maiorum tibi fortè
Limina frigescant. sonat hic de nare canina
Littera, per me equidem sint omnia protinus alba,
Nil moror, euge omnes, omnes bene miræ eritis res,
Hoc iuuat, hic, inquis, veto quisquam faxit oletum.
Pinge duos angues: pueri sacer est locus, extra
Meijte, discedo, secuit Lucilius vrbem,
Te Lupe, te Muci, & genuinum fregit in illis,
Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, & admissus circum præcordia ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso,

Berec. Nonnulli arbitrantur Neronem ut durum in versu hic notari.

* prægrandi

Tor. Hos versus ut nimis turgidos ridet.

Si vel tantillum esset nobis industriæ, nō versaremur semper in ijsdem argumentis tam vulgò protritis.

Lucilij libertas.

Horatij dexteritas.

Men.

Scrob. alludit ad fabulam Midae regis.

Men' mutire nefas, nec clàm, nec cum scrobe? nusquam
Hic tamen infodiam, vidi, vidi ipse, libelle,
Auriculas asini quis non habet? hoc ego opertum
Hoc ridere meum tam nil, nulla tibi vendo
Iliade, audaci quicunq; afflata Cratino,
Iratum Eupolidem praegrandi cum sene palles,
Aspice & haec, si fortè aliquid decoctius audis
Inde vaporata lector mihi ferueat aure.
Non hic qui in crepidas Graiorum ludere gestis
Sordidus, & lusco qui possit dicere lusce,
Sese aliquem credens, Italo quod honore supinus
Fregerit heminas Areti aedilis iniquas,
Nec qui abaco numeros & secto in puluere metas
Scit risisse vafer, multum gaudere paratus
Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.
His mane edictum, post prandia Callirhoen do.

Praeg. Sene, Aristophane comico.

Nolo lectorem mathematicae, aut honorum opinione turgidum, sed sani iudicij.

SATYRA II.

Haec satyra sumpta est ex secundo Platonis Alcibiade, in vota impia & scelerata, quibus deos sollicitabant homines perditissimi.

HVnc Macrine diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labenteis adponit candidus annos.
Funde merum Genio, non tu prece poscis emaci,
Quae nisi seductis nequeas committere diuis.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.
Haud cuiuis promptum est murmúrq; humilésq; susurros
Tollere de templis, & aperto viuere voto.
Mẽs, bona fama, fides, haec clarè & vt audiat hospes
Illa sibi introrsum & sub lingua immurmurat: ô si
Ebullet patrui praeclarum funus, & ô si

Sub

Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro
Hercule, pupillúmue vtinam, quem proximus hæres
Impello, expungam: námq; est scabiosus, & acri
Bile tumet. Nerio iam tertia* conditur vxor.
Hæc sanctè vt poscas, Tyberino in* flumine merges
Manè caput bis, térq; & noctem flumine purgas.
Heus age, responde. minimum est quod scire laboro.
De Ioue quid sentis? est ne vt præponere cures
Hunc cuiquam? cui nam? vis Staio? an scilicet hęres?
Quis potior iudex, pueris ve quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Iouis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio, proh Iuppiter, ô bone clames
Iupiter, at sese clamet, non Iupiter ipse?
Ignouisse putas: quia cum tonat, ocyus ilex
Sulfure discutitur sacro, quàm túq; domúsq;?
An quia non fibris ouium Ergennáq; iubente,
Triste iaces lucis, euitandúmq; bidental,
Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbam
Iupiter? aut quid nam est, qua tu mercede deorum
Emeris auriculas pulmone & lactibus vnctis?
Ecce auia aut metuens diuum matertera cunis
Exemit puerum, frontémq; atq; vda labella
Infami digito, & lustralibus ante saliuis
Expiat, vrentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, & spem macram supplice voto
Nunc Licini in campos, nunc Crassi mittit in ædes
Hunc optent generum rex & regina. puellæ
Hunc rapiant, quicquid calcauerit hic, rosa fiat.
Ast ego nutrici non mando vota, negato

* ducitur
* gurgite.
Putà deos eiusmodi votis non offendi, qui iusti sunt, cum & Staius ipse veneficus sceleratissimus non posset non offendi si ea audiat.

Si non statim fulmine tactus es, putas impunè te quæuis laturum.
In superstitionem & vanissimas preculas mulierum.
Licini, optet illi summas diuitias, & honores.

Iupiter

Iupiter hæc illi, quamuis te albata rogarit.
Poscis opem neruis, corpúsq; fidele senectæ.
Esto age, sed grandes patinæ, tucetáq; crassa
Adnuere his superos vetuere, Iouémq; morantur.
Rem struere exoptas cæso boue, Mercuriúmq;
Arcessit fibra, da fortunare penates,
Da pecus, & gregibus fœtum, Quo pessime pacto,
Tot tibi cum in flãmas iunicũ omenta liquescant?
Attamen hic extis, & optmo vincere farto
Intendit, iam crescit ager, iam crescit ouile,
Iam dabitur, iam iam, donec deceptus, & expes
Nequaquam fundo suspiret nummus in imo.
Si tibi crateras argenti, incusáq; pingui
Auro dona feram, sudes, & pectore læuo
Excutias guttas, lætari prætrepidum cor,*
Hinc illud subijt, auro sacras quòd ouato
Perducis facies: nam fratres inter ahenos,
Somnia pituita qui purgatissima mittunt,
Præcipui sunto, sítq; illis aurea barba.
Aurum vasa Numæ, Saturniáq; impulit æra,
Vestalésq; vrnas, & Tuscum fictile mutat,
O curuæ in terris animæ, & cœlestium inanes,
Quid iuuat hoc templis nostros immittere mores,
Et bona dijs ex hac scelerata ducere pulpa?
Hæc sibi corrupto casiam dissoluit oliuo,
Hæc Calabrum coxit vitiato murice vellus,
Hæc baccam chonchæ rasisse, & stringere venas
Feruentis massæ crudo de puluere iussit.
Peccat & hæc, peccat, vitio tamen vtitur, at vos
Dicite pontifices in sacro quid facit aurum?

Nem-

Bonam valetudinem poscis, cum luxu & crapula diffluas & assiduis sacrificijs vis ditescere, cùm te planè exhauries.

Iunicum iuuencorum.

*lætetur pertrepidum cor.

Fratres aheneos, statuas quinquaginta filiorum AEgypti, quæ Romæ in quadam porticu somnia felicia immittere credebantur. Dij non ijsdem nobiscum affectibus ducuntur, proinde neque nostris cæremonijs

Nempe hoc quod Veneri donatæ à virgine pupæ
Quin damus id superis, de magna quod dare lance
Non possit magni Messalæ lippa propago.
Compositum ius, fásq; animi, sanctósq; recessus
Mentis, & incoctum, generoso pectus honesto.
Hoc cedò, vt admoueam templis, & farre litabo.

delectantur, sed synceritate animi, & vitæ integritate.

SATYRA III.

NEmpe hoc assiduè: iam clarum mane fenestras
Intrat, & angustas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod despumare falernum
Sufficiat, quinta dum linea tangitur vmbra.
En quid agis? siccas insana canicula messes
Iamdudum coquit, & patula pecus omne sub vlmo est,
Vnus ait comitum. verúmne? itáne? ocyus adsit
Huc aliquis: nemón'? turgescit vitrea bilis.
*Findor, vt Arcadiæ pecuaria rudere dicas.
Iam liber, & bicolor positis membrana capillis,
Inq; manus chartæ, nodosáq; venit arundo.
Tunc querimur, crassus calamo quod pendeat humor,
Nigra quod infusa vanescat sæpia lympha,
Dilutas querimur geminet quod fistula guttas,
O miser, inq; dies vltrà miser, huccíne rerum
Venimus? at cur non potius, teneróq; columbo,
Et similis regum pueris pappare minutum
Poscis? & iratus mammæ lallare recusas?
An tali studeam calamo? cui verba? quid istas
Succinis ambages? tibi luditur, effluis amens,

In parentum in liberis educandis & liberorum circa bonas disciplinas neglígentiam, qui iuuenũ animos nullis honestis rebus incolunt, cum ea ætas ad percipienda bona studia sit accommodatissima.

*Finditur. Arcadiæ.

Effluis, prodis te ipsum qualis sis, nimirũ mollis & ignauus.

Contemnêre: sonat vitium percussa, maligne
Respondet viridi non cocta fidelia limo.
Vdum, & molle lutum es, nunc nunc properandus, & acri
Fingendus sine fine rota, sed rure paterno
Est tibi far modicum, purum, & sine labe salinum.
Quid metuas? cultrixq; foci secura patella,

Tibi places quod ex generosis natus sis, cum vera nobilitas non ex maiorum signis, sed animi bonis metienda sit.

Hoc satis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quod Tusco ramum millesime ducis,
Censorémq; tuum vel quod Trabeate salutas?
Ad populum phaleras: ego te intus, & incute noui.
Non pudet ad morem discincti viuere Nattæ?
Sed stupet hic vitio, & fibris increuit opimum
Pingue: caret culpa, nescit quid perdat, & alto
Demensus summa rursum non bullit in vnda.
Magne pater diuum sæuos punire tyrannos
Haud alia ratione velis, cum dira libido
Mouerit ingenium, feruenti tincta veneno,
Virtutem videant, intabescántq; relicta.

Nullum est grauius supplicium quã mens sibi malè conscia.

Anne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,
Et magis auratis pendens laquearibus ensis,
Purpureas subter ceruices terruit? imus,
Imus præcipites, quàm si sibi dicat, & intus
Palleat infelix, quod proxima nesciat vxor:

Quid in pueritia libenter agat vnusquisque.

Sæpe oculos, memini, tangebam paruus oliuo,
Grandia si nollem morituri verba Catonis
Discere, ab insano multum laudanda magistro,
Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
Iure etenim id summum, quid dexter senio ferret,
Scire erat in voto, damnosa canicula quantum

Raderet

Raderet, angustæ collo non fallier orcæ.
Neu quis callidior buxum torquere flagello,
Haud tibi inexpertum est curuos deprendere mores,
Quæque docet sapiens braccatis illita Medis
Porticus, insomnis quibus indetonsa iuuentus
Inuigilat siliquis, & grandi pasta polenta,
Et tibi quæ Samios diduxit littera ramos,
Surgentem dextro monstrauit limite callem,
Stertis adhuc? laxúmque caput compage soluta
Oscitat hesternum dissutis vndique malis?
Est aliquid quò tendis, & in quo dirigis arcum?
An passim sequeris coruos, testáque, lutóque
Securus quo pes ferat, atque ex tempore viuis,
Helleborum frustrà, cum iam cutis ægra tumebit
Poscentes videas: venienti occurrite morbo.
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Discitéque ô miseri, & causas cognoscite rerum,
Quid sumus, aut quidnam victuri gignimur, ordo
Quis datus, aut metæ quam mollis flexus, & vndæ,
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Vtile nummus habet, patriæ, charísque propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te Deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es in re.
Disce, neque inuideas, quòd multa fidelia putet
In locuplete penu, defensis pinguibus vmbris,
Et piper, & pernæ Marsi monumenta clientis,
Manáque quod prima nondum defecerat orca,
Hic aliquis de gente hircosæ centurionum
Dicat, quod satis est sapio mihi, non ego curo
Esse quod Arcesilas, ærumnosique Solones

Bracc. Stoici, qui in ποικί-λη porticu docebant, vnde nomen inuenerunt.

Nullus est tibi finis præscriptus ad quem omnia referas? certè inquit, nisi à teneris philosophiæ præceptis animũ assuefacias, non est quòd benè, beatéq; viuere possis, etiam si sit vtcunque vnde viuas.

Obstipo capite, & figentes lumine terram,
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodunt
Atque exporrecto trutinantur verba labello.
AEgroti veteres meditantes somnia gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil posse reuerti.
Hoc est quod palles, cur quis non prandeat, hoc est,
His populus ridet multumque torosa iuuentus
Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
Inspice, nescio quid trepidat mihi pectus, & ægris
Faucibus* exuberat grauis halitus, inspice sodes
Qui dicit medico iussus requiescere postquam
Tertia compositas vidit nox currere venas,
De maiore domo modicè sitiente lagena
Lenia loturo sibi Surrentina rogauit.
Heus bone, tu palles. nihil est, videas tamen istud,
Quicquid id est, surgit tacitè tibi lutea pellis.
At tu deterius palles, & ne sis mihi tutor.
Iampridem hunc sepeli, tu restas, perge tacebo
Turgidus hic epulis, atque albo ventre lauatur
Gutture sulphureas lente exhalante Mephites.
Sed tremor inter vina subit, calidúmque trien-
tem
Excutit è manibus, dentes crepuêre retecti,
Vncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris,
Hinc tuba, candelæ, tandemque beatulus alto
Compositus lecto, crassisque lutatus amomis
In portum rigidos calces extendit, ad illum
Hesterni capite induto subiêre Quirites.
Tange miser venas, & pone in pectore dextram.
Nil calet hic summósque pedes attingo, manúsque,

Arcesilas philosophus Academicus Crantoris discipulus cuius monita imperitis habebantur ludibrio.

*exudet.

Pestilentior animi quàm corporis morbus, quo qui laborant sani esse non possunt etiam si corpore valeant.

Non

Non frigens visa est si forte pecunia, siue
Candida vicini subrisit molle puella.
Cor tibi ritè salit, positum est algente catino
Durum olus, & populi cribro decussa farina.
Tentemus fauces, tenero latet vlcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeia radere beta.
Alges cum excussit membris timor albus aristas.
Nunc face supposita feruescit sanguis, & ira,
Scintillant oculi, dicisque facisque quod ipse
Non sani esse hominis, non sanus iuret Orestes.

Cum febri laboras, tam leui occasione offenderis, vt insanus videri possis.

SATYRA IIII.

REM populi tractas? barbatum hoc credo magistrum
Dicere, sorbitio tollit quem dira cicutæ.
Quo fretus? dic hoc magni pupille Pericli,
Scilicet ingenium & rerum prudentia velox
Ante pilos venit: dicenda tacendáque calles.
Ergo vbi commota feruet plebecula bile,
Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
Maiestate manus: quid deinde loquêre? Quirites
Hoc puto non iustum est: illud malè, rectius istud.
Scis etenim iustum gemina suspendere lance
Ancipitis libræ, rectum discernis, vbi inter
Curua subit vel cum fallit pede regula varo:
Et potis es nigrum vitio præfigere theta.
Quin tu igitur summa nequicquam pelle decorus
Ante diem blando caudam iactare popello
Desinis, Anticyras melior sorbere meracas?
Quæ tibi summa boni est vncta vixisse patella
Semper, & assiduo curata cuticula sole.

In eos qui rerum humanarum imperiti, temerè se ad gerendum magistratum ingerunt, in primis autem in Neronem, qui iuuenis per scelus imperium occupauit, imperio ineptissimus.

Expecta, haud aliud: respondeat hæc anus: I nunc
Dinomaches ego sum suffla, sum candidus, esto,
Dum ne deterius sapiat pannucia Baucis.
Cum benè discincto cantauerit ocyma vernæ,
Vt nemo in sese tentat descendere, nemo.
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.
Quæsieris: nostin' Vectidi prædia? cuius?
Diues arat Curibus, quantum non miluus oberret,
Hunc ais? hunc dijs iratis genióque sinistro,
Qui quandóque iugum pertusa ad compita figit:
Seriolæ veteris metuens deradere limum
Ingemit, hoc bene sic tunicatum cum sale mordens
Cæpe, & farratam pueris plaudentibus ollam,
Pannosam fecem morientis sorbet aceti.
At si vnctus cesses, & figas in cute solem,
Est propè te ignotus cubito qui tangat, & acre
Despuat in mores, penémque arcanáque lumbi
Runcantem, populo marcentes pandere vuluas.
Tu cum maxillis balanatum gausape pectas,
Inguinibus quare detonsus gurgulio extat?
Quinque palestritæ licet hæc plantaria vellant.
Elixásque nates labefactent forcipe adunca:
Non tamen ista filix vllo mansuescit aratro.
Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis.
Viuitur hoc pacto, sic nouimus: ilia subter
Cæcum vulnus habes, sed lato baltheus auro
Protegit: vt mauis, da verba, & decipe neruos
Si potes, egregium cum me vicinia dicat,
Non credam? viso si palles improbe nummo,
Si facis in penem quicquid tibi venit amarum,

I nunc & ob nobilitatem, & fortunam te vendita, cum alioqui nihil sapias.
Hominum more fit, inquit, vt ad aliena vitia simus oculatissimi, ad nostra planè cæcutiamus.
Nam diuitis cuiuspiam auaritiam & parsimoniam facilè obseruamus, in nobis maiora flagitia non animaduertimus.

Si puteal multa cautus vibice flagellas,
Nequicquam populo bibulas donaueris aures,
Respice quod non es, tollat sua munera cerdo:
Tecum habita, vt noris quam sit tibi curta supellex.

Si conscius es tibi sceleris alicuius, non credes vulgo magnifica de te prædicanti.
*Alias, Respue.

SATYRA V.

Inducit hac Satyra Coruinum præceptorem suũ mirantem quòd cùm Satyrã scribere instituisset poëta, materiam non perinde arduam, tam tragico initio vteretur, vt centum linguas sibi optaret.
Cui respondit Persius se id nõ ad nugas petere, sed ad animum suũ erga præceptorem exprimendum: alioqui tam est vehemẽs, vt vix centũ linguis possit exprimi, neq;

VAtibus hic mos est, centum sibi poscere voces,
Centum ora, & linguas optare in carmina centum
Fabula seu mœsto ponatur hianda tragœdo,
Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorsum hæc? aut quantas robusti carminis offas
Ingeris? vt par sit centeno gutture niti?
Grande locuturi, nebulas Helicone legunto,
Si quibus aut Prognes, aut si quibus olla Thyestæ
Feruebit, sæpè insulso cœnanda Glyconi.
Tu neque anhelanti, coquitur dum massa camino,
Folle premis ventos, nec clauso murmure raucus,
Nescio quid tecum graue cornicaris inepte,
Nec scloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togæ sequeris, iunctura callidus acri
Ore teris modico, pallentes radere mores
Doctus, & ingenuo culpam defigere ludo,
Hinc trahe quæ dicas, mensámque relinque Mycenis.
Cum capite, & pedibus, plebeiáque prandia noris.
Non equidem hoc studeo, bullatis vt mihi nugis
Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur: tibi nunc hortante camœna

Excutienda damus præcordia, quantáque nostra
Pars tua sit Cornute animæ, tibi dulcis amice
Ostendisse iuuat: pulsa, dignoscere cautus
Quod solidum crepet, & pictæ tectoria linguæ.
Hic ego centenas ausim deposcere voces,
Vt quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
Voce traham pura totúmque hoc verba resignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra,
Cùm primum pauido custos mihi purpura cessit
Bulláque succinctis laribus donata pependit,
Cum blandi comites, totáque impune Suburra
Permisit sparsisse oculos iam candidus vmbo,
Cúmque iter ambiguum est, & vitæ nescius error
Deducit trepidas ramosa in compita mentes,
Me tibi supposui, teneros tu suscipis annos
Socratico Cornute sinu, tunc fallere solers
Apposita intortos ostendit regula mores,
Et premitur ratione animus, vincíque laborat,
Artificémque tuo ducit sub pollice vultum.
Tecum etenim longos memini consumere soles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes,
Vnum opus, & requiem pariter disponimus ambo,
Atque verecunda laxamus seria mensa.
Non equidem hoc dubites amborum fœdere certo
Consentire dies & ab vno sydere duci
Nostra vel æquali suspendit tempora libra
Parca tenax veri, seu nata fidelibus hora
Diuidit in geminos concordia fata duorum,
Saturnúmque grauem nostro Ioue frangimus vnà,
Nescio quid certe est quod me tibi temperat astrum.

Id immerito: nam vbi inquit è pueritia excessissem, me dedi tibi in disciplinam, & ætatem meam teneram adhuc, optimis moribus formasti & conuictu tuo, quo ita suauiter tecum sum vsus vt prouidentia quadam diuina videamur eodem ingenio nati, cũ tamen vulgò tanta diuersitas sit studiorum, vt vix millesimus quisque cum altero conueniat in vita, sed diuersa sequatur studia,

MILLE hominum species, & rerum discolor vsus,
Velle suum cuique est, nec voto viuitur vno.
Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti
Rugosum piper, & pallentis grana cumini:
Hic satur irriguo mauult turgescere somno:
Hic campo indulget, hunc alea decoquit: ille
In Venerem est putris: sed cum lapidosa chiragra
Fregerit articulos veteris ramalia fagi,
Tum crassos traxisse dies, lucémque palustrem,
Et sibi iam seri vitam ingemuere relictam.
At te nocturnis iuuat impallescere chartis,
Cultor enim iuuenem purgatas inseris aures
Fruge Cleanthea: petite hinc iuuenésque senésque
Finem animo certum, miserísque viatica canis.
Cras hoc fiet, idem cras fiet, quid? quasi magnum
Nempe diem donas: sed cum lux altera venit,
Iam cras hesternum consumpsimus: ecce aliud cras
Egerit hos annos, & semper paulum erit vltrà.
Nam quamuis propè te, quamuis temone sub vno
Vertentem sese frustra sectabere canthum,
Cum rota posterior curras, & in axe secundo.
Libertate opus est, non hac qua vt quisque Velina
Publius emeruit, scabiosus tesserula far
Possidet, heu steriles veri, quibus vna Quiritem
Vertigo facit, hic Dama, est non tressis agaso,
Vappa, & lippus, & in tenui farragine mendax.
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus dama? papæ, Marco spondente recusas
Credere te nummos? Marco sub iudice palles?
Marcus dixit: ita est assigna Marce tabellas.

Exhortatio ad iuuentutem vt ex philosophia sibi virtutẽ, viaticum, ad beatam vitam comparet.

Libertate quidem opus est ad virtutem, verum ea quæ animum à vitijs & affectibus prauis liberat, non ea quæ donatus aliquis Ro. ciuis efficitur.

Hæc mera libertas? hanc nobis pilea donant?
An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam
Cui licet, vt voluit? licet, vt volo, viuere: non sum
Liberior Bruto? Mendosè colligis, inquit,
Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.
Hæc reliqua accipio, licet, vt volo, viuere, tolle,
Vindicta postquam meus à prætore recessi,
Cur mihi non liceat iussit quodcunque voluntas,
Excepto siquid Masuri rubrica vetauit?
Disce, sed ira cadat naso, rugosáque sanna,
Cum veteres auias tibi de pulmone reuello.
Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum
Officia, atque vsum rapidæ permittere vitæ.
Sambucam citius caloni aptaueris alto:
Stat contra ratio, & secretam gannit in aurem,
Ne liceat facere id quod quis vitiauit agendo:
Publica lex hominum, naturáque continet hoc fas,
Vt teneat vetitos inscitia debilis actus.
Diluis helleborum, certo compescere puncto
Nescius examen, vetat hoc natura medendi.
Nauim si poscat sibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse
Frontem de rebus, tibi recto viuere talo
Ars dedit, & veri speciem dignoscere calles,
Nequa sub ærato mendosum tinniat auro,
Quæque sequenda forent, & quæ vitanda vicissim,
Illa prius creta, mox hæc carbone notasti.
Es modicus voti, presso lare, dulcis amicis,
Iam nunc astringas, iam nunc granaria laxes,
Inque luto fixum possis transcendere nummum,

Nec

Sillogismo colligit, seruum esse qui cupiditatib. suis seruiat, etiam si sibi liber videatur.

Prætor libertatem vtcunque dare potest, sapientiam non potest, vnde vera libertas proficiscitur & vitæ officia.

Nam leges & sensus communis, quosuis docent quibus abstinendum sit in commune, verum rectè sapere, veri speciem à vero discernere moderatum & liberalem cùm opus est & continentem esse, paruoque contentum, hoc demum est hominis ve-

Nec gluto sorbere saliuam Mercurialem.
Hæc mea sunt, teneo, cum verè dixeris, esto
Libérque, ac sapiens Prætoribus, ac Ioue dextro.
Sin tu, cum fueris nostræ paulò ante farinæ,
Pelliculam veterem retines, & fronte politus
Astutam vapido seruas sub pectore vulpem.
Quæ dederam suprà repeto, funémque reduco.
Nil tibi concessit ratio, digitum exere, peccas.
Et quid tam paruum est? sed nullo thure litabis,
Hæreat in stultis breuis vt semuncia recti.
Hæc miscere nefas, nec cum sis cætera fossor,
Treis tantum ad numeros satyri moueare Bathylli,
Liber ego: vnde datum hoc sumis tot subdite rebus?
An dominum ignoras, nisi quem vindicta relaxat?
I puer, & strigiles Crispini ad balnea defer,
Si increpuit, cessas nugator, seruitium acre
Te nihil impellit? nec quicquam extrinsecus intra
Quod neruos agitet? sed si intus, & in iecore ægro
Nascuntur domini, qui tu impunitior exis,
Atque hic, quem ad strigiles scutica, & metus egit herilis?
Mane piger stertis, surge, inquit auaritia, eia,
Surge: negas: instat, surge inquit, non queo: surge.
Et quid agam: rogitas? en, saperdam aduehe ponto
Castoreum, stuppas, hebenum, thus, lubrica Coa.
Tolle recens primus piper è sitiente camelo,
Verte aliquid, iura, sed Iuppiter audiet, eheu,
Varo, regustatum digito terebrare salinum
Contentus perages, si viuere cum Ioue tendis.
Iam pueris pellem succinctus, & œnophorum aptas,

rè liberi, quod si non verè aliquis sed fucatè boni viri speciem præ se ferat, multo minus liber erit sed mancipium.

Seruitus ab auaritia quæ hominem mire distrahit, ad sordes, & parsimoniam & pericula subeunda sollicitat contrà luxuria, & ab omnibus illis dehortatur & ad voluptates exhortatur, hac occasione, quòd mortuo nihil proderunt diuitiæ, vult autem miserrimum seruitutis genus vitijs inter se contrarijs laborare.

Ocyus ad nauem, nihil obstat, quin trabe vasta
AEgeum rapias, nisi solers luxuria antè
Seductum moueat, quò deinde insane ruis? quò?
Quid tibi vis? calido sub pectore mascula bilis
Intumuit, quam non extinxerit vrna cicutæ,
Tu mare transilias? tibi torta canabe fulto
Cœna sit in transtro? Veietaniúmque rubellum
Exhalet vapida læsum pice sessilis obba?
Quid petis, vt nummi, quos hic quincunce modesto
Nutrieras, peragant auidos sudore deunces?
Indulge genio, carpamus dulcia, nostrum est
Quod viuis, cinis, & manes, & fabula fies.
Viue memor lethi, fugit hora, hoc quod loquor, inde est
En quid agis? duplici in diuersum scinderis hamo,
Hunccine? an hunc sequeris? subeas alternus oportet
Ancipiti obsequio dominos alternus oberres,
Nec tu cum obstiteris semel, instantique negaris
Parêre imperio, rupi iam vincula, dicas.
Nam luctata canis nodum abripit, ast tamen illi
Cum fugit, à collo trahitur pars longa catenæ.
Daue, cito hoc credas iubeo, finire dolores
Præteritos meditor, crudum Chærestratus vnguem
Abrodens ait hæc: an siccis dedecus obstem
Cognatis? an rem patriam rumore sinistro
Limen ad obscœnum frangam, dum Chrysidis vdas
Ebrius ante fores extincta cum face canto?
Euge puer sapias Dijs depellentibus, agnam
Percute, sed censen' plorabit Daue relicta?
Nugaris? solea puer obiurgabere rubra,

Ne trepidare velis, atque arctos rodere casses.
Nunc ferus, & violens, ac si vocet, haud mora, dicas
Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accersor, & vltro
Supplicet, accedam: si totus, & integer illinc
Exieris, nunc nunc, hic hic, quem quærimus, hic est,
Non in festuca lictor quam iactat ineptus
Ius habet ille sui palpo, quem ducit hiantem
Cretata ambitio? vigila, & cicer ingere largè
Rixanti populo, nostra vt floralia possint
Aprici meminisse senes: quid pulchrius? at cum
Herodis venêre dies, vnctáque fenestra
Dispositæ pinguem nebulam vomuêre lucernæ
Portantes violas, rubrúmque amplexa catinum
Cauda natat thynni, tumet alta fidelia vino,
Labra moues tacitus, recutitáque sabbata palles.
Tunc nigri lemures, ouóque pericula rupto,
Tunc grandes Galli, & cum sistro lusca sacerdos
Incussêre deos inflantes corpora, si non
Prædictum ter mane caput gustaueris hali,
Dixeris hæc inter varicosos Centuriones,
Continuo crassum ridet Vulpenius ingens,
Et centum Græcos curto centusse licetur.

Argumenta ex comœdia sumpto, ostẽdit eum qui meretricio amore captus sit, liberũ non esse, nisi illũ ex animo totũ excutiat: tũ demũ liberiorẽ futurũ, quam is qui à Prætore manumittitur.

Liberos nõ esse ait, cũ ambitiosos omnes, tũ superstitiosos & inprimis Iudaicis sabbatismis et ceremonijs deditos.

SATYRA VI.

ADmouit iam bruma foco te Basse Sabino?
Iámne lyra & tetrico viuum tibi pectine chordæ,
Mire opifex numeris veterum primordia vocum,
Atque marem strepitum fidis intendisse Latinæ,

Ad Cæsium Bassum eximiũ poetã lyricũ scribit, rogátq; num apud Sabinos hybernet, & cantu sese oblectet, se enim iam ad portum lunæ quæ in Liguria vrbs est, concessisse,

de qua meminit Ennius: illic autem velle se quietè viuere, ab omni ambitione & strepitu alienissimũ, vnde occasione capta, eos irridet qui nihil non agũt, vt hæredes suos locupletent, ipsi interea cũ summa parsimonia ac penè inopia victitent, & cõtra eos qui patrimoniũ suum prodigunt.

Mox iuuenes agitare iocos, & pollice honesto
Egregios lusisse senes. mihi nunc Ligus ora
Intepet, hybernátque meum mare, quà latus ingens
Dant scopuli, & multa littus se valle receptat.
Lunai portum est operæ cognoscere ciues.
Cor iubet hoc Enni, postquam destertuit esse
Mæonides, quintus pauone ex pythagoræo.
Hic ego securus vulgi, & quid præparet Auster
Infelix pecori, securus, & angulus ille
Vicini nostro quia pinguior, etsi adeò omnes
Ditescant horti peioribus, vsque recusem
Curuus ob id minui senio, aut cœnare sine vncto
Et signum in vapida naso tetigisse lagena,
Discrepet his alius: geminos horoscope varo
Producis genio solis natalibus. est qui
Tingat olus siccum muria vafer in calice empta,
Ipse sacrum irrorans patinæ piper, hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. vtar ego, vtar
Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem solers turdorum nosse saliuam.
Messe tenus propria viue, & granaria, fas est,
Emole: quid metuis? occa, & seges altera in herba est
Ast vocat officium trabe rupta, Brutia saxa
Prendit amicus inops, rémq; omnem, surdáq; vota
Condidit Ionio, iacet ipse in littore, & vna
Ingentes de puppe Dei, iámque obuia mergis
Costa ratis laceræ, nunc & de cespite viuo
Frange aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
Cærulea in tabula. sed cœnam funeris hæres

Negliget

Negliget iratus, quòd rem curtaueris, vrnæ
Ossa inodora dabit, sed spirent cinnama surdum,
Seu ceraso peccent casiæ nescire paratus.
Túne bona incolumis minuas? sed Bestius vrget
Doctores Graios, ita sit, postquam sapere vrbi
Cum pipere, & palmis venit nostrum hoc maris expers,
Fœnisecæ crasso vitiarunt vnguine pultes.
Hæc cinere vlterior metuas? at tu meus hæres
Quisquis eris, paulum à turba seductior audi:
O bone, num ignoras? missa est à Cæsare laurus
Insignem ob cladem Germanæ pubis, & aris
Frigidus excutitur cinis, ac iam postibus arma,
Iam chlamydas regum, iam lutea gausapa captis
Essedáque ingentesque locat Cæsonia Rhenos.
Dijs igitur genioque ducis centum paria, ob res
Egregiè gestas, induco: quis vetat? aude.
Væ, nisi conniues: oleum, artocreásque popello
Largior, an prohibes? dic clarè, non adeo, inquis,
Exossatus ager iuxta est. age, si mihi nulla
Iam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, sterilis matertera vixit,
Déque auia nihilum superest: accedo Bouillas
Cliuúmque ad Virbi, præsto mihi Manius hæres
Progenies terræ: quære ex me, quis mihi quartus
Sit pater haud promptè dicam, tamen adde etiam vnum,
Vnum etiam, terræ est iam filius, & mihi ritu
Manius hic generis propè maior auunculus exit
Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis?

Num sollicitus es, inquit poeta, ne parum magnificè efferatur funus tuum ab hærede, si aliquanto commodius vixeris? certè ego, ait, si ob res feliciter à Cæsare gestas velim Dijs hecatombem offerre & pro populo epulum largiri nihil morabor hæredem meum.

Sum

Sum tibi Mercurius, venio Deus huc ego, vt ille
Pingitur, an renuis? vin' tu gaudere relictis?
Deest aliquid summæ: minui mihi, sed tibi totum est:
Quicquid, id est, vbi sit fuge quærere, quod mihi quondam
Legarat Stadius: neu dicta repone paterna:
Fœnoris accedat merces, hinc exime sumptus,
Quid reliquum est? reliquum? nunc nunc impensius vnge,
Vnge puer caules: mihi festa luce coquatur
Vrtica, & fissa fumosum sinciput aure,
Vt tuus iste nepos olim satur anseris extis
Cum morosa vago singultiet inguine vena,
Patritiæ immeiat vuluæ? mihi trama figuræ
Sit reliqua? ast illi tremat omento popa venter?
Vende animam lucro, mercare, atque excute solers
Omne latus mundi, ne sit præstantior alter
Cappadocas rigida pingues pauisse catasta.
Rem duplica, feci iam triplex, iam mihi quartò,
Iam decies redit in rugam, depinge vbi sistam,
Inuentus Chrysippe tui finitor aceruì.

An parcè & sordidè, inquit, me vis viuere, vt hæres nequiter & perdite mea consumat, me macerem inedia, vt ille saginetur?

F I N I S.

Sum tibi Mercurius, venio Deus huc ego, vt ille
Pingitur, an renuis? vin' tu gaudere relictis?
Deest aliquid summæ: minui mihi, sed tibi totum est:
Quicquid, id est, vbi sit fuge quærere, quod mihi quondam
Legarat Stadius: neu dicta repone paterna:
Fœnoris accedat merces, hinc exime sumptus,
Quid reliquum est? reliquum? nunc nunc impensius vnge,
Vnge puer caules: mihi festa luce coquatur
Vrtica, & fissa fumosum sinciput aure,
Vt tuus iste nepos olim satur anseris extis
Cum morosa vago singultiet inguine vena,
Patritiæ immeiat vuluæ? mihi trama figuræ
Sit reliqua? ast illi tremat omento popa venter?
Vende animam lucro, mercare, atque excute solers
Omne latus mundi, ne sit præstantior alter
Cappadocas rigida pingues pauisse catasta.
Rem duplica, feci iam triplex, iam mihi quartò,
Iam decies redit in rugam, depinge vbi sistam,
Inuentus Chrysippe tui finitor acerui.

An parcè & sordidè, inquit, me vis viuere, vt hæres nequiter & perditè mea consumat, me macerem inedia, vt ille saginetur?

FINIS.